111E JAARGANG — NO.: 191 ZATERDAG 20 AUGUSTUS 1994

AMIGOE

VANDAAG

* Geen wetgeving tegen bedrijfsongevallen p.2
* Coffie: hulp voor werknemers Nos Strea p.3
* Geen Aruba-pagina door stroomuitval p.5
* Sithoc bijna in finale-ronde p.7
* UPB: kiezen voor A helpt alleen Curaçao p.11

Prikè

Kousa Komun: Eoplichting

Washington wil druk op Fidel Castro gaan opvoeren

Cubanen in de VS niet meer welkom

WASHINGTON — In verband met de groeiende stroom vluchtelingen uit Cuba, gaat de Amerikaanse regering de druk vergroten op het regime in Havana. Washington wil onder meer dat de Verenigde Naties (VN) de handelwijze van machthebber Fidel Castro veroordelen, aldus een regeringsfunctionaris zaterdagochtend.

Het Witte Huis denkt verder aan een drastische vermindering van de Amerikaanse geldstroom naar het eiland. Op dit moment mogen particulieren in de VS per drie maanden maximaal driehonderd dollar naar Cuba sturen, bij voorbeeld voor verwanten. Volgens de functionaris wil de regering ook een reductie van het aantal vluchten tussen de Cubaanse hoofdstad Havana en de VS.

De Veiligheidsraad van de VN zou zich moeten uitspreken tegen de schending van de mensenrechten door het Castro-regime. Om die overtredingen aan de kaak te stellen zal Washington de anti-Castro-propaganda richting Cuba opvoeren, zei de functionaris.

SPECIALE KAMPEN

De stappen waren vrijdagnacht onderwerp van overleg tussen de regering en gouverneur Lawton Chiles van Florida. Die Amerikaanse staat ligt het dichtst bij Cuba en is daardoor het doel van de vluchtelingen die per boot of vlot het communisme achter zich willen laten. Aan het gesprek deden ook meerdere leiders mee van de Cubaanse gemeenschap in de VS.

Om het gevaar voor een massale exodus uit het Caribische land in te dammen, kondigde de Amerikaanse president Clinton vrijdag aan dat Cubaanse vluchtelingen zonder visum niet langer welkom zijn in de VS. Als de kustwacht ze oppikt, gaan ze naar de Amerikaanse marinebasis Guantánamo op Cuba. Mogelijk worden ook andere landen bij de opvang betrokken. Guantánamo is al overspoeld door vijftienduizend bootvluchtelingen uit Haïti. Cubanen die er wel in slagen de Amerikaanse kust te bereiken, komen in speciale kampen.

FELLE KRITIEK

De plotselinge verscherping van het tot nu toe soepele toelatingsbeleid is op felle kritiek gestuit van meerdere groeperingen voor vluchtelingen en organisaties voor de mensenrechten. In Miami (zuid-Florida) protesteerden tientallen oud-Cubanen tegen het besluit van Clinton. Zij dreigden met een staking van de gehele Cubaanse gemeenschap in Klein-Havana, een stadsdeel van Miami waar tienduizenden ex-Cubanen wonen.

Ondanks de boodschap van Clinton blijven Cubanen hun land ontvluchten. Veelal met zelfgebouwde vlotten, gemaakt van binnenbanden en hout, waagden vrijdag weer honderden Cubanen de honderdvijftig kilometer lange oversteek naar de VS. De kustwacht onderschepte ongeveer vijfhonderd vluchtelingen.

GELIJKGETROKKEN

In Florida kwamen de afgelopen dagen duizenden Cubanen aan nadat ze met vlotjes en gammele bootjes de zee waren overgestoken om asiel aan te vragen in de VS. De aankondiging van Clinton betekent een belangrijke wijziging van het beleid dat Washington sinds 1966, als uitvloeisel van de Koude Oorlog, voerde ten aanzien van asielzoekers uit Cuba.

Tot dusver konden vrijwel alle Cubanen in de VS blijven. Omgekeerd evenredig was de gastvrijheid ten aanzien van Haïtianen. Dit ongelijke migratiebeleid is nu gelijk getrokken ten aanzien van Haïtianen en Cubanen. Voor hen beiden geldt nu dat zij slechts welkom zijn in Guantánamo.

Finland wijst Rus als spion uit

HELSINKI - De Finse regering heeft vrijdag een diplomaat van de Russische ambassade tot "ongewenst persoon" verklaard.

Het ministerie van Buitenlandse zaken in Helsinki zei dat de diplomaat de als spion voor Rusland werkende Zweed Stig Berling in oktober 1987 had geholpen via Finland naar Rusland te vluchten. Berling keerde onlangs vrijwillig naar zijn vaderland terug en zit daar in de gevangenis. Al in 1988 verklaarde de Finse regering een Russische diplomaat om dezelfde reden tot "persona non grata", zei de woordvoerder. Dit was destijds geheim gehouden.

Advocaat Verges: Ik stond op Franse dodenlijst

Carlos ontkent bekentenis van het doden van 83 mensen

PARIJS — Carlos heeft vrijdag ontkend dat hij eerder heeft toegegeven, tijdens een reeks guerrilla-aanvallen over een periode van twintig jaar, 83 mensen te hebben vermoord, zoals de Franse regering beweert. Hij sprak echter zijn spijt uit over de dood van de slachtoffers van zijn bomaanvallen, zo zei een van zijn advocaten.

Minister van Binnenlandse Zaken Charles Pasqua zei afgelopen maandag dat Carlos, ook wel 'de jakhals' genoemd, de verantwoordelijkheid heeft opgeëist voor de dood van 83 mensen. "Hij heeft dat nooit gezegd", aldus advocaat Jacques Verges na een bezoek aan zijn cliënt in de La Santé-gevangenis.

Toen hem werd gevraagd of Carlos spijt heeft van zijn daden zei Verges: "Hij is een mens. Het spijt hem zeer dat mensen sterven, gewond raken. Maar tegelijkertijd is hij van mening dat zijn strijd plaatsvond in een zeer gewelddadige periode. Hij is geen gangster en werkt niet voor geld. Hij behoort immers tot een zeer rijke familie. Wat hij heeft gedaan was om politieke redenen".

BEINVLOEDING

Roland Kessous, begin jaren tachtig een naaste medewerker van minister van Binnenlandse Zaken Gaston Deferre, ontkent dat hij de Franse justitie heeft beïnvloed om ervoor te zorgen dat Magdalena Kopp, de latere echtgenote van Carlos, en haar mede-terrorist Bruno Breguet een lagere straf zouden krijgen. Verges had dit aanbod tot strafverlaging volgens berichten in het dagblad *Le Monde* in 1982 aan de groep terroristen rond Carlos doorgegeven. Carlos had gedreigd anders wraak te nemen op Frankrijk.

Verges zei vrijdag in een interview met *France-Soir* dat de Franse staat hem wilde vermoorden. "Mijn naam kwam begin jaren tachtig twee keer voor op een lijst van personen die door de Franse geheime diensten moesten worden gedood." Verges zei niets over de redenen waarom men hem dood wilde hebben. President Mitterrand zou pas na een aanvankelijke weigering hebben ingestemd met de staatsmoord.

STORM VOORBIJ

Op de vraag waarom hij uiteindelijk niet is gedood, antwoordde Verges: "De storm is uiteindelijk gaan liggen." Als bron van zijn informatie noemt Verges de agent Paul Barril die hem had moeten doden. Barril zou in 1991 tegen hem hebben gezegd: "Wist u eigenlijk, mr. Verges, dat ik ooit het bevel kreeg u te vermoorden?"

Verges heeft tevens aangekondigd aangifte wegens smaad te zullen doen tegen het dagblad *Le Monde*. Dat het geheim gemeld dat Verges handen spandiensten zou hebben verleend aan de groep terroristen rond Carlos.

Cubanen klaar voor de overtocht naar de VS

■ *HAVANA — Honderden Cubanen stroomden samen aan de kust bij Cojimar om hun familieleden en bekenden uit te zwaaien die zich voorbereiden op de overtocht naar de Amerikaanse kust. Als het aan president Clinton ligt ondernemen zij deze moeite in hun zelfgemaakte boten niet, maar zwaaien zij af naar Guantánamo, de Amerikaanse basis op Cubaans grondgebied. Daar ontmoeten zij dan hun Haïtiaanse lotgenoten die daar ook in afwachting zijn van de toelating tot de Verenigde Staten.*

(AFP-satellietfoto)

Noord Korea over nucleair overleg met VS:

Geen inspectie in twee omstreden kerninstallaties

TOKYO — Noord-Korea zal geen inspectie toestaan van twee belangrijke kerninstallaties. Washington had onderzoek als voorwaarde gesteld in ruil voor hulp met de bouw van een moderne nucleaire reactor.

Het besluit van Pyongyang komt nadat het er eerder op leek dat beide landen overeenstemming zouden bereiken over het vermoede Noordkoreaanse atoomwapenprogramma. Tijdens besprekingen vorige week in Genève zeiden de Verenigde Staten dat ze Noord-Korea een nieuwe lichtwaterreactor willen leveren die de verouderde grafietreactoren moet vervangen. In ruil daarvoor zou Pyongyang volledig inzicht moeten verschaffen in zijn nucleaire programma.

De overeenkomst zou het einde betekenen van een langslepend conflict over het Noordkoreaanse atoomprogramma en een mogelijke normalisatie van de betrekkingen tussen beide landen. Washington verdenkt Noord-Korea ervan in het geheim bezig te zijn met de bouw van een atoombom.

Dertien kinderen gedood in straatgeweld van Caracas

CARACAS - In negentien dagen tijd zijn in de Venezolaanse hoofdstad dertien minderjarigen omgekomen bij schietpartijen en andere daden van geweld op straat. Volgens de gegevens van de Venezolaanse politie is er wat de dood van jongelui in het geweld betreft sprake van een stijgende tendens. De politie maakte daar vrijdag melding van. In de drie voorafgaande dagen kwamen er vijf kinderen om. De meeste kinderen vinden de dood bij het verzet tegen een roofoverval. Verder gebeurt het vaak dat zij getroffen worden als zij zich per ongeluk in de vuurbaan van de schutters bevinden.

Bogota twijfelt aan bereidheid tot vrede bij FARC

BOGOTA - De Colombiaanse regering zet vraagtekens bij het aanbod van de FARC-guerrilla om aan het vredesproces deel te nemen. Zo verklaarde de minister van Defensie Fernando Botero.

De Colombiaanse bewindsman wees daarbij op de aanslag op een autobus donderdagavond waarbij achttien doden vielen, onder wie acht burgers. Wanneer dit soort feiten zich voordoen dan heb ik zo mijn vraagtekens bij een aanbod door de FARC-guerrilla om via overleg met de regering tot vrede te geraken. Zoals in andere gevallen ook gebeurde zal de regering nu ook eisen dat men een bewijs levert van zijn bereidheid om aan het vredesproces mee te doen. En moord op burgers is zeker geen bewijs van de noodzakelijk geachte vredesmentaliteit, aldus minister Botero.

Kopstukken van oppositie opgepakt in Nigeria

LAGOS - Twee vooraanstaande leiders van de Nigeriaanse oppositiebeweging zijn door het leger aangehouden. Opgepakt werd *chief* Anthony Enahoro, die beschouwd wordt als de architect van de Nigeriaanse onafhankelijkheid. Hij was indertijd een der belangrijkste delegatieleden die het onafhankelijkheidsoverleg voor Nigeria voerde. Eveneens werd aangehouden *chief* Cornelius Adebayo, die voorheen gouverneur is geweest van de staat Kwara. Beide *chiefs* zijn belangrijke figuren in de Nigeriaanse democratische conventie welke zich inzet voor de terugkeer naar de parlementaire democratie.

Cariben willen pressie op leger Haïti

CARTAGENA - De Caribische landen willen een oproep doen op de gemeenschap in het algemeen om druk uit te oefenen op Haïti om te bereiken dat de democratie daar kan terugkeren onder aanvoering van gekozen president Jean-Bertrand Duvalier.

Een oproep in deze richting komt zondag aan de orde bij het overleg van de Organisatie van Caribische Staten welke 37 naties omvat. Gastheer president Caser Gaviria van Colombia zei in zijn toespraak dat men niet moe moet worden totdat men bereikt heeft dat Aristide terugkeert en met hem de democratie in Haïti. In de wandelgangen van de conferentie werd niet duidelijk hoe de caribische staten zich de druk op Haïti precies voorstellen.

Sri Lanka-premier: Vriendenhand naar Tamils uitgestrekt

COLOMBO - De nieuwe regering van Sri Lanka heeft de vriendenhand aangeboden aan de Tamil-Tijgers. Bij monde van minister president Chandrika Kumaratunga werd deze verzekering gegeven.

De pas aangetreden premier van de Volksalliantie, welke tot voor kort in de oppositie was, sprak de hoop uit dat er nu eindelijk een einde kan komen aan het bloedvergieten. Dit moet zo snel mogelijk gebeuren. Volgens Kumaratunga moet het democratisch process hervat worden voor het gebied waar de Tamil Tijgers hun strijd leveren voor hun eigen staat. De minister president hoopt dat de Tamils de vriendschapshand aannemen en de dialoog aangaan.

Bill Clinton: Fidel Castro wil economische crisis exporteren

WASHINGTON — "De Cubaanse regering zal er niet in slagen het Amerikaanse immigratiebeleid te dicteren". Zo verzekerde president Bill Clinton vrijdag met opgeheven vinger in de richting van zijn Cubaanse ambtgenoot Fidel Castro.

De Amerikaanse president hield een persconferentie om de drastische wijziging in het Amerikaanse immigratiebeleid toe te lichten. Deze houdt in dat Cubanen zonder visum voortaan niet verder komen dan de Amerikaanse basis Guantánamo op Cuba. Clinton noemde Castro's toestemming aan Cubanen die het land willen verlaten een 'koelbloedige poging om zijn greep op Cuba te behouden'. Volgens Clinton wil de Cubaanse president Castro 'de politieke en economische crisis die hij op Cuba heeft gecreëerd exporteren naar de VS'.

De Cubaanse leider Fidel Castro heeft nog niet officieel op de Amerikaanse maatregelen gereageerd.

NAPA

DEZE WEEK in Ñapa:

* HET BEGIN van de aftelsom is de titel van het verhaal dat Hans Vaders schreef voor Ñapa. Herinneringen aan de dagen van de middelbare school, met langdradige uren in houten hulpbarakken. "Op een eiland waar vooral onze afkomst meetelt". pag. 1

* DAMIAN LEO, belastingdeskundige en jarenlang werkzaam in de offshore sector heeft onlangs een hier gevestigd Nederlands belastingadvies kantoor verlaten om voor zichzelf te beginnen. In een interview met Rolf de Meijer geeft Leo zijn visie op het offshore gebeuren in de Nederlandse Antillen. pag.3

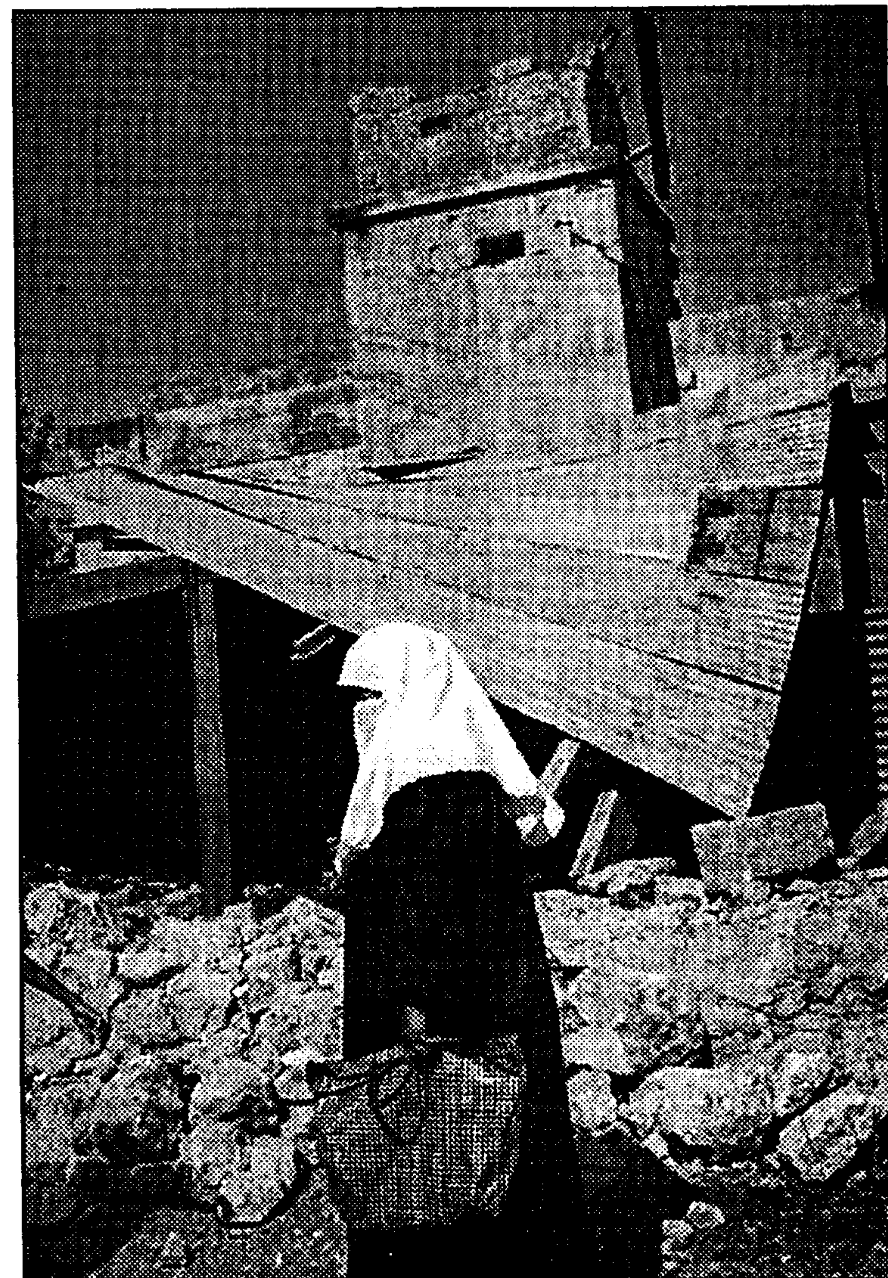
* 'DE MOOISTE bloemen van de wereld' worden orchideeën vaak genoemd. Fraaie en unieke exemplaren zijn ook te vinden in het Christoffelpark zoals blijkt uit de reportage van Ingvar Kristensen en René Severens op pag. 7

* UIT HET dagboek van Carolus Van der Haeghe, zijn de gegevens ontleend voor het boek 'De avonturen van een VOC-soldaat'. Geen vulgaire avonturenroman, zoals de titel wellicht zou insinueren, maar een wetenschappelijk document. Een uitgebreide recensie op pag. 9

* VERDER IN ÑAPA de rubrieken Buitenland, Impressies, Dieet en Voeding, Wat woorden ons zeggen, Kook mee met May, Literatuur, Kerk en Wereld, Filatelie, Natuurlijk beter worden en de wekelijkse Kruiswoordpuzzel.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van een gulden.

■ *BOU HNIAFIA — Een vrouw loopt voorbij de als gevolg van de aardbeving vernielde huizen in het noordwesten van Algerije. Het aantal doden ligt rond de 160. Duizenden mensen zijn dakloos geworden, volgens de gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken.*

Werken gevaarlijker dan men denkt

Beroepsziektes stiefkind van de media

WILLEMSTAD — Een steiger die instort, een omvallende muur op een bouwplaats, een kabel die breekt, een niet deugdelijk afgedekte machine, stalen platen die niet goed zijn vastgemaakt en alle gevolgen van dien (kortom: bedrijfsongevallen), halen de pers. Beroepsziektes die onder de Ongevallenwet vallen niet. Maar ook de wetgeving en controle op het voorkomen van beroepsziektes lopen op de Antillen jaren achter bij de internationale ontwikkelingen.

=door Marjo Nederlof=

Het ontbreekt tot nu toe aan een overheidsbeleid op het terrein van werknemersbescherming. Dat is niet alleen 'vervelend' voor de betrokken werknemers, maar ook voor de overheid zelf. Wie tijdelijk of langer niet arbeidsproductief is, kan niet bijdragen aan de economie. Met de verdere vergrijzing van de bevolking is dat wel degelijk een probleem.

En wie -in dit geval door arbeidsomstandigheden- ziek wordt, kost de overheid geld in de vorm van uitkeringen en het in stand houden van voorzieningen voor de gezondheidszorg. Goede wetgeving op het gebied van het voorkomen van bedrijfsongevallen en -ziektes is dus niet alleen een aangelegenheid van het departement van Arbeid, maar ook van belang voor de departementen van Volksgezondheid/Milieu en Financiën.

Moderne wetgeving is ook nodig omdat de ervaring heeft geleerd dat de meeste werkgevers eerder vrijwillig kijken naar winstmaximalisatie, dan vrijwillig naar het verhogen van de kosten. En veel veiligheidsmaatregelen kosten nu eenmaal geld. In apparatuur en voorzieningen, of in tijd (en dus productiviteit van de beschikbare mankracht). Het is dan ook niet verwonderlijk dat vooral de (internationale) vakbewegingen -en niet werkgeversorganisaties- zich hard maken voor betere werkomstandigheden.

KANKERVERWEKKEND

Het eerste dat volgens veiligheidsexpert van de vakbond CFW Hein van Sichem op de Antillen moet worden verboden, is de invoer van het uiterst kankerverwekkende asbest, dat in westerse landen niet meer, maar hier nog rustig gebruikt wordt in plafondtegels, dakplaten en pannen- en strijkijzeronderzetters. Niet alleen gevaarlijk voor de arbeiders die ermee moeten werken, maar ook voor het publiek in het algemeen.

"Ook het zandstralen van pijpen en tanks moet worden verboden," aldus Van Sichem, "want ook dat veroorzaakt longkanker. Het kan worden vervangen door stralen met gritt, dat veel minder stuift." Verder wil de bond dat elk bedrijf met meer dan 25 werknemers een veiligheidscommissie krijgt, die de veiligheidsomstandigheden ter plekke in de gaten houdt. Daarnaast wil de bond dat het begrip 'werknemer' beter en uitgebreider in de wet wordt omschreven. Een kleine zelfstandige is nu bij arbeidsongevallen en beroepsziektes niet gedekt.

"En sommige ziektes die door de werkomstandigheden worden veroorzaakt openbaren zich pas op termijn. In de wet staat daarvoor nu een maximum van drie maanden na het beëindigen van het arbeidsverband." De eerder genoemde kanker door het gebruik van asbest of zandstralen (maar ook het uitbreken van aids na HIV-besmetting bij mensen in de gezondheidszorg) openbaart zich pas jaren later. "Terwijl het toch ziektes zijn die door de arbeidsomstandigheden zijn veroorzaakt."

Hetzelfde geldt voor stralingsziektes (opgelopen in de gezondheidszorg of achter de computer in kantoren), koolmonoxidevergiftiging in niet goed geventileerde garages, het beruchte bakkerseczeem, miskramen bij kapsters door het werken met chemicaliën, of doofheid door het voortdurend blootstaan aan een teveel aan lawaai in drukkerijen. Werken is gevaarlijker dan men zou denken, zelfs in witte-boordenbaantjes.

TRAINING

Traditioneel vindt in de week van 7 tot 11 november de Veiligheidsweek plaats, die wordt geopend met de herdenking van het (deels) instorten van de Koningin Julianabrug op 6 november 1967, waarbij 15 mensen het leven verloren. In die week vinden er, georganiseerd door de vakbonden, allerlei cursussen plaats over veiligheid op het werk. De cursussen zijn voor werknemers van alle eilanden.

Dit jaar zal in de week daaraan voorafgaand aan het publiek ook meer informatie worden gegeven over veiligheidsaspecten op het werk. Zo worden er posters en themabladen uitgebracht en is het de bedoeling dat ook radio- en televisieprogramma's worden gemaakt. "Maar het is tot nu toe moeilijk om de pers van het belang daarvan te overtuigen," klaagt van Sichem.

"We trainen mensen die in het arbeidsproces en in het leerlingenstelsel zitten en we hopen in de nabije toekomst ook naar de technische scholen te gaan. Dan bereiken we de jeugd van 12 tot 16 jaar ook, die daarna hetzij in het leerlingenstelsel of in het arbeidsproces verder worden opgevangen met veiligheidscursussen. Verder hebben we een toezegging van Bouw Internationaal voor de financiering van nog eens drie cursussen voor 75 procent." Financiering voor een vierde cursus wordt nog gezocht. "probleem is wel, dat er nog steeds werkgevers zijn die hun werknemers niet willen vrijmaken voor het volgen van zo'n training," merkt Van Sichem op.

De International Labour Organization (ILO) heeft een groot aantal aanbevelingen gedaan over verbetering van de arbeidsomstandigheden. Het wachten is nu op ratificatie ervan. Van Sichem verwacht wat dat betreft veel van de nieuwe minister van Arbeid en Sociale Zaken, Jeffry Corion. Vooral het ratificeren van conventie 155 vindt Van Sichem belangrijk. "Dat zegt dat er een nationaal beleid én overleg tussen de sociale partners moet komen." En dan noemt van Sichem een lange lijst van veiligheidsaanbevelingen die op de Antillen nog niet wettelijk verplicht zijn. Van het maximum aantal kilo's dat mannen en vrouwen mogen tillen, tot lopende bandmachines die moeten zijn afgedekt.

ING Fatum neemt afscheid van directeur

■*WILLEMSTAD — De ING Fatum nam gisteren afscheid van directeur Hilgersom en heette zijn opvolger, de heer van de Bogaart, welkom als nieuwe directeur. Op de foto (vlnr): De heer van de Bogaart, mevrouw Hilgersom, de heer Hilgersom, en de heren Richters en Bakmeyer.*

Open house in gevangenis

WILLEMSTAD — De gevangenis van Curaçao organiseert op zondag 27 augustus van negen uur 's morgens tot vijf uur s' middags een open house.

Het motto van de open dag is resocialisatie van de gedetineerden. Dit houdt in dat de gedetineerde tijdens zijn detentie mogelijkheden ontwikkelt en toepast, die hem in staat zullen stellen na het verstrijken van zijn straf constructief aan het maatschappelijk leven deel te nemen.

Op de open dag zullen rondleidingen georganiseerd worden alsmede een tentoonstelling van artikelen gemaakt door de gedetineerden, twee zaalvoetbalwedstrijden, een carwash, een weight-lifting show en een tentoonstelling van gerepareerd meubilair.

De toegang tot de open house is gratis en eenieder is welkom.

Ontmoetingsdag ex-leerlingen Kolegio San Dominiko

WILLEMSTAD — In verband met het veertigjarig bestaan van *Kolegio San Dominiko* op Montaña, wordt morgen een ontmoetingsdag georganiseerd voor ex-leerlingen en docenten. De ochtend begint om 10.00 uur en vindt plaats in de school.

De bedoeling is dat er besproken wordt hoe het veertigjarig bestaan herdacht zal worden. Ook wordt bekeken hoe de school in de toekomst geholpen kan worden. Ten slotte zijn er ook plannen om de buurt te ontwikkelen.

MAN wil over vele bedrijfs-ongevallen praten met minister

WILLEMSTAD — MAN-Statenlid Cedric Eisden heeft de voorzitter van de vaste commissie voor Arbeid en Sociale Zaken gevraagd op korte termijn een vergadering van de commissie te beleggen over de vele arbeidsongevallen die de laatste tijd plaatsvinden.

Eisden vraagt ook de minister van Arbeid en Sociale Zaken voor deze vergadering uit te nodigen en toelichting te geven over de werkzaamheden van de veiligheidsinspectie.

Gisteren stelde ook DP-Statenlid Boy Rozendal de minister vragen over het functioneren van de Veiligheidsinspectie.

Zwaar gewonde man van vissersboot geëvacueerd

WILLEMSTAD — Het Reddings Coördinatie Centrum Curaçao (RCCC) kwam afgelopen donderdag tweemaal in actie. Eenmaal was er sprake van een loos alarm, maar de tweede keer moest daadwerkelijk hulp verleend worden. Onder moeilijke omstandigheden werd een gewonde man van een vissersboot geëvacueerd.

De dag begon met een loos alarm aan boord van de tanker *Protank Medway*. Een noodsignaal was via een satelliet doorgestuurd naar het reddingscoördinatie-centrum te San Juan en deze verzocht Curaçao om assistentie te verlenen aangezien de tanker tussen Curaçao en Bonaire lag.

Omstreeks half vijf 's middags gingen zowel een F-27M vliegtuig van de Koninklijke Luchtmacht de lucht in als een Lynx-helikopter van de Koninklijke Marine. Tien minuten later was de oorzaak reeds achterhaald: een per abuis aangezet noodbaken aan boord van de tanker. Terwijl de F-27M en de Lynx om het schip heen cirkelden bood de geschrokken kapitein zijn excuses aan voor het misverstand en keerden beide toestellen terug naar Hato.

Diezelfde avond kreeg het reddingscoördinatie-centrum te Curaçao wederom een verzoek van San Juan om assistentie te verlenen bij de medische evacuatie van een man aan boord van een vissersschip. Het leven van de visser was in gevaar vanwege interne bloedingen. Door een goede samenwerking tussen de Koninklijke Marine, Koninklijke Luchtmacht, Amerikaanse marine en Citro liep deze actie succesvol af.

Aangezien de boot zich meer dan honderd mijl ten westen van Aruba bevond, werd eerst een Amerikaanse Orion P-3 vliegtuig vanuit Puerto Rico ingezet om het schip te localiseren.

Vervolgens werd de Lynx-helikopter, met een dokter aan boord, naar het gebied gedirigeerd. Aangezien de brandstof van de helikopter net toereikend was om heen en weer te vliegen vanaf Aruba naar het schip, was het van vitaal belang dat de reddingsactie vlekkeloos verliep.

Tegen één uur in de ochtend hing de Lynx boven de vissersboot en werd de gewonde onder moeilijke omstandigheden aan boord van de helikopter gehesen. Eén uur later werd de patiënt afgezet op Aruba waar een ambulance van de marinebasis Savaneta klaarstond. De patiënt werd onmiddellijk vervoerd naar het Dubermann ziekenhuis. Zijn toestand is inmiddels stabiel.

■ *WILLEMSTAD — Dr. Braakman van de Citro in actie tijdens een takeloefening van de Lynx-helikopter. Op deze wijze werd afgelopen donderdag met succes een nachtelijke reddingsactie op zee uitgevoerd. Ondanks de harde wind werd een zwaar gewonde man aan boord van het toestel van de Koninklijke Marine gehesen. De toestand van de patiënt, die in levensgevaar verkeerde wegens inwendige bloedingen, is stabiel.*

Evoniusschool maandag open

WILLEMSTAD — De leerlingen van de Evoniusschool op Koraalspecht hebben nog steeds geen les gehad. Onlangs is met FKP en de aannemer overeengekomen dat de verbouwing aanstaande maandag dan echt zover gevorderd is, dat de lessen kunnen beginnen.

De aannemer zal dit weekend doorwerken. De afrondende werkzaamheden zullen volgende week zoveel mogelijk buiten de lesuren plaatsvinden.

Scholieren Stuyvesant tegen plan Rif St. Marie

WILLEMSTAD — Circa 150 scholieren van het Peter Stuyvesant College hebben het Bestuurscollege in een open brief verzocht de toestemming voor de verkaveling van Rif Sint Marie in te trekken.

De scholieren vinden dat het ontwikkelingsplan grote schade zal toebrengen aan de natuur. De flamingopopulatie wordt bedreigd als in de saliña een jachthaven wordt gerealiseerd. Ook de herten die het gebied gebruiken als corridor tussen Malpais en het westen van Curaçao, zullen straks niet meer gebruik kunnen maken van het gebied. De toch al kleine populatie die achterblijft in Malpais zal op den duur verdwijnen omdat het territorium te klein is, zo vrezen de scholieren.

De projectontwikkelaar is inmiddels al begonnen met afgravingen en het aanleggen van wegen. Toch hopen de scholieren met hun handtekeningenactie het Bestuurscollege nog op andere gedachte te kunnen brengen. "Uit angst voor een rechtszaak heeft het BC ingestemd met het verkavelingsplan. Wij als jeugd en toekomst van Curaçao maken ons zorgen over het natuurlijke leefmilieu", zo besluiten de scholieren.

Helga Mensing nieuwe deken Corps Consulaire

WILLEMSTAD — Helga Mensing, honorair consul van Finland, is wederom gekozen tot deken van het Corps Consulaire Curaçao. Tijdens een algemene vergadering van het korps werden tevens de overige bestuursleden gekozen: dr. Paul Ackerman, honorair consul van Israël, als vice-president, Katina Pruneti de Rosenstand, honorair consul van Italië, als secretaris, Gloria de Pardo, consul van Colombia, als penningmeester en Eduardo Ribeiro, honorair consul van Portugal, als exdeken.

Eén van de hoofddoelen van het nieuwe bestuur is de financiering rond te krijgen van een glazen kunststuk, die aan de Curaçaose samenleving zal worden aangeboden bij de viering van het 50-jarig bestaan van het Corps Consulaire.

Heilige mis in Hoffi Freddy Koster

WILLEMSTAD — De commissie van de buurten Jandoret en Boca Sami heeft besloten in het kader van het jaar van het gezin de wekelijkse heilige mis komende zondag te houden te Hoffi Freddy Koster. Deze is gelegen aan de weg naar Bullenbaai.

Na de mis zullen enkele lezingen worden gehouden over onder anderen drugs en aids, en spelletjes voor kinderen. Eenieder is welkom en de toegang is gratis. Versnaperingen zullen in grote hoeveelheden aanwezig zijn.

Opstelwedstrijd van Centraal Historisch Archief

WILLEMSTAD — Degene die het beste opstel schrijft over het belang van het Centraal Historisch Archief wint twee reizen naar één van de eilanden van de Antillen. De winnaars mogen zelf kiezen welk eiland ze willen bezoeken.

Het in eigen handschrift op gelinieerd papier geschreven opstel van minimaal 250 en maximaal 500 woorden dient voor 31 augustus bij het Centraal Historisch Archief aan de Scharlooweg 77 op Curaçao te worden ingeleverd. De winnaars worden bekend gemaakt op 23 september.

Het opstel kan geschreven worden in het Engels, Nederlands of Papiaments. De drie leeftijdsgroepen zijn van 10 tot en met 12, van 13 tot en met 15 en van 16 tot en met 18 jaar.

Onderwerpen waar aandacht aan besteed kan worden zijn ondermeer: geschiedenis, cultuur, culturele erfgoederen, bronnen, archieven, rechten en plichten, bewijsmateriaal, archiefbewaarplaats, genealogisch en wetenschappelijk onderzoek, acquisitie, documenten, audiovisueel materiaal, inventarisatie, studiezaal, fotografie en restauratie.

De opstel-wedstrijd is ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het CHA op 28 augustus.

Kinderen Amstel-werknemers bezoeken CHTTC

WILLEMSTAD — Het Curaçao Hotel and Tourism Training Center, een onderdeel van de Feffyk, heeft onlangs bezoek gekregen van 52 kinderen van medewerkers van de Amstel fabriek. Ze kregen een uitvoerige uitleg over het toerisme en werden in de gelegenheid gesteld om zelf te ervaren wat werken in de toeristische sector inhoudt.

De kinderen kregen verder een video- en een diapresentatie te zien en een paar mochten hun begeleiders en vrienden bedienen alsof zij werkzaam waren in de horeca.

Brengen olifanten geluk ?

door Nel Casimiri

Nadat ik mijn naam in het gastenboek had gezet, draaide ik me om en stootte met mijn rok een olifantstand om. Nu kunnen olifantstanden veel hebben, maar deze was niet van ivoor, maar van keramiek en lag in scherven aan mijn voeten.

Vanaf dat moment laveerde ik uiterst voorzichtig tussen de olifanten, nijlpaarden en giraffen door. Ze zien er stevig en vervaarlijk genoeg uit, maar de 'familieleden' van Krista van der Meijden moeten behoedzaam benaderd worden.

In Gallery 86 opende Ellen Spijkstra gisteravond een expositie van keramiek van Krista van der Meijden. Krista is de volgende van de groep leerlingen rondom Ellen Spijkstra die haar vleugels uitslaat en na verschillende groepsexposities zich waagt aan een eenmanstentoonstelling. Krista van der Meijden heeft de laatste jaren gefungeerd als werkplaats-assistente van Ellen Spijkstra in Studio Girouette. Daarmee is zij gestopt nu zij de lessen van Monique Hoogland aan de Akademia di Arte het komend jaar zal overnemen.

Het werk van Krista van der Meijden is zeer gevarieerd. Op deze eerste expositie laat zij verschillende baktechnieken zien: steengoed, aardewerk, raku, terrasigilata en en-sogobe. Ook allerlei glazuurtechnieken komen aan de orde.

Krsita van der Meijden vertelt zelf dat dieren naar haar mening opmerkelijk veel overeenkomsten - van uiteenlopende aard - vertonen met mensen. Ze voelt zich daarbij in het bijzonder aangetrokken tot het grote Afrikaanse dier. Klei geeft haar de mogelijkheid vorm te geven aan die verwantschap. Haar werkstukken zijn in de eerste plaats geinspireerd door de olifant, maar daarnaast nemen de giraffe, de zebra en het nijlpaard ook een grote plaats in. De vorm springt het eerst in het oog, doch ook de samenstelling van de huid, kleur en tekening spelen een rol in de werkstukken. De nijlpaarden brengt ze figuratief, het kunnen kinderspeeltjes zijn, haar olifanten zijn meer gestileerd.

Nu zijn olifanten al door vele kunstenaars, in Afrika, in Europa en ook in de rest van de wereld, gestileerd tot leven gebracht. In veel huiskamers staan olifanten in allerlei vormen geluk te brengen op de kast. In verschillende werkstukken wijken de gestileerde vormen van Krista niet veel van dat soort olifanten af. Pas in de opstelling en/of combinatie of als zij de huid laat meespreken, wordt haar keramisch werk in plaats van vakwerk kunstwerk.

Ik denk daarbij aan haar twee 'shrines' (14,15) of aan de olifantenstellage 'care'(17). Heel bijzonder is de olifantenhuid 'skin', voor mij het mooiste stuk van de expositie. Ook daar waar Krista van der Meijden lange lappen klei tot huiden omtovert komen de vormen prachtig uit en hebben de huiden geen 'giraffen'tekening meer nodig, net zo min als er een gouden streepje door een olifant hoeft te lopen.

In deze expositie komt de veelzijdigheid van het werk van Krista van der Meijden goed tot uiting. Die veelzijdigheid is belangrijk als lerares aan de Akademia. Van de kunstenares Krista van der Meijden waardeer ik het wat meer geabstraheerde werk het meest. Vrijere vormen zijn haar sterke kant.

De expositie van keramiek van Krista van der Meijden in Gallery 86 is te bezichtigen tot en met 3 september a.s.

Kousa Komun: geen consultatie

'Wijzigingen in EOP is oplichting van bevolking'

WILLEMSTAD — De wijzigingen in het Eilandelijk Ontwikkelingsplan (EOP), waaronder de ontwikkeling van Oostpunt, Siberie en Fontein, zijn in strijd met het algemeen belang en dienen slechts de particuliere grondeigenaars. Een motivatie van de wijzigingen geeft het BC niet. Kousa Komun:"Het EOP lijkt zo meer op een Eilandelijk Oplichtingsplan."

"Het is zeer verwerpelijk dat de bestuurders, zonder consultatie met de bevolking, tot deze wijzigingen zijn gekomen", zo stelt Kousa Komun. De hoorzittingen, die afgelopen dinsdag zijn afgerond, zijn juist bedoeld om de bevolking in de gelegenheid te stellen invloed uit te oefenen op het EOP. "Waarom heeft het BC deze reacties niet afgewacht alvorens de wijzigingen aan te brengen", zo vraagt Kousa Komun zich af. Het EOP kan zo niet beschouwd worden als resultaat van een democratisch proces.

Het steekt de pressiegroep bovendien dat het BC zelfs geen motivering heeft gegeven voor de wijzigingen."Niemand weet waarom ze van gedachten veranderd zijn, maar het is wel opvallend dat de meeste van deze gebieden oorspronkelijk een bestemming hadden voor het algemeen belang, zoals conserveringsgebied. Nu is de bestemming gewijzigd in het belang van particuliere grondeigenaren." Kousa Komun

In enkele gevallen is de wijziging zelfs in strijd met de uitgangspunten van het EOP. De milieubeweging *Defensa Ambiental* wees er eerder reeds op dat bij voorbeeld het toestaan van bebouwing op Siberie en Fontein niets meer overlaat van de filosofie van EOP dat bebouwing zoveel mogelijk geconcentreerd dient te worden. De milieubeweging heeft het BC gevraagd om de motivering van de veranderingen in het EOP. Met name is zij geïnteresseerd in de vraag of het BC-besluit afwijkt van de adviezen van de diensten. Kousa Komun vindt het verwerpelijk dat de overheid via hoorzittingen en televisie uitzendingen aan de bevolking kenbaar maakt dat er ruime gelegenheid is om reacties op het EOP in te brengen, maar dat als het er op aankomt de belangen van grondeigenaren zwaarder wegen. Zo wordt de bevolking opgelicht, aldus Kousa Komun.

Handelsbalans verbeterd in '93

WILLEMSTAD — **In 1993 werd in de Antillen voor in totaal ruim 2,1 miljard gulden aan goederen geïmporteerd. Dat is 104 miljoen gulden minder dan in 1992 wegens een afnemende vraag bij vooral de groot- en kleinhandel. Ook de export liep terug: 30,8 miljoen minder dan in 1992, waarvan 29,2 miljoen betrekking had op de Vrije Zone.**

Alleen op Curaçao liep de export terug: op Bonaire (vooral zout) en de bovenwindse eilanden steeg deze met respectievelijk 13,6 en 11,3 miljoen gulden. De handelsbalans verbeterde in 1993 met 73,2 miljoen gulden.

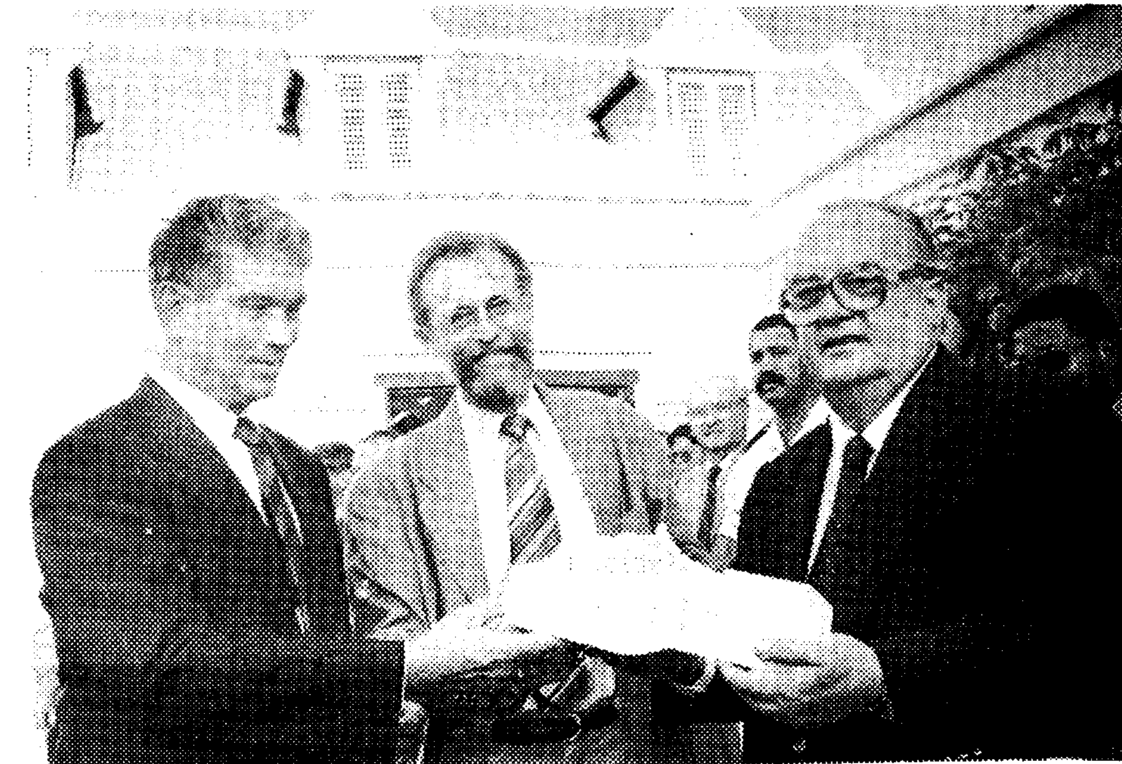
De teruglopende import geschiedde in alle sectoren, behalve in transport, opslag en communicatie; deze bedroeg 231,7 miljoen tegenover 188,9 in 1992. Aan voedsel en textiel werd voor 56,5 miljoen geïmporteerd (1991: 39 miljoen; 1992: 59,2). Het bedrag aan chemicaliën en olieprodukten daalde van 41,4 in 1991 via 25,8 in 1992 naar 23,5 in 1993. Ook de bouwsector importeerde minder goederen: 38,3 miljoen in '91, 37 in '92 en 33,3 miljoen in 1993.

De klap bij de Dokmaatschappij is terug te vinden in de cijfers over het bedrag aan staalprodukten dat werd geïmporteerd: van 32,7 miljoen in 1992 naar 11,6 miljoen in 1993.

Restauratie 'huize Beaujon' voltooid

Foto: Ken Wong

■ *WILLEMSTAD — Curaçao is weer drie gerenoveerde historische panden rijker. Huize Beajon in de Belvedèrestraat en twee kleine woonhuizen in de Bonairestraat werden voor een bedrag van 1,8 miljoen gulden gerestaureerd door de stichting Monumentenzorg. Het aantal gerestaureerde panden van de stichting komt hiermee op 53. Monumentenzorg heeft in totaal 82 bezittingen, waarvan er nog circa vijf gerestaureerd zullen worden. Een daarvan is het landhuis Ronde Klip. Monumentenzorg is volgend veertig jaar actief op het gebied van behoud van monumenten. Aanvankelijk concentreerde de stichting zich op panden in Willemstad, maar de laatste jaren is het werkterrein verlegd naar objecten verspreid over het hele eiland.*

Bij de afronding van de renovatiewerkzaamheden van Huize Beaujon en de panden in de Bonairestraat, kreeg architect Dito Abbat uit handen van voorzitter Jacky Voges en de directeur van Monumentenzorg, Dolf Schoevers, een geschenk.

Op de foto: een detail van het gerestaureerde pand Huize Beaujon.

Raadslid Mayra Coffie (MAN):

'Feffik moet werknemers Nos Strea gaan omscholen'

WILLEMSTAD — De overheid mag de 122 ontslagen werknemers van de nummerkantoren van Nos Strea niet in de steek laten. Eilandsraadslid Mayra Coffie (MAN) wil dat het opleidingsinstituut Feffik en 'Speransa pa Empleado' worden ingeschakeld om deze werknemers, voornamelijk vrouwen met kinderen, weer zo snel mogelijk aan een baan te helpen.

De werknemers kregen van de ene op de andere dag te horen dat zij hun baan kwijt waren. De werkgever, Boy Wallé, heeft een schuld van 1,2 miljoen gulden bij de belastingdienst en de Sociale Verzekeringsbank. Afgelopen dinsdag was de maat vol voor de Eilandsontvanger, die beslag legde op de bezittingen van Nos Strea. "De werkgever moet zijn verplichtingen nakomen of een betalingsregeling treffen. Geen van beiden is gebeurd, en daar zijn 122 mensen nu de dupe van geworden.", aldus Coffie.

Zij moeten dan ook direct geholpen worden door de overheid. De zekerheid van een vast inkomen en bij voorbeeld een ziektekosten verzekering is in deze moeilijke tijden erg belangrijk:"Niemand kan het zich permitteren zonder werk te zitten", aldus Coffie.

Als grote bedrijven mensen ontslaan dan eist de gemeenschap dat de overheid helpt bij het vinden van een nieuwe baan. In het geval van Nos Strea moet dat net zo goed gebeuren, zo vindt Coffie. De 'Feffik' en 'Speransa pa desempleado' moeten hiervoor ingeschakeld worden, zo vervolgt zij.

Als het failliet van Nos Strea, zoals dat beweerd wordt door eigenaar Wallé, te wijten is aan de oneerlijke concurrentie van nummerverkopers die illegale loten verkopen, dan moet de overheid de controle op de nummerkantoren aanscherpen, zo stelt Coffie. "Voorkomen moet worden dat er nog meer problemen gaan ontstaan in de nummerverkoop."

Gedeputeerde Betrian (financiën) heeft vooralsnog niet te kennen gegeven dat de overheid speciale aandacht zal besteden aan de werkloos geworden werknemers.

Man steekt vrouw neer

WILLEMSTAD — Een 42-jarige vrouw is gisteravond in haar woning te Willibrordus door haar partner (55) neergestoken. Van de man ontbreekt nog elk spoor.

Het slachtoffer verklaarde tegenover de politie dat de man haar na een hevige woordenwisseling achterna kwam met een mes. Met een steekwond in haar buik en een diepe snijwond in haar linkeronderarom is de vrouw voor behandeling overgebracht naar de poli van het ziekenhuis.

Het slachtoffer zag kans zichzelf op te sluiten in de slaapkamer, waardoor erger kon worden voorkomen. Bij aankomst van de politie was de man verdwenen. Een onderzoek in de directe omgeving leverde niets op. De recherche zoekt nog steeds naar de man.

Voorlopig rust op fiscaal terrein in het Koninkrijk

WILLEMSTAD — De uit Nederland afkomstige deelnemingsdividenden zullen voorlopig met rust gelaten worden. Dat zijn minister Ys (Financiën) en het Nederlandse ministerie van Financiën en het KabNA vorige week overeengekomen.

Een Nederlands wetsvoorstel dat een beter Nederlands investeringsklimaat beoogt, zou nadelige gevolgen hebben voor bepaalde offshore aktiviteiten op de Antillen. Gezien het belang van de off shore voor de inkomsten van de Antilliaanse overheid, verzette de regering zich tegen de Nederlandse plannen. Ook een aantal fiscale onderwerpen inzake de Belasting Regeling voor het Koninkrijk (BRK) wilden beide partijen bespreken.

De afdeling voorlichting van de Raad van Ministers maakt bekend dat tijdens een bespreking op 11 en 12 augustus over beide onderwerpen "volledige overeenstemming" werd bereikt. "Wat betreft de BRK en het fiscale beleid werden voor de periode januari '95-januari '98 nieuwe afspraken gemaakt." Welke afspraken dat zijn, maakt de afdeling voorlichting niet bekend. In die tussentijd zullen Nederland en de Antillen een fiscaal beleid voor de langere termijn (1998 en later) ontwikkelen.

Verzelfstandiging gehuwde vrouw

WILLEMSTAD — De ABVO wil voor 1 oktober van de overheid weten of per 1 januari '95 de verzelfstandiging van vrouwen inzake hun belastingaanslag van kracht wordt. Wanneer de bond op die datum geen of een negatief antwoord heeft, zal zij naar de rechter stappen.

Zo deelt de ABVO mee in haar radiopraatje van deze week. Al twee jaar lang wordt deze verzelfstandiging door de regering beloofd, maar het is nog niet duidelijk wat daar van terecht komt.

De ambtenarenbond denkt een goede kans te maken een rechtszaak te winnen op grond van het beginsel 'gewekt vertrouwen'.

Programma CurInc op televisie

WILLEMSTAD — In verband met het eerste lustrum van CurInc. wordt op 21 augustus het laatste televisieprogramma in een serie van drie uitgezonden via Tele-Curaçao.

Het onderwerp is de officiële opening van het eerste Curaçao *house* in Miami. Het programma begint om half zeven 's avonds.

Sommige wetsvoorstellen kent niemand meer

'Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening op de...'

WILLEMSTAD — Een aantal wetsontwerpen liggen klaar voor openbare behandeling door de Staten. Sommigen liggen er pas, zoals de wel heel snel verlopende 'landsverordening tot wijziging van de Dienstplichtverordening', die pas op 6 mei j.l. werd aangeboden en op 22 juni al klaar lag voor behandeling. Andere moeten eerst behoorlijk worden afgestoft. Zoals de 'landsverordening tot wijziging van het Wetboek van Koophandel', dat op 23 februari 1967 werd aangeboden en sinds 6 april van datzelfde jaar ligt te wachten op een openbare vergadering.

Een Landsverordening tot wijziging van de Landsverordening op de Inkomstenbelasting is nog niet eens zo ver. Dat wetsvoorstel (het beperken van de reductie op de inkomstenbelasting tot de aandeelhouders van bv's en familie-nv's) werd op 10 juli 1958 ingediend en vanaf 25 juni 1959 is de regering bezig haar antwoord aan de Staten te formuleren. Pas daarna kan het definitief in de Statenzaal worden afgehandeld. Als dat ooit gebeurt, wat - gezien de off shore-industrie - niet aannemelijk lijkt.

De regering Pourier heeft aangekondigd voor het eind van dit jaar ook de situatie rond het GOA, het Georganiseerd Overleg Ambtenaren, te willen herzien. Uit het overzicht van de griffie van de Staten blijkt deze kwestie al vanaf 1975 te spelen: op 6 maart van dat jaar werd de Staten een concept-Landsverordening aangeboden, waarin de mogelijkheid wordt geopend dat het georganiseerd onderwijzend personeel "in zijn geheel middels de Centrale Commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken kan deelnemen aan het overleg in aangelegenheden van belang voor de bijzondere rechtstoestand van het onderwijzend personeel". Wanneer de regering de Staten nu na bijna twintig jaar antwoordt, kan deze landsverordening worden behandeld.

Een greep uit de andere 61 wetsvoorstellen die de laatste tijd zijn blijven liggen: experimentenonderwijs (1978); regels voor gebruik van de Antilliaanse vlag (1979); de schrijfwijze van het Papiaments (1981); instelling van een termijn waarbinnen de Inspecteur der belastingen moet beschikken over de bezwaarschriften op winstbelasting (1983); een verantwoordingsplicht voor de gezaghebber terzake het door hem gevoerde beleid -een initiatiefontwerp van de DP-fractie waarover men de DP niet meer hoort- uit 1987; een wet tegen het bewust niet betalen van loonbelasting bij onderaanneming (in 1989 klaar voor behandeling); idem voor het door werkgevers niet afdragen van ziekte- en ongevallenpremies; het nieuwe Wetboek van Strafvordering (aangeboden in maart '88); en het wetsvoorstel dat sancties stelt voor hen die illegalen te werk stellen (klaar voor behandeling sinds januari '92).

De regering Pourier heeft sinds haar aantreden in april acht wetsvoorstellen ingediend. Daaronder die op de openbaarheid van bestuur (regering moet antwoorden), de verhoging van het krediet van de ALM tot 12 miljoen (Staten moeten antwoorden) en de wijziging van de wet op de telecommunicatievoorzieningen.

In kabinet Kok evenwicht deskundigen en politici

DEN HAAG - Koks nieuwe kabinet kent door de bank genomen een aardig evenwicht tussen mensen die hun sporen in de landelijke politiek hebben verdiend, en mensen die vooral op grond van hun deskundigheid en/of bestuurskracht op een bepaald departement zijn gezet.

Dat laatste geldt vooral voor D66'ers als de onbekende Wijers op Economische zaken, Borst-Eilers op Volksgezondheid en Sorgdrager op Justitie. Ook mensen als De Boer op VROM, Voorhoeve op Defensie en Zalm op Financiën lijken niet in de eerste plaats op hun politieke talenten geselecteerd, maar kunnen het nieuwe kabinet wel de bestuurskracht geven die met name buiten het Haagse circuit van het kabinet zal worden gevraagd.

Bijzonder interessant is de bezetting van de zogeheten buitenlandhoek in Koks kabinet, waar met mensen als Van Mierlo, Pronk en Voorhoeve gevestigde autoriteiten op hun gebied een plaats hebben gevonden. Vooral tegen de achtergrond van de grondige discussie die door dit kabinet is aangekondigd over de samenhang en de financiering van het beleid op deze drie departementen, beloven de komende jaren een mooi inhoudelijk debat. Zo'n discussie kan het buitenlands beleid wellicht weer een wat meer prominente plaats in de Nederlandse politieke verhoudingen geven.

Boeiend is ook de manier waarop door de VVD uiteindelijk recht is gedaan aan diegenen in de partij die tijdens de formatie het langst hebben aangehikt tegen de risico's van de paarse samenwerking met de PvdA. Met Zalm op het ministerie van Financiën had Bolkestein nauwelijks een betere geruststeller voor die paarse critici kunnen aantrekken, zeker waar andere liberale bewindslieden als Dijkstal, Voorhoeve en Jorritsma in het verleden regelmatig van hun paarse gezindheid blijk hebben gegeven.

PRONK

Ook de PvdA heeft zich met het handhaven van Pronk op Ontwikkelings-samenwerking van een vertrouwen wekkend boegbeeld naar een in potentie lastig deel van de eigen achterban voorzien. Zijn kritische kanttekeningen bij zowel de buitenland- als de sociale zekerheidspassages in het regeerakkoord vormen zo een mooi tegenwicht tegen een man als Melkert die er in zijn eigen partij nogal eens van verdacht wordt wat te veel van de abstracte cijfertjes te houden en te weinig oog te hebben voor de sociale drama's die daarachter schuil kunnen gaan.

VICE-PREMIERS

Minder vertrouwenwekkend lijkt op het eerste gezicht de situatie rond de beide vice-premiers. Van Mierlo staat daarbij voor de moeilijke taak de gang van zaken in het kabinet vanuit het reisministerie van Buitenlandse zaken in de gaten te houden. Zelf was hij donderdagmiddag nogal optimistisch over die combinatie van taken die in ieder geval als een novum in de Nederlandse politiek moet worden beschouwd, met alle risico's die daarbij horen.

Ook bij het vice-premierschap van Dijkstal kunnen niet zonder reden een aantal vraagtekens worden gezet. De doorgaans bijzonder goedgehumeurde rasparlementariër heeft de afgelopen maanden zeer nauw met zijn politiek leider Bolkestein samengewerkt om het paarse kabinet rond te krijgen en verdient daarom niet alleen van hem het voordeel van de twijfel. In... is die twijfel niet ... zonder grond: Per ... rekening zal Dijkstal ... paarse kabinet als be...sman debuteren en ... zijn vice-premierschap ... in het vizier, toen du... was dat meer erkende zwaar... gewichten, zoals Van ... denne er niet aan wilden beginnen.

Rebelse moslimleider Abdic geeft zich over Sarajevo

SARAJEVO - Vo... VN-woordvoerder ... Dacre Holloway he... afvallige moslim-l... Fikret Abdic zich vr... middag overgegeven ... het Bosnische rege... leger.

Abdic, die ... moslim-enclave Bihac, ... noordwesten van Bosni... eigen staat had uitger... was de afgelopen wee... tachtig procent van ... grondgebied aan Sa... kwijtgeraakt. De reb... leider wees donderdag ... een ultimatum van de ...sche regering af om ... binnen een week over ... geven.

AGENDA

[illegible]TOORUREN AMIGOE
[illegible] van 08.30-12.00/14.30-17.30 uur; [illegible] gesloten.

[illegible]EFOON
[illegible]oedgevallen na kantoortijd: 21639, [illegible] en 24508. Pageboy 127-0379.

TELEFAX: 22368.

[illegible]KREKENINGNUMMER
[illegible]5.445 Banco di Caribe.

[illegible]ITIE
[illegible] (centrale) en 11141 (informatie).

[illegible]RMCENTRALE

****

[illegible]KERTJES verschijnen op dinsdag [illegible]dag en kunnen iedere dag tussen [illegible]-12.00/14.00-17.00 uur worden opge[illegible] behalve op zaterdag. Alleen zoe[illegible], die op maandag en donderdag [illegible]0.00 uur binnen zijn, kunnen de dag [illegible] (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

****

[illegible]CHTREGELING DOKTOREN
[illegible]jestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, [illegible] Leendert, Paradera en Sta. [illegible] dokter D.S. Bermudez via Dr. [illegible] Oduber Hospitaal (tel.: 74300) [illegible] Alarmcentrum (115).
[illegible] Chiquito, Savaneta en San [illegible]: dokter M. Luchmun via [illegible] Medico Dr. Rudi Engelbrecht [illegible] Nicolas; tel.: 48833) of via Alarm[illegible]um (115).

****

[illegible]CA
[illegible]
[illegible] di Brug:
[illegible], Caya Betico Croes Tel.: 21780.

****

[illegible]OR BRANDGEVALLEN en onge[illegible] gelieve Alarmcentrale (tel: 115) op [illegible].

****

[illegible]NTRO MEDICO CARABOBO
[illegible] 7, tel.: 21777)
[illegible] wacht heeft dr. Lili G. Beke-Martinez, [illegible] 24666.

[illegible]T GELE KRUIS ARUBA
[illegible]GELINGENBUREAU
[illegible]ningstraat 22, tel.: 24444)
[illegible]ijks geopend van 07.30-12.00/13.50-[illegible] uur; [illegible] (45906)/Noord (23426) van 08.00-[illegible].00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) [illegible]-11.00 uur; donderdag: Dakota [illegible], Oranjestad (23168), Savaneta [illegible]7020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00

****

[illegible]STICHTING CIZKA geeft [illegible], Verloskun[illegible]hulp en kraamverzorgsters. Bel 37667.

[illegible] NURSING BUREAU ARUBA
[illegible]

[illegible]ORMATIECENTRUM KONINGIN [illegible]HELMINA FONDS (voor de kan[illegible]bestrijding op Aruba)
[illegible] van maandag t/m vrijdag van [illegible] uur - J.E. Irausquinplein 3 [illegible] achter de pastorie van Oranjestad).

****

[illegible]COTICS ANONYMOUS HEL[illegible]NE
[illegible]: 36666 (24 uur per dag).

****

[illegible]-HOTLINE
[illegible]agen? Bel dan 23046/27352 [illegible]en 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.

****

[illegible]PRIDE
[illegible] van maandag tot en met vrijdag van [illegible]-16.00 uur voor inlichtingen omtrent [illegible] alcohol/drugsmisbruik.

[illegible]DACION [illegible]
[illegible]

[illegible]

AMNESTY INTERNATIONAL
[illegible]

****

[illegible]ENAARSEN
[illegible] 21726 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]EUW-APOSTOLISCHE KERK
[illegible] Oranjestad) [illegible] van de diensten; [illegible] zaterdag om 19.00 uur.

[illegible]UNDACION DIABETICO ARU[illegible]BANO
[illegible] Irausquinplein z/n, Oranjestad) [illegible] voor informatie: tel. 21215.

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.48 [illegible]; 19.08

Aruba bij jubileum Quota Club

ORANJESTAD — Quota Club Aruba (QCA) was onlangs te Orlando, Florida, aanwezig bij de viering van het 75-jarig bestaan van Quota Club International.

Enid Croes en Maxima Arends, die de QCA vertegenwoordigden, maakten tijdens hun verblijf in Orlando de nodige promotie voor Aruba. Niet alleen verschaften zij de nodige informatie over het eiland en deelden zij souvenirs uit, maar zij waren op de openingsceremonie gekleed in inheemse indianenkleding. Ook woonden zij de conventie en de speciale workshops bij.

Aan het einde van de conventie mocht de QCA twee plakkaten in ontvangst nemen voor haar uitstekende werk op het gebied van fundraising en voor het introduceren van een nieuwe Quota Club in Rotterdam, Nederland.

Wegens het wederom uitvallen van de stroom op Aruba kunnen wij u niet van Arubaans nieuws voorzien. De Amigoe betreurt dit ongemak voor haar lezers en adverteerders.

Directie Amigoe N.V.

ORANJESTAD — Zestien paren namen in het Marine Tehuis te Savaneta deel aan de vijfde avond van de tweede zomercompetitie van bridgeclub Aruba Ariba.

De paren die boven de vijftig procent scoorden waren: heren Jacobusse/Maas 55.10%; echtpaar Van Eijck 53.57%; heren Deker/Marapin 53.32%; echtpaar Westra 52.04%; heren Bilderbeek/Fletcher 51.02%; heren J. de Vries/A. de Vries en mevr. Van Leerdam/heer Pennings 50.77%; dames Seaber/Haupt 50.51%; heren Somers/Van Opstal 50.26%; heren Gottfried/Tjon Kon Sang 50.00%.

Riverplate en Bubali spelen gelijk

ORANJESTAD — In de semiprof-voetbalcompetitie kwamen Riverplate/Toyota en Bubali/Island Finance gisteravond niet verder dan een 0-0 gelijkspel.

Aan beide kanten waren doelpunten te scoren, maar hiervan werd geen gebruik gemaakt. Riverplate en Bubali speelden hun laatste wedstrijd van de eerste ronde. Uit 7 wedstrijden behaalde Riverplate 9 punten, met 19 doelpunten vóór en 6 tegen, terwijl Bubali tot 8 punten kwam en een doelpuntsaldo heeft van 11-11.

Zaterdagavond wordt in het Guillermo Trinidad stadion de wedstrijd tussen koploper RCA/Shell/Samsung en Nacional/Johnny Walker Red/Coca-Cola gespeeld.

Koerden onderling slaags: vijftien doden

IRBIL - Vijftien mensen zijn sinds dinsdag omgekomen bij nieuwe gevechten tussen Koerdische bewegingen in Noord-Irak, zo is donderdag gemeld door het Iraakse Nationale congres (INC), een bundeling van Iraakse oppositiegroepen. De strijd zou zich hebben afgespeeld bij Qala Diza in het noordoosten nabij de grens met Iran en ging tussen verschillende Koerdische groe-

INGEZONDEN

Minister

IN DE lokale dagbladen las ik onlangs dat de formateur van de nieuwe Nederlandse regering de heer Wim Kok op zoek is naar een nieuwe, geschikte kandidaat voor Arubaans-Antilliaanse Zaken.

Indien volgens de statuten voor werving van een kandidaat niet per se geldt, dat de post bekleed dient te worden door een vertegenwoordiger van de Nederlandse politiek, ja, dan zou ik zo vrij willen zijn de heer Kok het volgende te adviseren. Mijn advies luidt dan, om op de Antillen of op Aruba uit te kijken naar een geschikte kandidaat voor deze belangrijke functie.

Een geschikte kandidaat, een Arubaan of Antilliaan met begrip voor Nederlands-Arubaans-Antilliaanse Zaken zal mijns inziens een veel effectiever resultaat kunnen leveren bij Koninkrijks- eindbeslissingen. In het verleden heb ik vele ministers voor Arubaans-Antilliaanse Zaken met optimisme hun taak zien aanvangen. Sommige ministers wisten zich al heel snel aan te passen en weer andere ministers kwamen halverwege de periode te stranden, omdat zij zich, niet voldoende konden integreren in de politiek-sociaal-economische problematiek van de eilanden.

Dit heeft ongetwijfeld zijn invloed gehad en heeft in vele gevallen zelfs geheel verlammend gewerkt op eindbeslissingen. De Antillen en Aruba gaan een bijzondere tijd tegemoet. Een kandidaat voor Arubaans-Antilliaanse Zaken zal dienen te beschikken over een grote dosis energie en flexibiliteit, en hij zal over veel kennis dienen te beschikken inzake de heersende problematiek op de eilanden.

Met alle begrip en respect voor de hoge kwaliteit van de Nederlandse politiek, zie ik het als mijn persoonlijke mening en in het belang van de ontwikkelingen in de toekomst van Aruba en de Antillen, een kandidaat van eigen bodem voor te dragen, hetzij afkomstig uit Aruba of van de Antillen. De drang tot het maken van de vele snoepreisjes zal sterk verminderen en de problemen op onze eilanden zullen sneller zijn opgelost.

Ik wens de heer Kok natuurlijk alle succes toe en hoop dat in het algemeen belang van Aruba en de Antillen hij zal weten te kiezen voor de juiste vrouw voor deze belangrijke post.

Radjwatie Helene Mangroelal
Consultant Aruba

Knight Rider; 19.54 CNN News; 20.14 CBU Songfestival 1994; 22.14 In Seach Of; 22.37 Freddy's Nightmare; 23.23 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

[illegible]

DIVERSEN

BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

****

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Boel (kerk en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds G.J. Dekker.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur zondagsschool; 17.30 uur ds G.J. Dekker.

****

Inhuldiging nieuwe premier van Sri Lanka

COLOMBO — Een Boeddhistische monnik gooit gewijd water over de handen van de nieuwe minister-president van Sri Lanka: Chandrika Kumaratunga (rechts). Dit was een onderdeel van de plechtige inhulding van de nieuwe premier die inmiddels haar kabinet van 23 ministers heeft gepresenteerd.

(AFP-satellietfoto)

President wil Oekraïne bij non-proliferatieverdrag

KIEV — President Leonid Koetsjma wil zich ervoor inspannen dat het Oekraïense parlement het non-proliferatieverdrag (NPV) tekent. Dat heeft hij vrijdag gezegd in een interview met de krant Oekraina Moloda.

Koetsjma had zich eerder minder ondubbelzinnig over het NPV uitgelaten. Nu is hij van plan de ratificatie van het NPV in oktober bij het Oekraïense parlement aanhangig te maken. In november gaat hij op staatsbezoek naar de Amerikaanse hoofdstad Washington. "Er is nog maar één probleem over tussen ons en de Verenigde Staten. Het NPV. Het moet getekend worden. Ik denk dat het parlement erin meegaat", zei Koetsjma in het vraaggesprek.

Auteur Elena Poniatowska over verkiezingen in Mexico:

Van machtsoverdracht aan links zal geen sprake zijn

MEXICO-STAD — Veel vertrouwen in een eerlijk verloop van de presidentsverkiezingen van zondag in Mexico heeft ze niet. "De mogelijkheid om te frauderen blijft altijd aanwezig. En de PRI (de Institutionele Revolutionaire partij) die Mexico al ruim 65 jaar regeert zal daar gebruik van maken", zei vrijdag Elena Poniatowska, vooraanstaand schrijfster en critica van het Mexicaanse regime.

"Iedereen zegt wel dat ze geen fraude meer willen. Maar alles hangt af van de regering en de staatspartij. En de PRI is nu eenmaal gewoon om te frauderen, te intimideren en te manipuleren." Met alle door IFE, het Federale verkiezingsinstituut, genomen maatregelen verwacht Poniatowska wel dat de verkiezingen eerlijker zullen verlopen dan zes jaar geleden. "Maar ik denk niet dat IFE alles kan controleren, zodat de verkiezingen volledig schoon zullen zijn. Daar geloof ik niets van."

Volgens Poniatowska zal de stembusmanipulatie in Mexico-stad het grootst zijn. Tenslotte was dat in 1988 ook al het geval. Toen leek de linkse oppositiekandidaat Cuauthemoc Cardenas op een overwinning af te stevenen. Maar plotsklaps begaven de computers het en werden er geen uitslagen meer bekendgemaakt. Enkele dagen later volgde het officiële eindresultaat waaruit bleek dat de PRI-kandidaat Carlos Salinas de Gortari als winnaar uit de bus kwam.

"De PRI zal dit maal niet veel problemen hebben de macht over te dragen aan de rechtse oppositiekandidaat Diego Fernandez de Cevallos", aldus Poniatowska. "Want daarmee stijgt alleen maar het internationaal prestige van president Salinas. Dan zal hij de geschiedenis ingaan als de eerste president in Mexico die echt democratisch heeft gehandeld. Maar Salinas zal zich wel tweemaal bedenken om het presidentschap aan links te geven."

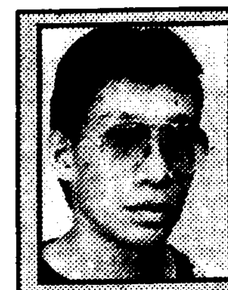
Poniatowska vreest echter dat er helemaal geen machtsoverdracht zal plaats hebben en dat de PRI na zondag gewoon aan de macht blijft. "Zij hebben meer geld dan ooit aan de campagne besteed. Inmiddels is bekend geworden dat veel mensen die de grote manifestatie van de PRI bijwoonden op het Zocalo, het grote plein in Mexico-stad, dit niet uit hartstocht voor de partij deden. Hen werd gezegd dat als ze niet zouden gaan, zij een dag salaris kwijt waren."

Bovendien profiteert de PRI van haar machtige structuren waardoor zij politieke organisaties in het gehele land beheerst. "Zij hebben de Mexicaanse vlag als symbool en de mensen zijn nu eenmaal gewend aan de PRI. Iets anders durven ze niet aan."

Volgens de schrijfster is de presidentskandidaat van de PRI, Emilio Zedillo, niet van plan de partij te verdemocratiseren, ook al zegt hij van wel. "De man is een representant van de oude PRI, de partij van de zogenoemde Dinosaurussen en in zijn toespraak op het Zocalo hoorde je hem helemaal niet over grote veranderingen spreken. Integendeel. Hij benadrukte de goede resultaten die de regering tot nu toe heeft bereikt. Maar van deze economische successen heeft slechts de economische elite in Mexico geprofiteerd."

Poniatowska was een van de intellectuelen die eerder deze maand de conventie bijwoonden die was georganiseerd door de guerrillabeweging in Chiapas, onder auspiciën van de Zapatisten. Zij meent dat een overwinning van Cardenas het beste is voor het land. "Hij is de enige die kan voorkomen dat de sociale onrust nog verder escaleert. De opstand van de Zapatisten heeft aangetoond dat de armen in Mexico zich in een meer dan hopeloze situatie bevinden. Ik vrees dat er massaal zal worden geprotesteerd als de PRI aan de macht blijft. Zelfs al zegt IFE dat er van fraude geen sprake is geweest. Er komt maandag een enorme manifestatie op het Zocalo." En wat er vervolgens gebeurt? "Dat is onduidelijk. Dat weet niemand."

Calumatic in Dongen, fabrikant van produktielijnen voor de farmaceutische industrie, wordt eigendom van de Britse BOC Group. BOC betaalt Nf 20 miljoen voor Calumatic, een onderneming met 160 werknemers en een omzet van Nf 35 miljoen. Calumatic was eigendom van directeur Van Reis.

NOTITIES UIT PARAMARIBO

door Max Ooft

PARAMARIBO — Het schooljaar is de afgelopen week afgesloten. In Suriname begint en eindigt de schoolvakantie vanwege de klimaatgebonden hitte in deze twee maanden, later dan in de rest van de wereld, namelijk in augustus respectievelijk eind september. Het **slagingspercentage** van de lagere scholen is in dit schooljaar met wel 100% toegenomen, doordat sinds dit jaar het systeem wordt toegepast waarbij schoolcijfers die door het jaar heen worden behaald, meetellen bij de eindbeoordeling van scholieren van de laatste (zesde) klas.

Voorheen gold alleen het uniforme G.L.O.-eindexamen als maatstaf. MULO-scholen (Meer Uitgebreid Lager Onderwijs; MAVO-niveau) worden nu echter geconfronteerd met een niet te verwerken stroom verzoeken tot inschrijving. Elk jaar waren er al plaatsingsproblemen voor kinderen die de lagere school hebben afgerond. En met de huidige verdubbeling van het aantal, zijn de problemen niet te overzien. Het ministerie van Onderwijs zal na de officiële inschrijvingsperiode in augustus, evalueren hoe groot de nood is.

Volgens een recent rapport van de dienst Arbeidsinspectie van het Surinaamse ministerie van Arbeid, is maar liefst 65% van de **beroepsbevolking** in Suriname, ofwel 56.000 personen, in dienst van de overheid of haar staatsbedrijven. Dit is één van de hoogste percentages ter wereld. Bij particuliere instellingen werken ongeveer 30.000 mensen, en in de informele sector die groeiende is, werken enkele duizenden. Bij particuliere en parastatale bedrijven werken meer vrouwen dan mannen, in een verhouding van ongeveer 5 : 2. Het is bekend dat het ambtenarenbestand in Suriname **topzwaar** is, en in het **Structureel Aanpassingsprogramma** is sanering van het overheidsapparaat opgenomen, hetgeen echter allerminst is gebeurd of zelfs maar voorbereid.

Ter **registratie van werklozen** en het leggen van contacten met voornamelijk het bedrijfsleven, is in Suriname de Federatie van Werklozen opgericht. Een organisatie die zich hiermee bezighoudt, was er tot nu toe niet.

In de Surinaamse **vakbeweging** dreigt een splitsing te ontstaan met de aanpak van de inflatie en salariscorrecties als **breekpunt**. Een deel van de vakbeweging, en met name dat deel dat medeverantwoordelijkheid draagt in de regeringscoalitie via de Surinaamse Partij van de Arbeid (S.P.A.) onder leiding van Fred Derby, wil een salarisverhoging van 100%.

Het andere deel, dat zich heeft uitgesproken tegen vakbondsbetrokkenheid in de politiek, wil de arbeiders op straat brengen om een waardevast minimumloon van US$100,- af te dwingen. Het minimumsalaris zou volgens het laatste voorstel van met name de Moederbond en de OSAV, moeten worden uitgekeerd in dollars (100) en mag aan wel in Surinaamse gulden worden uitbetaald volgens de dan geldende koers, om zodoende de inflatie bij te lenen. Tussen de vertegenwoordigers van de vakbonden wordt flink met vuil gesmeten. De regering heeft in het één noch het ander gereageerd.

Ook het **hoger kader** in Suriname, verenigd in het Overleg Hoger Kader", roert zich. De vertegenwoordigers vinden dat het eigen Surinaamse kader wordt misbruikt. In plaats van Surinamers aan te trekken bij beleidszaken en -uitvoering, worden relatief buitensporige bedragen betaald aan buitenlandse (Nederlandse) academici, en nog wel uit de ontwikkelingsgelden. Zo verdienen buitenlandse consultants wel Nf.20.000,- per maand, terwijl een Surinaamse universiteitsdocent beleidsadviseur met omgekend Nf.200,- al dik tevreden moet zijn. Het H.K. ziet hierin een belangrijke reden voor het braindrain probleem in Suriname.

Het Surinaamse luchtvaartbedrijf Sky Liners, dat zich voorheen voornamelijk met binnenlandse vluchten bezig hield, heeft overeenkomsten gesloten voor **vluchtverbindingen** vanuit Paramaribo naar Accra, Ghana (West-Afrika), via New York en vice-versa. De vliegmaatschappij zal hiertoe samenwerken met American Trans Air. Deze verbinding naar Afrika wordt aangemerkt als de eerste in de regio. Er zal worden gevlogen met een Boeing 757.

Tot twee keer toe heeft de Surinaamse politie **protesterende Haïtianen** voor de deur van het parlementsgebouw moeten verwijderen wegens verstoring van de openbare orde. De Haïtianen, die sinds 1992 in Suriname verblijven, vinden dat ze politiek asiel moeten krijgen en door de overheid als vluchteling moeten worden beschermd. Ook willen ze met hun actie andere Haïtianen waarschuwen, niet in Suriname te komen wegens de slechte voorzieningen, dit met het oog op de toestemming die Suriname heeft gegeven om maximaal 2000 bootvluchtelingen in kampen op te vangen. De overheid heeft informeel laten weten dat de Haïtianen, willen ze in Suriname blijven, maar zullen moeten werken voor de kost.

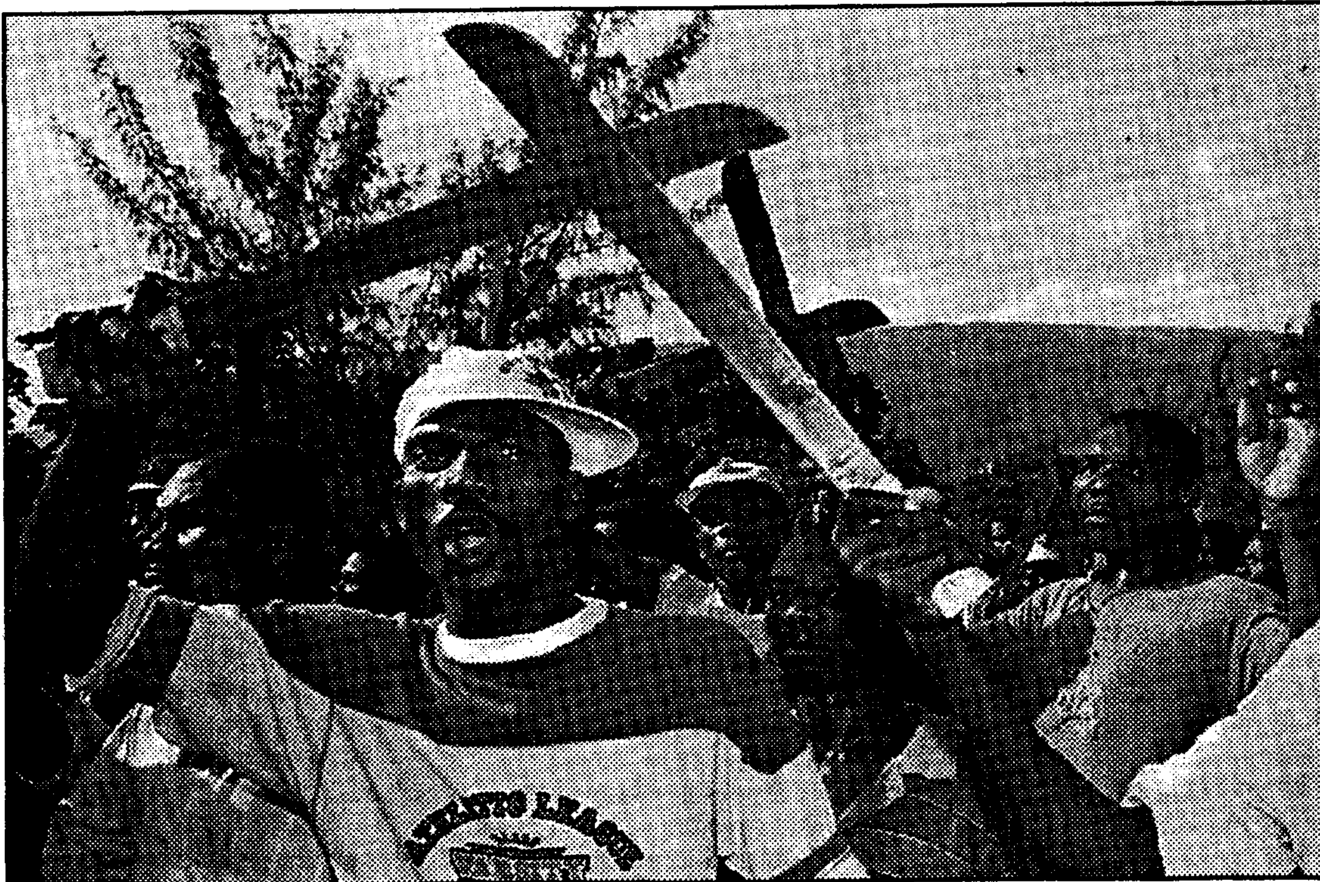
Het dorpsbestuur van Apoera, een Indiaans dorp in West-Suriname, heeft besloten dat de Indonesische houtkapmaatschappij MUSA, geen hout meer mag kappen in het gebied. Reden hiertoe is, dat het bedrijf zich ontdoet van exportongeschikte boomstammen van mindere kwaliteit, door ze onder klei te begraven. Te zamen met inheemse organisaties wordt geprotesteerd tegen deze vorm van **natuurvernietiging**. De MUSA is vaker in opspraak geweest in Suriname, enerzijds om de discutabele milieuvriendelijkheid waarmee de maatschappij het tropische hardhout denkt te kappen en anderzijds omdat met de buitenlandse dollars, Surinaamse houtproducenten volledig worden weggeconcurreerd.

Er zou sprake zijn van omkoperij bij het verlenen van de vergunningen. Ook tegen het Canadese goudbedrijf Golden Star wordt geprotesteerd door de Indiaanse organisaties die om een overheidsonderzoek vragen. Laatstgenoemd bedrijf zou het traditionele dorpsleven in het zuiden ontwrichten. President Venetiaan heeft zich in dit kader eerder uitgesproken en zich op het standpunt gesteld dat Suriname zich niet moet blindstaren op Nederland maar buitenlandse investeerders moet binnenhalen.

Op grond van onvoldoende gronden om inbewaringstelling nog langer te rechtvaardigen, is luitenant-kolonel Marcel Zeeuw in vrijheid gesteld. De officier kwam in opspraak wegens vermeende betrokkenheid bij een **cocaïne-affaire**, waarbij minstens drie buitenlanders om het leven kwamen. Zoon Dino van ex-bevelhebber Desi Bouterse en nog een tiental andere burgers en militairen, blijven hangende het onderzoek aangehouden.

En ook op grond van onvoldoende bewijslast, is advocaat Motilall ("Atta") Mungra van **rechtsvervolging** ontslagen door de Nederlandse justitie. Zijn zaak werd aan het rollen gebracht door een persbericht in het NRC-Handelsblad, naar aanleiding van een pamflet over zijn vermeende betrokkenheid bij drugskwesties. Mungra verwijt de Nederlandse opsporingsdienst NOD onzorgvuldigheid en zegt van zowel de Nederlandse regering als het dagblad een schadevergoeding van Nf.100 miljoen te zullen eisen wegens smaad, morele mishandeling en inkomstenderving. Mungra meent dat er een politiek motief zit achter de hetze tegen hem en andere politieke toppers in Suriname.

Burger-militie in Haïti laat zijn tanden zien

■ *PORT-AU-PRINCE — Leden van een Haïtiaanse burger-militie zwaaien met hun machetes tijdens een mars ter ondersteuning van de militaire gezaghebbers. Honderden mensen namen aan deze betoging bij het regeringspaleis in Port-au-Prince deel.*

Sluipschutters en zuiveringen houden aan:

VN willen snelle hervatting luchtbrug

GENÈVE/SARAJEVO — De Verenigde Naties hoopten de luchtbrug op de Bosnische hoofdstad Sarajevo vandaag (zaterdag) weer te hervatten. De VN sloten de luchthaven donderdagavond nadat de landingsbaan onder vuur was komen te liggen, vermoedelijk van de Bosnische Serviërs. De luchthaven was vrijdag al weer toegankelijk voor militaire vliegtuigen

De humanitaire luchtbrug naar Sarajevo was juist dinsdag hervat na een oponthoud van drie weken. Door regelmatige beschietingen van Servische troepen konden lang tijd geen hulpgoederen per vliegtuig worden aangevoerd. De UNHCR, de Vluchtelingenorganisatie van de VN, wil de komende tijd de aanvoer van voedsel en hulpgoederen voor de vierhonderdduizend inwoners van Sarajevo verdubbelen tot 350 ton per dag.

Het plan is het gehele weekeinde door te gaan met hulpvluchten om zo de verloren gegane tijd in te halen. Volgens UNHCR-woordvoerder Ron Redmond verslechtert de voedselsituatie in Sarajevo, dat is omsingeld door Servische troepen, met de dag, maar de toestand is 'nog niet wanhopig'. Sluipschutters schoten vrijdagmorgen in Sarajevo een Franse VN-soldaat neer, die later op de dag in een ziekenhuis aan zijn verwondingen overleed.

De Bosnische Serviërs gaan volgens Peter Kessler van de UNHCR nog steeds door met hun praktijken van etnische zuiveringen. Volgens Kessler zijn sinds half juli al 421 moslims verdreven uit Bijeljina, een stad in het noordoosten van Bosnië. De laatste zuivering dateert van donderdagnacht, toen 110 vluchtelingen gedwongen werden Bijeljina te verlaten.

Het 'zelfbenoemde' parlement van de Bosnische Serviërs sprak zich vrijdag uit voor een Groot-Servië, de aaneensluiting van Servische gebieden in Bosnië en Kroatië met het moederland Servië. Het 'parlement' riep Servië op zich sterk te maken voor de hereniging. Het koos Dusan Kozic tot nieuwe voorzitter. Volgens een opiniepeiling, vrijdag gepubliceerd in de Belgradose krant *Borba*, is de helft van de inwoners van de Servische hoofdstad Belgrado voorstander van de Groot-Servische gedachte.

Honderden doden bij ramp in Bangladesh

DHAKA — Meer dan tweehonderd mensen zijn zaterdag waarschijnlijk omgekomen bij een ramp met een veerboot in Bangladesh. Een overvolle veerboot zonk in een draaikolk in de rivier Meghna bij Chandpur, 104 kilometer van de hoofdstad Dhaka.

Volgens de politie vervoerde de boot zeker 250 passagiers en zijn tot dusver slechts 45 opvarenden gered. Volgens anderen waren echter meer dan 350 mensen aan boord, twee keer zoveel als was toegestaan.

De boot was van Dhaka onderweg naar Chandpur. Kennelijk kon de bemanning het schip in de snel stromende rivier niet in bedwang houden, toen zij probeerde aan te leggen bij de veerhaven van Chandpur.

Het Aziatische land heeft de afgelopen jaren meer van dit soort ongelukken gekend. In januari 1990 verdronken tussen 100 en 150 mensen, toen een veerboot in dichte mist met een ander schip botste. In 1986 kwamen op de rivier Meghna 600 mensen om toen in zware storm een dubbeldeksboot kapseisde.

Bij optreden tegen Hamas-terroristen:

Peres verwijt Arafat onvoldoende inzet

JERUZALEM — Israël is vrijdagmorgen begonnen met de vrijlating van ongeveer 250 Palestijnse gevangenen, zo hebben Israëlische veiligheidsfunctionarissen meegedeeld. De eerste gevangenen worden in de loop van de middag in het autonome gebied Jericho verwacht. Zij zullen daar moeten blijven tot hun gevangenisstraf is afgelopen, waarna zij naar hun huis in de bezette gebieden kunnen terugkeren.

De Israëlische minister van Buitenlandse Zaken Shimon Peres heeft PLO-leider Yasser Arafat ervan beschuldigd onvoldoende op te treden tegen de aanvallen op Israëliërs door de fundamentalistische Hamas. Peres sprak vrijdag in de Gazastrook met Arafat. De Noorse minister van Buitenlandse Zaken Bjorn Tore Godal was daarbij ook aanwezig, welke bijeenkomst bedoeld was als herdenking van het vredesakkoord dat bijna een jaar geleden met Noorse bemiddeling tussen Israël en de PLO tot stand kwam.

Arafat zei donderdag dat hij 'de Hamas-terroristen niet zal bestrijden'. "Ik zal ze ervan afhouden een terroristische actie uit te voeren", aldus de PLO-leider. Tegenover de Israëlische radio laakte Peres Arafats 'eigenwijze' uitlating. "Hamas brengt terreur op gang. Wij eisen geen honderd procent succes. Wij verwachten dat hij zich voor honderd procent inspant", zei de Israëlische minister.

Israël: Hezbollah-strijders gedood

MARJAYOUN - Israëlische troepen hebben bij een treffen in zuid-Libanon drie guerrillastrijders van de Hezbollah doodgeschoten.

Twee Israëlische soldaten raakten daarbij gewond. Het gevecht brak uit, toen Hezbollah-strijders in de buurt van de Israëli's explosieven tot ontploffing brachten, zo is in Libanese veiligheidskringen vernomen.

Marcel Nelom in Groene Amsterdammer:

"Suriname komt nooit meer van Bouterse af"

AMSTERDAM/WILLEMSTAD — "Ik geloof niet meer in een 'happy end'. Ik denk niet dat Suriname ooit nog van Bouterse zal afkomen. Over een paar jaar is dat land veranderd in een tweede Haïti. En Nederland laat dat gewoon gebeuren. Alleen al het feit dat Nederland Suriname erkent als een rechtsstaat, omdat er verkiezingen zijn geweest en Bouterse als legerleider is teruggetreden, is een lachertje". Dat zegt Marcel Nelom deze week in *De Groene Amsterdammer*. Nelom was tien jaar lang veiligheidsagent van Desi Bouterse. In 1990 vluchtte hij naar Nederland, waar hij nog steeds met uitzetting wordt bedreigd, omdat hem een verblijfsvergunning is geweigerd.

Nelom vertelt het weekblad dat hij in Suriname destijds getuige was van diverse moorden, cocaïnetransporten en financiële malversaties. Zo stelt Nelom dat hij in 1983 getuige was van de dood van garnizoenscommandant Roy Horb, eerst bloedbroeder van Desi Bouterse, later zijn belangrijke concurrent.

Na de decembermoorden van 1982 werd Horb beschuldigd van contacten met de Amerikaanse inlichtingendienst CIA. Hij werd gearresteerd en opgesloten in Fort Zeelandia in Paramaribo. Op 3 februari 1983 werd Horb dood aangetroffen in zijn cel. Officieel heette het dat hij zichzelf had verhangen, zoals ook de 15 slachtoffers van de decembermoorden op de vlucht neergeschoten zouden zijn.

In werkelijkheid kreeg Horb een dodelijke injectie toegediend. Nelom zegt: "Horb kreeg een spuitje van de legerarts. Ik weet zijn naam niet meer maar het was een Hindustaan. Het gebeurde vlak na middernacht. Ik stond er zelf bij in Horbs cel. Wat er precies in dat spuitje zat, weet ik niet. Maar het was geen zacht inslapertje. Horb stierf onmiddellijk. Hij viel en was op slag dood. Misschien dat ze later nog de moeite hebben genomen om hem aan een koordje te hangen, maar daar heb ik niets van gezien".

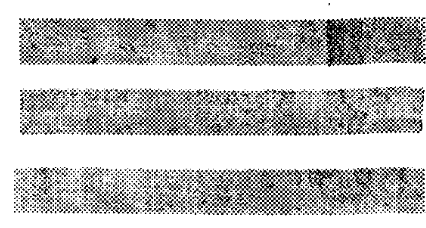
COCAINE

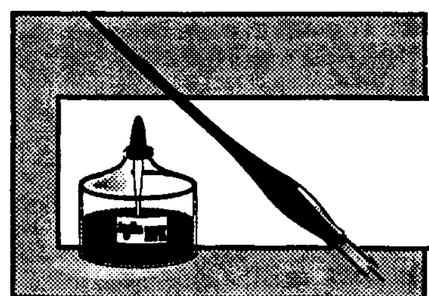
Als persoonlijke lijfwacht van Bouterse heeft Nelon ook met eigen ogen kunnen zien hoe diep de voormalige legerleider in de cocaïnehandel zit. Volgens hem was dat al gaande voordat Bouterse dictator werd. Nelom zegt: "Het hele leger draaide om cocaïne, net zoals de politiek en het zakenleven. Bouterse ontving regelmatig adviseurs uit Colombia en Brazilië. Hij wist heel goed hoe hij de zaken moest aanpakken. Hij werd daarbij gesteund door vele zakenlieden, van rijsthandelaar Mungra tot de architect Calor. Er werd gewerkt met talloze eendags BV-tjes. De cocaïne werd verpakt in vis, pompoenen, hout, noem maar op, en zo verscheept of gevlogen naar Miami of Nederland.

Er was iedere week wel iets aan de hand met cocaïne. Het hele leger werd erbij ingeschakeld. Het spul stond opgeslagen in de loodsen van de kazerne. Het gebeurde nogal eens dat er onderlinge concurrentie ontstond tussen de diverse hoge officieren. Zo heb ik een keer een ruzie meegemaakt tussen Bouterse en Marcel Zeeuw, omdat Zeeuw in een loods was geweest, waar een partij van Bouterse stond. Een van de soldaten die Zeeuw had doorgelaten, werd later doodgeschoten teruggevonden op de weg tussen Paramaribo en Domburg".

SCHOON GENOEG

In 1990 kreeg Nelom schoon genoeg van het leger en van Suriname. "Ik kon er niet meer tegen", zegt hij. "Suriname was zogenaamd weer bezig een rechtsstaat te worden, maar van binnenuit zag ik dat er werkelijk niets van klopte. Bouterse deed gewoon precies wat hij wilde". Nelom heeft in Nederland politiek asiel aangevraagd. Hij is ook een van de mensen die hun verhaal verteld hebben aan de BVD en het COPA-team, de speciale recherchedienst die bezig is aan een gerechtelijk vooronderzoek tegen Desi Bouterse en zijn voormalige rechterhand Etienne Boerenveen. De aanvraag van Nelom voor politiek asiel is steeds verworpen. In afwachting van zijn hoger beroep bij de Raad van State heeft hij op het nippertje een schorsende werking van het uitzettingsbevel gekregen van het ministerie van justitie.

INGEZONDEN

TIJDENS DE LAATSTE openbare hoorzitting over het EOP (Eilandelijk Ontwikkelings Plan)op de UNA kwamen de ter elfder ure door het BC ingevoerde wijzigingen op het originele concept uitvoerig ter sprake. Opvallend was hierbij dat bij de toelichting door de DROV steeds met nadruk werd vermeld, dat de toestemming tot ontwikkeling van het voorheen conserveringsgebied was, alleen gegeven was onder 'strenge voorwaarden'. Dit werd zo vaak herhaald dat het bijna op een bezwering ging lijken. Nu sta ik nogal wantrouwend tegenover bezweringen, zeker als ze van de overheid afkomstig zijn. En dat wantrouwen bleek ook terecht.

Wat houden deze strenge voorwaarden namelijk in? Voornamelijk dat de ontwikkeling van een project binnen een bepaalde tijdslimiet moet worden uitgevoerd en dat de kosten van de aanleg van de infrastructuur volledig voor rekening van de ontwikkelaar komen. Voldoet de ontwikkelaar niet aan deze voorwaarden, dan vervalt het gebied weer tot zijn oorspronkelijke status, dat wil zeggen het wordt weer conserveringsgebied. Dit klinkt voor het publiek heel geruststellend. Met al die projecten die nu opeens blijken te lopen, moeten er wel een paar mislukken en dan zou dat betreffende gebied dus gered zijn. Maar is dit een realistisch scenario?

Dat de ontwikkelaar de gehele infrastructuur zelf moet betalen betekent natuurlijk een fikse financiële aderlating. Aanleg van wegen, electriciteit en waterleiding kost miljoenen. Hoe komt de ontwikkelaar aan dit geld? Laten we als voorbeeld het landgoed Siberië nemen. Alle kosten die de ontwikkelaar heeft, moeten opgebracht worden door de verkoop van de woonkavels. Er wordt dus een verkavelingsplan gemaakt en de kavels worden te koop aangeboden. Maar een potentiële koper gaat niet alleen af op een mooie plattegrond.

Hij wil de kavel zelf zien. Ligt hij wel vlak, hoe is het uitzicht, hoe is de ondergrond, is de grond goed genoeg voor een mooie tuin etc. etc. Wat gebeurt er dus? Wat doet elke projectontwikkelaar het allereerst als hij een terrein heeft bemachtigd? Juist, schoon maken. Siberië wordt dus kaal gebulldozerd en de kavels worden keurig uitgezet.

Nu valt de verkoop tegen (wie wil per slot van rekening 's ochtends en 's avonds een uur in de file staan op de weg naar Westpunt?) De ontwikkeling van het project stokt en de tijdslimiet wordt niet gehaald. Siberië krijgt volgens de DROV zijn originele bestemming terug: conserveringsgebied. Maar wacht even. Conserveringsgebied? Maar er valt niets meer te conserveren; het is een kaal geslagen terrein geworden waar de natuur zich de eerste honderd jaar niet zal herstellen.

Wat zal er dus gebeuren. Een kaal terrein is alleen maar geschikt voor....juist, voor bebouwing. De DROV zal dus 'gewijzigde omstandigheden' aanvoeren en het terrein de bestemming geven van stedelijk woongebied. De ontwikkelaar kan nu zijn project in alle rust verder uitvoeren, want er worden nu natuurlijk geen 'strenge voorwaarden' meer gesteld. En Curaçao is weer een stuk natuur armer. En dit scenario geldt niet alleen voor Siberië maar ook voor Fontein, Oostpunt, Rif St. Marie en alle andere gebieden die door dit BC over de hoofden van de burgers heen worden weggegeven.

Dat bij het BC nog steeds niemand snapt wat het woord natuurbeheer betekent zal niemand verbazen, maar bij de DROV zitten intelligente mensen die toch moeten weten dat een terrein dat voor ontwikkeling wordt vrijgegeven nooit ofte nimmer meer een conserveringsgebied kan worden.

Als het BC en de DROV dus doen alsof deze 'strenge voorwaarden' een natuurgebied zouden kunnen behoeden voor vernietiging, dan houden ze zichzelf voor de gek en draaien ze het publiek een rad voor de ogen. Of zijn deze consequenties binnenskamers al lang doorgesproken en worden we vergast op een typisch Curaçaos gezelschapspel: Doorgestoken kaart?

BART A. DE BOER
Curaçao

Tussen drie en zes miljoen gulden per jaar

Curaçaos bedrijfsleven levert waardevolle bijdrage aan sport

= door Dennis Pikero =

WILLEMSTAD — Het bedrijfsleven op Curaçao heeft in de eerste acht maanden van dit jaar ongetwijfeld een waardevolle bijdrage geleverd aan de sportbeoefening op het eiland. Niet alleen tastten de diverse bedrijven meer in de buidel voor de sponsoring van sportieve activiteiten in Willemstad, ook werd gretig bijgedragen in de kosten voor deelname van Curaçaose sportdelegaties aan toernooien en kampioenschappen in het buitenland. Een voorzichtige schatting van het bedrag dat gemoeid is bij sportsponsoring: tussen de drie en zes miljoen gulden.

Jarenlang klaagden diverse sportclubs dat het bedrijfsleven in Willemstad niet bepaald positief staat tegenover sportsponsoring. Sportbonden en -federaties lieten zich kritisch uit over het feit dat ook de overheid het laat afweten. Een andere veel gehoorde kritiek was dat juist de Antilliaanse en eilandelijke regeringen sport als sluitpost op hun begrotingen hadden.

Ruim anderhalf jaar geleden hield de Curaçaose Sport Federatie (CSF), voorgezeten door Junior Millerson, een groot sportsymposium in de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen (UNA). Bij die gelegenheid verwoordde en verdedigde onder andere directeur Lio Capriles van de Maduro & Curiel's Bank het standpunt van het bedrijfsleven over sportsponsoring. Het heette toentertijd 'de relatie tussen sportbeoefening en -sponsoring'.

De MCB-directeur legde de nadruk op "het ontbreken van een sportbeleid bij zowel de sportbonden, clubs en overkoepelende sportorganen als bij de overheid". Capriles meende dat de overheid en de sportorganisaties zelf als eersten de ruimte moeten zien te creëren om de sportbeoefening op het eiland te stimuleren. De bankdirecteur was samen met onder andere sportarts Earl Best van oordeel dat de structuur bij de sportbeoefening helemaal niet deugde.

Helaas leek het alsof CSF in een winterslaap is gegaan. De deelnemers aan het sportsymposium kwamen tot talloze resoluties waar tot de dag van vandaag praktisch niets mee is gebeurd. Een lichtpunt valt waar te nemen in de sportbeoefening op Curaçao. Juist het bedrijfsleven, tast zeker het afgelopen half jaar herhaaldelijk in de buidel.

Het zijn echter bijna altijd dezelfde ondernemingen die in de Curaçaose sporters geloven. Sponsors die een voortrekkersrol vervullen zijn Mensing & Co., Maduro & Curiel's Bank, ABN-Amrobank, Pepsi, Coca Cola en de Antilliaanse Amstel Brouwerij. Vooral Mensing & Co vervult een prominente plaats in dat gezelschap. Het bedrijf gebuikt het bier Heineken als sponsormerk bij het honkbaltoernooi van Santa Rosa Indians, de prevoetbalcompetitie van tweede divisionist De Koning, het softbaltoernooi van Pichingolo en het onlangs gehouden internationale jeu de boules toernooi van Club Union Boneriano.

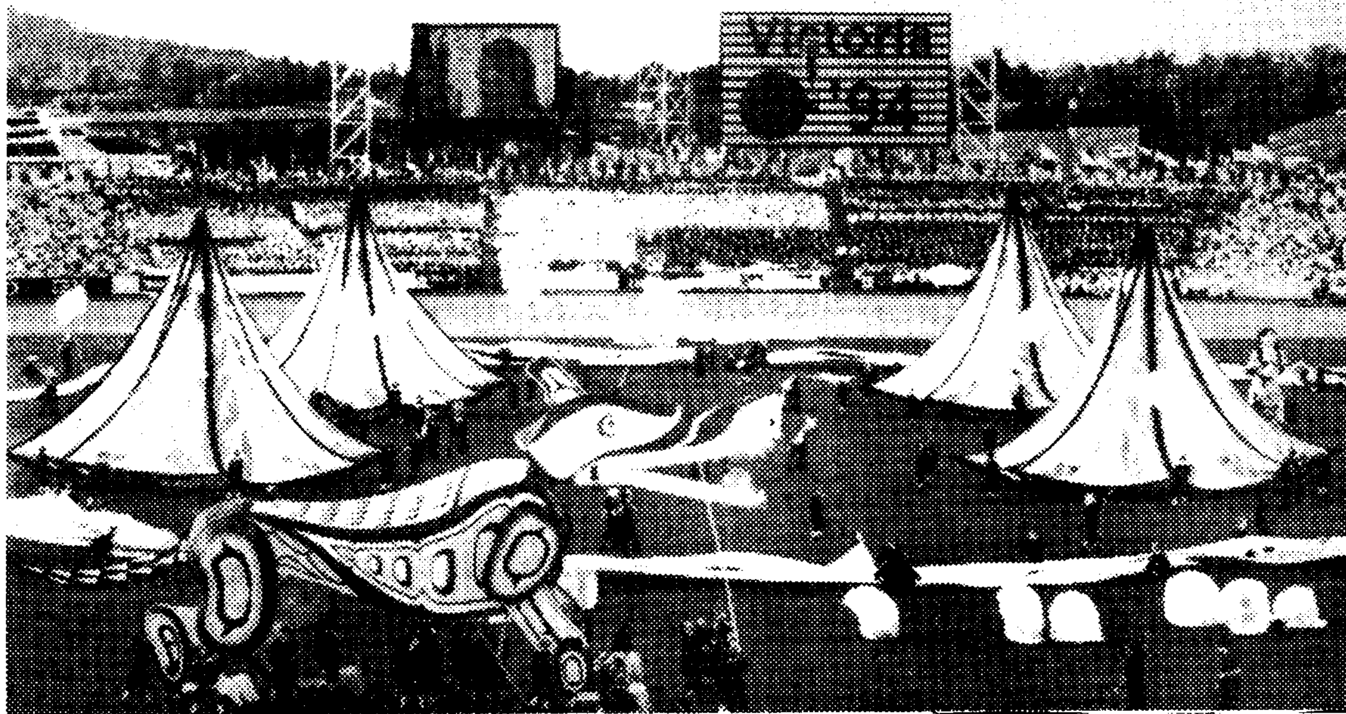
Andere ondernemingen die het afgelopen half jaar een vermeldenswaardige bijdrage leverden zijn Van der Valk/ Plaza, Trupial Inn, Diners Club, Libscomp, Consales nv, Wimco Agencies en IBM. Eilanddienst voor sportzaken Sedreko met Philip 'Lipo' Elhage aan de leiding, geeft ook een ondubbelzinnige medewerking aan de sportbonden.

Het Iyo Pimentel World Ranking Tournament, de dit jaar gehouden internationale karatetoernooien in de sporthal van het Sentro Deportivo Kòrsou (SDK), het First International Youth Chess Tournament, het internationaal Marichi boksgala van Van der Valk en Leeflang werden onder andere grotendeels mogelijk gemaakt door de sportsponsoring door het bedrijfsleven.

Curaçaose sportdelegaties zoals die van de Curaçao Karate Bond (CuKarBo), zwemmers van de Curaçaose Zwembond Bond (CZB), waterpoloërs van 'De Dolfijnen' en de jeugdvoetballers van de U-20 en U-17 selecties konden naar het buitenland dankzij onder meer lokale ondernemingen. Juist de karateka's, zwemmers en jeugdige voetballers hebben met uitstekende prestaties in het buitenland bewezen recht te hebben op sportsponsoring.

Een bijzonder geval blijft het bedrijf Leo Schnog's Enterprises. Het bedrijf van Aleco Schnog aan de Caracasbaaiweg heeft het aangedurfd de Curaçaose Atletiek Bond (CAB) te bekritiseren en de talentvolle atleet Amadeo Kemper te sponsoren. Hij benaderde jeugdatletiektrainer Glen Albertina en de sportschoolhouder Rudolf de Wit om de sporter te begeleiden. Het werd uiteindelijk niets, omdat Kemper zelf zich niet echt voorbeeldig gedroeg en de adviezen van de twee deskundigen niet opvolgde.

Terwijl de bedrijven op Curaçao meer gingen inzien in de sportsponsoring, blijven juist de houding van de sporters en het ontbreken van een sportbeleid bij de overheid, clubs en sportbonden een waardevolle ontwikkeling van die beoefening van sport tegen houden.

■ *VICTORIA — Duizenden bezochten de kleurrijke openingsceremonie van de Commonwealth Games. De spelen worden dit jaar gehouden in de Canadese stad Victoria. Een groot aantal atleten van wereldklasse neemt aan de spelen deel.*

Jeugdtennissers tweede in Caribisch toernooi

WILLEMSTAD — Een Antilliaanse jeugddelegatie is op de tweede plaats van het eindklassement geëindigd tijdens het ITF Eastern Caribbean Tennis Tournament. De Antillen werden vertegenwoordigd door Jason Engelhardt, Nicole Boekhoudt, Jean Julien Rojer en Brian de Souza, allen uit Curaçao.

Aan dit toernooi namen tennissers uit de Nederlandse Antillen, Aruba, Trinidad, Antigua, Bahamas, Guyana, Barbados, Suriname, Frans-Guyana, Grenada en St. Kitts deel; in totaal 22 jongens en 11 meisjes. Aruba won het toernooi. De Antillen eindigden als tweede en Trinidad als derde. Suriname bezette de achtste plaats.

Jean Julien Rojer wist zich voor de *main draw* te kwalificeren, Jason Engelhardt, Brian de Souza en Nicole Boekhoudt belandden in de verliezersronde. Jason en Brian eindigde in in het enkelspel op de veertiende en vijftiende plaats. Nicole won de verliezersronde en haalde hierdoor de eerste twee ITF-punten binnen.

In de *main draw* wist Jean Julien Rojer eerst van Shane Sealy uit de Bahamas met 6-1, 6-3 te winnen om daarna tegen Marvin Hinds in de halve finales uit te komen. Na de eerste set van Hinds te hebben verloren wist Jean Julien goed terug te komen en de wedstrijd alsnog met 4-6, 6-3, 6-3 te winnen.

In de finales moest hij de strijd aanbinden tegen Eric Gildhorn uit Aruba. Eric stak in topvorm en had in de voorgaande wedstrijden veel indruk gemaakt op het aanwezige publiek. Jean Julien verdedigde zich echter dapper tegen de harde services en *forehand drives*. Hij wist verschillende *service games* van Gildhorn te breken, maar uiteindelijk won de Arubaanse tennisser na een zeer spannende strijd met 6-4, 7-5. Met de finaleplaats wist Jean Julien Rojer negen ITF punten te behalen.

Nicole Boekhoudt en Jean Julien Rojer wisten door hun uitstekende resultaten een tweede plaats in het eindklassement voor de Antillen op te eisen. Tevens werd Jean Julien uitgekozen om deel te nemen in het ITF team, dat van 26 tot en met 31 oktober op Jamaica speelt.

Bij de meisjes werden ook dubbels gespeeld. Nicole Boekhoudt en Rachel Maduro wisten tot de finales door te dringen en verloren in drie sets 6-3, 4-6, 4-6 van Jaime Bailey uit Trinidad en Kyala Hunter uit Barbados.

Raas hoopt op Abdoesjaparov

PALERMO — Jan Raas hoopt volgende week sprinter Djamolidin Abdoesjaparov, de leider in de Profronde van Nederland, voor volgend seizoen voor zijn Wordperfectploeg vast te kunnen leggen. De Nederlandse ploegleider spreekt de 30-jarige Oezbeek na de WK-wegwedstrijd op Sicilië.

Raas en Abdoesjaparov voerden al twee oriënterende gesprekken. Het duo zat tijdens de Ronde van Engeland voor het eerst bij elkaar aan tafel. Deze week volgde een tweede onderhoud, waaruit bleek dat Abdoesjaparov wel oren heeft naar een *transfer*.

Raas weet zich wel al verzekerd van de diensten van twee Letse amateurs. De klimmer Denis Ozol en de tijdrijder Arvis Pizik komen volgend seizoen voor de Nederlandse formatie uit.

Collegialen moeten wel winnen van Centro Hubenil Mahuma

Sithoc bijna zeker in de finaleronde

WILLEMSTAD — Regerend kampioen Sithoc kan weer opgelucht ademhalen. Doordat zijn voornaamste concurrent gisteravond één punt verspeelde, ligt kwalificatie voor de eindronde van het eerste divisie voetbal weer dicht binnen bereik.

Ofschoon dat in de eerste ronde niet gelukt is — de Collegialen kwamen toen niet verder dan een 1-1 gelijkspel — lijkt een overwinning op hekkesluiter Centro Hubenil Mahuma geen al te zware opgave voor de vijfvoudige kampioen van Curaçao. Zeker niet als het gaat om deelname aan de finaleronde.

Door het feit dat Undeba gisteravond slechts één punt aan de ontmoeting met Victory Boys over hield, is er nog slechts één finaleplaats open. Zoals reeds vermeld lijkt deze binnen het bereik van de Collegialen, die een totaal van 17 punten kunnen halen, terwijl Undeba op 16 punten is blijven steken.

De drie andere finaleplaatsen zijn voor Jong Colombia, Centro Dominguito en Jong Holland. Jong Colombia en Centro deelden gisteravond in een vriendelijk partijtje doelpuntloos de punten en brachten hiermee hun totaal op 18 punten. Voor wat betreft de bezetting van de eerste plaats is er echter nog geen beslissing gevallen. Voorlopig is Jong Colombia koploper dankzij een beter doelsaldo. In feite kunnen echter zowel Jong Colombia als Centro voorbij gestreefd worden door Jong Holland, dat namelijk nog een hoger aantal punten (19) kan bereiken.

Centro noch Jong Colombia durfde gisteravond risico's te nemen. Als op afspraak speelden beide elftallen een super voorzichtig partijtje om hun kwalificatie zeker te stellen. Voor de Dominguito-ploeg had dit resultaat een dubbele betekenis. Het betekende niet alleen zijn kwalificatie voor de eindronde, maar tevens het behoud van de ongeslagen status.

De Undeba-fans werden ondertussen in hun verwachtingen teleurgesteld. Met zijn bijzonder gunstige doelsaldo zou Undeba zich gisteravond gekwalificeerd hebben voor de finales. Er werden weliswaar verwoede pogingen in het werk gesteld, maar die ene verlossende treffer bleef uit. Met uitzondering van spaarzame aanvalsacties van Victory Boys, die echter twee goede kansen opleverden, was Undeba voortdurend massaal in de aanval. Echter zonder succes.

Als gevolg van het resultaat van gisteravond ligt het lot van Undeba in de handen van Sithoc en Mahuma. Van zijn kant moet Sithoc winnen vanwege het doelsaldo van Undeba. Behalve de wedstrijd Sithoc vs Mahuma vindt morgen de wedstrijd tussen Jong Holland en SUBT plaats. Voor de Tricoloren bestaat nog de kans om als winnaar van de reguliere competitie te eindigen. Om dit te bereiken kunnen ze zich echter geen gelijkspel vooroorloven.

Jitic-toernooi in Acapulco

Uitstekende resultaten voor jeugdtennissers

ACAPULCO/WILLEMSTAD — De Antilliaanse tennisdelegatie, die heeft deelgenomen aan het 24ste Jitic toernooi in Acapulco, is met uitstekende resultaten naar huis teruggekeerd. De jeugdtennissers wonnen één zilveren en vier bronzen medailles tijdens het sterk bezette toernooi.

Begin deze maand werd in Mexico het Jitic-toernooi gehouden. Dit is een jeugdtoernooi voor Caribische en Midden-Amerikaanse landen. Aan het toernooi hebben dit jaar veertien landen deelgenomen, onder anderen Mexico, Costa Rica, El Salvador, Panama, Virgin Islands, Jamaica, Aruba, Dominicaanse Republiek, Puerto Rico, Bahamas en de Nederlandse Antillen.

De Antillen werden in de leeftijdsgeroep onder 18 jaar vertegenwoordigd door Paul de Sousa en Raoul Behr uit Curaçao en Soekarsi Phelipa uit Bonaire. In de leeftijdsgroep tot zestien jaar door Fahd Dennanoui en Tsarina Dommacassé, beiden uit Curaçao, en in de leeftijdsgroep tot 14 jaar door Jean Julien Rojer, Brian de Souza en Nicole Boekhoudt, eens uit Curaçao.

De Antillen mogen best trots zijn op hun spelers. In de leeftijdsgroepen tot veertien en zestien jaar werd een *round robin* gespeeld. Met uitzonderng van Fahd Dennanoui haalden alle spelers de *main draw*. In de eerste ronde werden zij echter door de sterke spelers uit Mexico uitgeschakeld.

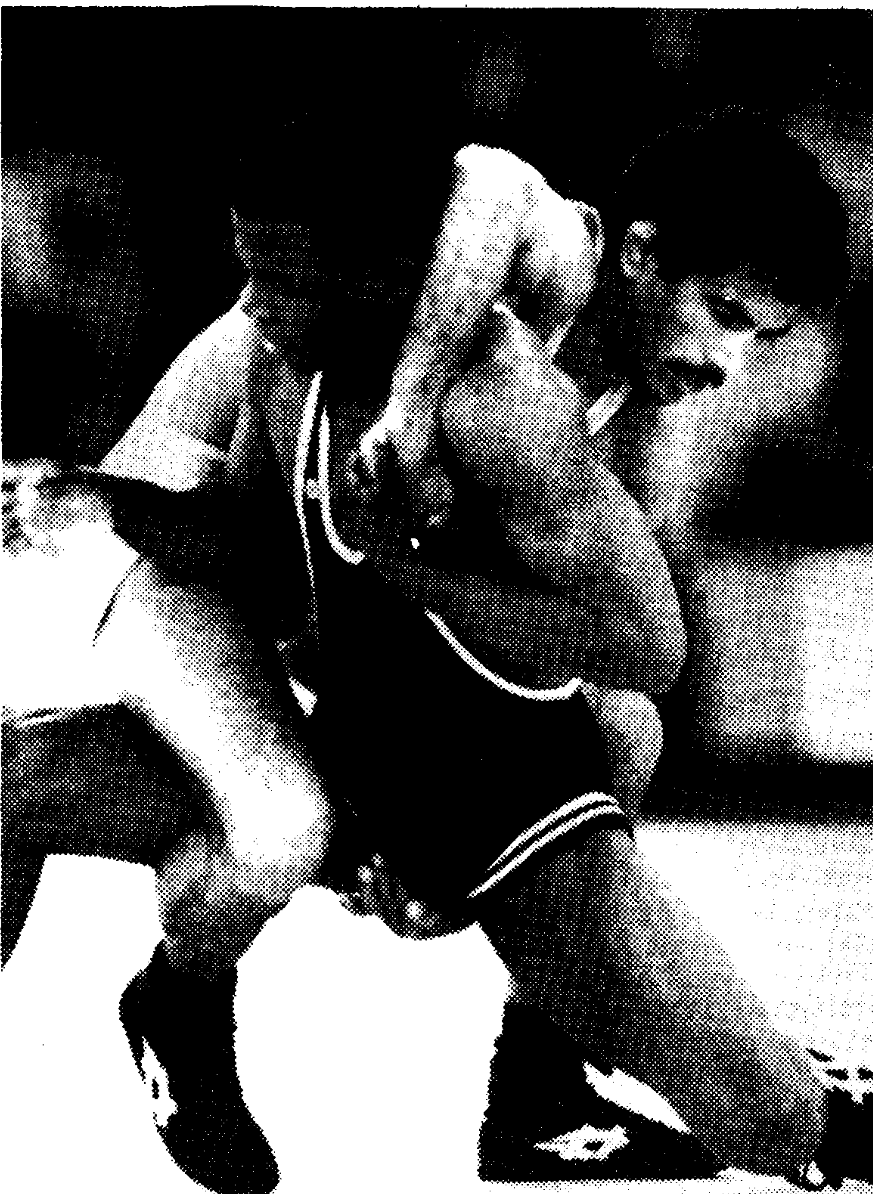
In de dubbels ging het beter. Tsarina Domacassé haalde samen met de Costaricaanse Adriana Garoulis de finale. Garoulis werd echter ziek en kon de finales niet spelen. Nicole Boekhoudt, die een dubbel vormde met de Mexicaanse Catharina Reynolds haalde de semi-finale en kreeg een bronzen medaille.

Bij de jongens veroverden Jean Julien Rojer en Brian de Souza tweemaal brons. Eenmaal in de dubbels en eenmaal in de Nations Cup.

Met het Jitic-toernooi namen Paul de Souza, Raoul Behr en Soekarsi Phelipa ook afscheid van de Jitic, omdat zij volgend jaar 19 worden en niet meer onder de jeugd vallen.

Het 25ste Jitic-toernooi wordt volgend jaar in de Dominicaanse Republiek gehouden.

■ *VICTORIA — De Nigeriaan Jacoob Isaac en de Indiër Ramesh Kumar vechten het uit tijdens het worsteltoernooi van de Commonwealth Games. Isaac won het gevecht en plaatste zich voor de finale.*

BRUSSEL — Het atletiekseizoen is voor de Amerikaanse sprinter Leroy Burrell voorbij. De wereldrecordhouder op de 100 meter heeft afgezegd voor alle evenementen waar hij nog aan de start zou komen, te beginnen met de Ivo van Damme Memorial in Brussel.

Organisator Wilfried Meert kreeg dat te horen in een gesprek met Burrells manager Joe Douglas. Als reden voor zijn afmelding gaf de sprinter een voetblessure op. De snelste man ter wereld stelde woensdagavond in Zürich ernstig teleur. Hij werd op zijn specialiteit slechts zevende in 10,39 seconden.

SPORT AGENDA

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(Bonamweg 49, Brievengat)
(Tel.: 376620/376626)
zwembad:
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Gouverneur Van Slobbeweg z/n, Rif)
open voor publiek-zwemmen (toegang kinderen t/m 14 jaar één gulden en volwassenen twee gulden): vrijdag van 20.00-22.30 uur; zaterdag van 14.00-17.00 uur en zondag van 12.00-17.00 uur.

SENTRO DI BARIO JANWE
dammen:
elke donderdag van 15.00-18.00 uur damles en -training voor de jeugd vanaf acht tot achttien jaar.
schaakvereniging Janwé:
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf zeven tot 23 jaar.

SKOL DI DAM STRATEGIA
elke donderdag van 19.30-23.00 uur in Sentro di Bario Janwé.
elke zaterdag van 09.00-12.00 uur in IPK-gebouw (naast Martinus mavo, Plasa Brion.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

ZONDAG

BASEBALL
(Federashon di Beisbòl di Kòrsou)
AA-klasse
finale
14.30 uur Royal Scorpions vs Wild Cats - **Tio Daou Ballpark.**
A-klasse
10.30 uur Mahuma Tigers vs Sta. Maria Blue Jays - **Bonam-terrein.**

VOETBAL
(Federashon Futbòl Kòrsou)
Sentro Deportivo Kòrsou:
16.00 uur **(tweede divisie)** De Koning vs Vesta.
18.00 uur **(eerste divisie)** SUBT vs Jong Holland.
Stadion dr. Antoine Maduro:
16.00 uur **(tweede divisie)** Centro Barber vs Charo Stars.
18.00 uur **(eerste divisie)** Sithoc vs CH Mahuma.

ATLETIEK
(SOV Warwarú)
06.00 uur check-in;
07.00 uur start 2½-km KLM-loop (onder 14 jaar) bij buurtcentrum Brievengat waar ook de finish is.
07.00 uur start 10-km KLM-loop bij Bethencourtstraat (achter de kerk) door de straten van **Brievengat** naar de finish bij buurtcentrum Brievengat.

SOFTBAL
Slow Pitch
Liga Amistat 1994
12.00 uur Nos Ambiente vs Exito;
14.00 uur Veteranos vs Happy Time;
16.00 uur Nos ku Nos vs Blue Marlins - **Suvek Ballpark.**
****

Profronde Nederland eindigt op zaterdag

PALERMO — De Profronde van Nederland eindigt volgend jaar op zaterdag 26 augustus. De start is op dinsdag 22 augustus. De data van de enige nationale etappekoers zijn door het congres van de Internationale Wielren Unie, UCI, onder voorbehoud vastgesteld. Dat gebeurde in Palermo, waar de WK wielrennen op de baan worden gehouden.

De finish op zaterdag in plaats van vrijdag, zoals de afgelopen twee edities van de profronde gebeurde, dient te worden beschouwd als een compromis. De Nederlandse organisatoren hebben de afgelopen twee jaar vergeefs bij de UCI gepleit de ronde over zes dagen te kunnen houden.

Tot voor twee jaar duurde de tocht door Nederland zes dagen. Omdat de dag na het einde het kampioenschap van Zürich op het programma stond werd de ronde met één dag ingekort op verzoek van de ploegen en renners. Volgend jaar staat die wedstrijd niet op de kalender van de competitie om de wereldbeker.

De Amstel Gold Race, Nederlands enige klassieker in de wereldbeker, staat voor volgend jaar zaterdag 22 april geprogrammeerd. Nieuw in de cyclus is de Henninger Turm, die de plaats inneemt van het kampioenschap van Zürich.

De Ronde van Spanje wordt in 1995 voor het eerst in september gehouden. Van 2 tot en met 24 september. Het WK op de weg wordt op 8 oktober in Colombia verreden. De Ronde van Frankrijk van 1 tot en met 23 juli, de Ronde van Italië van 13 mei tot en met 4 juni.

Dennis Mitchell en Adeniken op de vuist

BRUSSEL — De Nigeriaanse sprinter Olapade Adeniken is na een vechtpartij met de Amerikaan Dennis Mitchell gewond geraakt. Adeniken verscheen vrijdag niet aan de start bij de Ivo van Damme Memorial in Brussel. Adeniken en Mitchell raakten woensdagnacht slaags in de hal van het atletenhotel in Zürich, waar een Grand-Prixwedstrijd werd gehouden.

De Afrikaan liep een oogwond op en moest zich onder medische behandeling stellen. De twee atleten kregen ruzie nadat Adeniken beledigende opmerkingen over de echtgenote en de moeder van Mitchell geplaatst zou hebben.

De Amerikaan eiste excuses, kreeg die niet en speelde voor eigen rechter. Bij de vechtpartij was ook de broer van Mitchell, een worstelaar, betrokken. De Internationale Amateur Atletiek Federatie (IAAF) stelt een onderzoek in. Tijdens de IAAF-vergadering, in november in Barcelona, wordt besloten over eventuele strafmaatregelen tegen het betrokken tweetal.

Brit samen met Powell nog in de strijd om twintig gouden staven

Britse hordenloper Colin Jackson: atleet van goud

BRUSSEL — Colin Jackson is een atleet van goud. Misschien kan hij straks zelfs de kranen in zijn badkamer met het edelmetaal bekleden. De Brit won gisteren in Brussel de 110meter horden tijdens de Ivo van Damme Memorial, de derde van vier wedstrijden in de zogenaamde *Golden Four*. Hij is dichtbij een gulle greep uit de pot met goud.

Atleten die op hun discipline alle vier evenementen winnen, verdelen twintig staven goud. Van drie overgebleven concurrenten van Jackson bleef gisteren alleen Mike Powell over. De wereldkampioen verspringen won zijn onderdeel met een afstand van 8,58 meter, verwezenlijkt in de vijfde ronde. Hij moest voluit gaan, omdat zijn achterstand op landgenoot Streete-Thompson één centimeter bedroeg: 8,37 om 8,36. Powell blesseerde zich wel bij zijn winnende sprong.

De laatste wedstrijd is op 30 augustus in Berlijn. Winnen Jackson en Powell, dan verdelen ze twintig staven goud. Wint één van hen, dan is de buit voor hem alleen. Verliezen beiden, dan blijven de op het middenterrein uitgestalde staven in de kluis. Morgen vliegt Jackson wel nog even op en neer naar Canada, om voor Engeland mee te doen aan de Gemenebest Spelen.

Colin Jackson is een prachtige atleet. Als een poema schiet hij over de hindernissen. "De baan was nog nat. Daarom raakte ik verschillende horden", zei hij. Over de aanstaande rijkdom: "Het geld is niet zo belangrijk."

Vorig jaar veroverde hij in Stuttgart de wereldtitel in de recordtijd van 12,91. Ook op het EK, vorige week in Helsinki, was hij eerste. Jackson hoopte in Zürich, de meest prestigieuze onder de vier *meetings*, een aanval te doen op zijn beste prestatie, maar de startbulen verknoeiden zijn voornemens.

In Brussel bleef het droog, althans tijdens de wedstrijden. Het was een speciale *memorial*, namelijk de laatste van achttien in de Heizel. Het stadion gaat dicht en draagt over een jaar, als de ingrijpende renovatie is voltooid, de naam van koning Boudewijn zaliger. Altijd zal de Heizel verbonden blijven met de voetbalramp in 1985, toen 39 supporters voor de Europa-finale tussen Liverpool en Juventus om het leven kwamen door ongeregeldheden.

De Grand Prix, met name de Golden Four (Oslo, Zürich, Brussel en Berlijn) zijn voor de atleten de betaaldagen. Op die avonden vergulden ze hun naam. Soms dus letterlijk. Na Zürich waren nog vier sporters over gebleven in de strijd om het gouden kalf, allemaal mannen: Kipketer (800 m), Jackson dus (110 meter horden), Adkins (400 meter horden) en Powell (verspringen).

Kipketer viel af door een nederlaag tegen landgenoot Patrick Konchellah, Adkins legde het af tegen oud-wereldkampioen Matete uit Zambia. Kipketer en Konchellah zijn nog wel vrienden, maar de verliezer kon niet boos worden na de verstoring van zijn gouden droom. "Afspraakjes bestaan niet in de atletiek. Het is een eenzaam spel", aldus Kipketer.

Het publiek in het stadion en thuis, meer dan honderd landen vertonen beelden van de wedstrijden, verwacht topprestaties op de atletiekfeesten. Liefst wereldrecords. Maar die zijn niet op bestelling te krijgen.

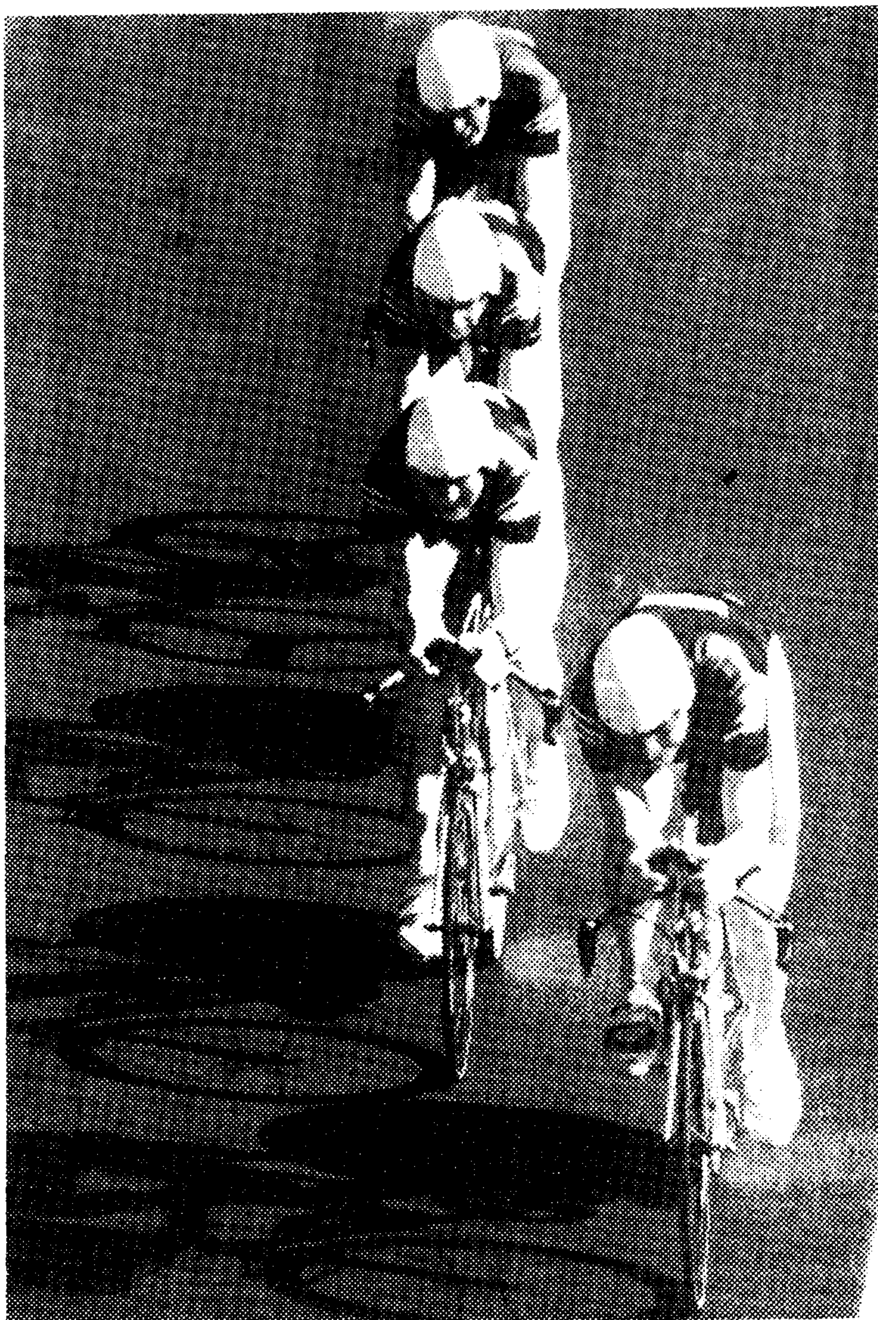
Afgelopen woensdag kondigden drie atleten een aanval op het wereldrecord aan, maar omdat de hemel leegliep waren de pogingen van Maria Mutola (800 meter), Morceli (5000 meter) en Tanui (800 meter) kansloos. En ook in Brussel regende het 's middags, maar ruim voor aanvang klaarde het behoorlijk op. "Ivo heeft de weergoden medewerking gevraagd", zei de *speaker*.

In een veld zonder de geblesseerde Amerikanen Lewis en Burrell won Linford Christie de honderd meter sprint opnieuw, net als in Zürich. Hij versloeg Drummond en Mitchell (tweede), die in Zwitserland op de vuist was gegaan met Adeniken. Of Christie rivaal Lewis had gemist? "Nee, want ik heb niet zo veel respect voor hem. We kunnen makkelijk zonder hem."

Christies tijd was 10,03, iets sneller dan woensdag in Zürich. De Amerikaan Michael Johnson liep een goede 200 meter in 20,02, maar zei dat de komende twee jaren voor hem zijn om te oogsten. "1995 (WK) en 1996 (Olympische Spelen Atlanta) staan met rode pen in mijn boekje genoteerd. Dan zal ik het wereldrecord breken."

Hoogtepunt moest de 10.000 meter zijn. De Ethiopiër Haile Gebreselassie, sinds de Adrian Paulen Memorial houder van het wereldrecord op de halve afstand (12.56,96) had een overval op de beste tijd beraamd. Ook in juni, in Hengelo, regende het in de aanloop naar de wedstrijd en was de lucht gevuld met zuurstof. In Brussel waaide het echter vrij hard. De lopers, onder wie de Kenyanen Tanui en Ondieki, de Portugees Castro en de Belgische held Rousseau, bleven tot halverwege even boven het schema van het record, maar daarna was het verval aanzienlijk. De kleine Gebreselassie won wel, in 27.20,41, ruimschoots boven het wereldrecord van sigei: 26.52,23.

Sergej Boebka deed drie pogingen zijn wereldrecord met de polsstok naar 6,15 te tillen, maar hij nam de lat steeds mee naar beneden. Voor de nodige humor zorgde Yvonne Graham uit Jamaica, als haas aangetrokken voor de 1500 meter vrouwen. Maar ze won, ondanks een slotoffensief van de Algerijnse Boulmerka. "Misschien zijn de dagen van de hazen wel voorbij", zei Graham lachend.

■ *VICTORIA — Het Australische team in actie tijdens het WK wielrennen. Het team won verrassend de wereldtitel tijdrijden voor landenteams en vestigde tevens een nieuwe recordtijd.*

Max Paula nieuwe vice-voorzitter van de Cotecc

ACAPULCO — Max Paula, voorzitter van de Nederlands Antilliaanse Tennisbond is gekozen tot vice-voorzitter van de Cotecc. De Cotecc is de overkoepelende tennisorganisatie voor het Caribische gebied en Midden-Amerika. Paula staat hoog aangeschreven in de regio door zijn jarenlange ervaring op tennisgebied.

Het Cotecc-bestuur wordt voorgezeten door de Mexicaan Jezus Topete. Verder maken de Cubaan Rolando Martinez, de Dominicaan Mario Guerrero en de Mexicaan Manuel Montezuma deel uit van het bestuur.

ATLETIEK / NEUBRANDENBURG — Katrin Krabbe is met haar advocaat Michael Zimmermann getrouwd. De jurist stond de tweevoudig wereldkampioene sprint van 1991 bij tijdens de rechtszaak waarin Krabbe haar schorsing aanvocht. De voor doping geschorste Duitse kreeg in maart een miskraam van Zimmermann.

* * * *

TRIATHLON / DEN HAAG — Maar liefst 25 'ultra-atleten' hebben zich aangemeld voor de *Dutch Five*, de vijfvoudige triathlon, die op 5 oktober om 12.00 uur in Den Haag begint. Het evenement is een initiatief van Martin Feyen, die zich in 1991 aan deze onderneming in het Zuiderpark waagde en één jaar later in Mexico een tienvoudige triathlon won. De *Dutch Five* betekent 19 km zwemmen, 900 km fietsen en ruim 210 km lopen. De besten zullen daar zo'n 75 uur over doen.

* * * *

VOETBAL / MANCHESTER — De Engelse international Paul Ince heeft zijn contract bij Manchester United met drie jaar verlengd. De 27-jarige middenvelder lag al geruime tijd overhoop met clubvoorzitter Martin Edwards. Het conflict werd vrijdagavond uit de wereld geholpen. Ince ging vervolgens akkoord met de nieuwe, verbeterde aanbieding van de landskampioen.

* * * *

TENNIS / NEW YORK —Pete Sampras doet komende week bij het tennistoernooi om de Hamlet Cup mee in het dubbelspel. Hij meldde zich aan om zijn geblesseerde linkerenkel in de competitie te belasten. Als de test goed uitpakt dan verdedigt de nummer één van de wereldranglijst ook zijn titel bij het US Open, dat op 29 augustus begint.

FC Kaiserslautern begint het nieuwe seizoen goed

LEVERKUSEN — 1.FC Kaiserlautern is het nieuwe Bundesligaseizoen vrijdag goed begonnen met een zege in en op Bayer Leverkusen. De topper van de openingsdag eindigde in 0-1. Het enige doelpunt viel een kwartier voor tijd door toedoen van Kuntz. Hij kopte raak uit een voorzet van Sforza.

Bondscoach Berti Vogts en de 21.900 andere toeschouwers zagen geen beste wedstrijd. De angst te verliezen was groter dan de wil te winnen. De internationals Ulf Kirsten (Leverkusen) en Andreas Brehme kwamen niet in actie wegens blessures. De Roemeense libero Lupescu was uitblinker bij de thuisclub. Zijn Braziliaanse ploeggenoot Sergio miste vlak voor tijd een goede kans op de gelijkmaker.

VFB Stuttgart begon ook met een zege, 2-1 voor eigen publiek tegen Hamburger SV. Alle doelpunten vielen in de tweede helft. De Braziliaan Elber zorgde vlak na rust voor 1-0. Sporl maakte gelijk uit een strafschop. De winnende treffer kwam in de slotminuut op naam van Bobic.

Schalke 04, met Joeri Mulder in de basis, speelde gelijk tegen Borussia Mönchengladbach, met de uit Italië teruggekeerde Effenberg in de gelederen. Het werd 1-1. Muller bezorgde Schalke al na twaalf minuten een voorsprong. Herrlich redde in de tweede helft een punt voor Gladbach. In Gelsenkirchen keken vrijdagavond maar liefst 58.000 supporters toe.

In de Franse competitie werd één wedstrijd vooruit gespeeld, een interessante. Nantes versloeg titelverdediger Paris Saint-Germain met 1-0. Het doelpunt werd in de 18e minuut gemaakt door Patrice Loko. Nantes heeft dertien punten vergaard uit vijf duels en voert de ranglijst daarmee aan. Paris SG is met 5 uit 5 een bescheiden middenmoter.

In België begon Standard de competitie goed. De club uit Luik won vrijdagavond in eigen stadion met 3-1 van FC Antwerp.

Gewonden bij ongeregeldheden in Bangladesh

DHAKA — Tijdens een voetbalwedstrijd in de hoofdstad van Bangladesh zijn ernstige ongeregeldheden uitgebroken tussen de fans van één van de teams en de politie. Ongeveer honderd mensen raakten gewond. Er werden twintig arrestaties verricht.

In de 85e minuut van de ontmoeting tussen Mohammedans Sporting Club en Power Development Board ontstaken de aanhangers van Mohammedans in woede, omdat de scheidsrechter geen maatregelen nam toen hun spits na een overtreding geblesseerd raakte. De fans stormden het veld op om de scheidsrechter te belagen.

De politie probeerde de supporters nog wel tegen te houden. Dat lukte niet, waardoor het duel moest worden gestaakt.

Richard Krajicek verliest van Stefan Edberg

INDIANAPOLIS — Richard Krajicek is in de derde ronde van het met twee miljoen gulden gedoteerde tennistoernooi in Indianapolis in uitgeschakeld door Stefan Edberg. De Zweed was met 6-1, 5-7, 6-4 te sterk voor de Nederlander.

Krajicek schakelde eerder deze week de Zweed Hendrik Holm en de Amerikaan David Wheaton uit. Maar tegen Edberg kon de nummer 14 van de plaatsingslijst niet in zijn spel komen. Hoewel hij tien aces produceerde, sloeg de Nederlander slechts 48 procent van zijn eerste service in. Bij de Zweed lag dit percentage met 62 procent beduidend hoger.

De nummer 4 van de wereldranglijst was zeer te spreken over zijn spel. "Mijn *returns* liepen zeer goed. Buiten twee slechte servicesbeurten heb ik niks te klagen", zei Edberg. In de onderlinge confrontaties is de stand nu gelijk: 2-2.

Jan Siemerink ging in de derde ronde van het toernooi in het Amerikaanse New Haven onderuit. De Nederlander kwam met 3-6, 7-6, 6-4 tekort tegen de Duitser Marc Göllner. Siemerink schakelde eerder in de tweede ronde verrassend Andre Agassi uit.

Burgess snel op 200 meter wissel

INDIANAPOLIS — Greg Burgess heeft op de slotdag van de Amerikaanse zwemkampioenschappen in Indianapolis, tevens de kwalificatiemogelijkheid voor de WK in Rome, het nationale record op de 200 wisselslag maar net gemist. De 22-jarige *allrounder*, bij de Olympische Spelen van Barcelona tweede op dit onderdeel, tikte aan na 2.00,90. Dat was zeshonderdste boven zijn eigen toptijd en één seconde sneller dan de nummer twee Erik Namesnik, het Amerikaanse trainingsmaatje van de Nederlandse WK-hoop Marcel Wouda.

Het enorme talent van Whitney Phelps deed zich andermaal gelden. De pas 14-jarige zwemster won de 200 vlinder in 2.11,04. Amy van Dyken zorgde voor een verrassing op de 50 vrij. De 21-jarige sprintster bleef met een tijd van 25,37 seconden de favorieten Angel Martino (25,69) en Jenny Thompson (25,91) duidelijk voor in dit spektakelnummer.

Van Wirdum doet huwelijksaanzoek via de televisie

VICTORIA — De Australische zwemster Karen van Wirdum is haar Gemenebest-record op de 100 meter vrije slag kwijtgeraakt, maar hoopt er een bruidsboeket voor in de plaats te krijgen. Ze deed op de eerste dag van de Commonwealth Games in de Canadese plaats Victoria haar vriend Robert Dunn, thuis *down under*, in een rechtstreekse televisie-uitzending een huwelijksaanzoek.

"Hij moet me z'n ja-woord nu maar eens geven", zei de 23-jarige Van Wirdum blozend. "Ik denk niet dat hij dit had verwacht." De Australische werd op de 100 vrij tweede in 56,42. De Engelse Karen Pickering won in 56,20, een nieuw kampioenschapsrecord.

De Australiër Kieren Perkins zorgde op de openingsdag voor een tweede Commonwealth-toptijd. De wereldrecordhouder op de 1500 meter won de 200 vrij in 1.49,31. Hij hield daarmee de sterke Nieuwzeelanders Trent Bray en Danyon Loader net achter zich.

Nederlandse wint puntenkoers met hulp landgenote

Vierde wereldtitel op rij voor Ingrid Haringa

PALERMO — Het gebaar was veelbetekenend. Uitrijdend, wenkte Ingrid Haringa naar achteren. Naar Maria Jongeling, het veelbelovende talent uit Rijswijk. Dankzij de 19-jarige wielrenster behaalde de 30-jarige part-time politieagente vrijdag in Palermo de vierde wereldtitel puntenkoers op rij. Gearmd reed het Oranjeduo langs de volgepakte tribunes van het Paolo Borsellino-stadion alvast een officieus ererondje.

In de Nederlandse box kreeg de wereldkampioene bij de junioren nog een paar zoenen. Zo dankbaar was Ingrid Haringa. En eerlijk ook.

"Zonder haar had ik het niet gered", gaf ze uitgeput toe. "In de laatste ronden zat ik kapot. Bleek dat ik toch maar een gewoon, gek mens ben. Was opgebrand. Maria heeft me stijf gevloekt. Ik zal die woorden maar niet herhalen. Althans ik censureer ze."

Voor de laatste sprint had de titelverdedigster 24 punten bij elkaar geraapt. De Russin Svetlana Samohvalova 18. Een marge die te overbruggen was, omdat in de finale het dubbele aantal punten te verdienen was. Haringa bungelde echter achter het veld. Haar geest wilde wel, maar haar benen leken van lood. Vanuit haar ooghoeken volgde ze de ultieme sprint. Ze dacht dat de Russin won en durfde niet te juichen.

"Ik reed een beetje sloompjes rond. Ik wist niet of ik had gewonnen. Ik zat te rekenen op de fiets. Twee jaar geleden in Barcelona tijdens de Olympische Spelen heb ik mijn lesje geleerd", zei de hevig transpirerende Haringa met een brede grijns. "Toen jubelde ik te vroeg. Ik had wel in een flits gezien dat Jongeling zich met de sprint bemoeide, maar wist niet op welke plaats ze was geëindigd. Pas toen mijn naam op het scorebord als eerste verscheen, geloofde ik het."

De vaandeldraagster van het Nederlandse baanfietsen had niet verwacht dat ze vrijdagavond zou worden gehuldigd door burgemeester Leoluca Orlando van Palermo, een befaamd maffiajager, die constant wordt omringd door acht lijfwachten.

"Ik was er niet vanuit gegaan dat het weer goud zou worden. Iedereen is alert op je. Telkens hoorde je, let op de *Hollandaise*. Ik kon mijn kont nog niet bewegen, of er werd gereageerd", verhaalde ze over de koers. "Die Chinese Chang lieten ze gaan, de Russin Samohvalova niet."

Desondanks won Haringa vier van de twaalf sprints, pakte nog een keer een vierde en een tweede plaats. Voldoende om de vierde regenboogtrui voor de puntenkoers thuis een mooi plaatsje te geven. De Olympische Spelen van Atlanta zijn haar doel. Met tussendoor de WK volgend jaar in Colombia.

"Echt ver vooruit denken doe ik niet. Eén minuut", grapte ze. "Ik was ontzettend gemotiveerd na de nederlaag op de sprint. Deze wereldtitel schenkt mij ontzettend veel voldoening. Ik ben er ontzettend blij mee. Wellicht nog blijer dan met de eerste. Aan Atlanta denk ik nog niet. Naast me zit nog iemand", wijzend op Maria Jongeling.

"Over twee jaar rijd ik misschien in dienst van haar. En dat doe ik met alle liefde. Zonder haar had ik geen gouden medaille om mijn nek gekregen."

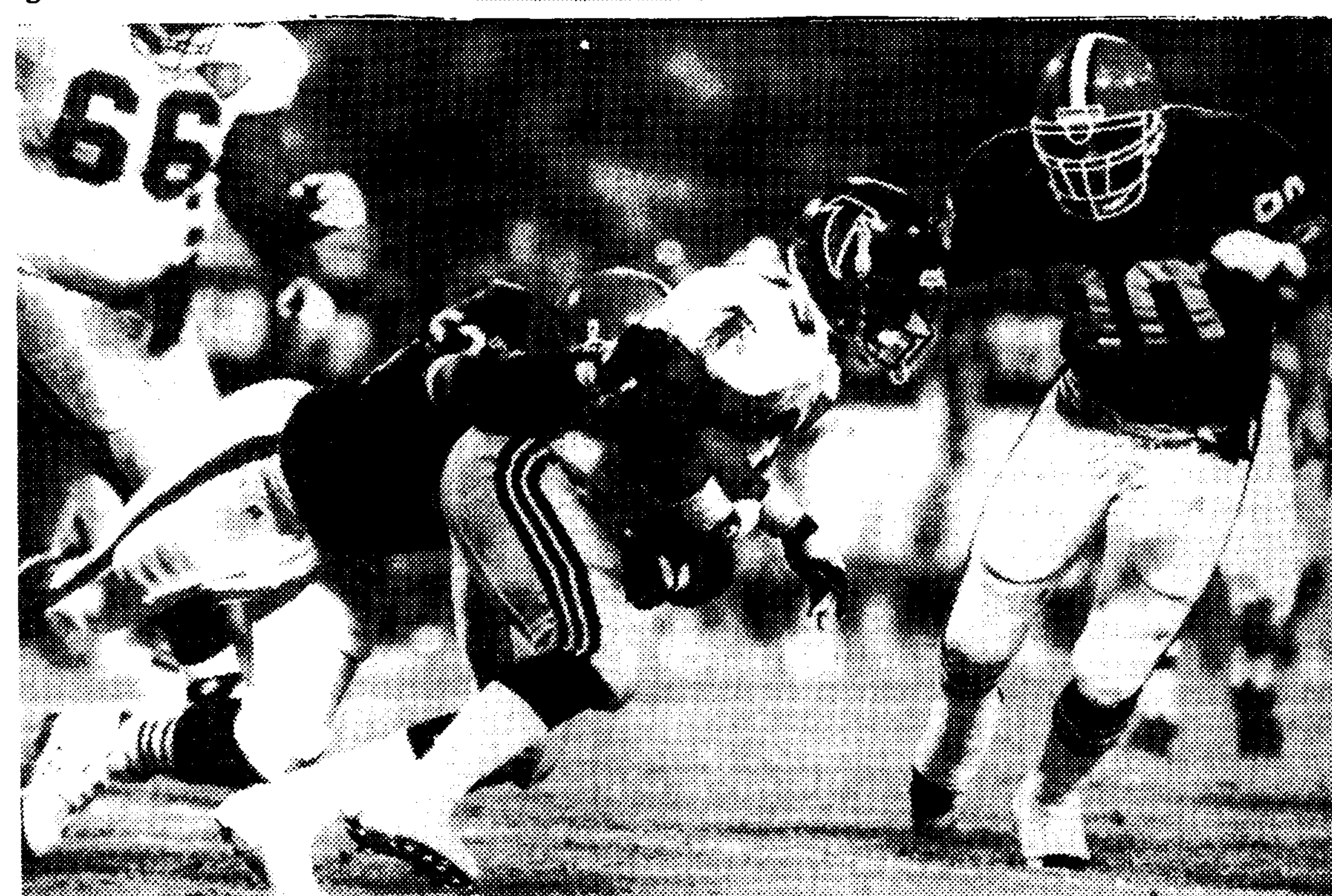
Celtic wil klacht indienen tegen oude bestuur

GLASGOW — Celtic overweegt een aanklacht in te dienen tegen het oude clubbestuur wegens financiële onregelmatigheden. De vereniging uit Glasgow blijkt ruim anderhalf miljoen gulden meer in het krijt te staan dan juni vorig jaar tijdens de aandeelhoudersvergadering werd bekend gemaakt. De verantwoordelijke mensen becijferden de totale schuld van Celtic destijds op ruim twaalf miljoen.

Directeur Fergus McCann vertelde vrijdag dat de financiële situatie van Celtic momenteel aan een nauwkeurig onderzoek wordt onderworpen. Op 13 september krijgen de betrokken aandeelhouders uitsluitsel.

De kans is groot dat de traditierijke club uit Glasgow ook nog een naheffing van de belastingen krijgt van 450.000 gulden. Dat bedrag zou verschuldigd zijn voor het aantrekken van drie spelers. Celtic kreeg bovendien donderdag van de Schotse voetbalbond een boete van 275.000 gulden wegens het losweken van coach Tommy Burns bij concurrent Kilmarnock.

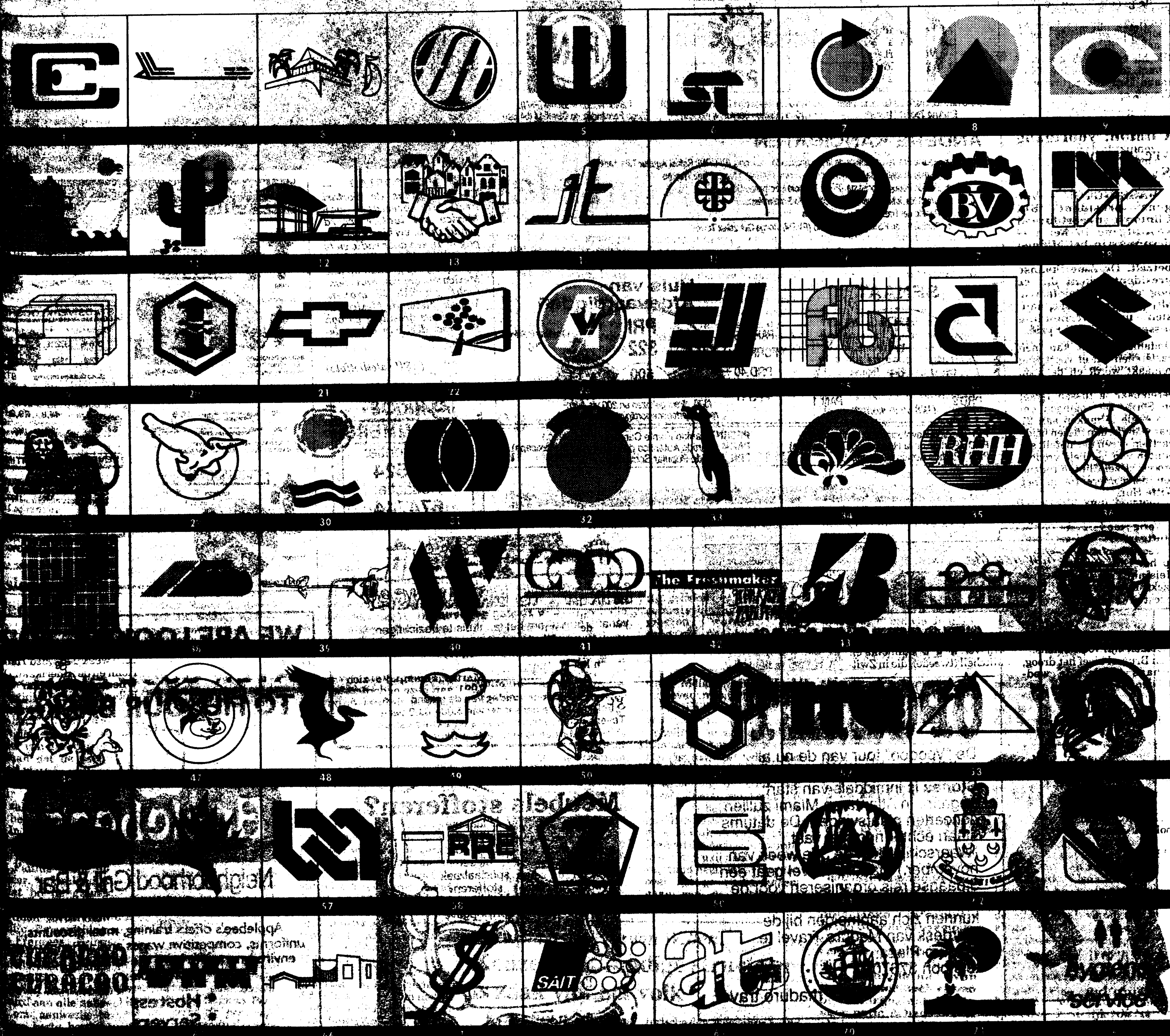
■ *CLEVELAND — Running back Erric Pegram van de Atlanta Falcons wordt getackled door linebacker Pepper Johnson van de Cleveland Browns. Over twee weken start het American football-seizoen in de VS. Door de staking van de honkbalspelers is de belangstelling van de fans voor de preseason wedstrijden enorm toegenomen.*

TAFELTENNIS / ZOETERMEER — Bettine Vriesekoop en Mirjam Hooman zijn weer opgenomen in de Nederlandse tafeltennisploeg. De nieuwe bondscoach Peter Engel selecteerde het duo, gepasseerd voor het EK in Birmingham, voor een oefenduel tegen Europees kampioen Rusland. Het duel, waarvoor ook Gerdie Keen een uitnodiging ontving, vindt 15 september in Den Helder plaats.

Logo mee met CPP

en maak kans op één van de fantastische prijzen!

[...] logo kenner? [...] de juiste produkt- of [...] in het wedstrijdformulier [...] U her- [...] directe, vul [...] wedstrijdformulier zo [...] Foto Studio Tramm [...]

Wat kunt u winnen?

Natuurlijk kunt u met dit spannende LOGO spel ook nog veel prijzen winnen.

- Met Fun Travel en [...] Promotions Partners gaan twee [...] voor 3 dagen volledig verzorgd naar St. Maarten.
- 60 seconden boodschappen doen in Toko Zuikertuintje.
- Twee overnacht[...] inclusief ontbijt in het Lions Dive Hotel.
- [...] yer.

— [...]
— American Trading
— Antilliaanse Verffabriek
— [...]
— [...]
— Banco di Caribe
— [...]
— Bridgestone
— British American
— Cactus Club
— Calypso Cocktail Bar
— Caribbean Education
— Caribbean Advertising
— Caribbean Media Consultants
— [...]
— Conella
— [...]
— [...] General Contractors
— Curaçao Hospitality Services
— [...]
— [...]
— De Kon Machine shop
— Drukkerij De Curaçaosche Courant
— Equus [...]
— Elsec Security Systems
— Extura
— Ferretería [...]
— Foto Studio Tramm
— Fun Travel
— Gateway
— Grotten van Hato
— Hagemeyer
— [...]
— Inmanent Through Certitude
— [...] Caribbean
— ING Fatum
— Interphoto
— [...]
— Lions Dive Hotel
— Look O Look
— Maduro Caribbean
— Marissa Real Estate
— [...]
— Mc Laughlin Bank
— [...]
— Moreno Brandao & Sons
— Moret Ernst & Young
— Muskens & Quast
— Oduber & Kan
— Optica Francia
— Pelican Air
— Princess Beach Hotel & Casino
— Radio Holland Caribbean
— [...] Paradise
— [...] Real Estate
— [...]ance Plasadera
— Rollins Hudig Hall Antillen
— [...]
— Rumours
— Seawings
— Sportschool Ooms
— Star Rent A Car
— [...]
— Sun Alliance
— [...]
— [...]
— Toko Zuikertuintje
— Tropic Shades
— Underwater Curaçao
— Wescar

Naam: ____________________

Adres: ____________________

Telefoon: ____________________

Telefoon werk: ____________________

Invullen, uitknippen en deponeren in de CPP - LOGO BOX bij Foto Studio Tramm, [...] Winkelcentrum Colon vóór 6 september 1994. Medewerkers van CPP zijn uitgesloten van deelname.

Miljoen buitgemaakt bij overval op Moskou bankfiliaal

MOSKOU - Drie criminelen hebben bij een gewapende overval op een wisselkantoor in de Russische hoofdstad een bewaker gedood en zijn er met een buit van meer dan een miljoen dollar vandoor gegaan.

Dit heeft het persbureau Itar-Tass vrijdag bekendgemaakt. De drie mannen gooiden na de overval twee granaten de straat op voordat zij zich uit de voeten maakten in een Mercedes. Slechts een van de granaten kwam tot ontploffing. Niemand liep daarbij verwondingen op.

Clinton: Voortgang vredesproces Syrië-Israël

WASHINGTON - Volgens president Bill Clinton is er voortdurend vooruitgang in het vredesproces in het Midden-Oosten, ook wat Syrië betreft. De Amerikaanse president erkent dat er nog 'ernstige problemen' blijven [illegible] ten aanzien van de verhouding tussen Israël en Syrië.

Ondanks [illegible] kan men vaststellen dat er voortgang gemaakt wordt en de hoop [illegible] bereikbaar is tussen Israël en Syrië. De pogingen om een einde te maken aan 27 jaar vijandschap tussen beide partijen is een der netelige punten van het hele vredesproces, zo zei Clinton tijdens een persconferentie in het Witte Huis.

ALGEMENE VERKIEZINGEN IN MEXICO

Morgen 21 augustus gaan 45,7 miljoen Mexicanen naar de stembus om een nieuwe president te kiezen en voor het vernieuwen van de senaat en het huis van afgevaardigden. Het nieuwe staatshoofd wordt beëdigd op 1 december voor een ambtsperiode van zes jaar.

Datum: 21 augustus 1994
Verkiezing: president en parlement
Bevolking: 85 miljoen inwoners
Stemgerechtigd: 45,7 miljoen (47,4 miljoen ingeschreven)

Men kiest:
- 1 President van de republiek
- 500 afgevaardigden
- 96 senatoren (toekomstige senaat telt 128 zetels)
- 1 deelstaat-regering (Chiapas)

Ver. Stat.
MEXICO

BELANGRIJKSTE KANDIDATEN

PRI — Partido Revolucionario Institucional (PRI): Ernesto Zedillo (44 jaar)

PRD — Partido de la Revolución Democrática (PRD): Cuauhtémoc Cárdenas (60 jaar)

PAN — Partido Acción Nacional (PAN): Diego Fernández de Cevallos (54 jaar)

ANDERE KANDIDATEN

- Partido Frente Cardenista de la Reconstrucción Nacional (PFCRN): Rafael Aguilar Talamantes
- Partido Auténtico de la Revolución Mexicana (PARM): Alvaro Pérez Treviño
- Partido Popular Socialista (PPS): Marcela Lombardo Otero
- Unión Nacional Opositora (UNO): Pablo Emilio Madero
- Partido del Trabajo (PT): Cecilia Soto
- Partido Verde Ecologista Mexicano (PVEM): Jorge González Torres

HUIDIGE SAMENSTELLING PARLEMENT

SENAAT
PRI 61
64 zetels
PRD 2
PAN 1
(128 in toekomst)

Huis van Afgevaardigden
PRI 322
500 zetels
PARM 5
PFCRN [illegible]
PRD 40
PPS 11
PAN [illegible]
Onafhankelijken 16
(300 direct gekozen en 200 via evenredige vertegenwoordiging aangewezen)

AFP Amigoe infografiek

PRI (Partido Revolucionario Institucional)
PRD (Partido de la Revolución Democrática)
PAN (Partido Acción Nacional)
PFCRN (Partido Frente Cardenista Rec. Nac.)
PARM (Partido Auténtico de la Revolución Mexicana)
PPS (Partido Popular Socialista)

Beroep op Mexicanen

■ MEXICOSTAD — Carlos Salinas de Gortari heeft als president van Mexico het laatste woord gehad in de verkiezingscampagne. In een door radio en tv uitgezonden boodschap heeft hij een beroep gedaan op alle Mexicanen om van hun stemrecht gebruik te maken. Morgen kiezen de Mexicanen een nieuwe president en ook een groot deel van het parlement.

(AFP-satellietfoto)

MEXICO in cijfers

BEVOLKING
In miljoenen inwoners: 80 (1989), 85 (1993)

In miljoenen: 24,1 actieve bevolking (5,4 miljoen bezoldigden in landbouw); 22,6 in % stadsbevolking

STADSWERKLOOSHEID
3,6% (1988), 3,2% (1992) (% van de actieve bevolking)

ARMOEDE
1980: 16,6
1989: 22,6%
% van bevolking welke een inkomen geniet van minder dan 60 dollar per jaar

KINDERSTERFTE
45,8 (1985), 39,2 (1992) (per duizend geboorten)

PRODUCTIE
In 1993 sectorgewijs: landbouw 7, mijnen 3, industrie 23%, constructie 5, handel en hotels 29%, transport 7, andere sectoren 25%

LEVENSVERWACHTING
68,3 (1985), 70 (1992)

ANALFABETISME
16% (1980), 12,3% (1992)

Bronnen: BID, CEPAL en Wereldbank
AFP Amigoe infografiek

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000/
BRANDWEER: 8222/
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900/
fax 7446/
alarmnr. 14
BEJAARDENTEHUIS: 8350

****

...DSLIJN
...ragen? Bel dan op maandag en dinsdag ...n 19.00-20.00 uur tel.: 7055

****

OPENBARE BIBLIOTHEEK
Openingstijden voor het publiek:
Kralendijk:
...andag van 14.00-18.00 uur; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-12.00/ 14.00-18.00 uur; vrijdag van 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur.
Rincon:
...ensdag van 14.00-18.00 uur en vrijdag ...n 14.00-17.30 uur.

****

POSTKANTOOR
(Openingstijden)
Zegelverkoop
Kralendijk (tel.: 8508): maandag t/m donderdag van 07.30/12.00.13.30-17.00 uur; vrijdag van 07.30-12.00/13.30-16.00; zaterdag gesloten.
Rincon (tel.: 6214): maandag t/m vrijdag ...n 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.
Geldloket
(Postwissels, Postspaarbank, Sigu-...eque en Giro Betaalkaart)
Kralendijk en Rincon: maandag t/m vrijdag van 07.30-12.00/13.00-16.00 uur; zaterdag gesloten.

****

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: ...86.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant ...efeater.

****

SLACHTHUIS LVV
(tel.: 4393)
...en van maandag t/m vrijdag van 06.00-...30 uur. In verband met planning van te ...en aantal slachtdieren bij keurmeester ...lden.

****

DIERENARTS
(Kaya Lagoen 24-A, Antriol)
Spreekuren maandag, woensdag en vrijdag van 13.30-14.30 uur; spreekuur te Rincon elke donderdag van 17.00-17.30 ...r bij Hulpbestuurskantoor.
Voor **spoedgevallen** gelieve tel.: 4255 te bellen of fax 7655.

STICHTING DIERENASIEL BONAIRE
(Bonaire Animal Shelter Foundation
...agunweg 26. Tel.: 4989)
Openingstijden maandag t/m zaterdag van ...00-12.00/15.00-17.00 uur.

****

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
Kaya Melmei 36(
Aanvangstijd van de dienst: **zondag** om ...30 uur.

****

Kranslegging voor leden PDB leden

KRALENDIJK — Zondag 21 augustus zullen vertegenwoordigers van het bestuur van de Partido Democratico Boneriano (PDB) een krans leggen op het graf van overleden partijleiders. Dit past in het kader van het veertigjarig bestaan dat de partij deze maand viert.

De ceremonie begint om 14.00 uur en partijleider Abraham zal bij die gelegenheid een herdenkingswoord spreken. In Rincon worden kransen gelegd bij de graven van Nechi Crestiaan, Nolly Celestijn, Paulus Frans en Dodo Pourier. In Kralendijk gebeurt dat bij de graven van partijoprichter Julio Abraham, Shon Chechi Hellund, Chito Emerenciana, Bernardo Francees, Felipo Chirino, Papa Snijder, Bernardo Martis, Marco Janga en Avelino Cecilia.

De PDB heeft een uitnodiging gestuurd aan alle nabestaanden om aanwezig te zijn bij deze korte herdenking. In de toekomst zal de PDB een speciale vermelding plaatsen bij het graf van Avelino Cecilia. Hij was partijvoorzitter in een moeilijke periode van de partij. Met de kranslegging wil het bestuur zijn erkenning betuigen aan mensen die in hun leven erg veel voor de partij hebben gedaan.

Onder coördinatie van Judy Diaz

Zeilregatta Bonaire dit jaar van 10 tot 15 oktober

KRALENDIJK — De 27e regatta van Bonaire zal dit jaar worden gehouden **van 10 tot 15 oktober. Belast met de coördinatie is evenals vorig jaar Judy Diaz van de Tourism Corporation Bonaire (TCB). Gedeputeerde van Toerisme Norwin Willem is voorzitter van de Stichting Bonaireaanse Zeilregatta.**

De overige leden van het dagelijks bestuur van de Stichting zijn TCB-directeur Ronnie Pieters als secretaris en als vanouds Gino Lepelaars als penningmeester. Hugo Gerharts vertegenwoordigt de Bonhata in de stichting en Errol Sint Jago de Indebon.

Het regatta-festival heeft zich de laatste jaren ontwikkeld tot een activiteit die haast het zeilgebeuren overschaduwt. Nog in de tijd dat Niki Tromp coördinator was van de zeilregatta, stond hij er op, dat beide organisaties wel naast elkaar, maar toch afzonderlijk werkten. Daarom is de organisatie van de beide evenementen in verschillende handen. Het regattafestival staat volledig onder de verantwoordelijkheid van de Bonaire Promoting Foundation (BPF) en de coördinator daarvan is Byron Tromp.

Zoals al jaren het geval is, zal het Sunset Beach hotel weer fungeren als thuishaven van de zeilregatta. Echter niet voor de vissersboten, die hebben hun ligplaats aan de visserspier ter hoogte van het kantoor van de zeilregatta.

Een belangrijke bijdrage aan de zeilregatta wordt geleverd door Steve Gustowski van de Bonaire Shipping Company, een onderafdeling van de BTC. Hij zal enkele deelnemende boten vanuit Trinidad naar Bonaire verschepen.

Aan de categorieën is niet veel veranderd. Zeiljachten kunnen zich inschrijven voor de klasse I, II, III en IV, terwijl er afzonderlijke klassen zijn voor de catamarans, de sunfishes, de sailboards, de laser/70 (gewoonlijk een Venezolaanse zaak) en de optimist A/B, die vorig jaar ook door Venezolaanse deelnemers werd geïntroduceerd.

Evenals voorgaande jaren het geval was, zal een oorlogsbodem van de Venezolaanse marine de kleine zeilboten, lasers, en windsurfplanken met een groot aantal meereizende jongelui vanuit Venezuela naar Bonaire transporteren. Ook Nedlloyd Lines en Genisis Container Lines sturen hun containers met wedstrijdmateriaal respectievelijk vanuit Nederland en Miami naar Bonaire.

■ *KRALENDIJK — Deze week bracht de Nederlandse ambassadeur in de republiek Dominicana Maarten van der Plaat een beleefdheidsbezoek aan gezaghebber mr Frits Goedgedrag. De ambassadeur brengt een bezoek aan alle eilanden om van gedachten te wisselen over de toelating van inwoners van Dominicana. Op de foto links gezaghebber mr Frits Goedgedrag, rechts ambassadeur Van der Plaat en midden mevrouw Cooper-Rog van Buitenlandse Betrekkingen.*

De industriële produktie in de **Verenigde Staten** is in juli ten opzichte van de voorgaande maand met 0,2 procent toegenomen. De autosector produceerde 3,1 procent minder. In juni groeide de industriële produktie met 0,5 procent.

Antillianen worden misbruikt

KvK in het geweer tegen illegale handelaren

KRALENDIJK — **Volgens de Kamer van Koophandel (KvK) is er een minder gewenste ontwikkeling in het Bonaireaanse bedrijfsleven, nu blijkt dat de overheid kennelijk oogluikend toestaat, dat buitenlandse handelaren voordeel willen trekken van de eilandelijke ontwikkelingen, zonder zich echter te storen aan de geldende wettelijke eisen die aan de handel worden gesteld. Zij behoren namelijk ingeschreven te staan bij de Kamer van Koophandel. Dat kan echter pas, nadat de overheid toestemming heeft verleend om zich op Bonaire te vestigen.**

De voorzitter van de KvK ziet echter de laatste tijd een voortschrijdende ontwikkeling, waarbij Venezolaanse en Colombiaanse handelaren misbruik maken van de economische ontwikkeling die Bonaire doormaakt. Daarbij wordt volgens Kamervoorzitter Sealy gebruik gemaakt van stromannen. Daarmee wordt het gemis aan de vereiste vergunningen opgevangen.

De KvK heeft de overheid al jarenlang op dit soort op commerciële manipulaties geattendeerd. Vooral omdat er geen enkele controle wordt uitgeoefend op de illegale deelname bij deze verkapte bedrijven op Bonaire. Sealy zegt, dat de Kamer in november 1990 al opmerkte, dat de illegale vestigingen uit de hand gingen lopen. Besloten werd via de gezaghebber als hoofd van de lokale politie een brief te zenden aan de minister van Justitie met het verzoek een commissie in te stellen die zou kunnen zorgen voor handhaving van artikel 2 punt 2 in het Publicatieblad (PB) 1944 no.203.

In dat PB wordt melding gemaakt van een commissie die belast zou worden met de controle op illegale praktijken van buitenlanddse handelaren. De controle wordt uitgevoerd door buitengewone politieagenten die voorgesteld kunnen worden door de KvK.

Sealy zegt dat uit een antwoord van de gezaghebber op 21 november bleek, dat de minister van Justitie en het Parker met bepaalde voorstellen zouden komen. Na geruime tijd werd medegedeeld, dat de minister echter akkoord ging met de voorstellen van de Kamer. Later bleek echter weer, dat de minister het beter achtte, wanneer de afdeling recherche op Bonaire — die volgens de KvK constant onderbezet is — de controle op de illegale handel zou uitoefenen. Volgens Sealy is de KvK ernstig teleurgesteld over de manier waarop de minister van Justitie de zaken afwerkte. In de praktijk bleek namelijk dat er weinig of niets gebeurde.

Handelaren en bedrijfsleven die zich al jaren legaal op Bonaire hebben gevestigd, zien dagelijks nog steeds illegale acties van niet bij de KvK ingeschreven bedrijven.

"Antillianen met inbegrip van Bonaireanen worden in vele gevallen misbruikt door buitenlanders om een zogenaamde eenmanszaak op te richten, waardoor buitenlanders profijt kunnen trekken, zonder dat er ook maar een cent bijgedragen wordt aan de economie van het eiland." Dat zegt Sealy.

De KvK, die er rekening mee houdt dat de afdeling recherche geen tijd heeft om zich met deze zaken bezig te houden, zal van nu af aan via advertenties in de lokale media laten weten, welke bedrijven illegaal werkzaam zijn op Bonaire. De KvK wil daarmee bereiken, dat de consument zich bewust is, dat deze zaken op geen enkele manier bijdragen aan de economie van Bonaire.

Ook zal de KvK de overheid vragen om via de minister van Financiën de douane op Bonaire te instrueren, geen enkele invoer van artikelen toe te staan van bedrijven die geen bewijs kunnen overleggen, te zijn ingeschreven bij de Kamer van Koophandel.

Een kilo lithium in Duitsland gevonden

BONN — **De Duitse autoriteiten hebben op het vliegveld van München bijna een kilo lithium-6 in beslag genomen, een mineraal dat wordt gebruikt voor het maken van waterstofbommen. De niet-radioactieve stof werd ontdekt in een koffer van plutonium-smokkelaars. Over de 350 gram plutonium die deze koeriers vervoerden, ontstond eerder reeds veel beroering.**

Volgens het komende nummer van het weekblad *Der Spiegel* dat maandag verschijnt, betekent dat de plutonium-smokkel nog veel omvangrijker is dan tot dusver werd aangenomen. *Der Spiegel*, dat zaterdag al een uittreksel verspreidde, citeert ook Russische geleerden die verklaren dat de gevonden plutonium afkomstig is uit een snelle kweekreactor in Belojarsk, in west-Siberië. Plutonium kan worden gebruikt voor de produktie van kernwapens.

Netto Melaan:

UPB wekt indruk niet voor een referendum te zijn

KRALENDIJK — Volgens de fractieleider van de PDB in de eilandsraad Netto Melaan, bestaat de indruk, dat de fractie van de UPB niet erg gelukkig is met het houden van een referendum over de gewenste staatkundige structuur. "Ik hoop dat ik me vergis, maar ik heb eigenlijk al te vaak toch die indruk gekregen", aldus de fractieleider van de PDB.

Voor Melaan en zijn partij is een referendum het summum van democratie. "Wat is er mooier dan als politicus terug te keren naar de bevolking en haar te vragen wat zij wil? Dat is immers het gezegende recht van een bevolking. Daarom staat de PDB ook volledig achter het referendum dat op de Antillen en in het bijzonder op 21 oktober op Bonaire gehouden zal worden". Dat zegt PDB-fractieleider Ernesto Melaan aan wie praktische politiek niet ontzegd kan worden.

Hij heeft oog voor de problemen die de huidige oppositiepartij UPB heeft met de korte tijd die Bonaire rest voor de organisatie van het referendum. Hij maakt echter deze oppositiepartij ook verwijten, omdat zij als bestuurspartij volledig heeft gefaald in de voorbereiding van een referendum.

Hij vindt, dat al geruime tijd geleden een referendumcommissie ingesteld had moeten worden. Dat gebeurde pas begin deze maand, nadat gedeputeerde Domacassé (PDB) belast werd met staatkundige structuur. Melaan kent ook de motieven niet, waarom het vorige (UPB) bestuurscollege volgens hem opzettelijk de instelling van een dergelijke commissie heeft vertraagd. Dat is ook de reden, dat Melaan vermoedt, dat een volksmening de UPB niet bevalt. "Laten we hopen dat ik het mis heb, maar in vele gevallen heeft de UPB toch deze indruk gewekt", aldus Melaan die naar zijn mening met zijn partij nooit een misverstand heeft laten bestaan over het gewenste samengaan van de Antilliaanse eilanden.

Ramoncito Booi:

Stemmen voor optie A versterkt positie Curaçao

KRALENDIJK — **Naar de mening van UPB-raadslid Ramoncito Booi is het essentieel dat de bevolking adequate en objectieve informatie krijgt over de keuzemogelijkheden bij het referendum dat gepland is op 21 oktober van dit jaar. "De bevolking van Bonaire moet zich er van bewust zijn, dat kiezen voor optie A hetzelfde is als kiezen voor de economische vooruitgang van Curaçao. Niet voor die van Bonaire". Dat zegt de exgedeputeerde van Staatkundige Structuur Ramoncito Booi.**

Zoals bekend heeft Booi er nooit een hartsgeheim van gemaakt, wat zijn persoonlijke voorkeur is. Als UPB-gedeputeerde voor Staatkundige Structuur heeft Booi zich vaak laten leiden door de opini van anderen en met name door Nederlandse politici. Overigens was dat ook het geval met de invloed van Curaçaose politici op Booi. Daarom wisselde de exgedeputeerde van Staatkundige Structuur enkele malen van mening, waarbij dde volgende keuze vaak lijnrecht stond tegenover zijn vorige. Booi koos voor uniemodel, maar Booi koos ook voor rechtstreekse banden met Nederland en zelfs voor Bonaire als autonoom land.

Hij heeft van zijn laatste keuze (onder Nederland als land; HL) nooit een geheim gemaakt. Hij stelde zelfs in de eilandsraad zijn functie als gedeputeerde ter beschikking, indien de bevolking een andere keuze zou maken dan hij zelf voor ogen had. Uit de woorden van Booi in de raadsvergadering over het komende referendum was opnieuw duidelijk op te maken, dat hij nog steeds opteerde voor optie B en dat is Bonaire als autonoom Land in het koninkrijk.

"De gehele zaak rond het referendum moet goed doordacht worden. Als men van het standpunt uitgaat, dat Curaçao met 14 zetels in de Staten niet alleen de hoofdstad is, maar tevens het financieel en economisch centrum, dan is stemmen voor het behoud van de Antillen, hetzelfde als stemmen voor Curaçao.

"De UPB noch ik zijn tegen Curaçao. Als partij zijn we echter wel voor Bonaire. En dat is het enige belang wat voor ons telt", aldus exgedeputeerde van Staatkundige Structuur Ramoncito Booi in de vergadering van de eilandsraad. Hij wees er op, dat wanneer Bonaire het zelfbeschikkingsrecht zou inleveren, daarvan de consequenties voor eeuwig gedragen zullen moeten worden.

Gedeputeerde Norwin Willen:

Keuze staatkundige structuur is zaak van het volk

KRALENDIJK — **"Geen enkele politicus kan beslissen over de toekomst van Bonaire". Dat zei deze week gedeputeerde Norwin Willem tijdens de raadsvergadering waarin de pas benoemde referendumcommissie officieel werd ingesteld. Daarmee verwees Willem naar de vorige gedeputeerde van Staatkundige Structuur, die hem niet schuwde unilaterale beslissingen te nemen over de toekomst van Bonaire.**

In de vergadering werd eveneens officieel medegedeeldd, dat op Bonaire het referendum zal plaatsvinden op 21 oktober. Dat is een week later dan op de Bovenwindse eilanden. Op dat moment vindt namelijk op Bonaire de jaarlijkse regatta plaats en het Bestuurscollege acht een keuze voor de toekomstige structuur dan niet wenselijk. Gedeputeerde Willem sprak er zijn voldoening over uit, dat ten slotte ook de Bonaireaanse bevolking de gelegenheid krijgt, zich uit te spreken over de gewenste toekomstige staatkundige structuur. "Dat is het onvervreemdbare exclusieve recht van de bevolking. Daarover kan een enkele politicus noch een organisatie beslissen". Willem noemde afgelopen maandag een historische dag, wegens de beslissing dat op 21 oktober het referendum gehouden zal worden.

Hij achtte geen enkele optie geldig als die niet de goedkeuring weg draagt van de bevolking. Willem refereerde daarbij ook nog eens aan de handelswijze van het vorige (UPB) Bestuurscollege, waaruit volgens hem duidelijk werd, dat het referendum niet werd beschouwd als een zaak van het volk.

"De bevolking moet de kans krijgen een mening te geven, alvorens er cruciale beslissingen genomen worden. De nieuwe regering in Nederland zal ook het referendum in een wettelijke regeling opnemen. Dat is een democratie die ook geldt voor de Antillen. Niet op papier, maar in de praktijk en in nauw overleg met de bevolking", zei gedeputeerde Willem, die er ook zijn voldoening over uitsprak, dat in de referendum-commissie niet minder dan drie exgezaghebbers zijn vertegenwoordigd.

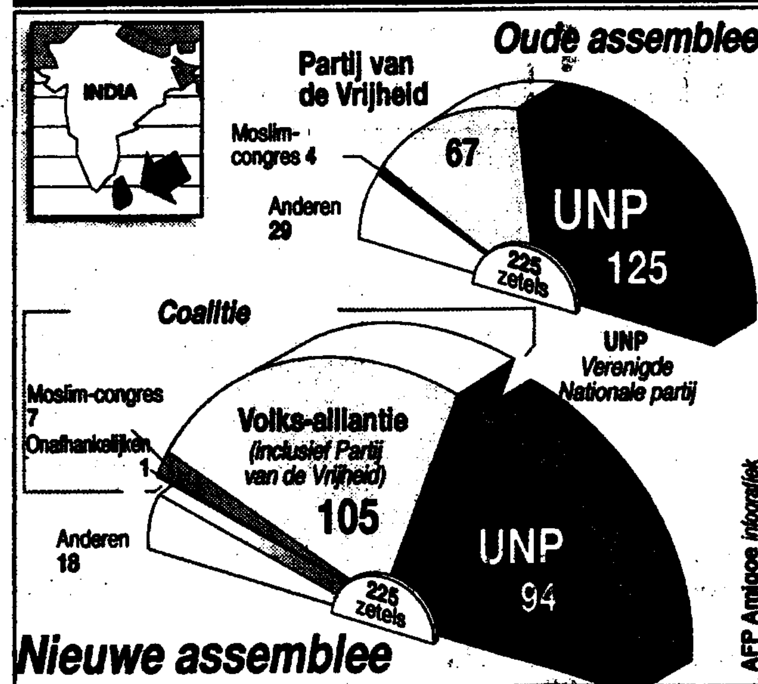
De industriële produktie in **Japan** is in juni met 2,7 procent gegroeid ten opzichte van mei, zo heeft het ministerie van Internationale Handel en Industrie berekend. In mei en april was de produktie met respectievelijk 1,2 en 1,9 procent achteruitgegaan.

■ *JERICHO — PLO-voorzitter Yasser Arafat nodigt al buigend de Israëlische minister van Buitenlandse Zaken Shimon Peres uit als eerst de persconferentie te verlaten in de conferentiekamer van het PLO-hoofdkwartier in Gaza-stad. Het was het eerste bezoek van een Israëlisehe top-figuur aan het autonoom geworden Gaza en Jericho. Op de achtergrond ziet men de Noorse minister van Buitenlandse Zaken Bjorn Tore Godel.*

(AFP-satellietfoto)

Arafat galant voor Peres

De winst van het Zweedse concern **Electrolux**, de grootste fabrikant van huishoudelijke apparaten in Europa, is in de eerste helft van dit jaar fors gestegen van 603 miljoen tot 4,43 miljard kroon (Nf 1 miljard). Dat was voor een groot deel toe te schrijven aan bijzondere baten van 2,78 miljard kroon, die vooral kwamen van de beursintroductie van het dochterbedrijf Autoliv.

Zaïre sluit grens voor vluchtelingen uit Ruanda

Ruandezen klagen Patriottisch front aan wegens recent bloedbad

GENÈVE/KIGALI — Enkele hulporganisaties, waaronder de Nederlandse NOVIB, zeggen over bewijzen te beschikken dat soldaten van het Ruandees Patriottisch Front (FPR) tussen de honderd en driehonderd Hutu-vluchtelingen hebben vermoord.

De organisaties hebben op basis van interviews met vier gewonde Ruandezen een rapport opgesteld over wandaden van FPR-soldaten. De Vluchtelingenorganisatie van de VN (UNHCR) stelt een onderzoek in naar de beschuldigingen. De vier Ruandezen verklaarden dat zij overlevenden zijn van een massamoord. Naar hun zeggen zagen zij dat FPR-soldaten in het natuurpark Virunga honderden mannen, vrouwen en kinderen afmaakten. Het park scheidt het noordwesten van Ruanda van Zaïre.

Als de verhalen van het viertal waar zijn, ondermijnen zij de pogingen van de regering in Kigali om de miljoenen vluchtelingen, overwegend Hutu's, naar Ruanda te laten terugkeren. De vluchtelingen zijn bang voor wraak van de nieuwe regering. Het bewind in Kigali wordt geleid door het RPF en wordt door Tutsi's gedomineerd. Het voormalige Hutu-regime vermoordde zo'n vijfhonderdduizend mensen, Tutsi's en gematigde Hutu's.

TERUGGEKEERD

Volgens de vier vluchtelingen is het FPR uit op wraak. De mannen werden geïnterviewd in ziekenhuizen in Jomba en Rwanguba ten noorden van de Zaïrese grensstad Goma. Daar ondergingen zij behandelingen [...] schouder-, hoofd- [...] nekwonden.

Drie van hen waren [...] Zaïre gevlucht, [...] keerden terug, toen ze [...] radio hoorden dat de [...] voorbij was en dat ze ni[...] vrezen hadden van het [...] Volgens de getuigen ha[...] de moordpartijen plaats [...] en 4 augustus. De vl[...] ligen die door het Vi[...] park wilden trekken, w[...] door FPR-strijders [...] houden, geslagen me[...] messen, hamers en [...] en in tweetallen [...] teerd. Ook sloegen de F[...] kinderen dood. Veel sl[...] fers werden zelfs [...] De getuigen zeiden bl[...] onder grote aantallen [...] vandaan te zijn gekrop[...]

NOVIB-vertegenwo[...] ster Regine van der [...] de verklaringen van [...] overlevenden volstrekt [...] waardig te vinden. H[...] ganisaties die willen [...] vluchtelingen naar huis [...] moeten volgens haar [...] rapport rekening ho[...] "Als je mensen vertelt [...] veilig zijn, terwijl d[...] is dat dat niet het [...] dan breng je ze in [...] Wat er ook in Kigali [...] over FPR-soldaten [...] platteland is geen co[...] Sommigen van hen [...] betrouwbaar, anderen [...] vreselijk."

EXODUS VOORKO[...]

Zaïre sloot vrijdag de [...] voor mensen uit Ruand[...] was het mogelijk de g[...] omgekeerde richting te [...] seren. De Zaïrese auto[...] willen op die manie[...] nieuwe massale uittoch[...] vluchtelingen uit het [...] westen van Ruanda [...] Bukavu in Zaïre voorko[...] Een nieuwe stroom [...] verwacht na het vertre[...] de Fransen maandag [...] gebied. De Franse sol[...] dragen zondagavond [...] taken over aan Afrika[...] Blauwhelmen.

Voordat de grens v[...] dichtging, stroomden [...] totaal nog zo'n vijftie[...] zend Ruandese ontheem[...] Zaïre binnen. Donde[...] vluchtten zes- tot elfdui[...] Ruandezen naar het b[...] land. In Goma kwa[...] vorige maand zo'n acht[...] derdduizend Ruandezen [...]

GOMA-SCENARIO

Vluchtelingen uit Ru[...] blijven Zaïre binnenstr[...] bij de grensplaats Bu[...] ondanks het besluit va[...] regering in Kinshasa [...] grens te sluiten. Ooggetu[...] zeiden dat de Zaïrese g[...] wachten honderden R[...] dezen gewoon doorlie[...] Zaïre stelde zaterdag de [...] enigde Naties officieel [...] hoogte van het besluit [...] vrijdag al werd aange[...] digd.

De autoriteiten in [...] zeiden de grens te w[...] sluiten om bij Bukava [...] scenario als bij Gom[...] voorkomen, waar tie[...] zenden Hutu's stierven [...] de cholera. Woordvo[...] Ray Wilkinson van de VN [...] dat volgens de laatste [...] tingen zeker 43.000 me[...] in de vluchtelingenkamp[...] rond Goma zijn overleden.

Op weg naar Zaïre

■ *CYANGUGU - Hutu-vluchtelingen steken de grens over van Cyangugu naar Bukavu in Zaïre. Bij het naderen van het definitieve vertrek van de Fransen uit de door hen geschapen veiligheidszone in Ruanda neemt de angst onder talrijke Ruandezen toe, dat het onder het nieuwe bestuur niet zo veilig meer zal zijn. Bij de Verenigde Naties bestaat het plan via Ghanese en Ethiopische militairen het bestuur over te nemen, maar volgens de laatste berichten wil het Ruandese Patriottische Front, het nieuwe bewind in Ruanda, ook de macht over dit gebied overnemen.* *(AFP-satellietfoto)*

Democratisch VS-congreslid beschuldigd van verkrachting

CHICAGO — Een Amerikaanse rechtbank heeft vrijdag een parlementariër beschuldigd van verkrachting. Congreslid Mel Reynolds zou een zestienjarig meisje herhaaldelijk gedwongen hebben tot seks.

Justitie gaat de 42-jarige Democraat ook vervolgen voor rechtsverdraaiing, omdat de beschuldigde tegenwerkte tijdens het onderzoek. Het minderjarige slachtoffer hielp mee tijdens de verkiezingscampagne voor de huidige president Clinton. Vanaf juni 1992 is het meisje herhaaldelijk verkracht, aldus de beschuldiging.

Reynolds, die vorig jaar in het het Huis van Afgevaardigden kwam, is lid van de werkgroep van zwarte parlementariërs. Hij beweert onschuldig te zijn en ziet in de aanklacht racistische motieven. In verband met de status van Reynolds gaat justitie niet over tot arrestatie, maar de rechtbank hoopt dat de politicus zichzelf aangeeft. Bij veroordeling is een straf mogelijk van maximaal vijftien jaar cel.

…erke winststijging …hemieconcern BASF

…DWIGSHAFEN — Bij …uitse chemieconcern …is de winst in de …helft van dit jaar …sterk gestegen. Het …m meldde dat het …aat voor belastingen …gekomen op 683 mil…mark, 41,4 procent …dan de 483 miljoen …eerste zes maanden …et afgelopen jaar.

…mee is het concern …p de goede weg. De …helft van 1993 leverde …ijk ten opzichte van …periode van het jaar …een winstdaling van … procent op.

…i in vrijwel alle divi… heeft ervoor gezorgd, …omzet van het Duitse …concern in de eerste …an dit jaar is toege… Het concern meldde …n vergelijking met de … maanden van het …n jaar de omzet is …omen met 6,5 procent tot 21,7 miljard mark.

De verbetering van de resultaten is vrijwel alleen te danken aan meer omzet in volume, want over de prijzen is BASF nog niet tevreden. Voor veel produkten liggen die nog niet boven het onbevredigende niveau van vorig jaar, dat een moeilijk jaar was. Het resultaat voor belastingen zakte toen met 14,6 procent tot 1,06 miljard mark.

Het concern liet verder weten door te zullen gaan met maatregelen, die de structuur moeten verbeteren. Daarbij hoort onder meer de verdere vermindering van het aantal banen. In de eerste helft van dit jaar daalde het aantal arbeidsplaatsen in het concern met bijna 4000 tot 108.042.

In Duitsland draaide BASF nog niet beter dan een jaar geleden. In heel Europa was dat wel het geval.

…ndelsconflict tussen VS …Nederland voorkomen

…HINGTON — Een …ord tussen het … bedrijf Fuji en …merikaanse minis… …an Handel heeft een …lsconflict tussen …land en de Ver… Staten voorkomen.

…inzet was de export …uji-fotopapier, dat …geproduceerd door Fuji …, naar de VS. Het … wordt volgens de …aanse fabrikant …n de VS beneden de …rijs verkocht. [illegible] … bij het Ameri… [illegible] …loten, waardoor het conflict van de baan is.

Fuji zal aan de Amerikaanse autoriteiten geregeld zijn kosten bekend maken en de Amerikaanse overheid ziet van verdere strafmaatregelen tegen Fuji af. Het komt er volgens waarnemers in Washington in de praktijk op neer, dat de prijs van Fuji-papier met ongeveer een derde verhoogd zal worden op de Amerikaanse markt.

Het was in Washington niet onmiddellijk duidelijk of onder die omstandigheden het voor Fuji nog aantrekkelijk is naar de VS te exporteren, maar Dan Potter, één van de advocaten van Fuji, [illegible]

…geovereenkomst ges… De Nederlandse regering … orders in de VS te annuleren [illegible] … akkoord is dit dreigement nu van de baan. Het conflict was voor Nederland van groot belang, omdat volgens de procedure die de Amerikaanse autoriteiten wilden voeren, kleine landen de dupe worden van de Amerikaanse wet.

… uit de … cijfers

…OCKHOLM — De … fabrikant van per…auto's Saab Automobile … in de eerste helft van … uit de rode cijfers … dank zij een forse … van de verkoop. De …rekening boekte een … voor belasting van 140 … kroon (Nf 31 miljoen) … een verlies van 684 … kroon in het eerste … van 1993. [illegible] … de omzet … procent tot … 7,75 … kroon tot 8,75 mil… [illegible] … General … De andere helft is … Zweedse Saab… dat vrachtwagens en … produceert.

De groei van de hoeveelheid geld in Duitsland heeft in juli op jaarbasis 9,9 procent bedragen tegen 11,4 procent in juni, zo blijkt uit voorlopige gegevens van de Duitse Centrale Bank. Ondanks de daling ligt het percentage nog ruim boven het maximum van 6 procent, dat de Bundesbank voor ogen staat.

De nettowinst van de Nederlandse Waterschapsbank over het eerste halfjaar is met bijna 28 procent gestegen van Nf 46 miljoen tot Nf 58,8 miljoen. Door verbetering van de rentemarge stegen de baten van Nf 52,4 miljoen tot Nf 65,6 miljoen.

…fthansa boekt na …ren weer winst

…ANKFURT — De …luchtvaartmaatschappij …Lufthansa heeft … eerste helft van dit … een winst geboekt … miljoen … [illegible] …rk in dezelfde per… 1993. Het is voor … in vijf jaar, dat … [illegible] … De maatschappij … juli al latenweten … een winst zou zijn … ongeveer 100 miljoen … [illegible] …a Lufthansa is de … [illegible] … Voor het … jaren … een groei … stijging van de inkom… …aldus de maatschappij … toelichting op de cij…fers.

Daar kwam bij dat Lufthansa de kosten in de hand hield. Zo daalden de loonkosten met 4 procent. Het aantal werknemers bedroeg eind juni nog maar 44.076, bijna 8 procent minder dan een jaar eerder.

Het aantal passagiers steeg in het eerste halfjaar met 8 procent tot 17,6 miljoen. Het vrachtvervoer nam toe met 17,6 procent tot 654.000 ton.

Lufthansa verwacht ook in de tweede helft van dit jaar goede resultaten. Er zal winst uit de bus komen, die het mogelijk maakt weer dividend uit te keren. Houders van preferente aandelen kregen voor het laatst een uitkering in 1990 en bezitters van gewone aandelen in 1989.

FINANCIEEL NIEUWS

Italiaanse premier bezit meer dan 300 bedrijven

Omzet Berlusconi's Fininvest ruim twaalf miljard gulden

ROME — De Fininvest-holding, eigendom van de Italiaanse premier Silvio Berlusconi, is een vaag samenraapsel van meer dan 300 bedrijven. Die zijn actief op de terreinen film, commerciële televisie, vervoer, verzekeringen en detailhandel. In 1993 behaalde de houdstermaatschappij een omzet van meer dan 11.000.000.000.000 lire (12 miljard gulden), waarvoor zij moest 'betalen' met een zware schuldenlast.

In de dertig jaar van haar bestaan is Fininvest van strategie veranderd. Berlusconi werd in de jaren zestig en zeventig rijk in de bouwsector. Vervolgens verlegde hij zijn aandacht naar bijna alles wat met communicatie te maken heeft, en naar het door de Italiaanse *tifosi* vurig beminde voetbal: hij kocht AC Milan, de club van de Lombardische hoofdstad. Daarnaast bezit Berlusconi een hockey- en een handbalploeg.

Met 40.000 werknemers is Fininvest Spa (NV) de op één na grootste particuliere werkgever in Italië. Berlusconi is dan ook na Fiat-chef Agnelli de op één na rijkste Italiaan. Qua omzet staat Fininvest op de derde plaats. De zakelijke belangen van het bedrijf liggen vooral in Italië, maar tentakels in het buitenland ontbreken niet.

In Spanje heeft Berlusconi aandelen in de zender Telecinco en de filmstudio's Estudios Roma, en ook in Duitsland speelt hij een rol bij een commercieel tv-station. In Frankrijk lukte het Berlusconi echter niet voor lange tijd voet aan de grond te krijgen: La Cinq, het commerciële tv-station waarin hij in 19.. een aandeel nam, ging in 19.. failliet.

In Italië heeft Fininvest het monopolie op het terrein van landelijke commerciële [illegible] quattro en Italia Uno zijn van Berlusconi, en dat is aan veel van de nieuwsuitzendingen te merken. De macht op het terrein van boeken en andere publikaties oefent Berlusconi uit via twee vennootschappen: de Silvio Berlusconi Holding Editoriale en de prestigieuze uitgeverij Arnaldo Mondadori Editore, de grootste van het land en, na de Duitse Bertelsmann AG, de op één na grootste van Europa.

In 1977 werd Silvio Berlusconi aandeelhouder van het dagblad *Il Giornale* (de krant), dat tegenwoordig wordt geleid door zijn jongere broer Paolo. Daarnaast bezit de premier nog een paar minder belangrijke kranten. Op de tijdschriftenmarkt mag hij 34 titels tot zijn imperium rekenen, waaronder de opinieweekbladen *Panorama* en *Epoca*, de omroepprogrammabladen *Telepiu*, *Ciak*, *Sorrisi e Canzoni TV* (glimlachen en liedjes op tv), het krantje van zijn voetbalclub *Forza Milan* (Hup Milaan) en het mooiemensenblad *Noi* (wij).

Fininvest bezit ook een aandeel aan Telepiu, de Italiaanse tegenhanger van Filmnet, dat op drie kanalen abonneetelevisie uitzendt. Het mediaconcern produceert en verdeelt ook films.

Berlusconi's [illegible] voor winst en commercie bleek [illegible] hij in de jaren tachtig verscheidene grote reclamebureaus kocht op het moment, dat diverse grote Italiaanse bedrijven bezig waren hun pr-strategie te herzien. Ook in de detailhandel is de premier actief. De 550 winkels van zijn supermarktketen Standa zijn een zeer belangrijke bron van liquide middelen.

Het concern kampt echter met hoge schulden. Eind 1992 hadden de schuldeisers volgens berekeningen van de handelsbank Mediobanca 4.528.000.000.000 lire (ruim 5 miljard gulden) van Fininvest tegoed.

Critici verdenken Berlusconi ervan dat hij de machtige bank politieke gunsten beloofde in ruil voor nieuwe financiële injecties. Volgens onderzoek van het linkse opinieweekblad *l'Espresso* heeft Fininvest in 1992 niet een winst van 24 miljoen gulden geboekt zoals hetzelf meldde, maar een verlies van 244 miljoen gulden geleden.

ALARM IN FLORIDA VOOR CUBAANSE EXODUS

In 1994 naar Florida
2.223
1965 Migratieakkoord Cuba-VS
1980 Mariel-crisis
125.000
1977
69.708
richting Verenigde Staten
33.114
7.021
Bevolking (1991)
10,7 miljoen inwoners
AFP Amigoe infografiek

In het Witte Huis is spoed-beraad gepleegd over de dreigende exodus van Cubanen die hun vaderland willen verruilen voor de Verenigde Staten. Volgens gouverneur Lawton Chile van Florida is er sprake van een noodsituatie.

[illegible]

HENGELO — De fabrikant van interieurstoffen en technisch textiel Blydenstein-Willink heeft over de eerste helft van het jaar een bescheiden winst van Nf 165.000 of 10 cent per aandeel geboekt, bijna vier maal zoveel als in de eerste zes maanden van 1993. De kasstroom (nettowinst plus afschrijvingen) ging van Nf 2,42 naar Nf 2,62 per aandeel.

Voor het hele jaar handhaaft de onderneming de verwachting van een nog bescheiden stijging van het nettoresultaat. Vorig jaar sloeg de einduitkomst van een verlies van Nf 3,6 miljoen of Nf 2,19 per aandeel over 1992 om in een winst van ruim vier ton (26 cent per aandeel).

NEW YORK — Op de effectenbeurs van New York zijn de aandelen vrijdag over een breed front nauwelijks in koers veranderd. De Dow Jones-index voor 30 toonaangevende fondsen sloot uiteindelijk 0,33 punten lager op 3755,11.

De belangrijkste beursmeter beleefde vrijdag maar weinig schommelingen. De aandelenkoersen stonden enigszins onder druk door de neerwaartse trend op de obligatiemarkt, maar daartegenover stond de vraag, die voortvloeide uit het aflopen van verschillende opties.

Op de wisselmarkt van New York was eveneens weinig te beleven. In een stille handel ging de dollarkoers omlaag tot Nf 1,7325. De notering kort voor het sluiten van de markt op donderdag was Nf 1,7270. De Amerikaanse munteenheid noteerde aan het eind van de handel op de wisselmarkt van Amsterdam Nf 1,7280.

STOCKMARKET NEWS

NEW YORK	PREV	19-08	FRANKFURT	PREV	19-08	AMSTERDAM	PREV	19-08
DOW JONES	3756.1	3783	DAX INDEX	2183.6	2149	EOE	414.20	413.48
AM.EXP.	27.50	27.38	BASF	328.50	326.50	ABN-AMRO	60.60	60.70
ATT	52.75	53.13	COMMERZBK	324.00	322.20	AEGON	99.10	99.00
ALZA CORP	23.00	23.13	DAIMLER B.	809.00	806.50	AHOLD	46.60	46.08
ARCHER	24.88	24.88	DEUTS.BK	702.60	698.70	AKZO	217.80	216.60
BORDEN	12.00	12.13	MAN	445.00	444.50	AMEV	73.70	72.60
CITICORP	43.25	43.50	PREUSSAG	481.00	474.50	DSM	144.40	142.80
COASTAL CO	30.75	30.38	SIEMENS	699.00	686.50	ELSEVIER-	170.50	171.50
COCA COLA	47.38	46.75	VW	500.50	507.50	FOKKER	16.60	15.90
CORNING IN	29.88	30.00				GIST BROC.	50.00	49.00
DISNEY	42.75	42.38				HAGEMEYER	135.10	136.00
DUPONT	59.00	58.50				HEINEKEN	240.50	241.50
EAST.KODAK	48.25	47.75				HOOGOVENS	79.60	79.70
EXXON	59.38	59.25	LONDON			ING	77.90	77.50
FORD	29.75	29.75				KLM	53.90	52.60
GEN.ELECT.	47.13	47.88	FT-100 IND	3182	3191	KNP-BT	49.80	49.40
GEN.MOTORS	50.00	49.38				KON.PTT NED	50.80	51.00
HEINZ	38.00	37.60	ARGYLL	2.78	2.82	NEDLLOYD	63.60	63.70
HOMESTAKE	18.00	18.13	BARCLAYS B	5.60	5.56	NUTRICIA	87.30	87.20
IBM	68.25	68.13	BASS	5.77	5.66	PHILIPS	57.60	57.30
KELLOGG	56.63	56.50	BRITISH ST	3.89	3.83	POLYGRAM	76.00	75.80
MC DONALDS	26.50	26.63	BRITISH TEL	3.84	3.77	ROBECO	117.00	116.20
MEAD	46.63	46.88	CADBURY	4.75	4.66	ROLINCO	120.30	119.10
MERCK	33.63	34.00	CABLE & W.	4.46	4.56	RORENTO	86.60	85.70
MINNES.MNG	53.50	53.88	GRAND MET	4.45	4.38	RODAMCO	55.00	54.30
MOBIL CORP	80.63	81.63	MARKS & SP	4.33	4.34	ROYAL DUTCH	189.90	189.10
PFIZER	66.25	68.75	REDLAND	5.29	5.23	UNILEVER	197.60	196.90
P.MORRIS	55.13	56.38	TATE & LYL	4.43	4.42	VMF STORK	48.50	48.20
QUAKER	81.00	81.88				VNU	189.50	188.40
SEARS	46.00	46.75						
UP JOHN	34.75	35.00	TOKYO			TORONTO		
US SURGIC	23.75	23.50	NIKKEI DOW	20824	20512	TSE 300	4182	4187
VALERO	18.75	19.00						
			BRIDGESTON	1610	1610	ALCAN	33.13	[illegible]
			CANON	1708	1700	BELL	46.38	46.38
GOLD	385.90	386.50	DAI ICHI K	1880	1880	BANK OF MS	25.88	[illegible]
SILVER	5.16	5.21	DAIWA SEC.	1620	1620	CAN.PAC.	22.25	22.75
CRUDE OIL	17.80	17.87	HITACHI	1020	1010	MASCO	38.25	38.38
US$/YEN	98.57	[illegible]	HONDA MOT	1700	1730	LAIDLAW	10.63	11.00
US$/DMARK	1.54	1.53	JAPAN AIRL	760	773	MOORE	25.00	25.50
GBP/US$	1.55	1.54	NOMURA SEC	2300	2330	NORANDA	26.88	26.00
US$/NLG	1.73	1.72	NIPPON STE	375	374	PLACER DOME	28.50	28.25
ECU/US$	1.23	123.50	MAZDA	571	574	POWER CORP.	19.63	19.50
CAN/US$	1.38	1.37	SONY	5980	5990	ROYAL BANK	28.63	28.75

Slecht half jaar voor meeste Zwitserse banken

ZURICH — De eerste helft van dit jaar is slecht verlopen voor het bankwezen in Zwitserland. CS Holding, moedermaatschappij van Credit Suisse en CS First Boston, boekte een geconsolideerde nettowinst van 712 miljoen Zwitserse frank (Nf 952 miljoen), 19 procent minder dan in de eerste zes maanden van 1993. De brutowinst zakte met 17 procent tot 5,4 miljard frank (Nf 7,2 miljard).

De bankinstelling wijt de winstdaling aan slechte resultaten uit de handel in valuta's, edele metalen, rentedragende waarden en effecten. De oorzaak daarvan is de algemene verslechtering op deze markten.

Voor het hele jaar straalt CS Holding het nodige optimisme uit. Topman Rainer Gut verwacht een goed jaarresultaat, vooral omdat de economie aan het aantrekken is en de financiële markten weer 'normaal' lijken te gaan draaien.

De koers van de aandelen CS Holding steeg na het bekendmaken van de resultaten. Dat kwam doordat bij de andere grote banken in Zwitserland de winstdaling nog groter uitviel dan de 19 procent bij CS Holding.

Eerder deze maand maakte Union Bank of Switzerland bekend dat de winst met 28 procent omlaag is gegaan tot 929 miljoen frank (Nf 1,23 miljard). Deze bank schrijft de achteruitgang toe aan onder meer de rentestijging in Europa. Bij Swiss Bank Corporation was er zelfs sprake van een winstval van 38 procent.

Sommige analisten verwachten dat CS Holding dit jaar als sterkste Zwitserse bank naar voren komt. De jaarwinst zal volgens hen op hetzelfde niveau uitkomen als in het afgelopen jaar. Bij Union Bank zal de winst zakken met 11 procent en bij Swiss Bank met 16 procent.

Philips gaat het grootste deel van zijn kunststoffen-en metaalwaren-activiteiten overdoen aan het Japanse bedrijf JST Europe. Dit betekent dat 70 mensen van PMF-dochter KMT te Tilburg een nieuwe werkkring krijgen. De andere 30 blijven in dienst van KMT.

De Duitse auto- en motorenfabrikant BMW roept de motorfietsen van het type R 1100 RS terug om het stuur te vervangen wegens het risico van breuk.

VW boekt winst in het tweede kwartaal

WOLFSBURG — Het Duitse autoconcern Volkswagen, de grootste autoproducent van Europa, heeft in het tweede kwartaal van dit jaar winst behaald. Het resultaat bedroeg 133 miljoen mark na een verlies van 342 miljoen in het eerste kwartaal en een negatief saldo van 355 miljoen mark in het tweede kwartaal van 1993.

VW zegt dat de verbetering van het resultaat te danken is aan meer vraag naar personenwagens op zijn grootste afzetmarkten. Ook herstructurering en kostenverlaging droegen bij aan de omslag van het kwartaalresultaat.

Over de eerste zes maanden van dit jaar leed VW nog wel een verlies van 209 miljoen mark, maar dat was een stuk minder dan de 1,6 miljard mark, die in de eerste zes maanden van vorig jaar als negatief resultaat moest worden geboekt. In die periode liep de autoverkoop slecht. Bovendien zorgde de Spaanse dochteronderneming Seat voor een groot deel van het verlies.

De concernomzet beliep in de eerste helft van dit jaar 40,9 miljard mark tegenover 38,4 miljard mark in het overeenkomstige tijdvak van 1993. In Duitsland verminderde de omzet met 4,2 procent tot 17,3 miljard mark, in het buitenland groeide de omzet met 14,8 procent tot 23,6 miljard mark.

VW voorziet een aanhoudende verbetering van de resultaten en denkt dit jaar te kunnen afsluiten met winst noch verlies. In 1993 kwam het concern uit op een recordverlies van 1,9 miljard mark.

De produktie groeide in het eerste halfjaar met 3,9 procent tot 1,56 miljoen auto's. Er werden er 1,7 miljoen afgeleverd, 7,8 procent meer dan in de eerste helft van vorig jaar. VW zelf verkocht 9,3 procent meer. Seat deed het wat verkoop betreft ook goed met een groei van 22,9 procent. Bij de andere onderdelen van het VW concern, Audi en Skoda, ging de verkoop achteruit met respectievelijk 2,4 en 11,2 procent.

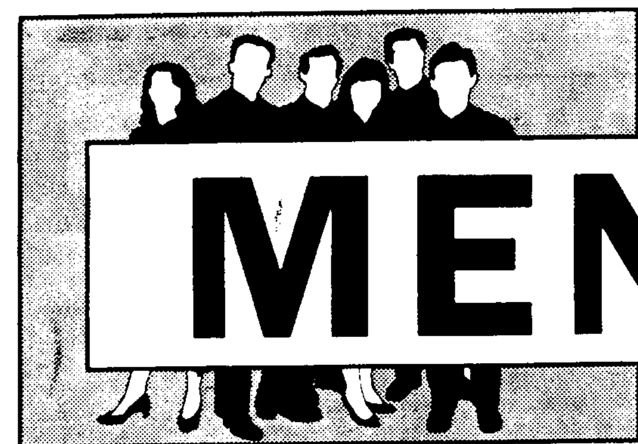
VW had in zijn hele concern eind juni 241.330 mensen in dienst. Dat is 4,1 procent minder dan eind december vorig jaar. In Duitsland werd de personeelssterkte verminderd met 3,2 procent, terwijl in het buitenland 5,4 procent van het aantal banen verdween. De banenvermindering gaat door, maar alleen in het buitenland. Krachtens de lopende CAO zal VW tot eind 1995 in eigen land het aantal banen op het huidige peil houden.

Tekort handelsbalans Amerika wat gedaald

WASHINGTON — De Verenigde Staten hebben in juni een tekort in hun handel met het buitenland opgelopen van 9,4 miljard dollar. Dat is iets minder dan het tekort van 9,5 miljard dollar in mei. Het laatstgenoemde bedrag is herzien, want in eerste instantie was er een tekort van 9,2 miljard dollar opgegeven. Er was over het algemeen verwacht, dat het deficit in juni zou verminderen tot 9,0 miljard dollar.

De goederenhandel met het buitenland resulteerde in een voor de VS negatief saldo van 14,2 miljard dollar. De handel in diensten, die goed was voor een overschot van 4,8 miljard dollar, compenseerde dat enigszins. De export nam toe met 1,6 procent tot 53,1 miljard dollar. Vooral meer uitvoer van consumentenprodukten (plus 6,5 procent) veroorzaakte die toeneming. Ook de auto-export groeide (plus 3,8 procent). De import nam toe met 2,8 procent tot het record van 67,5 miljard dollar.

De handel met Japan, altijd al een bron van ergernis in Washington, leverde de VS een tekort op van 5,5 miljard dollar. Dat is flink meer dan de 4,4 miljard dollar, die de VS in mei te kort kwamen. Het tekort in de handel met West-Europa liep op van 1,4 miljard tot 1,8 miljard dollar.

MENSEN

Nieuwe t-shirts voor de Task Force

■ *Minister, oud-voorzitster en stuurgroepleden tonen het t-shirt van de Taskforce Antilliaanse Jongeren. Op de foto van links naar rechts: Walter Palm van het Nederlandse ministerie van Binnenlandse Zaken, oud-voorzitster Lelia Peternella-Pieters Kwiers, minister van Ontwikkelingssamenwerking Edith Strauss-Marsera, M. Augusta en mevrouw M. Feliz van de stuurgroep, ambtelijk secretaris mevr. Y. Bakhuis, stuurgroeplid F. Gressmann en vice-voorzitter E. van der Hoeven.*

Religieuzen vergrijzens

De religieuzen in **Nederland** vergrijzen sterk. Het gaat om mensen die lid zijn van een orde of congregatie. Van deze groep is 75 procent 65 jaar of ouder. Bij de actieve vrouwelijke religieuzen is er niemand onder de veertig jaar, zo blijkt uit een bijlage over religieuzen in Nederland van 'Een-Twee-Een', het informatiebulletin van de rooms-katholieke kerk in Nederland.

Bovendien neemt hun aantal steeds verder af, enerzijds door overlijden en uittreding en anderzijds door het zeer geringe aantal nieuwelingen. Telde Nederland in 1960 nog 45.431 religieuzen, in 1992 bedroeg hun aantal 19.009. In dat laatstgenoemde jaar kwamen er 33 bij: 15 vrouwen en 16 mannen, maar verlieten 37 de orde of congregatie wegens uittreding of ambtsverlating.

Wereldwijd zijn er ruim een miljoen religieuzen, 0,12 procent van alle rooms-katholieken. Het statistsch jaarboek van het Vaticaan van 1993 spreekt van 875.332 vrouwen en 240.988 mannen, in totaal 1.116.332. Het aantal vrouwelijke orden en congregaties bedraagt bijna 3.000, het aantal mannelijke orden en congregaties ligt tegen de 500.

Nasrin krijgt Tucholsky-prijs

Aan de Bengalese **schrijfster** Taslima Nasrin is in de Zweedse hoofdstad Stockholm de Kurt Tucholsky-prijs 1994 uitgereikt. De 32-jarige feministe verblijft al een week in Zweden omdat zij in haar vaderland Bangladesh door moslim-fundamentalisten met de dood wordt bedreigd.

De Zweedse Pen-club reikt sinds 1985 elk jaar deze onderscheiding uit aan auteurs die in hun land van herkomst worden vervolgd en daarom in ballingschap moeten leven. In 1992 werd de Brits-Indiase schrijver Salman Rushdie onderscheiden, die evenals Nasrin door fundamentalistische moslims met de dood is bedreigd en sinds 1989 is ondergedoken.

Het bedrag van meer dan 33.000 gulden dat aan de onderscheiding is verbonden, is volgens Pen-voorzitter Gabi Gleichmann bedoeld als bijdrage om Nasrin in de gelegenheid te stellen haar literair werk voort te zetten. De prijs werd uitgereikt door de Zweedse ministers Birgit Friggebo van Cultuur en Margaretha af Ugglas van Buitenlandse Zaken.

De prijs is genoemd naar de linkse Duitse schrijver Tucholsky die in 1929 naar Zweden emigreerde en in 1935 totaal gedesillusioneerd door de triomf van de nazi's in zijn land zelfmoord pleegde.

Cadeau voor jarige Van Mierlo

Hans van Mierlo heeft donderdag op zijn **63ste verjaardag** zijn grote geschenk gekregen: een post als Neerlands vice-premier en minister van Buitenlandse Zaken en dan ook nog in een paars kabinet. Na een kortstondig ministersschap van Defensie in 1981 en 1982, in het kabinet Van Agt II en III, is de voorman van D'66 eindelijk weer terug op het regeringspluche.

Mr H.A.F.M.O van Mierlo heeft, sinds hij met D'66 in 1967 vanuit het niets in een keer met zeven zetels het Nederlandse parlement binnenviel, met name de staatkundige en politieke vernieuwing hoog in het vaandel staan. In 1977 verliet hij het parlement.

Na het derde kabinet-Van Agt verdween Van Mierlo in november 1982 even uit de actieve politiek. Van 1983 tot 1986 zat hij in de Eerste Kamer. In 1986, terwijl D'66 door een absoluut dal ging, keerde hij op dringend verzoek weer terug als lijsttrekker-fractievoorzitter en sleurde hij de partij uit het moeras. Vandaar begon de opmars naar de paarse coalitie.

Premier Kok hoeft in ieder geval niet bang te zijn dat Van Mierlo hem voor de voeten zal lopen als hij als regeringsleider tijdens Europese toppen zijn mond opendoet. De minister van Buitenlandse Zaken moet aanvaarden dat de minister-president een buitenlands beleid voert, aldus de D'66-voorman enkele jaren geleden. Dat was op het hoogtepunt van de 'stammenstrijd' tussen Buitenlandse Zaken, toen nog van Van den Broek, en Algemene Zaken, van Lubbers, over de zeggenschap binnen de Europese Unie.

Zomertijd duurt langer

De zomertijd in **Nederland** eindigt in 1996 pas op de laatste zondag in oktober. Nu duurt de zomertijd, die begint op de laatste zondag in maart, tot de vierde zondag in september. Het kabinet heeft hiertoe in zijn laatste vergadering besloten. Ierland en het Verenigd Koninkrijk hebben al een zomertijd van zeven maanden. Over twee jaar zal dat in de gehele Europese Unie zo zijn.

■ *Ter afsluiting van de schoolvakantie kregen de kinderen van de medewerkers van de ABN AMRO bank een volledig verzorgde dag aangeboden. De dag begon met een bezoek aan het hoofdkantoor te Pietermaai, waar zij werden ontvangen door de directieleden Robert Wessels, Rob Poel, Fons Simon en Pierrot Hurtado (zie foto). De kinderen bezochten daarna de politiepost Rio Canario, Ashari's Ranch en het Curaçao Seaquarium.*

Uitkering voor seks-slavinnen

De Stichting Japanse Ereschulden is het niet eens met de plannen van de Japanse regering een fonds op te richten waaruit **compensatie** betaald kan worden aan Aziatische troostmeisjes. De Japanse regering zou, zo meldt een Japanse krant, zelf geen geld willen stoppen in het fonds. Bedrijven, vakbonden en individuen zouden de pot moeten vullen met giften.

De Japanners dwongen ook niet-Aziatische vrouwen tijdens de Tweede Wereldoorlog tot een bestaan als seks-slavin in een soldatenbordeel. "Bovendien", aldus voorzitter S. Lapré van de stichting, "willen we geen liefdadigheid maar schadevergoeding."

Japan mag zich niet beperken tot het erkennen van schuld of het betuigen van spijt, het moet ook daadwerkelijk financieel over de brug komen, meent Lapré. De stichting wil een vergoeding van 20.000 dollar voor de 77.000 Nederlanders die in Japanse kampen gevangen hebben gezeten. De stichting probeert dat te bereiken met een proces tegen Japan dat nu in Tokyo speelt. Daarvoor heeft onder meer een Nederlands 'troostmeisje' een getuigenis afgelegd over haar belevenissen in een soldatenbordeel.

Japan heeft tot nu toe steeds afgezien van schadevergoeding voor de troostmeisjes. Maar de stichting weet zich gesteund door een rapport van de Verenigde Naties waarin keihard staat dat slachtoffers van deze vorm van oorlogsgeweld recht moet worden gedaan, mede door financiële schadeloosstelling.

Lapré verwacht in september een eerste reactie van de Japanse regering naar aanleiding van het door de stichting aangespannen proces.

Schrijver heeft 'strot'

Benno Barnard krijgt voor zijn **essaybundel** 'Het gat in de wereld', de Busken-Huetprijs 1994. Aan de onderscheiding is een bedrag van 15.000 gulden verbonden, zo meldt het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Barnard krijgt de prijs op 28 oktober in Paradiso in Amsterdam overhandigd.

'Het gat van de wereld' is volgens de jury een boek dat recensenten eindeloos moeten bestuderen. Is het een dagboek, valt het onder essayistiek of wie weet onder faction? Die veelheid aan genres zou gemakkelijk tot een 'soepachtig geheel' kunnen leiden, stelt de jury. Dat het bij Barnard niet gebeurt, is te danken aan zijn stijl en toon. Hij heeft een 'strot', zoals ze van zangers zeggen, een persoonlijk geluid dat altijd herkenbaar blijft ongeacht het genre of het onderwerp.

Bliksem doodt koeien

Een bliksemschicht heeft met één slag 22 **drachtige** koeien gedood in een Britse wei.

De kudde bevond zich in de buurt van een metalen voederbak, toen daar tijdens een zware storm de bliksem insloeg, meldt de krant Times. De koeien, die volgende maand zouden bevallen, waren samen ruim honderdzestig duizend gulden waard.

Plasma sneller dan licht

De **melkweg** blijkt materie te bevatten die sneller is dan het licht. Op het Wereldcongres van de Internationale Astronomische Unie in Den Haag maakten twee sterrenkundigen F. Mirabel uit Frankrijk en L. Rodriguez uit Mexico daar melding van.

Het was bekend dat verder weg in het heelal materie voorkomt die de snelheid van het licht, 300.000 kilometer per seconde, overtreft. Het is voor het eerst dat een zogenoemde 'superluminale' beweging in ons melkwegstelsel wordt waargenomen.

Het plasma dat de twee astronomen observeerden, blijkt zich voort te bewegen met een snelheid van 125 procent van die van het licht. De opmerkelijke uitstoot van de materie is afkomstig van een compacte bron van gammastralen, in de astronomie bekend als GRS 1915&105.

Dergelijke explosieve emissies zijn eerder waargenomen in veraf gelegen quasars. Dit zijn op sterren gelijkende hemellichamen. Het object dat Mirabel en Rodiriquez bestudeerden, is een zwart gat of een neutronenster in ons eigen sterrenstelsel.

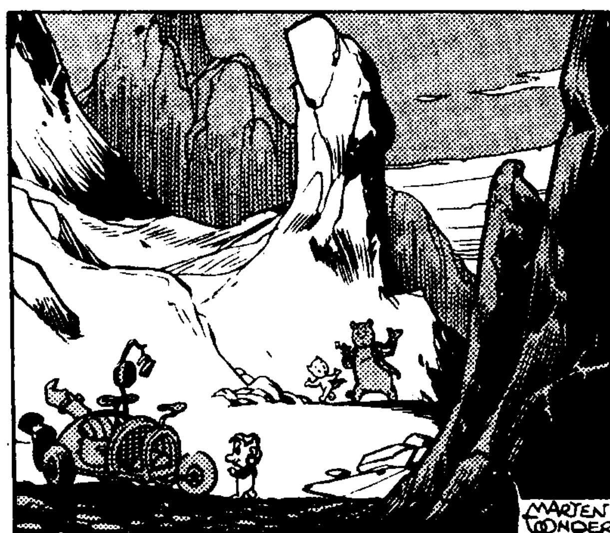
Door de ontdekking van het verschijnsel kunnen astronomen nu meer te weten komen over 'superluminale' emissies elders in het universum. De onderzoekers verwachten dat nog meer van dit soort gebeurtenissen in bronnen van hoge energie in onze eigen omgeving gevonden zullen worden.

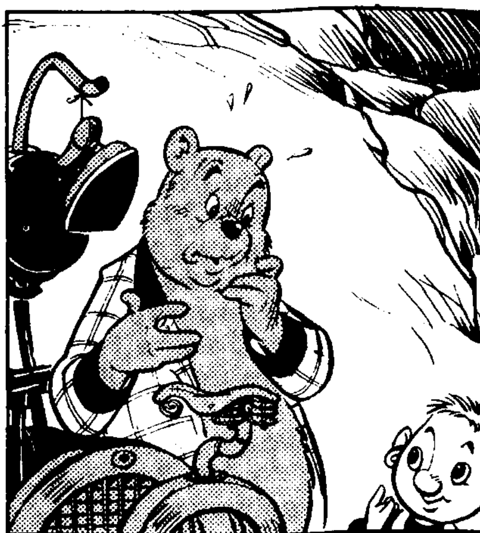
In **Groot-Brittannië** zijn in juli 126.494 personenwagens geproduceerd, 7,1 procent meer dan in juli vorig jaar. De produktie voor de export kwam uit op 40.522 stuks, 41,5 procent meer dan een jaar geleden.

Heer Bommel en het ontstoffen

door Marten Toonder

4318 — Het bejaarde mensje veegde met grote ijver de rotsblokken van de berghelling, zodat de trap geheel zichtbaar werd. De afdeling leverde dan ook verder geen moeilijkheden op.

"Heb dank, goede vrouw", sprak heer Ollie, zijn portefeuille trekkend. "Het eten was karig; vooral omdat mijn gevoelige maag geen rauwe paddestoelen verdraagt. En de slaapplaatsen waren moeilijk en schommelig voor een heer, die niet van hangmatten houdt. Maar uw gastvrijheid was goed bedoeld. Hoeveel ben ik u schuldig?"

"Geld?" vroeg het wijfje. "Nee hoor. Wat heb ik aan vastkoekend papier? Bezit, dat nergens toe dient, is een last, meneer. Kijk, mijn zoon Oole staat al bij uw zelfbeweger; misschien kan hij u verder op weg helpen."

Maar dat was niet zo. Het ventje schudde desgevraagd het hoofd en sprak: "Rijden kan. Schrevel werkt weer omdat zon schijnt. Maar geen weg om op te rijden!"

"W-wat dan?" vroeg heer Ollie. "Wat moeten we dan met de Oude Schicht doen?"

"Laten staan," verklaarde het baasje. "Niet rondzeulen met geschreveld metaal. Veel te lastig. Liever vliegen."

"Vliegen?" herhaalde heer Bommel verslagen. "Ja, maar hoe? Als ik nu een vliegtuig had......"

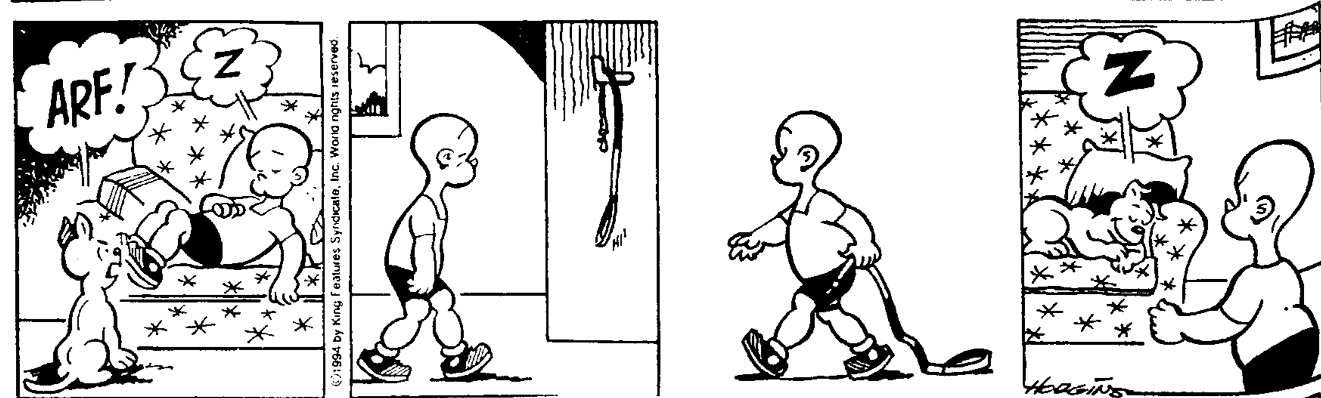
"Kan je de Oude Schicht niet zó schrevelen, dat hij kan vliegen?" vroeg Tom Poes.

Daar moest Oole om lachen.

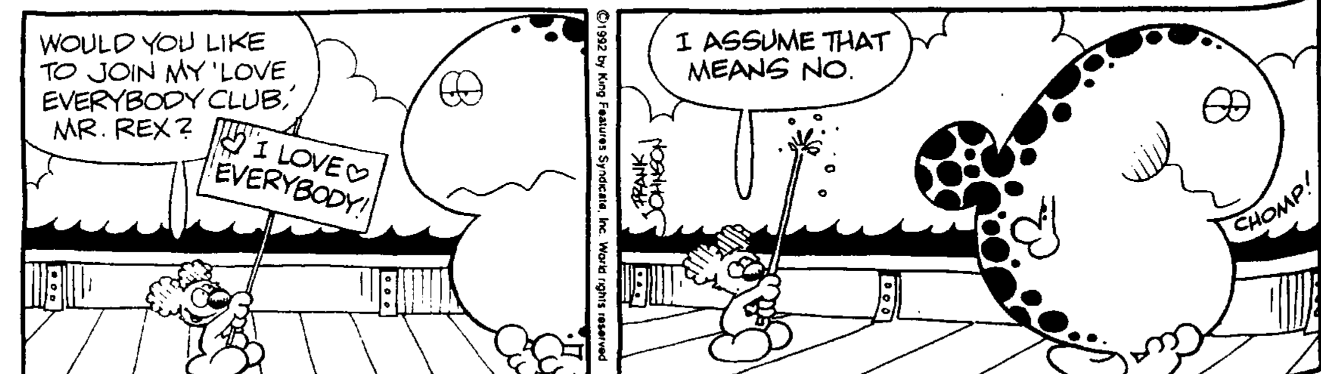
"Kan toch niet!" riep hij uit. "Metaal veel te zwaar om te vliegen. Alleen bezem kan omhoog, als maan schijnt."

"Men loopt hier achter in de technische ontwikkeling", mompelde heer Ollie. "Dat is duidelijk. Maar een luchtballon zal men hier toch al wel kennen......"

HENRY ® By Dick Hodgins

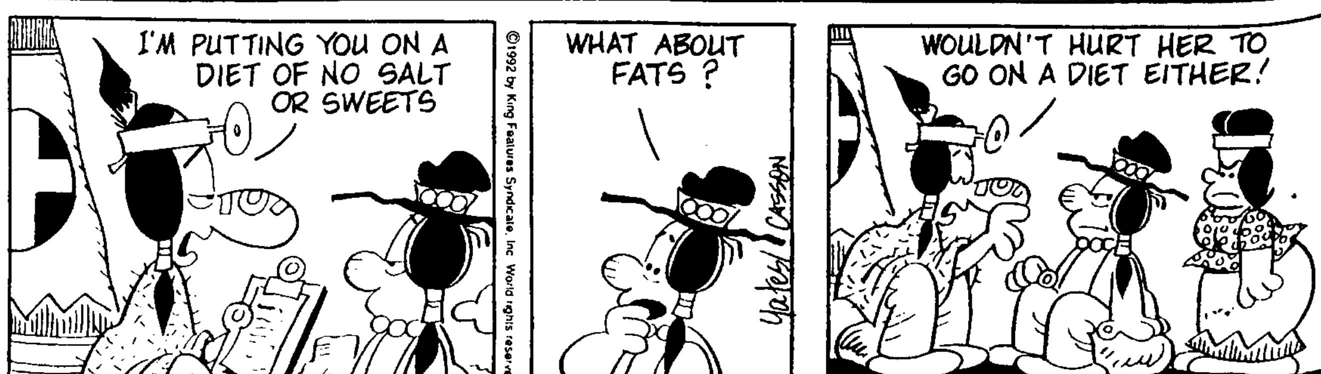
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

[A]GENDA

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[WA]CHTDIENST ARTSEN
[...]n van de artsen van Bandabou [...] district) kunnen in spoedgevallen [...]n 641658 bellen en dan het [antwo]ordapparaat afluisteren. De [...]n van de andere districten kunnen [in s]poedgevallen de artsenpraktijk van [...]igen huisarts bellen en het [antwoo]rdapparaat zal dan mededelen wie [die]nstdoende arts is.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
[Dienstd]oende arts gedurende het week[end] [va]n 20-21 augustus: H. de Lannoy, [...]sbaalweg 164. Tel.: 616665. Voor [spoed]gevallen pagenummer 310-0622.

[DOK]TER E.A. WINKLAAR (particuliere patiënen)
[...]weg 130. Tel.: 371418; spreek[uur: za]terdag en zondag van 11.00-12.00/ [...]00 uur.

[G]ENEESKUNDIGE DIENST

[1STE] EN 2DE DISTRICT
[...]ustus 1994 vanaf 08.00 uur [...]ugustus 1994 om 07.00 uur: [...] Tseng, Dokterskamer Bonam. [...]026; spreekuren: 11.00-12.00/ [...]00 uur; spoedgevallen tel.: [...] b.g.g. 689266/689337.
[...] voor patiënten van de volgende [...]: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-[...]assy, Tseng, Ten Holt-Suiters, [...], Doran, Guerrero-Bakmeyer, [...] Braam)

[1STE] EN 2DE DISTRICT
[...]ustus 1994 vanaf 17.00 uur [...]ugustus 1994 om 07.00 uur: [...] Meer, Dokterskamer Kas [...] Tel.: 623550; spreekuren: 11.00-[...]-18.00 uur; spoedgevallen tel.: [...] b.g.g. 689266/689337.
[...] voor patiënten van de volgende [...]: [...]wart, Gollo, Roose, Braakman-[...], De Rouw-Picus, Davelaar, [...] Pablo, Nivillac, Rosales-Conces-[...] De Vos)

[3]DE DISTRICT BAN[DABOU]
[...]ustus 1994 vanaf 17.00 uur [...]ugustus 1994 om 07.00 uur: [...]weed, Gezondheidscentrum [...] Tel.: 641658/641605; spreekuren: [...]00/17.00-18.00 uur; spoedge[vallen tel.]: 686294 b.g.g. 689266/689337.
[...] voor patiënten van de volgende [...]: [...]hellens, Sommer, Lucasius en [...]

[...]n van hier niet genoemde [...] aangeraden in spoedge[vallen e]igen arts te bellen en te [vragen] wie voor deze de dienst [heeft]. Het verdient te allen tijde [aanbeveling] een huisarts te kiezen die [...] en weekeinden bereikbaar-[...] heeft. Vraag er naar bij uw [...]bezoek!

[...]
[...] KRUIS [WIJKV]ERPLEGING [...]S MARGRIET'
[...]ria 17. Tel.: 682344/ 682412/682574. Fax: [...] Kantooruren: 07.00-16.30
[Voor de w]achtzuster gelieve tel.: [...] bellen na 17.00 uur.
[...] spreekuur in ieder wijk[gebouw da]gelijks van 08.00-08.30/ [...] uur
[...]man Otrobanda: tel.; [...] spreekuur: woensdag van [...]30 uur.

[A]MIGOE Colofon

* Sta. Maria 17: tel.: 682344; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Bonam: tel.: 371865. spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur. Sokudi: tel.: 367824.
* Sentro Mediko Montagne Abao: tel.: 673711; spreekuur: woensdag van 09.00-11.00 uur.
* Kaya Fensu 9 (Koraal Specht): tel.: 618577; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Suffisant: tel.: 687707; spreekuur: donderdag van 09.00-11.00 uur.
* Wijkgebouw Sta. Rosa: 671628; spreekuur: dinsdag van 09.00-11.00 uur.
* **Inloopspreekuur** voor zuigelingen- en kleuterzorg: vrijdag van 08.00-10.00 uur. Hoek Vondel-/Nilda Pintostraat. Tel.: 373582.

STICHTING NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15. P.O. Box 3619. Tel.: 692231/692232. Fax: 682709; geopend van 07.00-17.00 uur.
Kantoor Bandabou: Silberie Kavel 16; open van 08.00-16.00 uur. Tel.: 649422.
Voor de wachtzuster vanaf 12 augustus om 17.00 uur t/m 19 augustus om 07.00 uur gelieve tel.: 685721 of page 310-1179 te bellen.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43. P.O. Box 3619. Tel.: 691838/ 692510. Fax: 691683; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABOU
Fontein 35, tel.: 648077/648387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur. Voor de **wachtzuster** gelieve tel.: 649641 of 601760 te bellen.

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG 20
Otrobanda:
Gosie, Gosieweg 90-A. Tel.: 379744.
Punda:
Sta. Rosa, Sta. Rosaweg 56. Tel.: 377679/ 377650.
ZONDAG 21
Otrobanda:
Union, Breedestraat 137. Tel.: 623575.
Punda:
Brievengat, Corriweg 32. Tel.: 379098/ 379567.

DIVERSEN

BELANGRIJKE NUMMERS (voor noodgevallen)

Ambulance:	112
Politie:	114
Brandweer:	114
Hospitaal:	624900
Aidslijn:	128
[illegible]	[illegible]

VERLOF BEGRAFENIS
(afgifte van 10.00-14.00 uur)
zaterdag 20 augustus:
E. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
zondag 21 augustus:
H. Andrade, Schelpwijk Kaya B-9.

HEEFT U HULP NODIG?
Bel SOS-lijn 127!

NOODGEVALLEN/ VERMISSING OP ZEE
Telefoon: 637911 (RCC)
24 uur per dag bereikbaar!

STICHTING VERANTWOORD OUDERSCHAP
(Fundashon Famia Planea)
Assistentie geboorteregeling:
Kliniek Bitterstraat 1-A (tel.: 611323): dagelijks open van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; dokter aanwezig op maandag en vrijdag van 14.00-16.00; dinsdag, woensdag en donderdag van 08.00-11.00 uur.
Kliniek Kas Chikitu (zuigelingenconsultatiebureau): open op woensdag van 13.00-15.00 uur.

STICHTING PROTESTANTS KOOPVAARDIJWERK
(Curaçao Seamen's Mission)
Emancipatie Boulevard 42. Tel.: 375317. Open op **dinsdag t/m zaterdag** van 20.00-22.30 uur. **Radioprogramma:** elke vrijdag via Radio Hoyer II van 19.05-19.30 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU
Voor informatie tel.: 672289, 375023 of 375542.

LUCHTPOSTSLUITING
POSTKANTOOR GROOT KWARTIER
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA. Tel.: 685544
openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor **spoedgevallen tel.: 685917.**

STICHTING DIERENBESCHERMING CURAÇAO
Het Dierenasiel Parera (tel.: 654300/ fax: 371713) is open van maandag t/m vrijdag 08.00-12.00/13/00-17.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00/15.00-17.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: **614000 (Veterinaire Dienst)** voor de dienstdoende arts.

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned).
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00 (Spaans), 17.00 en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.

HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONASTERIO 'MAMA DI DIOS' (Scherpenheuvel 3): maan. t/m zat.: 08.00 uur; zon.: 10.30 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30. 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE
MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

GEREFORMEERDE KERK
Groot Kwartier
08.30 uur dienst.
16.30 uur dienst.
Muizenberg/Stenenkoraal
10.00 uur dienst.
Buena Vista
10.15 uur dienst.
Santa Rosa
10.00 uur dienst.
19.00 uur samenkomst.

VERENIGDE PROTESTANTSE GEMEENTE VAN CURAÇAO
Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur Mrs. Y. Isidora.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds. D. Huurman.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur de heer C. Breeveld.

NOACH-KAPEL
zaterdag om 19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

VOLLE EVANGELIE GEMEENTE YUBIA BENDITA
zondag om 10.00 uur dienst (tevens crèche en zondagsschool) - Weg naar Bullenbaai z/n. (tel.: 681922).

NIEUW-APOSTOLISCHE KERK
Aanvangstijd van de dienst: **zondag** om 16.00 uur - Kaya G Mahuma 439.

BAKHUIS MINISTRIES
zondag om 10.00 uur dienst - Landhuis Mount Pleasant.
****

TELECURAÇAO (kanaal 8/6)

ZATERDAG
17.00 Telefiesta met tante Irma
18.00 Mega Top 50
18.30 Musical Special
19.00 Rescue 911
20.00 Telenotisia
20.30 Harold Lloyd's
21.00 Wega di Number Kòrsou
21.10 Cocktail Turistiko (presentator Captain Sterling)
22.00 All You Need is Love
22.30 Estreno: **Lady Forget**
24.30 Slutting.

ZONDAG
09.00 Sala di Konsierto:
10.00 Sena di Señor
10.45 48 Hours
11.15 Zorro
12.00 Djadumingu Deportivo: **Guia di Deporte** (Rein Persaud)
12.30 Athletics Today

13.00 SOccer Review
13.53 Carib Digest
14.15 Reisgids/Reis om de Wereld
14.45 **Matinee: My Brother's Wife**
16.20 B.O.O.S.
16.45 Man Drechi di Dios
17.00 Much'l Ben
17.55 Wega di Number Kòrsou
18.00 Di Bishita Ku.....
18.30 Cocktail Special
19.00 Tele-Suerte
20.00 Telenotisia
20.30 Tierra del Sol
20.38 Shete Dia
21.00 Rikesa Universal (presentator Mavis Albertina)
22.00 Sunday Night Movie: **For Ever**
24.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden!)

AE (kanaal 73)

ZATERDAG
19.00 Bob Vila Home Again
19.30 Bob Vila Home Again
21.00 *Movie:* Murphy's War
22.00 Best of Comic Relief
23.00 Comedy on the Road

ZONDAG
19.00 Ancient Mysteries
20.00 Brides of Christ (Part 1 of 3)
22.00 Poirot
23.00 Caroline's Comedy Hour

CBS (kanaal 75)

ZATERDAG
19.00 Entertainment Tonight
20.00 Dr. Quinn, Medicine Woman (Part 1 of 2)
21.00 Muddling
21.30 Hearts Afire
22.00 Walker, Texas Ranger
23.00 News
23.30 Andy Griffith

ZONDAG
19.00 60 Minutes
20.00 Murder, She Wrote
21.00 *Movie:* And the Sea Will Tell (Part 1 of 2)
23.15 CBS News
23.30 Amen

ABC (kanaal 77)

ZATERDAG
19.00 News
19.30 NY Views
20.00 Major League Baseball
23.00 News
23.30 Movie

ZONDAG
19.00 Home Videos
19.30 American Funniest

20.00 Lois & Clark
21.00 Movie
23.00 News
23.35 Movie

CINE (kanaal 83)

ZATERDAG
19.10 *Movie:* After Midnight
21.00 *Movie:* Murder 101
22.45 *Movie:* Fatal Memories

ZONDAG
19.00 *Movie:* Regarding Henry
21.00 *Movie:* Mobsters
23.00 *Movie:* Scandal

NBC (kanaal 85)

ZATERDAG
19.00 Inside Edition
20.00 Sports Wk
20.00 Mommies
20.30 Mommies
21.00 Empty Nest
21.30 Nurses
22.00 Sisters
23.00 News
23.30 Saturday Night Live

ZONDAG
19.00 I Witness Video
20.00 Seaquest DSV
21.00 Movie
23.00 News
23.30 Mama's Family

TBS (kanaal 89)

ZATERDAG
18.05 WCW Saturday Night
20.05 *Movie:* Oscar
22.35 *Movie:* Sting

ZONDAG
19.00 *Movie:* Matlock: The Power Brokers
21.00 National Geographic Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Paid Program

LIFE (kanaal 91)

ZATERDAG
18.00 *Movie:* Rape of Richard Beck
20.00 *Movie:* Kiss Me Goodbye
22.00 Girls Night Out
23.00 Mary Hartman
23.30 Mary Hartman

ZONDAG
18.00 *Movie:* Married to the Mob
20.00 *Movie:* Silent Motive
22.00 Midnight Caller
23.00 Clapprood Live
23.30 Hidden Room

KAAPSTAD - President Nelson Mandela heeft in het parlement een boodschap voorgelezen ter gelegenheid van het feit dat hij honderd dagen geleden de presidentiële macht overnam. Hij schetste in grote lijnen zijn toekomstplannen, waarbij het accent vooral op de sociale sector wordt gelegd. (AFP-satellietfoto)

Na afkondiging Washingtons nieuwe beleid:

Cubanen proberen alsnog Amerika binnen te komen

WASHINGTON — Ondanks de boodschap van Bill Clinton en zijn minister van Justitie Janet Reno blijven Cubanen hun land ontvluchten.

Tientallen mensen, nog niet op de hoogte van Clintons verscherpte Cubabeleid, verzamelden zich volgens buitenlandse journalisten vrijdag op het strand in Cojimar. Met zelfgebouwde vlotten, gemaakt van binnenbanden en hout, maakten ze zich op voor de 150 kilometer lange reis naar de VS. Cojimar, vanwaaruit veel vluchtelingen de afgelopen dagen naar Florida vertrokken, ligt op vijftien kilometer ten oosten van Havana. In het kustgebied komen veel haaien voor.

Vanuit Cojimar kwamen de afgelopen dagen duizenden Cubanen in de Amerikaanse staat Florida aan met hun vlotjes en gammele bootjes. Worden zij volgens het nieuwe beleid nu opgepikt wat een klein kunstje is voor de Amerikaanse Kustwacht dan worden zij teruggebracht naar Cuba, zij het naar de Amerikaanse basis van Guantánamo. Amerikanen die toch Cubanen oppikken en op Amerikaanse bodem zetten, zullen gerechtelijk worden vervolgd. Zo waarschuwde minister Reno.

GRADISIMENTU I INVITASHON

Famianan di e defuntu:

HENRIETTE MAGDALENA GRIETJE WILSOE-SNIJDER

Ta gradisí tur esnan ku di un manera òf otro a mustra atenshon na ora di morto i entiero di nan defuntu.
Un danki ta bai na tur esnan ku a manda krans, flor i telegram.
Alabes ta partisipá ku lo tin 3 Sakrifisio di misa dianan:
Djadomingo 21 di ougùstùs pa 6.00'or di atardi, djaluna 22 i djamars 23 di ougùstùs pa 6.30'or di atardi na Misa di Brievengat.

Nos ta kumpli ku e tristu deber di anunsiá fayesimentu di señor, JCI-Senador nr. 22832

JCI SENATE — JCI — DUTCH CARIBBEAN

Theodoor Isaac Rafaela

Presidente di Jaycees Antias 1975
Eks-konsehero i Entrenador di Jaycees Antiano i un Ko-fundador di Jaycees Bandabou

Su disposishon dinámiko i enérgiko lo keda semper den nos memoria.
Nos kier ekstendé nos mas sentido i profundo kondolensia na su famianan.
Chódo, sosegá na pas.
Direktiva di:
Willemstad Jaycees Curacao
Dutch Caribbean Junior Chamber
JCI-Senadornan di Jaycees Antias.

Wachten nog steeds op nationale verzoening:

Boutros Ghali verkleint vredesmacht in Somalië

NEW YORK — De secretaris-generaal van de Verenigde Naties (VN), Boutros Boutros Ghali, heeft vrijdag voorgesteld de VN-vredesmacht (UNOSOM II) in Somalië, te verkleinen.

Boutros Ghali wil direct vijftienhonderd man van de 18.760 man sterke vredesmacht terughalen. Zodra dat mogelijk is moet Unosom II verder worden ingekrompen tot vijftienduizend man. Boutros Ghali meldt dat veel landen die troepen hebben gestuurd niet bereid zijn 'eindeloos hun dure verplichtingen voort te zetten, vooral omdat er geen tekenen zijn dat de Somalische leiders bereid zijn hun verantwoordelijkheden na te komen om zelf hun land te besturen'.

De secretaris-generaal blijft hopen dat nog voor eind september een conferentie van nationale verzoening bijeen geroepen kan worden en dat voor het einde van het jaar een overgangsregering kan worden gevormd. De sleutel is volgens hem een verzoening tussen de leiders Mohamed Farah Aidid en Ali Mahdi, die beiden lid zijn van de Hawiye-clan.

Als geen politieke vooruitgang wordt bereikt, zou de Veiligheidsraad zich moeten beraden op de vraag hoeveel langer de vredesmacht moet worden gehandhaafd. Het mandaat van Unosom II loopt af in maart 1995.

De winst voor belasting van het Britse conglomeraat Hanson is in het derde kwartaal van het op 1 oktober begonnen boekjaar gestegen van 256 miljoen pond tot 282 miljoen pond (Nf 761 miljoen). De omzet groeide van 2,3 miljard pond tot 2,77 miljard pond (Nf 7,47 miljard). Over de eerste negen maanden van het jaar steeg de winst van 763 miljoen pond tot 965 miljoen pond (Nf 2,6 mijard) en nam de omzet toe van 7,1 miljard pond tot 8,41 miljard pond (Nf 22,7 miljard).

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Overwegend half bewolkt, gedurende de nacht en ochtenduren tijdelijk zwaar bewolkt met kans op een plaatselijke bui.
Matige, overdag af en toe vrij krachtige wind uit oostelijke richting (tussen acht en 22 knopen).

WEEROVERZICHT:
De aangevoerde lucht boven de Benedenwindse Eilanden is echter voldoende vochtig en stabiel. Hierdoor kan in de komende 24 uur af en toe vrij veel bewolking voor komen waardoor de kans op een plaatselijke bui mogelijk wordt.
Vanmorgen om vijf uur lokale tijd is orkaan 'Chris' afgezwakt tot een tropische storm en bevind zich nabij 23.3 graden noord en 57.5 graden west ofwel 778 kilometer ten noordoosten van St. Maarten. 'Chris' verplaatst zich in noordwestelijke richting met een snelheid van 28 km per uur. De maximale winden nabij het centrum bedragen 110 kilometer per uur. Deze storm vormt geen bedreiging voor de eilanden in het Caribisch gebied. De Meteorologische Dienst blijft deze storm nauwlettend in de gaten houden.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	32	27	0.0
Bonaire	licht bewolkt	32	27	2.4
Curaçao	half bewolkt	32	27	0.2
Sint Eustatius	licht bewolkt	31	26	0.0
Sint Maarten	licht bewolkt	31	26	0.0
Atlanta	licht bewolkt	31	22	0.0
Caracas	zwaar bewolkt	26	18	1.0
Kingston	zwaar bewolkt	33	27	0.6
Miami	licht bewolkt	32	27	0.0
New York	nevel	31	21	0.8
Port-of-Spain	licht bewolkt	31	24	sp

TE KOOP
SPORTWAGEN
Mercedes 450 S.L.
Hard- en soft top,
bouwjaar 1980.
Vraagprijs:
Nafls. 32.000,-.
Jan Sofat 14
Tel.: 678420

GRATIS
UITNODIGING VOOR EEN
info-avond
U aangeboden door:
HERBAL-LINE CURACAO
Gezondheids- en voedingsprodukten
TEL./FAX.: 682318
Op woensdag, 24-8-1994
om 20.00 uur.
aan de St. Michielsweg 21
Julianadorp
Uw kontaktpersoon is Suzanne.

Te huur aangeboden
voor vakantiegangers
een compleet
gemeubileerde
APPARTEMENT
met airco en terras.
Incl. licht, water en
gas. In rustige buurt.
Bel: 676397

Te koop aangeboden:
Amsterdam Centrum
Geldersekade
GERENOVEERD PAND
4 verdiepingen + souterrain,
zo leeg op te leveren.
Huurwaarde 40.000 per jaar.
Gevraagd: Renovatie of beleggings projekt
met toekomstmogelijkheden
op Curaçao.
Brieven onder nummer 49,
Bureau van dit blad, Curaçao

---

schildersbedrijf
Perfect N.V.
De huisschilder van huis uit.
Tel: 601766 - 369127
Fax: 369127

SURINAAMS ETEN
Zaterdags en zondags
vrij voor moeder in de keuken.
Haal uw
lekker Surinaams eten
elke zaterdag en zondag
van 12 tot 4 uur
maandag t/m vrijdag
van 11.30 - 14.30 aan de
Rooseveltweg 133.
Bel voor uw bestelling
685679

Te huur
aangeboden:
gemeubileerde
APPARTEMENT
1 grote slaapkamer,
keuken, badkamer,
porch
Tel. 606250

SPOED
Te Huur Gevraagd
Jong echtpaar met 1 kind
(baby)
ZOEKT HUIS of
APPARTEMENT
met 2 slaapkamers.
Max. fls. 700,- per maand.
Tel.: 65 60 64
vanaf 12.00 uur
's middags.

Te koop
BOOT
43 voet
Naf. 42.500,=
Voor info:
Tel. 604839/ 691006

TASHA
Jewelers
Vier ons 2 jarig bestaan met ons mee
Ter gelegenheid hiervan geven wij
25% korting
op cadeau-artikelen
Geldig 15 augustus - 15 september
Saliña Galleries - Tel: 658655

TAP MAAR IN
10
1984 1994
Viering 2e Lustrum
Hierbij willen we al onze
klanten uitnodigen
voor woensdag 24 augustus
van 6.00 - 7.00 uur voor een **drankje en een hapje**
met de
Happy Peanuts
en de
Musical Star.

Beginnerscursus
Papiamentu en Curaçaose Cultuur
door leerkracht met meer dan 12 jaar ervaring
cursusgeld fl. 400,=
Dinsdag 18.15-19.45
Inl. 680954

De lekkerste ROTIE'S
pom, pastei, bamie,
nassie, chin. kip, ger. kip,
ger. varken, moksie
moksie, br. bonen,
bloedworst kunt u elke
zondag tussen 12 en 4
bij ons krijgen
Vraag naar het gerecht
v/d week
Koraal Partir kav. 87.
Tel. 674103

Te huur
per begin oktober:
voll. gem.
APPARTEMENT
2 sl. kamers, badkamer,
voorraadkamer/washok,
porch, bovenverdieping.
Naf. 1250,= p/m
Tel. 672594

TE KOOP
BOOT
wellcraft
20 ft. open fisherman
2 x 85 H.P. Yamaha
op trailer. Fully
equipped, gekeurd.
Tel.: 674866 / 604451

TE KOOP
GEVRAAGD
(voor eind september 1994)
een WOONHUIS
in de prijsklasse fl.35.000,-- fl.40.000,-.
omgeving Steenrijk of Otrobanda, Sta. Maria.
Opbellen:
Tel.: 653397

BIJLES
Nederlands en Rekenen
door zeer ervaren
leerkracht
tel. 672706

BIJLES
Nat. + wiskunde
Begin nu met
voorbereiding voor
S.O. etc.
tel. 654415

GEZOCHT
KAMER
met eigen ingang
Huurprijs: ± f.200,- - f.250,-
Tel.: 68 21 27
na 12.30 n.m.

TE KOOP
*** bouwlift**
*** kontainer 45 voet**
*** pijpenstelling**
*** stempels.**
Te bevragen:
Tel.: 378364

Vanaf september beginnen
weer de volgende
MUZIEKCURSUSSEN:
Kleutercursus
voor 4 t/m 6 jarigen.
Algemene muzikale
vorming voor 7 t/m 9
jarigen.
Luistercursus voor volwassenen.
Voor nadere informatie:
H. Kreijen **tel. 375675**

Te koop aangeboden:
SUZUKI FORSA
bouwjaar '88
met airco.
Prijs: Naf. 6800,=
Tel: 378843/ 606363

La Casa Amarilla Punda
en Parfums **Christian Dior**
maken hierbij bekend dat hun
internationale make-up artist
Mr Victor Sapar
weer aanwezig zal zijn van
maandag 22 augustus t/m vrijdag 26 augustus.
U kunt vrijblijvend langs komen voor
schoonheidsadvies en make up demonstratie.
Ook weer bij aankoop van
Dior produkten
een gratis make-up tasje met schoonheidsmiddelen.

Kí Tin Kí Tin
Bringa ku bo sombra
TV-11 a.s. woensdag 19.30 uur Jojo Tin

EQUAL.
NutraSweet
Neem veel lichaamsbeweging.
K. Misa Alegre z/n Bonam
Tel.: 367824, 371865
SOKUDI

WAARSCHUWING
De commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.

Op de schietbaan **HATO:**

MAANDAG 22 AUGUSTUS VAN 07.00 UUR TOT 13.00 UUR.
DINSDAG 23 AUGUSTUS TOT DONDERDAG 25 AUGUSTUS 18.00 UUR.

Onveilig zeegebied ± 4.000 mtr. uit de kust.

Op de schietbaan **WACAO:**

DONDERDAG 25 AUGUSTUS VAN 07.00 UUR TOT 13.20 UUR.

Onveilig zeegebied ± 4.000 mtr. uit de kust.
Maximale verhetting ± 5.000 ft.

FIRST STEEL FACTORY N.V.
levert ook
DRAADSTANGEN
van 1 meter
(of elke andere gewenste lengte)
Industriepark Brievengat Loods J 1-6
Tel.: 376840 - Portable: 603960 - Fax.: 376846

Las Vegas SUPERMARKET
Gosieweg 90
Tel: 373772/371950/373044
Voor uw likeurpunten en pruimentaart kunt u ook bij de Bakkerij van Las Vegas terecht.

Subana N.V. zoekt een kandidaat voor de functie van:

ADMINISTRATEUR

Taakomschrijving:
Als administrateur bent u belast met het zelfstandig voeren van de administratie en het opstellen van de financiële verslagleggingen en de daarbij behorende toelichtingen van onze handelsonderneming.

Functie eisen:
Van de kandidaten wordt verwacht dat zij een vooropleiding hebben op M.B.A. niveau met 5 jaar werkervaring na het behalen van het diploma.
Gelet op het internationale aspect moeten zij goede beheersing hebben van de Engelse- en Nederlandse taal zowel in woord als geschrift.
Kandidaten moeten ervaring hebben met het werken op een computer; kennis van Exact en een Spreadsheet programma strekt tot aanbeveling.

Arbeidsvoorwaarden:
Wij bieden een dynamische werkkring en een salaris in overeenstemming met de zwaarte van de functie en aantrekkelijke secundaire arbeidsvoorwaarden.

Uw schriftelijke sollicitatie dient u te richten aan:
Subana N.V.
Hoogstraat # 20
P.O. Box 4643
Otrabanda

T.a.v. de heer H. Schippers
Tel: 626092

Akademia di Komputer
Information Technology Center
De volgende avondopleidingen gaan van start:
BASISKENNIS INFORMATIKA II (BO2)
VOORTGEZETTE INFORMATIKA II (PO2)
OFFICE AUTOMATION (OFFICE '95)
DATABASE MANAGEMENT (DATA '95)
information - inschrijving - beursaanvraag
Irenelaan 3, Emmastad
tel: 373048/372088 fax: 369531

BIJ EURODIDAKT SCHIET JE PORTEMONNEE IN DE LACH.
OOK DE CURSUS VRIJ TEKENEN IS VOLLEDIG VERZORGD MET GRATIS MATERIALEN (WINKELWAARDE RUIM *f* 100,-)

Veel mensen dromen ervan, maar denken dat voor goed tekenen een speciale aanleg nodig is. Maar door oefening kan jij het ook leren. Met de hulp van je eigen Eurodidakt docent kom je thuis heel snel tot prachtige resultaten. Tegen het laagst mogelijke lesgeld. En met gratis tekenmateriaal ter waarde van ruim *f* 100,-. Eurodidakt heeft nog veel meer vrije tijds cursussen. Beleef het plezier van een kreatieve hobby waarvan jij misschien ook profijt hebt in jouw beroep.
Alle hobbycursussen zijn leuk, leerzaam en ongelooflijk voordelig. Aarzel dus niet en vul direkt de bon in. Wij sturen jou dan vrijblijvend de gratis studiegids met alle informatie van de cursus die jij wenst.

Beroepsopleidingen
Basiskennis Boekhouden (BKB) *
BKB met de PC
Praktijkdipoma Boekhouden (PDB) *
Moderne Bedrijfsadministratie (MBA) *
Staatspraktijkdipl. Boekhouden (SPD) *
Doktersassistent(e)
Alg. en/of Bedr. Correspondentie:
Nederlands * Engels * Frans *
Leid(st)er Kinderopvang *
Logistiek Management *
Basisdiploma Beveiliging *
PR & Voorlichting (NGPR-A) *
Marketing (PD+NIMA-A) *
Binnenhuisarchitectuur *
Midden Management (PMM) *
Praktijkdiploma Loonadministr. (PDL) *
Houder Administratiekantoor
NIEUW! Makelaardij *

Officieel erkende vakdiploma's
Middenstandsdiploma *
Ondernemersdiploma *
Parfumerie * Drogisterij *
Textielbrevet -TX (DETEX) *
Café-/Restaurantbedrijf *

Staatsexamens
Ook per vak mogelijk
HAVO MAVO
VWO MEAO

Informatica
Praktijkdiploma Informatica (PDI) *
Omgaan met de PC
Computerboekhouden
Windows
met gratis software

Muziek
Met voorspeelcassettes
beginners gevorderden
Keyboard Elektr. orgel
Gitaar Piano

Hobby/Vrije Tijd
Zelf kleding maken, incl. materialen
Vrij tekenen, inclusief materialen
Cartoontekenen, inclusief materialen
Kalligrafie, inclusief materialen
Ned. foutloos schrijven/spreken
Kinderverzorging
Verhalen schrijven
Praktische Elektronica, inclusief mat.
Fotografie, inclusief materialen
Praktische Psychologie
Schoonheidsverzorging, inclusief mat.
Astrologie

Talen
Met uitspraakcassettes
beginners gevorderden
Engels Frans
Spaans Portugees
** met officieel erkend diploma*

BON In een envelop met postzegel zenden aan: Eurodidakt, Kaya Rooi Catootje 34, Curaçao.
Per fax kan ook: 367.370 (fax)
Stuur mij **de gratis studiegids** met alle informatie over de
cursus:
Dhr./Mevr.: Voorl.:
Straat: Nr.:
Plaats:

OF BEL NU 367.390
24 uur per dag voor de:
GRATIS
STUDIE GIDS

KAYA ROOI CATOOTJE 34 ■ CURAÇAO
EURODIDAKT
1.403.34
OOK IN LESGELD 'T MEEST GESLAAGD
Voor persoonlijk advies:
maandag t/m vrijdag:
08.00 tot 17.00 uur

Eurodidakt Caribe is de grootste onderwijsinstelling van Curaçao.

ÑAPA

Weekend Bijlage Amigoe

20 AUGUSTUS 1994 AMIGOE

INTERVIEWS

Damian Leo: 'Eerlijk met Belastingen'

REPORTAGES

Zeldzame orchideeën in het park

Het begin van de aftelsom

= door Hans Vaders =

■*Peter Stuyvesant College: langdradige uren in hulpbarakken.*

Het is Prediker op wiens geschriften ik in die moeizame, drukkende dagen van juli, het eigenlijke begin van het orkaanseizoen in deze warme streken, al mijn aandacht heb geconcentreerd. Prediker zegt niet voor niets dat hij iets afschuwelijks heeft ontdekt. Nu, dat vrees ik zelf ook en het gaat natuurlijk weer over een jonge vrouw en mijn reeds gestorven moeder. Luc van Dieren, mijn gast op de kleine, natuurstenen porch omsloten door flamboyanbomen in volle, rode bloei, drinkt zwijgend, onverstoorbaar uit een kristallen glas, dat flikkert in het gefilterde avondlicht, de 'kopstoot van het Caribische gebied', liters bier uit de fles met Johnny Walker whiskey. Hij luistert naar het schijnt enigszins met tegenzin, met sluwe, toegeknepen, roodomrande ogen, naar mijn enkelvoudige zinnen in staccato, alsof hij zich op voorhand wenst in te dekken tegen vaag, naderend onheil.

Sterren vegeteren zacht licht in de oneindige Zuidamerikaanse ruimte. Mijn hond, genaamd de *Shame*, een bruine Dobermann, loopt vrij rond op het erf naast het Maria Immaculata Lyceum, voortdurend op zoek naar chollers, virginale schoolmeisjes in korte, geruite rokjes en de roze, bij de pijpen van artificieel kant voorziene onderbroeken van de buurvrouw, die tot diep in de nacht in de passaatwind aan een dunne vislijn voor haar deur plegen te wapperen.

SCHULDGEVOEL

"Weet je Alex", onderbreekt Luc, "nu geen gedonder meer, maar iedere echte man, iedere *macho*, heeft nu eenmaal een diep ingevroten schuldgevoel ten opzichte van vrouwen. Dat is dan die typisch ambivalente houding die bij je ontstaat. Het is die onvoorstelbare breuk met het absolute begin. Onherstelbaar eigenlijk. 'En toen ontdekte ik iets bitterder dan de dood, de vrouw, die een valstrik is, haar hart een net van onontwarbaar sluik, zwart haar, wier kleine handen boeien blijken te zijn'. Wat is er eigenlijk toch steeds met ons mannen aan de hand? Eva, de moeder van de mens, maar tevens het vrouwelijke, zachtaardige dier dat maken en breken doet, brengt Adam in haar onschuld ten val. Dus de moeder brengt de vader ten val. Een doodzonde, zonder enige twijfel een onvergeeflijke fout."

"De mens wordt door de vrouw gebaard. Het is een reuzin, een tot ver in de puberteit onneembare, sprookjesachtige vesting. Waarom komen jongens eigenlijk niet uit een lege jeneverfles of een aarden waterkruik tevoorschijn? Iedere keer wanneer je de bijslaap met een vrouw ondergaat word je onvoorwaardelijk geconfronteerd met het begin van je bestaan. Die onwerkelijke reuzenvrouw, die je op haar dikke borsten laat balanceren en waardoor je leeft, ademt, krijst en letterlijk vecht voor je leven, dat bastion van eenzijdige afhankelijkheid, met die onlosmakelijke navelstreng, die vrouw vertegenwoordigt in wezen de vicieuze cirkel van leven en dood, van start tot finish. Ongetwijfeld zaait zij tijdens de conceptie reeds de bacil van de dood; het nietig beginnende en daarmee het langzaam voortsluipende einde van het organische begin."

In dat diepwarme Curaçaose water, het vruchtwater van zijn moeder en de oorsprong van al zijn leven, sliep en hikte Alex negen maanden lang de slaap der onschuldigen. Zijn bloed was even zout als de zee van de Kraal. De reuzenmoeder baarde toen de tijd gekomen was een granieten rots van een zoon en de uiteindelijke aftelsom mocht beginnen.

Ik werd geboren als Alejandrino Horace Lourens, zoon van Horace Alejandrino Lourens en kleinzoon van grootvader Alejandrino Lee van moederskant tijdens een felle sneeuwjacht eind februari 1949 aan de Haagse Laan van Meerdervoort.

AFKOMST

Het moge duidelijk zijn, dat voor ons eilanders vooral onze afkomst meetelt. Heb je geen goed gedocumenteerd verleden dan behoor je eigenlijk te weten dat je niet of nauwelijks tot de lokale realiteit behoort. Dan blijf je de tegenstribbelende, miskende figurant in het razendknappe, surréalistische toneelstuk dat wij ons hele leven ongevraagd en niet gesubsidieerd dienen op te voeren en waarbij we maar al te vaak verschillende, qua karakter uiteenlopende personages moeten uitbeelden.

Zelf de rol van dierbare overledene gaat veelal gebukt onder enige concurrentie. Immers, het is niet niets om gedurende de laatste acte van tragedie of komedie van het ene op het andere moment van bij voorbeeld *Assepoester*, naar wier hand in het verre verleden vele jongelieden dongen, maar die er de voorkeur aan gaf tot haar 65ste jaar de bejaarde ouders te verzorgen, die op hun beurt haar ietwat gekleurde vrienden één voor één beslist de deur wezen, het is niet voor niets om dan voor één enkele, in hogere sferen bepaalde middag definitief weggepromoveerd te worden naar de absolute hoofdrol in de onbetwiste tragi-komedie, die een begrafenis gewoonlijk heet te zijn.

Buiten het beijzelde raam van de kraamkamer dwarrelde, nauwelijks zichtbaar, een dunne wolk stuifsneeuw vanaf het pannendak. De Friese Elfstedentocht, waar noordelijke boerenzonen, zelfstandige veehouders en postbestellers zich altijd een aureool van onsterfelijkheid trachtten te schaatsen, werd dat jaar, 1949, overigens niet verreden wegens de plotseling invallende dooi.

Mijn vader, de jonge secretaris bij het departementale bedrijfschap voor Granen en Peulvruchten en voor deze functie in het kader van de wederzijdse technische bijstand speciaal uitverkozen om de kolonie Curaçao te vertegenwoordigen -hij wist als liefhebber veel van het planten van *maishi chiki*- keek ietwat verstoord op zijn zwaar verzilverde, knolvormige zakhorloge, een familiestuk dat aan een messingen ketting over de al wat uitpuilende buik hing. De bevalling had ook niet langer op zich mogen wachten, was zijn afwezige gedachte.

Het liep namelijk al tegen de namiddag, gezien het steeds diffuser wordende licht dat langs de vochtige raamsponningen de warmgestookte kamer insijpelde en hij had nog een uitermate belangrijke afspraak op sociëteit *De Witte* in Scheveningen. Op straat waren de eerste electrische lantaarns reeds ontstoken. Mijn moeder lag met zwartomrande ogen stil in het smalle, ijzeren ledikant, waarvan de vuile lakens kort tevoren verschoond waren door een zuur kijkende verpleegster met geelachtige tanden en een klein, zwart snorretje op de bovenlip.

"Dit is nu het saaie, burgerlijke 's-Gravenhage", zei mijn moeder vaak, toen ik wat ouder was, met een misprijzende toon in haar stem. Mijn navelstreng zou evenwel, benadrukte ze, begraven worden bij de voordeur van het lage, tropische stamhuis op het eiland, zoals te doen gebruikelijk in onze familie.

Ik kan mij van mijn eerste levensjaren in het kille, modderige land, waarvan de bedompte, besloten huizen altijd roken naar natte schoenen, rottende bladeren, boenwas, poetskatoen en Brusselse spruitjes, niet veel meer herinneren. Eigenlijk alleen die geuren, voor de rampzalig mislukte neusoperatie door een goede vriend van mijn ouders, zijn mij zonder meer bijgebleven. Daarna heb ik nauwelijks meer geuren van elkaar kunnen onderscheiden, alleen de allerscherpste. Een enkele keer, wanneer hij eens in een goede bui was, nam mijn vader mij mee naar de Scheveningse haven. Daar rook het tenminste naar echte mannen gehuld in thuisgebreide, zware truien; het wasemde er naar teer, olie, haring en pekel. Op de lange, hobbelige kade bij de roestige viskotters lagen altijd bruinachtige visnetten te drogen in een flauwe, koude februarizon.

Tenslotte vertrek ik samen met mijn moeder op een schip dat voor de afvaart als een groot dood stuk verveloos ijzer aan de Amsterdamse kade lag afgemeerd. Mijn vader had nog wat 'zaken' af te handelen in Nederland en een andere politieke partij had inmiddels in Willemstad het heft meedogenloos in handen genomen, waardoor er voor hem geen werk in de peulvruchten meer was. Drie weken lang was er niets meer dan een oneindige,

"Voor ons eilanders telt vooral onze afkomst mee"

grijze horizon en het slaapverwekkende geschommel van de grote, peilloos diepe oceaan bevolkt door Poseidon, zeemeerminnen en andere gevaarlijke creaturen, die ongetwijfeld persoonlijk belast waren met het bewaren van de ontelbare, donkere geheimen van de diepzee, die nooit het daglicht mochten vatten.

Toen betraden we een diepe baai, die als een gekartelde achtarmige octopus messcherp ingesneden lag in de kern van een rotsachtig, vrijwel boomloos eiland. Ik was eindelijk thuisgekomen, fluisterde mijn moeder hees met tranen in haar ogen. Ik nam deze mededeling onmiddellijk voor waar aan, het was per slot mijn moeder die dit zei en die had altijd gelijk, maar hoe klein ik toentertijd ook nog mocht zijn, misschien een jaar of vijf, niet ouder, ik had toch bij nader inzien ook zo mijn twijfels.

Die lome, warme dagen op het Coromoto College bij Mundo Nobo waren voor Alex te langdradig. Het langzame tempo van zijn slaperige, altijd hongerige medescholieren. Het schaapachtige gelach om verhalen, die hij helemaal niet grappig vond.

'Zonnig Nederlands' met teksten over ijs, sneeuwpret, de komst van de lente, waarin lijsters nesten bouwen en koeien grazen in een sappige, groene wei. Het ging ze bijna allemaal boven de pet. Het waren voor hen exotische vertelsels uit een verre, onbereikbare fantasiewereld. En bovenal was er de boven het klasserumoer tot windkracht twaalf uitkrijsende falsetstem van de Surinaamse onderwijzeres, een repeteerkanon van onverwoestbare makelij, die ieder jaar opnieuw werd ontslagen door het schoolbestuur omdat er 'een Antilliaanse in Nederland was afgestudeerd' en toch weer ieder jaar in genade werd aangenomen 'omdat de studente in kwestie toch nog niet klaar was', en gezien deze eenvoudige maar doelmatige constructie van ontslag en aanname het bestuur de Surinaamse op langere termijn geen pensioen behoefde te betalen.

Nog langdradiger en landeriger waren, een paar jaar later, voor Alex de vele uren doorgebracht in de nauwelijks geventileerde lokalen en houten hulpbarakken van het Peter Stuyvesant College. De constante concurrentiestrijd met de élitekinderen van Julianadorp en Emmastad, de Shell-kinderen die zich profileerden middels hun opgevoerde brommers, grote zeilboten en dito zwembaden, alsof die materiële zaken hun eigen verdiensten vertegenwoordigden. Alleen Westzaan met zijn kunstzinnige, piano spelende vrouw en aftandse Volvo en de immer met stemmige stropdas getooide Bongenaar zorgden voor een onverwachte, plezierige noot in het geheel. Alex hield wel van Latijn. Vooral van Livius en Ceasar. *Deliberante senatu perit Saguntum*, terwijl de senaat beraadslaagt, gaat Saguntum te gronde, zei Livius eens in zijn oneindige wijsheid. Zoiets was er toch ook met Curaçao aan de hand?

De grote stad ligt nog stil, verlaten in de ochtennevel. Een reusachtige, smerige, verstopte gootsteen, een open riool waarin opgeblazen, vaalkleurige rattenkadavers in het bruine water rimpelen temidden van afgedankte, opengesprongen matrassen. De reinigingsdienst vist iedere week talloze roestige fietsen uit de grachten.

Alex kijkt uit het raam van zijn huurkamer aan de Herengracht. Waar is het warme, beschuttende eiland nu gebleven? Waarom in godsnaam hier? Waarom een studie Neerlandistiek? Omdat ik er op school een negen voor had? Omdat ik het niet onaardig vond een opstel te schrijven naar de smaak van de lerares?

Wetenschappelijk medewerker Ross: "Maar hebben ze je dan niet uitgelegd dat je met die studie alleen maar leraar kunt worden, een volledig onderschat en ondankbaar beroep in Nederland en op Curaçao? Martinus zwoegt nu al maanden in de Kerkstraat vloekend op zijn grammatica, die onbegrijpelijke Nederlandse grammatica. Je ziet hem met de dag bleker, voor zover dat kan, en magerder worden. Hij weet blijkbaar ook niet meer waarmee hij bezig is. Ik geef je één advies, ga rechten studeren, misschien word je dan nog eens rechter, een gerespecteerd beroep op Curaçao voor zover ik weet, ook al hebben de meesten nooit in een bordeel rondgekeken of dronken in een havenkroeg gezeten. Ach, je moet over de arme duivels die er dat soort praktijken op na houden natuurlijk wel een onfeilbaar oordeel uitspreken."

Om zich heen, zover het oog reikt, ziet Alex rode, natte pannendaken. Hij neemt huiverend in de warmgestookte kamer een teug van zijn eerste ochtend-

vervolg op pag. 3

Eindredaktie: Norbert Hendrikse, opmaak: Solange Isselt

■ *KEY WEST — Een lid van de Amerikaanse kustwacht spreekt enkele Cubaanse vluchtelingen. De Cubanen werden door de Coast Guard gered nadat ze dreigden te zinken met hun schip. Tientallen Cubanen vluchtten de afgelopen weken naar de Verenigde Staten op zoek naar betere leefomstandigheden. Cuba maakt moeilijke economische tijden door als gevolg van het wegvallen van de hulp van het communistische Oostblok en het VS-embargo.*

Yankee of Latino: Groot dilemma voor Puerto Rico

Puerto Rico. Christopher Columbus zette er voet aan wal. Spaanse kolonisten verscheepten er het goud uit de nieuwe wereld. Een klein eiland in het Caribisch gebied, 100 kilometer lang en 40 kilometer breed. Hoewel typisch Latijnsamerikaans, met een Spaanssprekende katholieke bevolking, is de dollar er het enige wettig betaalmiddel en zijn de Puertoricanen burgers van de Verenigde Staten. Maar ondanks hun Amerikaanse paspoort dragen de Puertoricanen geen inkomstenbelasting af aan Washington en stemmen niet voor Congres of president.

Puerto Rico heeft een zogeheten Gemenebest-status met beperkte autonomie. Vorig jaar november besloot de bevolking deze wat archaïsch aandoende koloniale relatie te handhaven. Maar de uitslag was kantje boord. Een steeds groter deel van de Puertoricanen wenst niet langer als stiefkind behandeld te worden en wil dat hun eiland een volwaardige Amerikaanse staat moet worden, met dezelfde rechten en plichten als Texas, Californië en Hawaii.

Een formeel huwelijk tussen Puerto Rico en de Verenigde Staten is volgens plaatsvervangend gouverneur Corrado del Río dan ook nog maar een kwestie van tijd. Bij elk referendum neemt de steun voor *statehood* toe.

"Dat is niet zo'n dramatische stap, want we zijn sowieso aan de Amerikaanse economie gebonden", zegt de vice-gouverneur. De cijfers geven hem gelijk: 85 procent van de in- en uitvoer gaat naar de Verenigde Staten. 2.7 miljoen Puertoricanen leven in de Verenigde Staten. Maar het inkomen per hoofd van de bevolking is in Puerto Rico met 6.500 dollar per jaar 55 procent lager dan dat van Mississippi, de armste staat in Amerika.

De enige manier om die kloof met de rest van Amerika te dichten is volgens Corrado del Río dat Puerto Rico een Amerikaanse staat wordt. In dat geval zal het twee senatoren en zes tot zeven leden in het Huis van Afgevaardigden krijgen. "Alleen op die manier kunnen we in Washington voor onze eigen belangen opkomen en ons deel krijgen uit de federale pot."

STABILITEIT

Statehood zal volgens Corrado del Río zijn land de Amerikaanse paraplu van politieke en economische stabiliteit geven, die nodig is om investeerders aan te trekken en te behouden. Hij tilt niet zwaar aan de culturele tegenstellingen tussen de Engelse en Spaanse cultuur. "Ook als staat zal Puerto Rico zijn eigen identiteit kunnen behouden, al was het maar omdat het een eiland is."

Burgemeester Hector Luís Acevedox van San Juan is de leider van de partij, die de status quo wil handhaven. Hij ziet het Amerikaanse staatsburgerschap voor de bevolking van Puerto Rico als een vorm van levensverzekering. "Met je Amerikaanse staatsburgerschap kan je vrijelijk naar New York en Chicago reizen zonder dat douaneambtenaren je vervelende en vernederende vragen stellen. Maar als Puerto Rico een staat zou worden dan verliest het zijn eigen karakter. Want *statehood* betekent assimilatie."

Acevedox wijst op het belang van de eigen identiteit. "Als we de symbolen van onze eigen identiteit opgeven dan zullen we later de rekening gepresenteerd krijgen. Oekraïne en Quebec zijn voorbeelden van zo'n scheiding na een mislukte vereniging."

Bovendien is het Spaans de ziel van Puerto Rico, meent hij. "Vijftig jaar lang hebben we onder Amerikaanse culturele dwang geleefd. Tot na de Tweede Wereldoorlog probeerde Washington tevergeefs Engels op te leggen als officiële taal. Ze dachten dat Engels de taal was van de toekomst, en dat Spaans zou uitsterven."

Ook vanuit economisch oogpunt heeft Puerto Rico volgens de burgemeester niets te winnen bij *statehood*. "Juist vanwege onze bijzondere status zijn wij aantrekkelijk voor Amerikaanse investeerders. Zij betalen geen federale belasting over hun winsten in Puerto Rico. Daar profiteert met name de farmaceutische industrie van. Maar als Puerto Rico een staat wordt vallen de belastingvoordelen weg. Het gevolg is dat dan de werkloosheid gigantische proporties zal aannemen."

INTELLECTUELEN

Een kleine minderheid van intellectuelen en ideologen pleit voor onafhankelijkheid. De Onafhankelijkheidspartij is zuiver in de leer. Zij wijst *statehood* van de hand als verraad aan de nationale zaak. Het Amerikaanse ideaal van de *melting pot*, de smeltkroes, beschouwt de Onafhankelijkheidspartij als een vorm van pijnloze etnische zuivering. Het betekent uiteindelijk de overheersing van de Engelse cultuur. De huidige situatie, het Gemenebest, zien deze intellectuelen als opportunistisch: een tijdelijke uit gemakzucht geboren oplossing.

Hoewel slechts een paar procent van de Puertoricanen de optiek van de Onafhankelijkheidspartij deelt, kan ze weleens een belangrijke rol gaan spelen. Want een daadwerkelijke keuze die een einde maakt aan de archaïsche status van Puerto Rico lijkt steeds meer naderbij te komen. In de jaren van de Koude Oorlog was Puerto Rico nog interessant voor de VS als basis in het Caribisch gebied. Nu de Sovjetdreiging voorbij is, is dit strategisch belang afgenomen. Bovendien is het economisch gezien het eiland al jaren een blok aan het been van Washington. President Clinton probeert in het kader van de bezuinigingen de Puertoricaanse belastingprivileges terug te draaien.

Dat in Washington wordt uitgezien naar Puerto Rico als nieuwe Amerikaanse staat, moet ernstig worden betwijfeld. Het merendeel van het Congres voelt er niets voor om deze vreemde Spaanssprekende eend op te nemen in de Amerikaanse bijt. In Washington overheerst de optiek dat Puerto Rico en de Verenigde Staten een Siamese tweeling zijn, die van elkaar gescheiden moeten worden. Vervolgens zou een economische unie met de VS ervoor kunnen zorgen, dat de voormalige kolonie met andere Latijnsamerikaanse landen, zoals Mexico, kan concurreren. En dat is toch heel wat anders dan plaatsvervangend gouverneur Corrado del Río en burgemeester Acevedox voorstaan.

Tientallen Cubaanse musici en kunstenaars vluchten

Dichteres Cruz Varela: 'Fidel moet vertrekken'

Geen enkele keer noemt ze zijn naam. De Cubaanse dichteres Maria Elena Cruz Varela (40) kan de naam van Fidel Castro niet over haar lippen krijgen. "Het beste zou zijn als deze meneer op een geciviliseerde manier zou vertrekken", zegt één van Cuba's bekendste dissidenten.

Cruz won vorig jaar de ereprijs van Poetry International, een onderscheiding voor dichters die wegens hun werk of uitingen gevangen zitten of worden bedreigd. Vorige week kon ze in Rotterdam de prijs van 10.000 gulden incasseren, nadat het regime haar 'wegens goed gedrag' vervroegd had vrijgelaten en haar onlangs toestemming gaf een buitenlandse reis te maken. Maria Elena was eind 1991 tot twee jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens staatsvijandige activiteiten.

"Ik ben het er niet mee eens. Ik ben het niet eens met de wanorde in mijn land. Ik kan het niet eens zijn met zulke ongelukkig uitgekozen kreten als: 'Fidel is onze vader'. 'Fidel is de vader van alle Cubanen'. Ik zeg nee", schreef ze in 1990 in een brief aan *el máximo líder*.

De autodidact Maria Elena sloot zich aan bij de liberale dissidentengroep *Criterio Alternativo* en riep de Cubaanse regering op ruimte te maken voor een overgangsregering. Castro-sympathisanten sloegen hard terug. Ze vielen haar woning aan en dwongen haar haar eigen gedichten op te eten. In de ogen van de aanhangers van het regime was de dichteres, die in 1989 nog de nationale poëzieprijs had gewonnen, een verrader.

Cruz is pessimistisch over de toekomst van haar land en de rol van de cultuur op Cuba. "De regeringsleider heeft een geweldloze oplossing voor de problemen op Cuba geblokkeerd. Kunstenaars en intellectuelen moeten overleven, op politiek en economisch terrein. Daarom zwijgen veel intellectuelen over de onderdrukking. Net als andere Cubanen hanteren ze een dubbele moraal."

Toch zijn er op cultureel gebied veranderingen ten goede merkbaar. Zo is bij voorbeeld sinds kort in Havana de film *Fresa y chocolate* van de Cubaanse regisseur Tomás Gutierrez Alea te zien, een kunstwerk dat het thema homoseksualiteit behandelt en het Castro-regime kritisch benadert.

Enkele maanden geleden organiseerde een kunstinstituut in de Cubaanse hoofdstad een conferentie over Cuba's 'vervloekte dichters en schrijvers'; meesters van de Cubaanse poëzie en het proza, die de afgelopen tientallen jaren wegens hun kritiek op Castro gedwongen werden om in ballingschap te leven. Grootheden als Gaston Baquero, Severo Sarduy en vele, vele anderen.

"De meesten van hen hebben hun vaderland niet meer gezien. *El señor gobernante* (Castro) heeft hen gedwongen in ballingschap te sterven", zegt een ietwat verbitterde Maria Elena. *Fresa y chocolate* is misschien wel een mooie film, maar de vertoning ervan blijft een zoethoudertje. Het regime wil alleen maar tijd winnen. Belangrijker is dat de werken van Reinaldo Arenas, de allergrootste Cubaanse schrijver, taboe zijn. En vergeet niet dat dagelijks kunstenaars en intellectuelen het land verlaten en elders asiel aanvragen."

De opmerkingen van de dichteres zijn actueel. Directeur José Horta van het filmfestival van Havana kondigde vorige week zondag vanuit Mexico aan dat hij 'gezien de repressie' niet zal terugkeren naar zijn vaderland. Een hele schare musici, dansers, danseressen en andere kunstenaars heeft Cuba de afgelopen maanden de rug toegekeerd. Bekendste voorbeeld was Rubén Rodríguez, sterdanser van het gezelschap voor de moderne dans, die momenteel werkt aan een nieuwe carrière in Duitsland. Een pijnlijke affaire voor Castro. Rodríguez was de levensgezel van de dochter van Raul Castro, de broer van Fidel.

Structurele veranderingen op Cuba komen er volgens Cruz alleen als Castro daadwerkelijk luistert naar de wil van het volk. "Een meerpartijensysteem, totale persvrijheid en een volksraadpleging onder toezicht van internationale waarnemers."

Over de economische blokkade van de Amerikanen ten opzichte van haar vaderland, wil ze niets zeggen. "Ik zal daarover nooit een uitspraak doen, voordat de regeerder zijn blokkade opheft. Zolang hij ons de mond blijft snoeren, zal ik mij hierover stilhouden."

Cruz raakte tijdens haar gevangenschap lichamelijk en geestelijk behoorlijk beschadigd, hoewel ze kort na haar vrijlating in een interview met de Spaanse krant *El País* zei dat ze goed behandeld was. Maar nu is duidelijk dat ze toen onder de druk van de omstandigheden niet vrijuit heeft kunnen praten. Ze wil niet rechtstreeks antwoorden op de vraag of ze gemarteld werd. "Ik ga m'n memoires schrijven. Alles komt erin te staan", klinkt het veelzeggend.

Lange traditie in Argentinië als tehuis voor Europese joden

Stromende regen of winterse temperaturen konden 150.000 Argentijnen er niet van weerhouden, uiting te geven aan hun verdriet over de anti-joodse aanslag in Buenos Aires. Ook twee jaar geleden waren honderdduizenden de straat opgegaan om na de aanslag op de Israëlische ambassade blijk te geven van hun woede en solidariteit met hun joodse landgenoten.

Argentinië, dat vaak is beschreven als veilig toevluchtsoord voor nazi's, heeft een veel langere traditie als tehuis van Europese joden. "Als wij de mensen zien, die met en voor ons tegen de terreur demonstreren, dan weten wij, waarom wij in Argentinië wonen", zegt Werner Finkelstein. Hij is uitgever van het Duitstalige *Joods Weekblad* in Buenos Aires.

AANLEIDING

De Argentijnse grondwet van 1853 bood in een tijd van mislukte revoluties en door restauratie versterkte monarchieën in Europa voor de emigranten burgerrechten, zoals ze tot dusver alleen in de Verenigde Staten bestonden. De discriminatie van joden in Rusland was voor de regering in Buenos Aires een welkome aanleiding om de immigratie van joden actief te praktizeren.

Het immigratieland Argentinië had, naast land- en industriearbeiders uit Spanje en Italië, behoefte aan goed opgeleide mensen, die hun draai vonden in alle sectoren en branches. Deze eigenschappen verwachtten de politici van de joden. Ze zetten een speciale functionaris in, die de emigratiebeweging naar Argentinië moest leiden.

Op 14 augustus 1889 meerde in de haven van Buenos Aires het Duitse stoomschip *Weser* uit Bremen af. Aan boord bevonden zich 1.200 immigranten, van wie bijna 820 joden. Deze episode geldt als het begin van de joodse immigratie in Argentinië. Het Zuid-amerikaanse land moest in de beleving van de regerenden zich zo aanpassen aan de levensstandaard in Europa en de Verenigde Staten. Met succes: in het begin van de twintigste eeuw gold Argentinië als het op negen na rijkste land ter wereld, terwijl industriearbeiders een hoger sociaal niveau hadden bereikt dan arbeiders in Spanje of zuid-Frankrijk.

In 1857 woonden in Argentinië 1,2 miljoen mensen. Na diverse immigratiegolven waren het er in 1914 al 7,9 miljoenen. Tot aan de Eerste Wereldoorlog vestigden zich er ongeveer 100.000 joden, terwijl de mondiale economische crisis in de jaren twintig er debet aan was dat dit aantal verdubbelde. Na de machtsovername door Hitler in 1933 vluchtten voor en tijdens de Tweede Wereldoorlog ongeveer 45.000 Duitse joden naar Argentinië, al sloot het land — net als de meeste andere staten — zijn grenzen voor politieke vluchtelingen.

OPROERKRAAIERS

Autoritair ingestelde Argentijnse regeringen vanaf 1930 vreesden 'linkse oproerkraaiers' onder de vervolgden. Voor de Duitse joden bleef het land toch een doel, omdat daar verwanten woonden en omdat het voor de Argentijnse troepen nagenoeg onmogelijk was, vluchtelingen op te sporen in de ontoegankelijke grensgebieden. Als de illegaal eenmaal in Buenos Aires was, bedreigde hem haast geen gevaar meer.

Hoewel onder president Juan Domingo Perón na het eind van de oorlog nazi's en oorlogsmisdadigers doelbewust geworven werden voor de verdere opbouw van de economie — voor delen van de peronistische beweging was antisemitisme een soort toegangsbewijs — ontwikkelde Buenos Aires zich na New York tot een centrum van joodse cultuur overzee. Het in het Latijnsamerikaanse land sterk ontwikkelde individualisme leidde ertoe, dat daders en slachtoffers van het nationaal-socialisme hier letterlijk deur aan deur woonden.

Anno 1994 telt de joodse gemeente ongeveer 300.000 mensen.

■ *BUENOS AIRES — Reddingswerkers zoeken in het puin naar overlevenden. De bomaanslag op een joods cultureel centrum in Buenos Aires door fundamentalistische moslims kostte aan zeker 93 mensen het leven.*

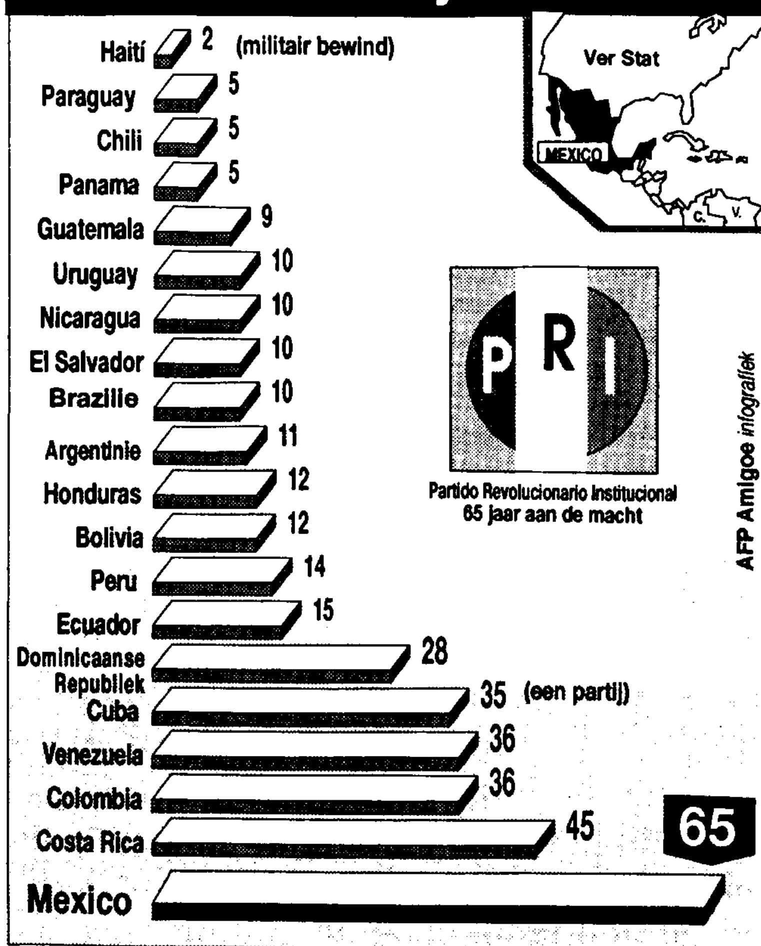
Nekkramp-epidemie in kamp met Ruandese vluchtelingen

GENEVE/GOMA - In het vluchtelingenkamp Kibumba bij de Zairese grensstad Goma is een epidemie van nekkramp uitgebroken. In het centrum, waar zo'n tweehonderdduizend Ruandese vluchtelingen verblijven, zijn volgens de Vluchtelingenorganisatie van de VN (UNHCR) al zo'n tachtig gevallen van nekkramp gesignaleerd.

De epidemie is de derde die de kampen in de omgeving van Goma treft. Volgens VN-functionarissen is de cholereziekte nu onder controle, maar dysenterie blijft nog veel mensenlevens kosten. UNHCR-woordvoerder Fernando del Mundo zei dat mogelijk tweeduizend vluchtelingen in Kibumba door nekkramp getroffen kunnen worden. Nekkramp is een acute bacteriologische ziekte met symptomen als braakneigingen, intense hoofdpijn en aanvallen van koorts. De Wereldgezondheids-organisatie (WHO) en UNHCR sturen op korte termijn 150.000 vaccins om de ziekte te bestrijden. Volgens de UNHCR sterven in de omgeving Goma dagelijks vijfhonderd mensen door ziekten, waardoor het totale dodenaantal inmiddels is opgelopen tot 31.000.

De Franse troepen die sinds begin juli de humanitaire zone beschermen in Gikongoro in Ruanda, hebben woensdag het beheer van een deel van de zone overgedragen aan Ghanese troepen van de VN-missie.

Mexico: het meest bejaarde bewind van Latijns Amerika

Zondag zijn er verkiezingen in Mexico. Dit land kent het oudste bewind van Latijns Amerika met steeds dezelfde partij, PRI ,aan de macht. Sedert 1929.

"Concurrentie leert je op je tenen lopen"

Damian Leo: "Bij geven van adviezen moet je zo eerlijk mogelijk blijven"

Door Rolf de Meijer =

Damian Leo was 19 jaar vennoot van de maatschap Looyens en Volkmars, befaamde belastingadviseurs op internationaal niveau, toen hij onlangs besloot een eigen adviesbureau te openen. In 1970 zette hij voor Looyens en Volkmars het kantoor op Curaçao op. Hieronder vertelt Leo over zijn jarenlange ervaring in de offshore-wereld, die de laatste decennia vele 'ups & downs' gekend heeft.

"Ik werd benaderd door een oud-inspecteur uit Nederland. Hij vroeg ik of bereid was om als medewerker van de maatschap een kantoor op Curaçao te starten. Ik ben in januari 1970 bij Belastingen, waar ik werkzaam was, weggegaan en vijf maanden later openden wij het eerste Nederlandse belastingadvieskantoor op de Nederlandse Antillen. Wij hielden ons vooral bezig met adviezen op het gebied van de directe belastingen. De belastingen op inkomens en winsten. Wat wij nu populair de offshore noemen."

Ontstond toen de Antillenroute waardoor een groot aantal banken zich hier ter plaatse vestigde?

"Eigenlijk speelde dit al vóór die tijd. Ik heb de hele ontwikkeling vanaf het begin af aan meegemaakt. Pionier op het gebied van de offshore was oud-notaris Ton Smeets. Ik kwam in 1967 naar de Inspectie der Belastingen, waar ik toen werkte voor de eerste *rulings* op offshore gebied. Hij legde uit wat zijn bedoeling was en wij zagen er wel wat in zitten. In feite is de offshore business die wij hier in de Antillen hebben helemaal niet zo ingewikkeld. Het is voor de leek best te vatten. Ton Smeets wordt ook wel de vader van de offshore genoemd. Hij is een geniaal man, een man met visie, die tot 1963 voor de Antillen als lid van een daartoe opgerichte commissie met de Verenigde Staten heeft onderhandeld om voor ons gunstige belastingverdragen te sluiten. Daaruit is het protocol behorende bij het belastingverdrag met de Verenigde Staten ontstaan. Een protocol dat overigens de Antillen geen windeieren heeft gelegd. Daarna zijn de grote banken hier naar toe gekomen, want hij kon het niet meer alleen."

U heeft zich vanaf het begin bezig gehouden met de belastingaspecten van de offshore. Was u door uw opleiding aan de Belasting Academie daar op voorbereid of was het een hele nieuwe materie?

"De opleiding heeft me deels voorbereid. Want we hebben internationaal belastingrecht gehad en ook verdragenrecht. Als je offshore op niveau gaat uitoefenen, dan ligt dit niet zo veel anders. Dat moet ook gebaseerd zijn op verdragen met verschillende andere landen.

Uiteraard kregen wij niet op de Belasting Academie een 'case story' zoals de Venezolaan die in Italië wil gaan beleggen en dit dan doet via de Antillen en Nederland. Die ontwikkeling is in de praktijk ontstaan."

LEGE HANDEN

Toen u gevraagd werd om een adviesbureau op te zetten, vroeg u zich toen niet af of u dat wel aan kon?

"In het begin waren er natuurlijk twijfels. Je start met lege handen. Het eerste jaar hebben we met verlies gedraaid. Toen had ik meerdere slapeloze nachten. Maar dat is gauw omgeslagen in winstcijfers. Zo zijn we verder gegroeid. Ik heb in Nederland gekeken hoe zij het daar deden en ik dacht, als we het hier ook zo doen, dan moet het lukken. En ik kon terugvallen op het moederbedrijf van Looyens en Volkmars, dat is een werkelijk een topbureau."

Wat is daarvoor het criterium?

"Het ligt voor een buitenstaander in de kwaliteit van de cliënten die men van dienst is. Philips gaat niet zo maar naar een willekeurig bureau en Koninklijke Olie ook niet. Er wordt gekeken naar kwaliteit en ervaring."

Hoe werken de banken en de belastingadviseurs in de offshore sector met elkaar samen?

"De klant komt meestal binnen via de notaris. Die richt immers de naamloze vennootschap op en brengt de n.v. onder bij een 'trust'. Meestal wordt zo'n off shore n.v. ondergebracht bij de trust van de bank waar al mee samen wordt gewerkt. Dat ligt voor de hand, want die regelt ook de financiële zaken. De trust beheert het vermogen en voert directie over de n.v. Ze doen verder ook de administratie en in vele gevallen verzorgen ze ook de belastingaangifte. Daarnaast heb je het zuiver fiscale aspect. Er wordt eerst bekeken wat de voornemens van de cliënt zijn en of die stroken met de opvattingen van de fiscus in het land waar de moedermaatschappij van de klant is gevestigd".

RISICO'S

Wat wij als belastingadviseurs doen is aan de andere kant, bij voorbeeld in Nederland bekijken of zo'n overstap te rechtvaardigen is. Of het niet te gewaagd is, of er geen al te grote risico's aan verbonden zijn. Wij moeten immers oppassen dat de fiscus in het land waar de moedermaatschappij gevestigd niet plotseling toeslaat en alle fiscale voordelen van de klant teniet doet. De buitenlandse fiscus zou bij voorbeeld kunnen stellen dat de transacties die op Curaçao gedaan worden niets voorstellen en dat de winsten beschouwd worden te zijn behaald door handelingen in het moederland. Dan wordt de Antilliaanse winst toegevoegd aan de winst in het moederland en volgens de daar geldende tarieven belast. En dat willen wij uiteraard niet, want daar schiet de cliënt niets mee op. Dan is de hele operatie mislukt."

Om er achter te kunnen komen hoe ver de belastingdienst van het betrokken land in zo'n geval kan gaan, moet men hier wel de belastingwetgeving van diverse landen kennen.

"Dat klopt en daarom zeg ik ook dat wij op internationaal niveau opereren. Al ken je de hele wet niet tot in de finesses, dan moet je toch het probleem kunnen onderkennen, wanneer er zo'n situatie ontstaat. Als een Franse maatschappij via ons kantoor hier zaken wil doen, dan moeten wij met Franse internationale belastingadviseurs praten en hun mening horen. Je vraagt in zo'n geval advies aan collega's waarin je vertrouwen hebt. Looyens en Volkmars heeft in ieder geval contacten met de belangrijkste industriecentra."

DAMIAN LEO

...openheid...

Er wordt wel eens gezegd dat Nederland voor de offshore een gunstiger belastingklimaat heeft dan de Nederlandse Antillen. Dat vanwege de belastingverdragen die Den Haag heeft afgesloten met diverse landen.

"Op bepaalde gebieden is dat inderdaad zo. Nederland heeft, denk ik, 52 belastingverdragen afgesloten en wij maar drie. Wij zijn niet zo'n veel gevraagde bruid op het gebied van de offshore. Nederland staat bij voorbeeld bekend om de 'deling-vrijstelling', winst gemaakt in landen waar al belasting over geheven is, kan belastingvrij naar Nederland. Door het net van verdragen dat Nederland heeft, wordt de belasting op de uitgaande dividenden, getemperd. Wat dat betreft is het fiscaal klimaat in Nederland dus vrij gunstig. Bovendien kent men in Nederland ook geen belastinginhouding op rente. Dat is ook een zeer belangrijke factor. Dat maakt Nederland heel gunstig voor het verstrekken van leningen of het deponeren van geld.

Waarom gaan de bedrijven die een offshore vestiging zoeken dan niet naar Nederland en kiezen ze voor de Antillen?

"Nederland heeft een fiscaal vriendelijk klimaat voor vennootschappen die daar via een holding opereren. Maar het belastingrégime in Nederland is lang niet zo vriendelijk voor natuurlijke personen die daar ingezetene zijn. Daar ligt het verschil. Hoewel ik moet zeggen dat Nederland de laatste jaren ook in dat opzicht wat sympathieker geworden is. Op dit moment hebben ze sommige belastingen teruggebracht tot 60 procent. Dat is niet veel hoger dan op de Antillen, met ons maximum-tarief van 57.2 procent."

VRIJSTELLING

"Neem bij voorbeeld het volgende geval. Een Nederlands bedrijf richt hier een financieringsbedrijf op en investeert daarin vanuit Nederland. Vervolgens wordt dat geld weer aan een Antilliaanse maatschappij uitgeleend. Die leent het op haar beurt weer uit aan internationale dochtermaatschappijen. Dan worden de renteinkomsten, hier belast met 3 procent. Dezelfde renteinkomsten worden in Nederland belast met minimaal 35 procent. Als de dividenden naar Nederland gaan, dan geldt daar de zogenoemde 'deelnemers vrijstelling'. De winsten komen er vrij binnen in de Nederlandse moedermaatschappij. Daar ligt natuurlijk het voordeel. Er is onlang door de minister van Financiën aangekondigd dat het tarief voor de offshore maatschappijen, dus die 2,4 tot 3 procent, zal worden verlengd tot het jaar 2019. Dus voorlopig hoeven wij ons geen zorgen te maken".

Is Looyens en Volkmars het enige grote belastingadvieskantoor op Curaçao?

"Nee, beslist niet. Er zijn hier diverse gerenommeerde kantoren gevestigd. De concurrentie is hevig. Maar door die concurrentie moet je op je tenen lopen en dat levert een beter produkt op. Looyens en Volkmars is het enige belastingkantoor in Nederland dat niet verbonden is aan een accountantskantoor. De andere belastingadvieskantoren zijn allemaal gelieerd aan accountants. Het voordeel is dat wij vaak aangezocht worden als adviseur, omdat wij onafhankelijk staan tegenover de accountant. Wij zijn vrijer in het geven van onze mening."

Zijn er in uw beroep bepaalde ethische normen vastgelegd?

"Jazeker. Uiteraard wanneer je lid bent van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs. Deze heeft normen vastgesteld waaraan wij ons moeten houden. Men hanteert ook het tuchtrecht en kan diverse sancties stellen.

Wat is uw persoonlijke mening daarover?

"Ik ben van mening dat je bij het geven van een advies, alles open op tafel moet leggen. Ook als je met de fiscus onderhandelt, gewoon open zijn. Je hoeft natuurlijk niet overal de nadruk op te leggen, maar je moet wel alle feiten presenteren. Dan kan een belasting-inspecteur een beslissing nemen zonder dat er achteraf blijkt dat er bepaalde zaken verborgen zijn gehouden. Want als je dat doet en het komt later uit, dan lig je uit de gratie, althans het leven word je dan door de belastingdienst een stuk moeilijker gemaakt. Ik geloof daarom dat je gewoon alles *plain* op tafel moet leggen. Dat heb ik op kantoor ook altijd aan mijn medewerkers en de assistenten voorgehouden. Ik vraag ook altijd: "Wat heb je aan de inspecteur verteld".

Aan de hand daarvan worden ze beoordeeld. Uiteraard vraag ik ook wat zij aan de cliënt hebben verteld. Je moet de cliënt niet teleurgesteld wegsturen. Dan komt hij de volgende keer niet meer terug."

...geen accountants...

"Een van de leukste dingen die ik heb meegemaakt tijdens mijn loopbaan waren de onderhandelingen met de Verenigde Staten inzake een belastingverdrag. Destijds heeft de Antilliaanse regering mij aangezocht om deel uit te maken van de commissie die met de belastingautoriteiten van de Verenigde Staten moest gaan onderhandelen. Daarvoor ben ik tien keer naar Washington geweest. De Amerikanen hebben uiteraard veel meer ervaring in het onderhandelen dan wij. Vaak gebruiken ze daarnaast hun *power* om even te laten zien hoe machtig het land eigenlijk wel niet is dat ze vertegenwoordigen. Toch hebben wij de onderhandelingen acht jaar volgehouden. Het was al bij al heel interessant. En ik heb er veel van geleerd. De eerste keer dat je gaat onderhandelen denk je 'wat maak ik hier mee'. Je zegt iets en die mensen praten volledig langs je heen. Dat begreep ik niet, alsof niets gezegd was. Daar had ik moeite mee. Maar dat was de tactiek. Maar wij deden dat tenslotte ook. Maar op een gegeven moment vroeg de Amerikaanse senaat wat het belang voor Amerika was om een verdrag met de Antillen te sluiten. Een overblijfsel van het oude verdrag bestaat nog steeds. Wij noemen het de rentebepaling. Maar dat is het enige wat er nog van over is. Persoonlijk hoop ik dat wij in de naaste toekomst een verdrag met Amerika krijgen. Dat geeft ons als Antillen meer 'standing'.

Hoe krijg je dat voor elkaar?

"Op dit moment is het nog niet de juiste tijd om aan te kloppen, want de regering van Bill Clinton is zich nog steeds aan het inwerken. Maar volgend jaar kunnen wij voorzichtig gaan polsen in Amerika en we moeten zeker uit Den Haag het ministerie van Buitenlandse Zaken meekrijgen. Zij moeten onze voortrekker worden. Trouwens wij kunnen geen verdrag met Amerika sluiten zonder Buitenlandse Zaken."

Denkt U dat de heer Pourier daar actie gaat ondernemen? Heeft u het er wel eens met hem over gehad?

"Ik heb wel eens met hem daarover gepraat, maar hem er ook meteen bij verteld dat hij momenteel nog niets moet doen. Ik geloof dat de heer Pourier volgend jaar wel een schot in die richting zal wagen. Ik hoop voor hem dat hij succes heeft. Dat is dan ook voor de Antillen een succes.

U zou daar aan willen bijdragen?

"Ja, dat zou ik graag doen, zeer zeker."

Vervolg van pag. 1

biertje. Tegen een zwartgrijze achtergrond van dreigende regenwolken vliegen die vroege morgen ontelbare, wellicht vele tienduizenden, uitgehongerde witte kapmeeuwen richting binnenland. Dunne, koude nevel sliert als een wolk van ragfijn grauw gaas over de verre huizenrijen. Twee dikke volksvrouwen, vormeloos in hun zelf gebreide wollen vesten, hangen, schel lachend, op een nabij gelegen platje hun vochtige was uit. Lachen ze hem misschien uit?

Tijdens de inschrijving voor het tweede jaar van de universiteit, het eerste is zoekgemaakt met massavergaderingen in de Oudemanhuispoort, het *one man - one vote* principe, de bezetting van bestuurskantoren en uitgebreid kroegbnezoek om de 'couleur locale' te leren kennen, ontmoet ik de voornamelijk Engels sprekende Dees Foster van St. Maarten. Hij gaat filosofie studeren zoals hij mij in café *'t Gebed zonder Einde* opbiecht. "Ludwig Wittgenstein", beweert hij, "heeft ten onrechte gesteld dat de grenzen van iemands taal de grenzen van iemands wereld zouden zijn. Luister Alex, ik ga dat uitgebreid bij Reichling onderzoeken en een tegenbewijs leveren. Een geheel nieuwe theorie. Die hele *Tractatus logico-philosophicus* deugt van geen kant."

Filosofie? Waarom ben ik zelf geen beroepsschaker geworden? Timman had zich dat jaar ook als student filosofie ingeschreven. Ik zie als in een *flash back* Jan in zijn studentenflat de Zilverberg in Amsterdam-Noord. De kleine kamer lag bezaaid met opengeslagen schaakboeken, schaakborden met moeilijke varianten en afgebroken stellingen, slecht riekende matrassen met wijnvlekken, borden met aangekoekte etensresten, vervuild bestek en lege drankflessen.

"Wat me nog het meeste verveeld", zegt een verveelde Timman, "is dat ik de ramen niet meer open kan zetten voor dat noodzakelijke beetje frisse lucht. Er zijn er namelijk al teveel uitgesprongen de laatste twee jaar en nu heeft Studentenhuisvesting de ramen laten vernagelen met ijzeren pinnen."

Weer twee jaar nadien hangt Dees Foster zich, nadat zijn vriendin Josje uit Rotterdam bij hem is weggegaan, gedesillusioneerd in zijn nauwe, berookte studentenkamer op. Uiteraard aan het sterke koord van de lampekap in de nok van een oneindig hoge, naar de hemel reikende zoldering. Om die mogelijkheid hebben we nog wel eens hartelijk gelachen. Maar Wittgenstein had hem dus eindelijk definitief verslagen in het sublieme schaakspel van woorden, beweringen en daden...

Impressies

Gevaarlijke dieren

Tegen de tijd dat ik boven op de helling ben aangekomen en de trap heb beklommen ben ik bijna net zo amechtig als de oude baas waar ik voor geroepen ben. De anders altijd vrolijke ogen kijken angstig en puilen uit. Hij zit wijdbeens op de stoel, de handen steunend op de benen. Z'n dikke buik puilt over z'n broek. Het vertrek is spaarzaam verlicht, net voldoende om te kunnen doen wat er gedaan moet worden. Na een injectie ontspant het gezelschap wat. Maar niet voor lang. Na een tijdje ontstaat er opnieuw beroering. Er kruipt een duizendpoot over de vloer, zo dik als een duim, bezet met dikke borstels. Ik heb nog niet vaak zo'n dikke gezien. Hij is wel dertig centimeter lang. Iemand rent naar de keuken en haalt een fles spiritus.

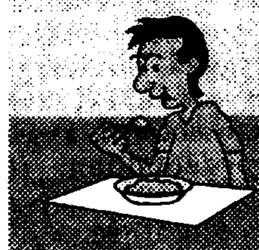
Voor m'n verbijsterde ogen wordt er spiritus over het beest heen gegoten en wordt hij in brand gestoken, zó op het zeil, dat gelukkig niet in brand vliegt. Als de vlammen gedoofd zijn stampen ze er nog wat op. Dat was dat. Het was een beetje een wreed schouwspel, maar ik moet toegeven, een beet van een duizendpoot is ook niet zo prettig. Je ziet duizendpoten eigenlijk zelden in huis. Meestal scharrelen ze in het donker rond, tussen vochtige plantenresten. Ik heb wel eens iemand op het spreekuur gezien met een beet. Die had een hele opgezwollen pijnlijke rode arm, was koortsig en had hoofdpijn. Maar dat was meer een allergische reactie.

Er zijn meer stekende en bijtende dieren in de Antillen die klachten kunnen geven. De maribomba is de meest voorkomende. Behalve wanneer je er allergisch voor bent valt de ernst van de klachten, door de steek veroorzaakt, over het algemeen wel mee. Maar als je allergisch bent kan het ernstig uitpakken. Er kan dan bijvoorbeeld zwelling optreden van je gezicht. Dan zie je er uit als een *extra-terrestial*, zo'n soort E.T., omdat je oogleden opzwellen en er van je ogen nog maar kleine spleetjes zichtbaar blijven. Af en toe komt iemand die er als zo'n buitenaards wezen uitziet voor hulp bij ons op het centrum. Ook schorpioenen kunnen je steken, maar meestal valt de last die je ervan krijgt wel mee. Ik vind het intrigerende dieren.

We hebben er nogal wat in onze schuur rond scharrelen. De laatste tijd werd er gewaarschuwd voor giftige kwallen, die voor de kust in zee zouden drijven en met name door hun lange tentakels een bedreiging voor zwemmers zouden vormen. Ik bedoel de *Portugese Man of War*. Het Portugeese oorlogsschip. Een mooie naam. Het zijn zulke mooie dieren. We zien ze heel weinig in deze streken. Jaren geleden, om precies te zijn achttien jaar geleden, heb ik er ooit een gezien op Bonaire, op Playa Chikitu. Een wit-paars-roze, die was aangespoeld op het strand. Het was een soort zakje met pokken op de rug en lange tentakels. Iemand die hem aanraakte kreeg inderdaad last van een branderig gevoel op de plaats van contact.

Van gewone kwallen kun je trouwens ook veel last hebben. Van die kleine, die vlak onder de wateroppervlakte drijven. Bij Jan Thielbaai heb ik eens iemand meegemaakt die daar mee in aanraking was geweest. Hij zag er vreselijk gevlekt uit, en had een ondraaglijke jeuk. Ik had het met hem te doen. Persoonlijk vind ik praga's de vervelendste insekten. Vliegende bekjes noem ik ze altijd. Ze zijn zó klein, maar ó zo gemeen. Ik herinner me nog levendig hoe een van onze kinderen eens, dwars door het muggegaas over z'n wiegje heen, door bloeddorstige praga's te grazen was genomen en er uitzag als een overrijpe aardbei, of eigenlijk meer alsof hij mazelen had.

Toch leer je in de loop der jaren een soort behendigheid aan om al dit soort stekende en bijtende schepsels uit de weg te gaan of ze op een afstand te houden. Je past je aan. Je neemt je maatregelen. Met Baygon, Pif-Paf, Citronella, Autan, Cutter, Plagatox of hoe die middelen ook allemaal mogen heten. En krijg je een duizendpoot in je huis dan weet je nu wat te doen. Je gooit hem op de brandstapel. Met spiritus. Vraag hem wel om vergiffenis daarna voor je boosaardig optreden.

Dieet & Voeding

Olivia Wong Loi Sing

Meer over vitaminen

Mijn laatste artikel ging over vitamine B2 en het restaureren van voedingsmiddelen door het toevoegen van vitaminen aan voedingsmiddelen die verloren zijn gegaan bij het produktieproces. Deze week is vitamine B6 aan de beurt. Vitamine B6 behoort tot het B-complex en is één van de wateroplosbare vitaminen. Tot mijn verbazing las ik in een artikel dat B6 of pyridoxine tegenwoordig ook toxisch is wanneer het in een megadosis wordt ingenomen. Met een megadosis van vitamine B6 wordt bedoeld: doseringen van boven de 200 milligram pyridoxine hydrochloride (dat is een andere vorm van B6).

Alleen de vetoplosbare vitaminen (A, D, E, K) stonden bekend als toxisch en dat die vergiftigende reacties vertonen bij het innemen van een grote hoeveelheid. Hoeveel vitamine B6 iemand nodig heeft is afhankelijk van de hoeveelheid eiwitten die hij per dag nodig heeft. Hoe meer eiwitten iemand nodig heeft hoe groter de behoefte aan vitamine B6.

B6 WAAR IN?

Vitamine B6 werd in ± 1938 kunstmatig gemaakt en werd pyridoxine genoemd. De klinische symptomen die in verband worden gebracht bij een tekort aan B6 zijn: eczeem aan de neus, oren en mond, tongontsteking, ontsteking van het mondslijmvlies, veranderingen in het centraal zenuwstelsel: overgeïrriteerd zijn en stuiptrekkingen. Bronnen van vitamine B6: vlees, gevogelte, vis, groente (spinazie) melkprodukten, fruit, aardappelen, bruinbrood, lever. Ook B6 gaat voor een gedeelte verloren bij het verhitten en bereiden van de maaltijd.

Om u enig idee te geven hoeveel er verloren gaat bij de bereiding: van groente gaat er om en nabij de 61 procent en 96 procent verloren en bij vlees is dit verlies ongeveer 60 procent.

VROUWEN EN B6

Zwangere vrouwen hebben iets meer eiwitten nodig dan niet zwangere vrouwen met als gevolg dat ze ook meer vitamine B6 nodig hebben. Voor de ontwikkeling van het centraal zenuwstelsel van de foetus is voldoende innname van vitamine B6 erg belangrijk. Het RDA (Recomended Dietary Allowences) adviseert zwangere vrouwen om hun dagelijkse behoefte van vitamine B6 met 0.6 milligram te verhogen boven de normale dagelijkse aanbevolen hoeveelheid (1.6 mg) van niet zwangere vrouwen.

Ook moeders die borstvoeding geven hebben ook iets meer eiwitten nodig om te kunnen voorzien in de behoefte van zichzelf en de zuigeling, dit gaat ook gepaard met een hogere behoefte aan B6. Volwassen mannen hebben per dag een hoeveelheid van 2.0 mg B6 per dag nodig en voor vrouwen is dit 1.6 mg per dag. Zwangere vrouwen komen dan op een hoeveelheid van 2.2 mg per dag.

WELKE VITAMINEPOT

Het is ontzettend belangrijk om te weten welke supplementen/preparaten te gebruiken. Als u er niet zeker van bent of u in een botika of reformzaak professioneel advies krijgt, dan kunt u als volg te werk gaan: Vraag u zelf eerst waarom u een supplement wilt nemen. Als u echt specifieke klachten heeft is het verstandig om naar een arts toe te stappen.

Wilt u gewoon uw dagelijkse voeding aanvullen, omdat u om de één of andere reden niet voldoende vitaminen naar binnen krijgt, dan is dat een goede reden. U heeft dan van alles een beetje nodig. Het beste is dan een multipreparaat te nemen waarin alle vitaminen en mineralen in zitten. Het voordeel van een multipreparaat is dat hij relatief goedkoper is dan een beperkt middel zoals een B-complex. In een goed multipreparaat zit dat B-complex ook.

De volgende vraag is welk multipreparaat moet u kopen, want er zijn honderden potjes en flesjes. U zult moeten lezen wat er op het etiket staat. De drie belangrijke punten waar u op moet letten zijn: 1. er moet zowel vitaminen en mineralen in zitten, 2. De hoeveelheden moeten zijn aangegeven, en als laatste moet u beoordelen of het een licht, middelzwaar of een zwaar preparaat is. Van de vitaminen moeten er zeker in zitten: vitamine A (of betacaroteen), B-complex (minstens B1, B2, B6), foliumzuur, biotine, C, D, E en K.

Aan mineralen moet er minstens: magnesium, ijzer, koper, chroom, calcium, zink, mangaan, seleen en jodium (of kelp) in zitten. Wanneer er nikkel in zit dan kunt u liever een preparaat nemen zonder nikkel omdat er nogal wat mensen zijn die allergisch zijn voor dit metaal.

Dan is de vraag hoeveel van elke vitamine en mineraal moet er in zitten en wilt u een licht middelzwaar of zwaar preparaat. Om te weten hoe sterk een preparaat is dan kunt u het beste afgaan op de hoeveelheden vitamine B. Meestal in een goed preparaat komen vitamine B1, B2 en B6 in gelijke hoeveelheden voor. Beneden de vijf milligram is het een licht preparaat, tussen de vijf en dertig milligram is het een middelzwaar preparaat en boven de dertig milligram is het een zwaar preparaat.

Als de vitamine-doseringen kloppen dan zijn de hoeveelheden van de mineralen ook juist. Grijp niet gelijk naar een zwaar preparaat als u gewoon uw dagelijkse voeding wilt aanvullen maar gebruik liever een middelzwaar of een licht preparaat.

Wat woorden ons zeggen

Over vlinders en fladderen

De zestiende eeuwse Zuidnederlandse lexicograaf Kiliaan noemt het woord vlinder Hollands-Fries van oorsprong. Dit in tegenstelling tot de nog Zuidnederlandse Middelnederlandse vorm pepel (van Latijn *pápilio*). 'Vlinderen' in de betekenis 'wegfladderen' vinden we in het Duits als *flindern*. *Flinder* en *flinter* bestaat in het Hoogduits al sedert 1473 in de betekenis 'dun metaalblaadje' en het Friese en Nederlandse flinter betekent 'snippertje'. Er bestaat overigens ook een dialectische Duitse vorm *flandern* voor 'fladderen'.

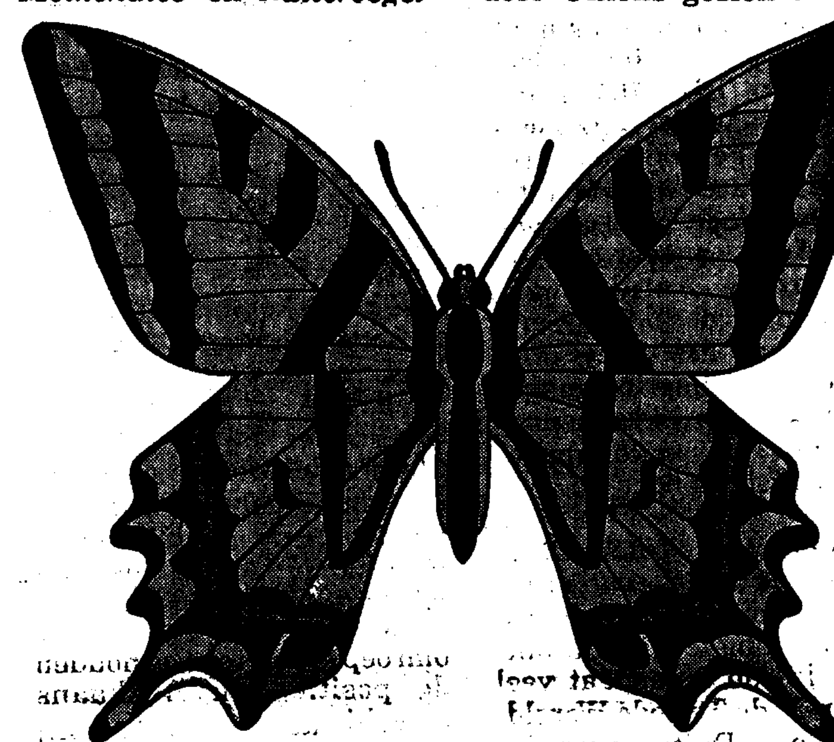
Vijfwouter evenals *wiewouter* zijn oudere Germaanse varianten voor vlinder. Door volksetymologie zijn deze woorden vervormd uit *vívoudere*, hetgeen in het Oudhoogduits *fífaltra* is en in het Nieuwhoogduits *feifalter* werd. Deze vormen worden abusievelijk als reduplicatieve formaties ondergebracht bij het werkwoord vouwen. Er bestaan volgens Franck ook Oudpruisische vormen als *pepelis* en *pipelko*, die eigenlijk 'vogel' betekenen.

In Westbrabant kennen sommige dialecten nog de oude vorm *pikepelle* voor vlinder. Je vraagt je af of die dezelfde oorsprong heeft. Het Etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal brengt de vormen in verband met de indogermaanse basis paal — die 'fladderen, korte bewegingen maken' betekent. Van Wijk meldt in het supplement dat er ook in Engels dialect (Kentish) een vorm *flinder* bestaat die reeds in de veertiende eeuw voorkomt (als *vlindre*) en aan het Nederlands ontleend is.

Bij De Vries en De Tollenaere lezen we: "De vlinder heeft blijkbaar sterk op de volksfantasie gewerkt, want wij vinden vele verschillende vormen naast elkaar. Meestal zijn dit jonge formaties."

Naast het Duitse Schmetterling bestaat het woord *Falter*, waarvan Duden zegt: *"Diese Bezeichnung des Schmetterlings hat nichts mit 'falten' zu tun"*. De vorm stamt uit de achttiende eeuw en is verzelfstandigd uit de vormen *Zweifalter* en *Fifalter*. Het woord hoort onder de stam van fladderen (*flattern*) thuis en is verwant aan vleder-. De verdubbeling moet de snelle bewegingen tot uitdrukking brengen. Eigenlijk is het Latijnse *papil-io* een soortgelijke voorstelling en vorming. Daar zijn de Fransen met hun *papillion* erg dichtbij gebleven.

Het bekendere Duitse *Schmetterling* is oorspronkelijk een Saksisch woord dat pas in de achttiende eeuw in de schrijftaal gebruikelijk wordt. Het moet te maken hebben met het oude woord *'schmetten'* voor 'room' dat aan het Tsjechische *smetana* is ontleend. Volgens oud volksgeloof vlogen heksen in vlindergestalten rond om melk en room te stelen. Vandaar ook vlinderbenamingen als *'Molkendieb'* en *'Buttervogel'*

én Oudengels *butor-flége*, dat in modern Engels tot *butterfly* werd. Volgens Onions heeft er naast een ons onbekende Nederlandse vorm *botervlieghe* ook een Duitse *Butterfliege* bestaan. Hij geeft echter een andere verklaring voor het eerste deel van de samenstelling: De reden voor de naam is onbekend; een vroeg Nederlands synoniem *boterschijte* suggereert een toespeling op de kleur van de uitwerpselen van de vlinder; aan de andere kant is de toespeling op melk ook te zien in de Duitse namen *'Milchdieb'* en *'Molkendieb'*.

Nachtvlinders worden bij ons algemeen aangeduid als 'uiltjes' of 'motten'. De eerste benaming verwijst natuurlijk naar de roofvogel die 's nachts werkzaam is, maar hoe staat het met het woord mot? Franck vermeldt de afkomst van het Middelnederlandse *motte*, (*mutte*) dat correspondeert met het Middelhoogduits *mott*, *mothe*, *mutte* en het Nieuwhoogduitse *motte*. Hij vindt het echter een lastig woord als het op verklaring aankomt.

Ook De Vries weet geen raad. Hij zegt: "De herkomst van het woord is twijfelachtig. Misschien is er verband met made in de betekenis 'worm'. Duden noemt de oorsprong van de Germaanse insektenaam *motte* duister en Onions zegt: *"Those butterflies which fly by night, and which the French call papillons nocturnes, and we vulgarly moths are insects of the genus Tinea or (earlier) its larva"*. Het woord is *obscurely related to synonyms in several Germanic languages*.

RUPS

Vóór de vlinder is er de rups. Die is in Kiliaans tijd, de zestiende eeuw, bekend als *rupse*, *ruupse* en *rupsene* en *rupseme*. De laatste twee vormen schijnen in Vlaanderen nog voor te komen. Overigens zijn er veel dialectvarianten met een i-klank op de plaats van de u. In Oostbrabantse dialecten hoort men bij voorbeeld *rieps*. De oorsprong is volgens Franck onzeker. Hij denkt aan Middelnederlands *rópen*, 'afrukken', maar ook aan Oudhoogduits *roufen*, 'pluk...

De Vries en De Tollen... denken dat het Goth... *raupjan* aan de basis... "Dan werd het dier... genoemd naar het afkn... belen van de bladeren". D... redenering geldt natuu... ook voor het Duitse *rau*... Duden vermeldt evenw... dat de van duistere oorspr... zijnde benamingen *raupe*... *rups*, voor de vlinderla... beperkt zijn gebleven to... Duitse en Nederlandse ... gebied.

Het Engelse caterpill... komt in de zestiende eeu... voor als *catyrpel* en wor... door Onions gezien als ... Anglo-Normandische vo... die wellicht verbasterd is ui... het Picardische *katplôz* di... verwant is aan het Ou... franse *chatepelose*, 'har... kat', dat ook in volksla... voorkwam als *catta pilo*... Pas in de zestiende eeu... wordt de Engelse naam ... geassocieerd met het ve... dwenen werkwoord *piller* d... stond voor 'ruïneren, pl... deren'.

De Franse rups, *chenil*... gaat volgens Petit Robert terug op volkslatijn *canicu*... dat 'kleine hond' beteke... Met 'de rups vouwt een en... loppe waarin zij zich opsl... en zich transformeert tot vlin... der' vertalen wij een van ... voorbeeldzinnen.

De Papiamentse vlin... *barbulètè* moet wel verw... zijn aan de Portugese *bor*... *leta*. Het Spaanse *maripo*... lijkt er niet op. *Bichi* vo... rups is daarentegen niet ve... want aan het Portugese *l*... *arta*, evenmin als aan h... Spaanse *oruga*. Het lijkt e... der een verbastering van h... Nederlandse woord 'beest...

Kook mee met May

Gestoofd vlees uit India

Na de vakantie beginnen wij met een recept voor gestoofd vlees uit India.

U heeft hiervoor nodig voor vier tot zes personen:

± 5 cm. verse gember, schoongemaakt, in stukken gesneden
8 tenen knoflook
2 cups water
2 pond stoofvlees in blokjes gesneden
10 hele kardemom zaadjes (met dop)
2 laurierblaadjes
6 kruidnagelen
10 hele peperkorrels
2,5 cm kaneelstok
2 middelgroete fijngesneden uien
1 theelepel gemalen koriander
2 theelepes gemalen komijnzaad
4 theelepels rode paprika gemengd met 1/4 tot 1 theelepel cayennepeper
1 1/4 theelepel zout
6 eetlepes yoghurt
een kwart theelepel garam masala
vers gemalen zwarte peper

Maak van de gember, tenen knoflook en 4 eetlepes water een papje in de keukenmachine. Verhit de olie en bak het vlees (in gedeelten) aan alle kanten mooi bruin. Opzij zetten. Doe de kardemom, laurier, kruidnagel, peperkorrels en kaneelstok in dezelfde hete olie. Een keer roeren en wachten tot de kruidnagelen opzwellen en de laurierbladen verkleuren.

Voeg de uien toe, bak ze ± 5 minuten tot ze bruin beginnen te worden. Voeg het gemberpapje toe en een halve minuut roeren. Voeg dan de koriander, komijn, paprika-cayenne en zout toe. Nog een halve minuut roeren en bakken. Het vlees toevoegen en een halve minuut roeren. Een eetlepel yoghurt toevoegen, een halve minuut roeren en bakken. Op dezelfde manier de rest van de yoghurt toevoegen, daarna nog 3 tot 4 minuten roeren en bakken.

Twee cups water toevoegen en afgedekt ± twee uur laten pruttelen op een klein pitje tot het vlees gaar is. Deksel van de pan nemen, het vuur hoger draaien en de saus laten indikken.

Voor het opdienen garam masala en zwarte peper over het vlees strooien en erdoor roeren.

Eet smakelijk!

MAY

Museum van ... Hendrik 'de zeevaarder'

Prins Willem-Alexander opent op 7 september in het Nederlandse Egmond aan Zee het vernieuwde Museum Prins Hendrik Stichting. Dit heeft de Rijksvoorlichtingsdienst meegedeeld.

Prins Hendrik 'de zeevaarder', een broer van koning Willem III, richtte deze stichting in 1874 op als nationaal tehuis voor zeelieden. Momenteel wonen er 160 mensen, van wie het merendeel zelf in de scheepvaart, of visserij actief is geweest. Het museum geeft informatie over de geschiedenis van de stichting. De collectie scheepsmodellen is voor het grootste deel door de bewoners zelf gemaakt.

'Taal van onderdrukten' op de wip in nieuw Zuid Afrika

= door Pat Sidley, ANP

D-*day vir ons taal* riep de kop van een Afrikaanstalige krant onlangs in Johannesburg, in een ironische mengeling van Engels en Afrikaans. De krant vreest dat deze week een heilige oorlog tegen het Afrikaans uitbreekt.

Zuidafrikanen, zowel blank als zwart, links en rechts, zien hun taal bedreigd door beslissingen van de staatsomroeporganisatie (SABC, ook wel aangeduid als Suidafrikaanse Uitsaaikorporasie, Sauk), om de aanwezigheid van hun taal in de ether te verminderen. De opwinding begon vorige week toen bekend werd dat het bestuur van de SABC misschien nog deze week een beslissing zou nemen over de tien miljoen Zuidafrikanen van wie 3,5 miljoen blanken. Het gaat er veeleer om te bepalen, welke plaats de taal, die vroeger een dominerende positie innam en algemeen werd gezien als de 'Taal van de onderdrukking', zal krijgen in het nieuwe Zuid-Afrika.

Het is ook niet de eerste keer dat het Afrikaans in de vuurlinie ligt. Eind vorige eeuw, toen Zuid-Afrika deel van het Britse rijk was geworden, werd het Afrikaans zelfs verboden en later alleen gedoogd als 'taal van de keuken' die eigenlijk niet goed genoeg was voor openbaar gebruik. De discriminatie van Afrikaanssprekenden heeft bijgedragen tot hun nationalistische aspiraties en afkeer van de Engelse taal. Tezamen met de bittere herinneringen aan de Boerenoorlog (1899-1902) vormde de trots op de eigen taal, 'de enige Germaanse taal die buiten Europa ontstaan is', de reden dat veel boeren in de Tweede Wereldoorlog een Duitse overwinning wensten.

Maar ook kleurlingen en zwarten die Afrikaans spreken, hebben gemengde gevoelens ten aanzien van het Engels. De kleurlingdichter Adam Small noemt de aanspraak die het Engels erop maakt om een internationale taal te zijn 'nonsens'. "Het is de taal van Saatchi & Saatchi (een pr- en reclamebureau) en een poging de wereld te domineren", aldus Small. De blanke schrijver Ampie Coetzee stelt dat Engels 'imperialistisch is en niet in onze huizen zou moeten worden toegelaten'. Omdat hij vond dat kinderen in hun moedertaal moeten worden onderwezen, verbood hij zijn vrouw hun zoontje naar een Engelse school te sturen, ook al vonden beide ouders dat een Engelse school waarschijnlijk meer zekerheid bood voor een tolerante en academische sfeer.

Afrikaans is sinds de verkiezingen in april een van de elf officiële talen in Zuid-Afrika. Samen met het Engels neemt het echter een dominerende positie in, waarbij het Engels altijd de economische sector en het Afrikaans de politieke beheerst. De twee talen zijn volgens Coetzee ook de enige twee die erop kunnen bogen bruikbaar te zijn op universitair niveau. De inheemse *swarte tale* hebben geen geschreven basis voor academische studies. Johan Heyns, vice-voorzitter van de deels in het geheim operende Blanke Afrikaner Bond (vroeger de Broederbond) en een vooraanstaand lid van de Afrikaander Gemeenschap zegt het duidelijk: "Je kan geen onderwijs in natuurkunde of wiskunde geven in Venda of Pedi."

DEBAT

De plannen van de SABC hebben intussen ook geleid tot een constitutioneel debat. Professor Johan Combrink van de universiteit van Stellenbosch en andere Afrikaanse notabelen menen dat de grondwet te hulp kan worden geroepen om de omroep ervan te weerhouden de positie van Afrikaans geweld aan te doen. Zij wijzen daarbij op een passage, waarin de positie van zowel het Engels als het Afrikaans wordt genoemd.

In tenminste twee provincies van Zuid-Afrika is het Afrikaans de eerste taal. Dat zijn de westelijke en noordelijke Kaapprovincies. Volgens officiële statistieken spreekt in het hele land 16 procent Afrikaans als eerste taal, en is Engels voor maar acht procent de moedertaal. Alleen al door de macht van het getal zal het Afrikaans overleven, meent Adam Small.

'Dolle honden' noemt Small de rechtsradicale Eugene Terreblanche van de Afrikaner Weerstandsbeweging, die tot een oorlog opriep naar aanleiding van de plannen van de SABC. Small heeft er veel moeite mee dat Afrikaans gezien wordt als 'de taal van de onderdrukkers'. "Het was zeker de taal van de boers, maar ook de mijne. Het was de taal waarin ik me mijn hele leven tegen apartheid heb verzet."

Hein Willemse, een kleurling en lid van de taalcommissie van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC) zegt dat de rol van het Afrikaans in de ether veel wijdere implicaties heeft. Hij wijst erop dat de invoering van het Engels in Namibië mislukte, omdat het daar maar voor vier procent van de bevolking de moedertaal was. En de les waar iedereen in het debat naar verwijst als het op het opleggen van een taal aankomt, is, ironisch genoeg, het uitbreken van de Soweto-rellen in 1976. Deze opstand van zwarte schoolkinderen begon toen de toenmalige regering van de Nationale partij het Afrikaans verplicht stelde op zwarte scholen.

GEEN STATUS

Het Afrikaans zou geen officiële status moeten hebben, meent de populaire, in het Afrikaans publicerende schrijver André Brink. "Ik erken de wenselijkheid van een lingua franca als officiële taal", schreef hij in de zondagskrant *Sunday Times*. "Door zijn internationale status zou het Engels de meest logische keus zijn." Een ontwikkeling die in feite al is begonnen, want het Afrikaans is al verdwenen van de etiketten op levensmiddelen en dranken en ook veel regeringsinstanties publiceren niets meer in het Afrikaans.

Informatie over Woody Allen

■ *'The illustrated Woody Allen Reader' is een verzameling tekstfragmenten uit de films en geschriften van de Amerikaanse filmster Woody Allen. Het boek bevat autobiografische informatie over de acteur wiens werkelijke naam Allen Stewart Konigsberg luidt. Tussen de regels door wordt veel duidelijk over het wereldbeeld van de kunstenaar Woody Allen. Over zijn angsten (voor ziekte en dood), zijn obsessies (schuld, boete en seks) en zijn grote voorbeelden (Ingmar Bergman, Groucho Marx).*

Dat Allen niet alleen een filmer is maar ook een begaafd en humoristisch prozaschrijver blijkt uit de keuze die de auteur Linda Sunshine maakt van zijn bijdragen in The New Yorker en Life. 'The illustrated Woody Allen Reader', van Linda Sunshine verscheen bij uitgeverij Jonathan Cape.

Op de foto: Woody Allen met Charlotte Rampling in de film 'Stardust Memories'.

Nederlands mag weer op Frans schoolplein

De Nederlandse toerist stuit bij een reis door Noord-Frankrijk nogal eens op tamelijk Nederlands aandoende plaatsnamen, zoals Steenvoorde, Wormhoudt, Hondschote en Hazebrouck. Bij een naam als Dunkerque is de herkomst niet meteen even duidelijk: Duinkerken is in het Frans verbasterd tot een woord dat wordt uitgesproken als *deunkerk*.

Inderdaad was een deel van het noorden van Frankrijk oorspronkelijk zuiver Nederlandstalig. Een deel van de huidige administratieve regio Nord-pas-de-Calais (Noord-nauw-van-Kales) wordt tot op de dag van vandaag aangeduid met de historische streeknaam *Flandre* (Vlaanderen). Die streek valt uiteen in twee delen: de van oudsher Franstalige *Flandre Wallonne* (Waals Vlaanderen - een toevoeging die menig taalstrijdgezinde Belgische Vlaming de haren ten berge doet rijzen) in het oosten en de *Flandre Flamingante* (Vlaamsgezind Vlaanderen) in het westen met de haven Duinkerken als grootste stad. In La Flandre Flamingante was het Vlaams vroeger de voertaal.

Het is niet zo verbazingwekkend dat we in Noord-Frankrijk taalgenoten hebben, zodra we naar een kaart van Europa met taalgrenzen kijken. De Nederlands-Franse taalgrens loopt in een horizontale lijn van Duinkerken in het westen tot Aken in het oosten, vrijwel parallel aan de 51e breedtegraad. Die taalgrens trekt zich weinig aan van de huidige kunstmatige grenzen tussen de landen die later zijn ontstaan - meestal op basis van bestandslijnen. De oude taalgrens was in de vroege Middeleeuwen de scheidslijn tussen de Germaanstalige gebieden in het noorden en de door de Romeinen gelatiniseerde gebieden in het zuiden. Die grens loopt dwars door Europa van Duinkerken in het noordwesten tot het alpenstadje Villach, vlakbij de Oostenrijks-Italiaanse grens, in het zuidoosten.

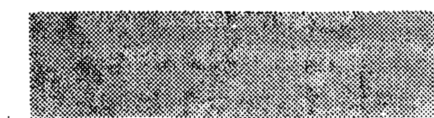
FRANSE NEDERLANDEN

Een deel van het Middeleeuwse graafschap Vlaanderen werd in de zeventiende eeuw veroverd door de Franse koning Lodewijk XIV, en dat was het begin van de teloorgang van de Nederlandse taal in de *Pays-bas Français* (Franse Nederlanden). Nadat de taalgrens vanaf de 8e eeuw geleidelijk aan naar het noorden was opgeschoven, begon met de Franse bezetting een tijd van verfransing - opgelegd door het centralistisch gezinde Franse bestuur.

De regionale talen in Frankrijk — zoals het Vlaams, Bretons, Alzassisch en Provencaals — leken nog een kans te krijgen toen na de Franse revolutie werd overwogen alle wetten in de talen van het volk te vertalen. Maar Robespierre vond: "Het moet afgelopen zijn met al die brabbeltalen." En daarmee was voor het Vlaams de kans verkeken om een regionale ambtelijke taal te worden in Noord-Frankrijk.

Door de wet van 15 maart 1850 werd onderwijs in de streektaal verboden. Als reactie daarop werd in 1853 het Comité Flamand de France (Vlaams comité van Frankrijk) opgericht. Nu nog weten oudere mensen te vertellen dat vroeger op het schoolplein een bordje hing met de tekst: *Il est interdit de parler Flamand* (het is verboden Vlaams te spreken). Dat verbod raakte pas in de jaren vijftig en zestig van deze eeuw in onbruik.

De Eerste Wereldoorlog werd bijna de doodsteek voor het Nederlands in de Pays-bas Françcais. Toen de laatste Duitse keizer, Wilhelm, nog hoopte die oorlog te winnen, liet hij de nadruk leggen op het Germaanse karakter van het gebied. Zo wilde hij de eisen voor gebied, die hij na de overwinning op de vredesconferentie wou gaan stellen, kracht bijzetten. Daarom waren bij voorbeeld de aanplakbiljetten in bezettingstijd drietalig: in het Duits, het Frans en het Nederlands. Tot een overwinning is het nooit gekomen, maar het Nederlands in Frans-Vlaanderen heeft aan die tijd de bijsmaak overgehouden van 'taal van de bezetter'.

Diverse landen speelden leentjebuur

Nederland op taalgebied meer koopman dan dominee

= door Henk van 't Klooster, ANP =

Een Japanner drinkt zijn *biiru* (bier) uit een *buriki* (blik) of *garasu* (glas). Een Russische zeeman moet weten of *sjtirbort* (stuurboord) de linker- of rechterzijde van een schip is, net zoals van zijn Italiaanse collega mag worden verwacht dat hij *babordo* (bakboord) goed weet te plaatsen. Een Srilankaan regelt zijn zaken bij een notaris, een Indonesiër opent de deur met een *sletel* en een Amerikaan rekent af met dollars.

Wat deze mensen niet altijd zullen beseffen, is dat zij woorden gebruiken die van het Nederlands zijn afgeleid. In landen als Sri Lanka, Japan en Indonesië, waar Nederlanders langere tijd verbleven, zijn de sporen daarvan in de taal terug te vinden. De invloed is niet groot geweest. Want de Nederlanders waren meer uit op het maken van winst dan op het verspreiden van hun cultuurgoed, schrijven Jan W. de Vries, Roland Willemyns en Peter Burger in hun boek *Het verhaal van een taal. Negen eeuwen Nederlands.*

De Westindische Compagnie (WIC) was in 1667 zeer positief over de ruil van New York tegen Suriname: de slavenhandel leverde meer op dan de landbouw van de noordamerikaanse kolonisten. Pas in de twintigste eeuw werd grondig aandacht besteed aan de verspreiding van het Nederlands in Nederlands-Indië, een gebied dat al drie eeuwen werd gekoloniseerd.

De welvaart van de Vlamingen vanaf de dertiende eeuw tot de val van Antwerpen in 1585 en het economisch succes van de Republiek der zeven verenigde gewesten in de zeventiende en in de achttiende eeuw ontging buitenlanders niet. Zij leerden Nederlands en verspreidden in hun eigen taal Nederlandse woorden. Vaak ging het om termen uit de scheepvaart. Het Franse, Duitse en Engelse woord voor vracht is aan het Nederlands ontleend. Franse woorden als *hisser* (hijsen, *hisa* in het Papiaments) en *matelot* (matroos) en Engelse woorden als *keelhaul* (kielhalen) en *spook* (uitgesproken als: spoek) zijn aan het Nederlands te danken.

VIA OMWEG

Soms kwamen woorden via een omweg in een buitenlandse taal terecht. Het woord vrijbuiter werd via het Frans of het Spaans, in het Engels *filibuster*. Een merkwaardige omweg maakte het woord mannekijn, dat via het Frans in het Nederlands terugkwam als mannequin.

Tsaar Peter de Grote kwam aan het eind van de zeventiende eeuw naar Zaandam om kennis te nemen van de nieuwste scheepsbouwtechnieken. In de jaren daarna werden onder anderen Hollandse technici naar Rusland gehaald om een leger en een vloot op te bouwen. Tal van Russische termen op het gebied van de scheepvaart zijn aan het Nederlands ontleend, zoals *botsman*, *stjirbort*, *matros en jachta* (jacht). Hollandse zeelui die Rusland aandeden, brachten het woord *pirovati* als pierewaaien in de Nederlandse taal. Het woord dook in 1666 voor het eerst in een Nederlandstalig geschrift op.

Twee eeuwen lang, van 1641 tot 1854, waren de Nederlanders de enige buitenlanders die met Japan zaken mochten doen. Zij bevolkten Decima, een kunstmatig eilandje in de baai van Nagasaki, en maakten de westerse wetenschap via het Nederlands in Japan bekend, zozeer zelfs dat westerse wetenschap en technologie in Japan bekend werden onder de naam *rangaku* (Nederlandkunde). De Japanners hebben woorden als *porudaa* (polder), *kokku* (kok) en *inki* (inkt) aan het Nederlands te danken.

Van 1656 tot 1796 was de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC) actief op Ceylon, het tegenwoordige Sri Lanka. Enkele honderden woorden in de taal van de Srilankanen zijn ontleend aan het Nederlands, zoals *kerekoppu* (kerkhof), *tarappe* (trap) en *bakki* (bakje).

Meer dan 5.000 woorden in het Bahassa Indonesia komen uit het Nederlands. Het gaat daarbij veelal om woorden uit de politiek, de wetenschap, de techniek en de handel en nijverheid. Zo'n 1.000 woorden hebben betrekking op het dagelijks leven. Een Indonesiër rijdt in zijn *mobil* met *aktentas* naar zijn werk, haalt *kondoms* bij een *apotik*, misschien wel op recept van de dokter, en vloekt spontaan *hotperdom*, als de *ritsleting* van zijn broek kapot is.

De Nederlandse overheid besteedde pas in de twintigste eeuw meer aandacht aan de verspreiding van de taal in Nederlands-Indië. Nederlands werd de voertaal in alle opleidingen voor inheemse onderwijzers en ambtenaren, waardoor het aantal Indonesiërs dat het Nederlands goed beheerste rond 1940 tot 400 à 500.000 was gegroeid. Dat is evenwel nog altijd minder dan een procent van de gehele bevolking.

INDONESIË

Na de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 gebruikte de elite van het land het Nederlands nog lange tijd. De kennis van de taal is er nog altijd onontbeerlijk voor wetenschappelijk onderzoek op het gebied van geschiedenis, antropologie, taalkunde, landbouw en bosbouw. Ook onder juristen zal de behoefte aan kennis van het Nederlands groot blijven. Op particuliere cursussen leren ieder jaar ongeveer 10.000 Indonesiërs Nederlands. Veel staatsuniversiteiten geven cursussen die studenten Nederlands leren lezen.

In 1626 kocht de WIC voor 60 gulden van de 'wilden' *t'eylandt Manhattes* (nu Manhattan) aan de Amerikaanse oostkust. De kolonie Nieuw-Amsterdam groeide uit tot een drukke havenstad. *Een seegen-rijck gewest, daer melck en honigh vloeyd*, zoals de dichter Jacob Steendam schreef. Het inwonertal bleef met 7.000 aanzienlijk lager dan dat van de door de Engelsen gestichte buurkolonie New England, mede doordat de WIC de immigratie afremde. De WIC was na de Vrede van Munster in 1648 meer geïnteresseerd in de slavenhandel dan in de bonthandel en landbouw van de Noordamerikaanse kolonisten. In 1664 moest directeur-generaal Peter Stuyvesant Nieuw-Amsterdam overgeven aan de Engelsen. Drie jaar later erkende Engeland in ruil voor de kolonie het recht van Zeeland op de slavenkolonie Suriname.

De invloed van het Nederlands in de latere Verenigde Staten van Amerika is beperkt gebleven. Het Nederlands bleef tot aan het begin van de negentiende eeuw in verscheidene kerken bewaard. De bevolking ging langzamerhand op het Engels over. Het Nederlands handhaafde zich het langst als omgangstaal ten westen van de Hudsonrivier, in het noorden van de staat New Jersey en in het oosten van de staat New York.

111 TALEN

Het etymologisch woordenboek van Van Dale noemt 111 talen waaraan het Nederlands woorden heeft ontleend. De meeste woorden komen uit de Nederland omringende talen en uit de diverse vormen van het Latijn. Nederlanders zullen sommige talen moeilijk kunnen plaatsen, zoals het *tupi* (toekan, nandoe) en het *malagasi* (raffia). Het Papiamentu zorgde ervoor dat de Nederlanders de aardnoot *pinda* gingen noemen.

Aan het Afghaans is geen enkel Nederlands woord ontleend. Toch is het woord *ammehoela* te danken aan de hervormingsgezinde Afghaanse vorst Amanoellah (1892-1960), die na een regeerperiode van tien jaar in 1929 werd gedwongen tot aftreden. Een Amsterdams revuegezelschap verbasterde de naam van de vorst tot genoemde uitroep, die Van Dale voorziet van de aantekening 'gemeenzaam'.

...Afrika kent een steeds groeiende bevolking welke op de vlucht is. Op de vlucht voor geweld, voor oorlog, voor duizend en een dingen... (AFP-satellietfoto)

Ook aandacht voor geweld en bewapeningswedloop

Bisschoppen bezinnen zich: Hoe Afrikaans mag Kerk zijn?

VATICAANSTAD — Vier weken lang hebben 236 kardinalen en bisschoppen, negentig priesters en religieuzen en talrijke leken uit heel Afrika zich met de Romeinse curie, voor een deel in aanwezigheid van paus Johannes Paulus II, bezonnen op de kerkelijke toekomst van hun continent. Aan de orde kwam hoe 'Afrikaans' de kerk op het zwarte continent mag worden, zonder de eenheid van de wereldkerk in gevaar te brengen. Maar ook andere zaken kwamen aan de orde zoals de bewapeningswedloop in Afrika, de talrijke oorlogen en massale geweldpleging welke er zich voordoen.

Een belangrijk thema was de inculturatie, de integratie van het christendom in het Afrikaanse leven en denken. De overname van veel traditionele gebruiken en riten in de katholieke liturgie is al jaren met instemming van de kerk aan de orde van de dag. Volgens de aanwezige bisschoppen moet die praktijk voortgezet worden. De kerk moet bovendien meer begrip tonen voor de voorouderverering, zo meent men.

Het Afrikaanse huwelijk was ook een heikel punt op de synode. In veel culturen treden man en vrouw pas in het huwelijk na de geboorte van het eerste kind en polygamie komt veelvuldig voor. Hierover zijn voor zover bekend in het slotdocument geen vastomlijnende richtlijnen geformuleerd. De synode riep de Afrikanen op op hun hogescholen en universiteiten grondig onderzoek te doen naar hun eigen cultuur en traditie. De Afrikanen stelden voor de kerk niet als 'Volk Gods' maar als 'Familie Gods' te omschrijven.

ISLAM

Ook de dialoog — met de islam, met de traditionele religies en binnen de eigen kerk — kwam uitgebreid ter sprake. Een dialoog met moslims is noodzakelijk, maar moet op basis van gelijkwaardigheid plaatsvinden. Als een van beide partijen de ander al bij voorbaat als minderwaardig beschouwt, komt volgens de bisschoppen geen werkelijke dialoog van de grond.

Bisschop Robert de Chevigny van Mauritanië klaagde in dit verband over toenemende druk van islamitische fundamentalisten. In de kathedraal van Nouakchott werden enige tijd geleden twee priesters afgetuigd.

Ook in Algerije staat de rooms-katholieke kerk voor reusachtige problemen, zei aartsbisschop Henri Teissier van Algiers. "De dialoog tussen moslims en christenen lijkt ver weg nu islamitische bewegingen de oprichting van bewapende groepen steunen en iedereen aanvallen die het niet met hen eens is."

Dat geldt ook voor de contacten met talrijke sekten, die steeds meer mensen aan zich binden. De kerk moet meer aandacht schenken aan kleine gemeenschappen, waar gelovigen zich geborgen voelen. Dat veronderstelt een betere opleiding van priesters. Ze zouden in plaats van zich jarenlang terug te trekken in afgesloten seminaries dichter bij de mensen in de gemeenten opgeleid moeten worden.

GEWELD

De synode inventariseerde de plaatsen waar sprake is van oorlog en geweld, van onrecht en onderdrukking: van de bloedige oorlogen in Ruanda en Sudan tot de ziekte aids. Ze eiste onder meer maatregelen ter vermindering van de buitenlandse schuld en uitte kritiek op de internationale wapenhandel. Prijzen van grondstoffen zouden volgens de Afrikanen niet door het westen gedicteerd moeten worden maar in onderling overleg moeten worden vastgesteld.

Afrikaanse bisschoppen hebben hartstochtelijk gepleit voor stopzetting van de wapenexport naar hun continent. Op de Afrika-synode in het Vaticaan wezen zij erop dat alleen West-Duitsland al in de periode 1974-1977 voor ongeveer een miljard gulden aan wapens op het zwarte continent had verkocht. In de tien daaraan voorafgaande jaren waren dat slechts 73 miljoen dollar geweest.

VUILNISBELT

De Nigeriaanse bisschop Joseph Ajomo riep de kerken in Europa en de Verenigde Staten op bij hun regeringen aan te dringen op een exportstop van wapens. Afrika wordt als geen ander continent geteisterd door gewelddadige conflicten en burgeroorlogen. Het westen moet ophouden Afrika te gebruiken als vuilnisbelt van de negatieve aspecten van de westerse beschaving, zei mgr. Ajomo.

De Angolese aartsbisschop Manuel Franklin stelde voor een oproep aan de wapenhandelaren te laten uitgaan. "Wij veroordelen uw cynisme en uw wreedheid. Houdt op met de wapenleveranties aan Afrika. Daar brengen de mensen elkaar om", zo stelde hij voor.

Bisschop Benedict Dotu Sekey Gbarnga in Liberia noemde de reeds viereneenhalf jaar durende burgeroorlog in zijn land een 'verschrikkelijke nachtmerrie'. Kerkleiders die voor de belangen van de bevolking opkomen, lopen het gevaar hiervoor met zweepslagen te worden afgestraft.

HEEL JONG

Paus Johannes Paulus II kon de sluitingsdienst van de synode niet bijwonen omdat hij in het ziekenhuis was opgenomen na zijn ongelukkige val in zijn badkamer. De paus stelde vast dat de Afrikaanse kerk 'zeer veel ondernemingslust en creativiteit' heeft getoond, zowel bij de voorbereidingen van de synode als tijdens de bijeenkomst. De slotfase van de synode moet plaatsvinden op 'geselecteerde plaatsen in Afrika', aldus de paus, die zich over het verloop van de synode heeft laten informeren door de drie synodevoorzitters en de rapporteur.

"De Afrikaanse kerk is nog heel jong. Ze toont levendigheid en grote levenskracht en de bereidheid om beproevingen en conflicten te overwinnen. Als in de loop van dit ontwikkelingsproces crises ontstaan, gaat het meestal om groeiproblemen, die normaal gesproken bijdragen tot rijping van mensen", aldus de paus. Hij bedankte de moedige missionarissen en religieuze ordes, die de afgelopen honderden jaren, en ook nu nog, de christelijke boodschap in Afrika verkondigden.

DE AFRIKA-synode klaagde de schendingen van de mensenrechten aan in grote delen van het continent, waarvan met name vrouwen het slachtoffer worden.

Ze verlangde sterkere ondersteuning van Afrikaanse democratiseringsbewegingen door de rijke landen. De Afrikanen wezen ook op hun eigen schulden en zonden, van corruptie tot onderdrukking door dictators in hun eigen landen.

Verrijkend

ONDANKS AANVANKELIJK scepsis is de Afrika-synode door velen als succesvol en verrijkend ervaren.

De Afrikanen hebben zich in het Vaticaan als zelfbewuste regionale kerk gepresenteerd. Oost- en Westafrikanen zijn nader tot elkaar gekomen. De curiekardinalen hebben vier weken geluisterd en ervaarden het enthousiasme van een jonge kerk in opkomst, die haar eigen taal en vormen wil vinden.

Geprezen als organisator maar weinig ervaring

Muskens: diplomaat, bereisd en nu bisschop van Breda

BREDA — De nieuwe bisschop van het Nederlandse bisdom Breda is weliswaar een priester afkomstig uit Brabant, maar mgr. M. Muskens heeft meer ervaring op internationaal terrein dan in het parochiepastoraat. Van 1970 tot 1977 werkte hij in Indonesië en sindsdien is hij al weer zeventien jaar in Rome de verbindingsman tussen de Nederlandse bisschoppen en de Romeinse curie.

In het bisdom zal hij zich snel weten in te werken, zegt de aftredende bisschop Ernst over de 'vreemdeling', zoals een priester de nieuwe bisschop omschreef. Muskens zal in ieder geval een uitstekende bruggenbouwer tussen de Nederlandse rk-kerk en Rome zijn. Als rector van het Nederlands college onderhoudt hij voor de Nederlandse rk-kerk de relaties met de Heilige Stoel (paus en curie). Volgens ingewijden doet hij dat op een voortreffelijke wijze. Juist in een tijd waarin Rome met argwaan naar de ontwikkelingen in de Nederlandse kerkprovincie keek en kijkt, is volgens deze bronnen een man met de kwaliteiten van Muskens van grote waarde.

Misschien heeft het Vaticaan geoordeeld dat met het wegebben van de polarisatie in Nederland — de nieuwe bisschoppen Wiertz en Van Luyn zijn in Roermond en Rotterdam zeer goed gevallen — Muskens' capaciteiten het beste in Nederland zelf kunnen worden benut. Hij staat immers bekend als een kundig organisator. Bovendien heeft hij in de wereld rondgekeken: in Indonesië, op zijn vele reizen en door zijn contacten in Rome. In het Nederlands college heeft hij veel studenten uit Derde Wereldlanden een gastvrij onderdak geboden.

Onder zijn leiding is het *Collegio Ollandese* een stuk dynamischer en vooral ook internationaler geworden. Een bijkomend voordeel daarvan was dat de Nederlandse studenten aan de Via Ercole Rosa in contact kwamen met studenten uit andere werelddelen. Daardoor kregen ze een minder westerse kijk op de wereld en een minder 'Nederlandse' kijk op de rooms-katholieke kerk als wereldkerk.

De Nederlandse bisschoppen zijn verheugd over de komst van hun nieuwe collega. Zij kennen hem als 'een diep gelovige, pastoraal begaafde, realistische en daadkrachtige man'. Volgens Ernst heeft zijn opvolger 'het hart van een pastor, een wereldwijde blik en internationale ervaring'. Bovendien is hij 'een kundig organisator'.

Muskens zei het ambt van bisschop nooit geambieerd te hebben. Pas na lang aarzelen ging hij in op het verzoek van paus Johannes Paulus II, dat hem ruim een week geleden bereikte. Een bezwaar was dat hij zijn toekomstig werkterrein nauwelijks kende. Pas nadat hij van mgr. Ernst en andere medewerkers van het bisdom had begrepen 'zeer welkom' te zijn, overwon hij zijn schroom. "Want zonder welkom te zijn, zou ik niet willen komen", zo zei hij telefonisch vanuit Rome.

KOFFIE

Hoewel hij veel diplomatiek werk moet doen, heeft Muskens ook oog voor de belangen van de gewone gelovigen. In Rome heeft hij al die jaren geijverd voor de onderlinge band tussen de daar woonachtige roomskatholieken uit Nederland. Sinds een jaar of vijf wordt er elke zondag een Nederlandstalige dienst gehouden in de kerk der Friezen vlak bij het Sint Pietersplein, waarbij er naar goed Nederlands gebruik na de dienst koffie werd gepresenteerd.

Het bestuurlijk realisme, waarover Muskens volgens zijn collega-bisschoppen beschikt, zal hopelijk dienstig zijn bij het overbruggen van de nog altijd bestaande verschillen van inzicht tussen de bisschoppenconferentie enerzijds en het merendeel van de pastores en overige gelovigen anderzijds, Zo vertolkte waarnemend woordvoerder J. van Hooydonk de gevoelens van de Acht Mei-beweging.

SHALOM

Met als wapenspreuk 'Shalom' zal Muskens zich inzetten voor 'eenheid en geen verdeeldheid' binnen de kerk. Hij is een groot voorstander van de dialoog met joden en moslims en zal zich dus helemaal 'geweldig moeten inspannen om de eenheid te vinden met mensen, die met mij het doopsel delen. Wij hebben veel meer gemeen dan wat ons scheidt', zei hij met een verwijzing naar de Acht Mei-beweging.

Hij ziet Ernst vooral 'als een man die de barmhartigheid Gods uitstraalt' en hoopt deze 'belangrijke eigenschap over te nemen en waar te maken'. De voornaamste taak waarvoor hij zich gesteld ziet in Breda is: "Het evangelie zo te verkondigen dat de mensen, in de grote problemen van vandaag, er hoop in kunnen vinden."

De opvolger van mgr. Ernst heeft vele delen van de wereld bereisd en schreef enkele boeken, onder meer over Indonesië en de Nederlanders in Rome. In de jaren tachtig nam hij het initiatief om de oude kerk der Friezen bij het Sint Pietersplein te Rome weer voor Nederlanders ter beschikking te krijgen. Nu wordt er elke zondag een Eucharistieviering in het Nederlands gehouden.

NEGENDE

Muskens wordt op 26 november tot negende bisschop van Breda gewijd. Hij zal de tweede Bredase bisschop zijn die niet afkomstig is uit het kleine bisdom zelf. Alleen mgr. H. van Beek uit Amsterdam, die bisschop was van 1874 tot 1884, ging hem voor. Ernst diende in mei 1992 zijn ontslag in bij de paus wegens het bereiken van de 75-jarige leeftijd. Hij heeft sindsdien het bisdom bestuurd als apostolisch administrator. Met de benoeming van Muskens zijn alle Nederlandse bisschopszetels weer bezet. De eerdere bisschopsbenoemingen — Wiertz in Roermond en Van Luyn in Rotterdam — werden eveneens positief ontvangen.

Slotdocument

DE UITKOMSTEN van de Afrika-synode zijn vastgelegd in een 64 artikelen tellend slotdocument, waarvan de inhoud niet is bekendgemaakt.

De paus zal dit stuk gebruiken als uitgangspunt voor een definitief slotdocument, dat hij begin volgend jaar tijdens zijn reis naar Afrika openbaar zal maken. Bij het schrijven hiervan wordt hij ondersteund door een synoderaad, waarin negen bisschoppen uit alle regionen van Afrika en drie door de paus genomineerde kerkleiders zitting hebben. Verwacht wordt dat het uiteindelijk stuk niet veel zal afwijken van het oorspronkelijke werkdocument. Het stuk zal vooral een concretisering en nauwkeuriger formulering van dit document betekenen.

Uitsluiting

VEEL ROOMS-katholieken in Botswana kunnen wegens een 'onwettig huwelijk' niet de eucharistie ontvangen, zei bisschop Boniface Tshosa Setlalekgosi van de hoofdstad Gabarone.

Ook dit is een ernstig vraagstuk waarmee men zich moet bezighouden, zei hij. In Botswana is uitsluiting van de Eucharistie tegelijkertijd uitsluiting uit het volk Gods, dus uit de gemeenschap.

Vaticaan denkt niet aan afschaffen van celibaat

ROME — Het Vaticaan heeft op de Afrika-synode met kracht de afschaffing van het celibaat van de hand gewezen. Ook polygamie, dat in rooms-katholieke kringen in Afrika veelvuldig voorkomt, en een proefhuwelijk hebben niets van doen met inculturatie, de verworteling van het christelijk geloof in de plaatselijke cultuur. Dit zei kardinaal Josef Tomko, prefect van de Vaticaanse congregatie voor de Evangelisatie der volkeren, tijdens de synode.

Het celibaat is afgeleid uit het evangelie, zo betoogde Tomko, en hangt niet samen met deze of gene cultuur. "Celibatair leven is in elke cultuur mogelijk, hoewel dat niet makkelijk gaat," aldus de Tsjechische curieprelaat. Dit 'kostbare geschenk' moet naar zijn mening nog dieper in de Afrikaanse cultuur worden verankerd.

Bisschop Gregory Kpiebaya uit Ghana pleitte voor meer vrouwen op hoge posten in kerk en maatschappij. De plaats van de vrouw in de Afrikaanse samenleving laat nog veel te wensen over. Vaak worden vrouwen verantwoordelijk gesteld voor onrecht. Zij worden verdacht van hekserij of van het eten van zielen. Veel vrouwen in Afrika worden nog uitgebuit, aldus mgr. Kpiebaya.

Enkele bisschoppen klaagden over de slechte invloed van de westerse cultuur. Films, video's en boeken ondermijnen het gezin terwijl prostitutie de plaats van polygamie heeft ingenomen, zei bisschop Edra Ukpo uit Nigeria. Hij vroeg de synode strategieën te ontwerpen om het westerse kwaad te bestrijden en een Afrikaans christelijk huwelijk mogelijk te maken.

Oproep van katholieke kerkelijke leiding:

Etnische afgoderij is werk van de duivel

VATICAANSTAD — De Afrikaanse bisschoppensynode heeft krachtig gewaarschuwd tegen etnische afgoderij, die tot de vele burgeroorlogen op het zwarte continent heeft geleid. Afrika is het land met de meeste vluchtelingen en ontheemden.

Het is volgens het slotdocument 'het werk van de duivel' dat de mensheid tot racisme en etnische zuiveringen vervalt. In Afrika wonen 95 miljoen roomskatholieken, ongeveer veertien procent van de bevolking. De synode doet een beroep op de Verenigde Naties (VN) meer te doen voor het overwinnen van conflicten in Afrika. Verwezen wordt naar Ruanda, Sudan, Somalië en andere Afrikaanse landen.

De synode doet een krachtig beroep op de deelnemers aan de Wereldbevolkingsconferentie van de Verenigde Naties (september in Caïro) om het internationale Jaar van het Gezin (1994) geen jaar van de vernietiging van het gezin te maken. De conferentie, waartegen de paus al enkele keren heeft gefulmineerd, wil een einde maken aan de groei van de wereldbevolking.

Synode rapporteur kardinaal Thiandoum:

Na val Berlijnse muur vaak verlaten gevoel

VATICAANSTAD — De rooms-katholieke kerk en de regeringen in Afrika hopen dat door de Afrikasynode de aandacht in de media van de omwentelingen in Oost-Europa naar de enorme behoeften en problemen van het Afrikaanse continent verschuift. Dat zei rapporteur kardinaal Thiandoum op de speciale bisschoppensynode over Afrika in Rome.

"Na de val van de Muur in Berlijn hebben wij ons vaak verlaten gevoeld", aldus de aartsbisschop van Dakar in Senegal. Zonder rekening te houden met het Afrikaanse continent is er geen sprake van evenwicht in de wereld, meende hij. De ontmoeting kan volgens hem geen puur Afrikaanse en kerkelijke aangelegenheid zijn omdat het zwarte continent zijn problemen alleen met hulp van buitenaf kan oplossen.

De belangrijkste problemen die met evangelisering samenhangen, noemde Thiandoum de inculturatie, de inbedding van het christelijk geloof in de traditionele cultuur en de interreligieuze dialoog. Vooral het gesprek met de islam is heel belangrijk. Dat moet op basis van wederzijds respect worden gevoerd. Met het oog op de talrijke etnische conflicten en burgeroorlogen in Afrika riep de aartsbisschop op tot inzet voor gerechtigheid en vrede.

AMIGOE NATUUR EN MILIEU
ZATERDAG 20 AUGUSTUS 1994

Zeldzame orchideeën nu gelukkig beschermd

■ Bloem van de *banana shimaron*.

'Mooiste bloemen van de wereld' bloeien ook in Christoffelpark

= door Ingvar Kristensen en René Severens =

■ *De knollen van de* ***banana shimaron***.

Bromelia's en Tillandsia's. De mooiste bloemplanten ter wereld worden zij wel genoemd, de orchideeën (Orchidaceae). Ze komen dan ook overal ter wereld voor, behalve in de poolstreken en in de heetste woestijnen. Er zijn 18.000 soorten bekend, en daarvan komen er vier op Curaçao voor, alle vier in het Christoffelpark.

De meest opvallende is wel de paarse orchidee (Schomburgkiahumboldtii) of *banana shimaron*. De knol van deze plant lijkt op een banaan, vandaar de naam. Men vindt de plant vooral in de hogere delen van het park. Het is daar iets koeler, maar dat is niet de oorzaak dat zij alleen daar voorkomen, want de planten kunnen hogere temperaturen uitstekend verdragen. Het gaat echter om de neerslag: het regent wat meer daar in de heuvels dan in het lagere gelegen gebied. Door de wervelingen van de lucht om de top van de Christoffelberg ontstaat ook nog eens een mooi natuurverschijnsel: een rookpluim van waterdamp, die zorgt voor een heel fijne motregen, terwijl het in de laagte droog bleef.

In een regenmeter is die hoeveelheid niet eens te meten, daar deze alweer verdampt is voordat de meter wordt afgelezen. De orchideeën echter trekken duidelijk profijt van dat beetje vochtigheid en zuigen het met hun wortels op. De paarse orchidee vindt men vooral in de bomen. Groeit de plant in de volle zon, dan vormt deze kleine, ei-vormige bladeren die groengeel van kleur zijn. Maar meestal zitten de planten onder het bladerdek van een boom, en dan worden de bladeren wel tot 25 cm lang en donkergroen. De knollen zijn dan ook veel forser en kunnen wel tot 30 cm in omtrek zijn. In de zon worden de bloeistengels ongeveer 75 cm lang, maar vanonder een bladerdek proberen de bloemen boven het bladerdek uit te steken en dan halen de stengels wel enkele meters.

Even voorbij Seru Bientu werd een stengel van 4.20 meter gevonden. Op zo'n stengel ontstaan zo'n 15 à 20 bloemen, met een kleur die varieert van licht-roze tot donkerpaars. Eenmaal werd een witbloeiend exemplaar gevonden. Door middel van stekken wordt nu geprobeerd hiervan wat meer te verkrijgen, om deze weer in het park uit te zetten. Op Bonaire komt de *banana shimaron* ook voor in het gebied ten zuidoosten van Rincon, en daar ziet men soms ook heel lichtgekleurde exemplaren, maar een witte is daar nog nooit gevonden, en evenmin langs de kust van Venezuela, waar deze soort veel voorkomt.

De *banana shimaron* vindt men vaak in enorme groepen, waarin alle planten met elkaar verbonden zijn, ontstaan door vermeerdering door uitlopers. Deze kolonies kunnen een diameter van meer dan een meter halen. Bij regen wordt zo'n kolonie zo zwaar, dat deze soms bij een windvlaag omlaag tuimelt waarbij ook hele takken afbreken van de boom waarin de kolonie vastzit. Vaak bevat een kolonie veel dode, ingedroogde stukken. Wanneer zo'n banaanachtig gevormde knol wordt doorgesneden, dan ziet men dat deze hol is, met verticale schotten.

Elke holte staat via een gaatje aan de basis in verbinding met de open lucht. Elke ruimte was eens een stengellid, en de holte is de plaats waar het vocht werd opgeslagen. Het gat is de plaats waar de bladknop heeft gezeten, die is uitgegroeid tot blad dat later is afgevallen. In vrijwel elke kolonie leven grote mieren, die de holten bewonen. Tilt men een op de grond gevallen kolonie op, dan willen deze mieren het weleens massaal op een loop zetten, en rennen over je armen, maar bijten doen ze niet. De dode schijnknollen worden door hen als schuilplaats gebruikt. Mogelijk zijn deze mieren te lui om zelf een nest te graven. Mogelijk is ook dat deze mieren leven van de schimmel, die ook de orchidee nodig heeft.

■ *Bloem (sterk vergroot) van de* ***teku di palu*** *(T. Flexuosa).*

Als de mieren nu de holten schoonhouden van andere insecten en deze schimmels verzorgen, dan heeft de orchidee daar voordeel mee. Duidelijke bewijzen hiervoor zijn echter nog niet gevonden. Echte parasieten zijn noch op de witte, noch op de paarse orchideeën ooit gevonden. Wel heeft de paarse orchidee last van ratten, muizen en sprinkhanen, die de jonge nog niet bloeiende sappige bloemstengels opeten. Maakt de paarse orchidee haar bloemen vooral in de droogstemaanden van het jaar, de witte orchidee (Brassavola Nodosa)doet dit juist in de nattere maanden.

De witte orchidee wordt, om dezelfde redenen als de paarse, vooral in de hogere delen van het park aangetroffen. De witte orchidee groeit vooral in de bomen, als epiphyt, maar ook op rotsen (dan als lithophyt), althans voor zover deze rotsen buiten het bereik van de alles etende geiten blijven. Op de zeer zonnige, kale en droge rotsen krijgen de bladeren van de plant vaak een wat paarse kleur. Het rolronde, langwerpige blad voorkomt verdamping van veel water. Op Jamaica komt deze orchidee ook voor in een minder droge en minder zonnige omgeving, en daar zijn de bladeren niet opgerold, maar bereiken een breedte van ongeveer 2 cm. De planten worden dan ook tot een aparte ondersoort gerekend (Brassavola Nodosa Robust).

Evenals de paarse, komt de witte orchidee voor langs de kust van Venezuela en Colombia. Hier speelt, net als op Curaçao, het zout, dat door de branding van de zee landinwaarts wordt geblazen door de wind, een rol. Vermoedelijk bevordert een beetje zout de groei van deze orchideeën. De bloemen van de witte orchidee kunnen echt sneeuwwit zijn, alhoewel er soms een heel stel paarse spikkeltjes op zitten, vooral op de lip. Als in september de regens beginnen ziet men al gauw de eerste witte bloemtrossen. Duurt de regentijd kort, dan blijven ze toch bloeien tot mei/juni.

Bij langdurige regenval gaan ze hun energie echter gebruiken om nieuwe spruiten te maken, en dan maken zij minder bloemen. De witte orchidee bloeit met een of drie, zelden meer, bloemen op een tot 15 cm lange bloemstengel. De bloemen van de witte orchidee lijden vooral aan vleermuizen-vraat. 's Nachts gezeten onder een bloeiendeorchidee, kan men het gefladder van deze dieren goed horen. Dan is het even stil, wanneer ze eventjes op de bloem landen en er een stukje van opeten. Na enkele minuten kan de vleermuis terugkomen, en binnen een half uurtje is van de bloem alleen nog het steeltje over.

De derde soort is de gele orchidee (Polystachya Cerea), die in de jaren zestig vrij algemeen op rotsen en soms in bomen aan de voet van de Christoffelberg te vinden was. Helaas zijn de meeste bij een orchideeënkwekerij bij Caracas beland, waar ze door mij bij een bezoek in 1970 werden teruggevonden... Deze orchidee is relatief klein, heeft vrij smalle bladeren van zo'n 10 cm lengte en vormt een bloeistengeltje met 10 tot 15 gele bloempjes eraan. Gelukkig is er rondom de Christoffelberg nog een aantal te vinden, die allemaal op onbereikbare plaatsen staan.

De vierde Christoffelorchidee is waarschijnlijk uitgestorven, althans op Curaçao, want hij wordt nog veel gevonden in de kuststreek van Venezuela, ten oosten van Caracas. Het is opvallend dat daar de knollen wel dubbel zo dik zijn als die op de Christoffelberg. Kennelijk ligt het Christoffelgebied op de grens van zijn mogelijkheden en het is dan ook niet zo waarschijnlijk dat zich hier een nieuwe populatie zal vestigen. Deze soort, Epidendrumatro Purpureum, werd door frater Arnoldo ontdekt op een plaats, welke de 'ingewijden' strikt geheim hielden. Hij groeide boven op een rotsblok en bloeide elk jaar prachtig in februari. Regelmatig werd gekeken of hij er nog was.

In 1970 werd nog een tweede exemplaar ontdekt op een boom, maar met de stortregens in 1971 stortte deze boom neer en de orchidee viel ten prooi aan de geiten. Geprobeerd werd de resten te redden, maar dat bleek tevergeefs. Na 1982 zijn echter ook de planten op de rots van frater Arnoldo verdwenen, kennelijk meegenomen door een of ander onverlaat, want de kolonie zat muurvast op die rots. De bloem van deze soort is ongelooflijk mooi: een stengel vol met wittebloemen met een purperrood hart.

Wereldwijd staan orchideeën bekend vanwege hun prachtige bloemen. De bloemen zijn opgebouwd uit drie kelkbladeren (de buitenste) en drie kroonbladeren, met veelal fraaie kleuren. Eén van deze drie kroonbladeren is sterk vergroot uitgegroeid en heeft een andere vorm gekregen waardoor de bloem extra opvalt. Dit opvallende kroonblad heeft dan ook een speciale naam gekregen en wordt 'lipje' of 'schoentje' genoemd. In de bloem bevinden zich een of twee meeldraden en een driedelige vruchtbeginsel waarvan de stijl met de meeldraden is vergroeid tot een zuil.

Het stuifmeel is samen gekleefd tot twee, vier, zes, of acht stuifmeelklompjes, die met een steeltje aan de top van dit zuiltje gehecht zijn. Hierdoor is de bloem bij uitstek geschikt voor insektenbestuiving. Wanneer bijen, wespen, vliegen of kevers de bloemen bezoeken voor de nectar, dan plakken de stuifmeelklompjes vast op deze insecten en worden zo van bloem naar bloem overgebracht. Ook mieren en kolibries zijn als bestuivers waargenomen. Na de bevruchting ontstaat er een meestal bolvormige vrucht, welke wel tot één miljoen stoffijne zaadjes bevat, die door de wind verspreid worden. Deze zaadjes kunnen enige jaren hun kiemkracht behouden, maar voor een goede ontwikkeling van de jonge plantjes is de hulp van een schimmel, die in de wortel van de orchideeën voorkomt, onmisbaar!

Na de kieming ontstaat er hechtwortels, waarmee de plant zich ontwikkelt, en voedingswortels, die het voedsel opzuigen dat in de spleten van de schors van de boomtak zit. De orchideeën hebben aan de basis veelal een knolvormige structuur, knollen die bij de epiphytische planten bovengronds zitten en dan een groene kleur krijgen. Epiphyten zijn planten die op andere planten groeien, zonder dat zij daaruit voedsel onttrekken, iets wat parasieten wel doen. De bovengrondse knollen worden schijnknollen genoemd. Zo'n schijnknol bestaat uit een tot drie verdikte stengelleden, dragen bladeren en bloeien uit de top, zijkant of uit de voet. Daar de beschikbare hoeveelheid water al na een korte droge tijd geheel uitgeput is, gebruiken deze planten de schijnknollen om water op te slaan.

■ *Bloemen van een witte orchidee.*

De epiphytische orchideeën hebben luchtwortels met een omhullend weefsel, dat vocht uit de lucht kan opnemen. Zijn de toppen van deze wortels groen, dan is de orchidee actief en vormt nieuwe scheuten of wortels. Naast de Orchidaceae is er een aantal planten, waarvan velen denken dat het orchideeën zijn. Deze planten leven evenals de orchideeën vooral in de bomen, maar behoren tot de familie der Bromeliaceae. Deze familie kent 10.000 soorten, die bijna allemaal in Midden-Amerika voorkomen. De soorten welke op Curaçao in de bomen leven, behoren tot het geslacht Tillandsia. Het zijn kruidachtige planten met lange, smalle bladeren, met drietallige bloemen op lange stelen.

Zij hebben geen wortels, maar een soort hechtvoet waarmee ze op boomtakken vastzitten. De stengel heeft bladeren, en kan vanuit de bladoksels weer nieuwe stengels ontwikkelen. De hele plant is bekleed met schubben, waarmee het onmisbaar water uit dauw en nevels wordt opgenomen. Op Curaçao is het meest bekend de *teku di palu*. Deze komt voor in een kleine vorm (Tillandsia Flexuosa) en in een grote vorm (Tillandsia Utriculata). De kleine vorm is heel algemeen in het Christoffelpark, maar ook op andere plaatsen zoals rondom de Tafelberg. De planten groeien weelderig, maken bloemstengels waar kleine, rode bloempjes aan komen. Deze zijn smal, langwerpig, en lijken zich niet te openen, maar als men goed kijkt dan ziet men aan het uiteinde van de bloem de gele meeldraden net eventjes uitsteken! Aan de bloeistengel ontstaan vaak na de bloei de jonge plantjes, broedplantjes of *keiki's*.

Frater Arnoldo wees in zijn zakflora (2de druk, 1964, pag. 74) er al op dat er twee 'vormen' voorkwamen, waarvan onlangs is gebleken dat het om bovengenoemde twee soorten gaat. De derde Tillandsia die zeer zeldzaam is, is Tillandsia Fasciculata, een plant met een korte, breed-afgevlakte bloeiwijze, die als dakpannen over elkaar liggen en waartussen de blauwe, langwerpige bloemen verschijnen. Ook hier lijkt het alsof deze niet willen opengaan, maar de bloemen openen zich wel en de meeldraden steken net even uit de bloem. Deze plant komt voor op enkele rotsrichels en rotsranden op de Christoffelberg.

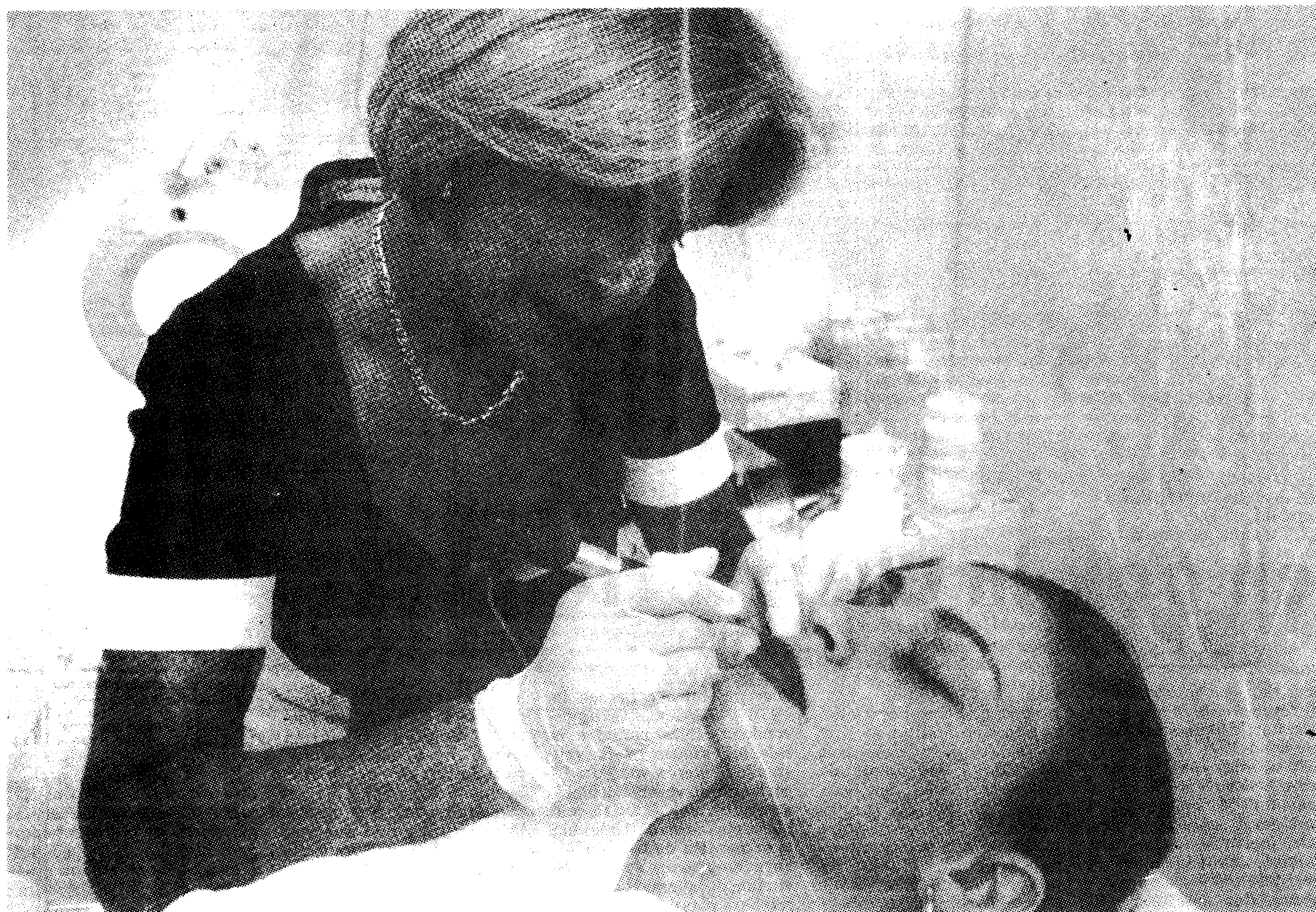
Een heel algemene Tillandsia is de *barba di kadushi* (Tillandsia Recurvata), die op een vogelnestje lijkt en soms massaal in de bomen hangt. Uniek is dat deze plant niet alleen stengeltjes heeft, maar ook bladeren die precies op stengeltjes lijken. De stengeltjes en bladeren zitten vol met schubben om water uit de lucht op te nemen. Doordat de bladeren allemaal in elkaar gekruld zitten, zal een groot deel van het verdampte water direct door de schubben weer worden opgenomen, waardoor de verdamping beperkt blijft. Een tweede geslacht van deze familie zijn de bromelia's. Een plant welke behoort tot deze groep en ook voorkomt op Curaçao, is de *teku* (Bromelia Humilis), die er heel anders uitziet en op de bodem groeit.

Ook hier staan de bladeren in een rozet. Ze zijn lang en smal en hebben stekels langs de bladrand, die onregelmatig afwisselend met hun gebogen punten naar binnen en naar buiten wijzen. Het hart van de rozet kleurt bij de bloei rood, en vormt een witte harenmassa, waarin paarse bloemen met felgeel gekleurde meeldraden verschijnen, een kleurrijk geheel! Na de bloei sterft de plant af, maar maakt eerst twee of drie nieuwe scheuten, die twee á drie jaar later weer bloemen maken. Door deze afleggers ontstaan hele velden van *teku*-planten die de bodem bedekken. Op deze wijze wordt de bodem beschermd tegen regenschade en wordt erosie tegengegaan. Bij een regenbui blijft in de bladvoeten rondom het hart van de *teku* water staan. Dit vormt dan een drinkplaats voor met name vogels en insekten, die hiervan dankbaar gebruik maken. Helaas heeft de plant ook weer een nadeel, en dat is eveneens dit waterreservoir: er kunnen zich muggen in ontwikkelen en dat kan soms een ware muggenplaag veroorzaken.

Tot slot treffen we nog de wilde ananas aan (Ananascomosus). Deze Bromeliacee is forser dan de *teku*, maar is nog nooit bloeiend aangetroffen in het Christoffelpark. Hij is alleen op de Christoffelberg te vinden. Deze plant is op Curaçao zeer zeldzaam. Momenteel zijn er niet meer dan zo'n honderdexemplaren.

Aan schoonheidsmythe zit een gevaarlijk kantje

DE NIEUWSTE trends in de beauty-instituten zijn de naald en de samenwerking met artsen die soms, zonder enig ervaring, bereid zijn vette dijen en slappe oogleden 'op de keukentafel' weg te snijden. Aan de schoonheidsmythe zit een gevaarlijk kantje tegenwoordig.

Zij had het zich zo anders voorgesteld. Zolang ze zich kon herinneren, zeiden vriendjes dat het met haar gezicht nog wel meeviel, maar dat haar figuur te wensen over liet. Niet dat ze zo dit was, dat niet. Maar de bbb-zone hè? Billen, buik en bovenbenen. Er zaten van die rare putten in d'r dijen en de buik was slappe pudding. Callinatics, aerobics, lijnen: niets hielp.

En dus dacht ze op haar dertigste verjaardag: 'Nu ga ik er echt iets aan laten doen'. Ze informeerde in verscheidene ziekenhuizen hoe duur het was om haar lichaam te verfraaien, maar ze kwam van een koude kermis thuis. Voor kosmetische ingrepen op de afdeling plastische chirurgie bestond een wachtlijst. Het zou nog weleens een paar jaar kunnen duren voordat ze aan de beurt was. Dan maar naar de privékliniek. Daar had ze een paar moeders van vriendinnen over horen vertellen. Maar wat was ze geschrokken van de prijzen, zeg. Zoveel had ze ook weer niet op haar bankrekening.

Bobbelbuiken en een scheve mond

Maar toen had ze een kleine advertentie zien staan in een landelijke krant. Een arts die bij een schoonheidsspecialiste aan huis binnen nu en twee weken haar lichaam kon verfraaien. Fluitje van een cent, zei men, toen ze nadere informatie vroeg, en niet duur. Voor een paar honderd gulden zou ze weer tevreden in de spiegel kunnen kijken. "Pas op, Anita", zeiden haar vriendinnen nog. "Wie is die knakker die in je gaat snijden?" Maar hij had tegen haar gezegd dat er geen mes aan te pas kwam. Het ging alleen om vet wegzuigen, dat deed toch iedereen tegenwoordig.

Anita ontmoet ik in een Amsterdamse kroegje. Om precies te zijn twee maanden geleden. Er zitten met name vrouwen aan de bar en acht van de tien gesprekken gaan over schoonheid. De één heeft zich in Limburg met zwakstroom laten behandelen, de ander heeft door een capsuletje geen vale huid meer, een derde zucht dat het nooit meer goed komt met haar vochtarme halslijn.

Dan tilt Anita opeens haar rok op en laat haar dijen zien. Iedereen schrikt van de bobbels en putten. Als iemand nog ooit een klaagt over een sinaasappelhuid, dan stel ik haar meteen aan Anita voor. Geen glad stukje vel meer te ontdekken. Erger dan haar cellulitis kan iemand domweg niet hebben.

"Zo moet ik de zomer door", zegt ze bitter. "Als jullie iets van plan zijn, informeer in vredesnaam goed wat je gaat doen. Ik heb dat niet gedaan en zie hier het resultaat. Kwakzalverij."

In plaats van een gepaste stilte na dit betoog, barst het gekrakeel over de schoonheidswaanzin nu pas goed los. Iedereen kent wel ir and waarbij iets is verkeerd gegaan. Scheve oogleden, bobbelbuiken, een lip die tot aan de neus is getatoeëerd, brandwonden vanwege een te warme pakking.

DUIZENDEN GULDENS

Het heeft even geduurd voordat vrouwen — en een enkele man — in Nederland 'baby op de aankleedtafel' mochten spelen en in een *beauty farm* in bad werden gestopt. Maar nu is de groei in schoonheidsinstituten opmerkelijk. Er zijn er zevenduizend in Nederland, van een onderneming met slechts één specialiste in dienst tot sommige met wel twintig werknemers.

Het gaat daarbij al lang niet meer om alleen een gezichtsmaskertje, een vitaliserend capsuletje en een schoudermassage; de meeste *beauty farms* hebben voor duizenden guldens apparatuur in huis. Electro Rido Punctuur, Electro Lipo Punctuur, kaviaarbehandelmachines, dieptemassage met de Cellu M-6, de medische laser, de micro-pigmentatie, alles is mogelijk tegenwoordig, als er maar fiks wordt betaald. De hoge prijzen moeten worden waargemaakt en de beloften zijn dan ook niet mis: 'Rimpels, sinaasappelhuid, slappe dijen? Dat is toch niet meer nodig, mevrouw! Het kost wat, maar u werkt er toch ook hard voor!' Want het zijn tegenwoordig met name werkende vrouwen met een goed inkomen die de *beauty-business* doen bloeien.

Gerenommeerde instituten als die van Monique Sieben in Landgraaf en van Els de Ridder in Voorburg varen zeer wel bij die ontwikkeling. Zij hebben het aantal klanten de laatste jaren in een ongelooflijk tempo zien groeien. Monique wordt elk jaar een stukje exclusiever, ze reist binnenkort af naar Japan voor de nieuwste snufjes voor haar cliëntèle en Els begroet tegenwoordig elke dag tussen de vijftig en zeventig mensen in haar instituut. De vrouwen werken hard, doen de ene na de andere cursus om bij te blijven in hun vakgebied en geloven heilig in alle methodes. Helaas, en ze krijgen allebei vaak genoeg klanten in de stoel bij wie van alles fout is gegaan, is er onder de vakgenotes tegenwoordig wel erg veel kaf onder het koren. Schoonheidsspecialiste blijft een vrij beroep en dus kan iedereen zonder diploma's in de achterkamer een zaak beginnen.

PERMANENTE MAKE UP

Dat iedereen het gat van verregaande behandelingen heeft ontdekt, is natuurlijk niet vreemd gezien de enorme geldbedragen die ermee zijn gemoeid. In Nederland geeft men tienduizenden guldens per jaar uit aan de *beauty farms*, aan kosmetische chirurgen een veelvoud daarvan.

De nieuwste trend in *beautyland* zijn de naald en de samenwerking met artsen. Naalden voor het aanbrengen van permanente make up (een soort tatoeage met dit verschil dat er niet met inkt wordt gewerkt maar met plantaardige stoffen en minder diep wordt geprikt) en het bestrijden van rimpels en de sinaasappelhuid door er zwakstroom doorheen te jagen. En dan zijn er ook nog de artsen natuurlijk voor de nog intensievere behandelingen zoals de liposucties (vet wegzuigen) en het inspuiten van collageen of siliconen in de lippen of in rimpels. De borstvergroting en *facelifts*, eigenlijk nog weer van een hogere moeilijkheidsgraad in de plastische chirurgie, gebeuren veelal uitsluitend in privéklinieken of ziekenhuizen.

In Nederland zijn er tussen de vijf- en zevenduizend kosmetische ingrepen per jaar, de inspuitingen van lippen en permanente make up niet meegerekend.

Diana Verweijen heeft een adviesbureau voor gezondheid, dieet, huidverzorging

Informeer eerst wat je gaat doen

en plastische chirurgie in Rotterdam. Op zich is zijzelf ook niet onomstreden, zeggen artsen, vanwege de medische kennis die ze pretendeert te hebben terwijl ze geen opleiding in die richting heeft genoten. Maar feit blijft dat van de twintig mensen die zij adviseert per dag, eenderde een nare ervaring heeft gehad met een plastisch chirurg of schoonheidsspecialiste.

THUISLAND

Verweyen: "Scheve monden, slechte oogleden, verkeerd vet weggezogen. Veel mensen zijn dan bij een arts geweest die totaal geen ervaring heeft. Huisartsen, tandartsen, specialisten uit het buitenland die hier een halve dag de tijd hebben om zoveel mogelijk klanten te behandelen en vervolgens weer naar hun thuisland afreizen, schoonheidsspecialistes die zelf injecties doen of mensen te lang met zwakstroom behandelen zodat er brandwondjes ontstaan. Je hebt zelfs een Franse arts, bij iedereen in ons wereldje bekend, die zelf de anesthesie doet tijdens liposucties. Levensgevaarlijk."

De inspectie voor de Volksgezondheid kent de verhalen. Tegen huisartsen die snijden kan zij echter niets doen, formeel mogen ze dat. En een arts uit het buitenland, tja als hij uit een EU-land komt, dan mag hij hier zijn beroep uitoefenen. Schoonheidsspecialistes die snijden zijn er, maar die worden weleens verrast met een bezoekje en tandartsen die collageen inspuiten kunnen ook straf verwachten. Hoeveel klachten en hoeveel straffen? Het wordt nog niet bijgehouden.

Schoonheidsspecialiste Els de Ridder: "Natuurlijk gaat er weleens iets mis, bij mij ook. Je weet soms niet of een klant bepaalde medicijnen slikt die ervoor kunnen zorgen dat ze extra bloedt, of zo. Dan moet je gewoon bij machte zijn om daartegen iets te doen. Meteen stoppen met welke naald dan ook. Zo niet, dan krijg je littekens en wonden. Helaas zijn er veel schoonheidsspecialistes die net doen alsof ons vak een hobby is, ze bakken er niets van."

Tijd voor meer regelgeving op dit terrein vindt ze het echter nog niet: "Mensen zijn mondig genoeg om uit te vissen waar ze terecht moeten voor een drastische ingreep. Als ik een andere neus wil, dan laat ik dat toch ook niet morgen doen, maar pas over een half jaar als ik alles heb uitgezocht."

ACHTERKAMERTJE

De ANBOS, de Algemene Nederlandse Bond van Schoonheidsinstituten, weet ook van de misstanden. Directeur U. Koch probeert de laatste tijd 'de zaken op dit vlak wat te inventariseren en uit te zoeken hoeveel 'verminkten' er nou precies rondlopen in Nederland'.

"Veel klanten schamen zich als er iets mis is gegaan en trekken niet aan de bel. Ze zijn dan in zee gegaan met mensen van wie ze misschien wel hadden kunnen vermoeden dat ze niet helemaal goed waren, verleid door een veel lagere prijs."

Ook kosmetisch chirurgen weten dat er allerlei charlatans op hun vakgebied bezig zijn die met een koffertje in de hand naar een schoonheidsinstituut stappen en hun diensten aanbieden. Drs R. Schoemacher van privékliniek Medisch Centrum voor Esthetische Geneeskunde in Scheveningen: "Artsen die zomaar in een achterkamertje vet wegzuigen, buitenlandse artsen die even een weekje in Nederland wat operaties doen en dan weer vertrekken. Belachelijk. Liposuctie is een heel serieus iets. Mensen kunnen in shock raken als er een grote hoeveelheid vet tegelijkertijd wordt weggezogen. Je moet dat toch nauwlettend in de gaten houden, als arts ingesteld zijn op calamiteiten. Dat kan niet in een *beauty*-instituut. Ik zeg altijd: je bent bezig met het beeldhouwen van levend weefsel. Dat moet je gewoon perfect doen."

Dat artsen en schoonheidsspecialistes steeds vaker samenwerken, vindt Schoemacher op zich geen probleem. De één kan de ander helpen. "Als ik een operatie heb gedaan, weet de schoonheidsspecialiste precies hoe je de huid moet verzorgen. En ik kan haar weer helpen met bepaalde behandelingen die mensen tegenwoordig van haar vragen. Maar laten we in vredesnaam van elkaars vak afblijven."

EIKENHOUT

Instituut Sieben ligt ver weg tegen de Duitse grens in het bronsgroen eikenhout van Landgraaf. Monique is zeventien jaar geleden begonnen met, behalve natuurlijk ook de gezichtsbehandelingen en massage, de acne-huid en elektrisch ontharen. Ze heeft elf mensen in dienst en aan cliëntèle geen gebrek.

In de kamers beneden gebeurt het meest bijzondere voor de leek. Een werkneemster is onder supervisie van Monique bezig met de permanente make up. Een meisje ligt op de stoel en heeft haar lippen geaccentueerd met een potlood. De specialiste snort met de machine langs het lijntje. Het doet kennelijk pijn, want het meisje knijpt bij iedere prik even haar ogen toe. "Ik had helemaal geen bovenlip, straks wel. Maar je moet er wel wat voor over hebben om mooi te zijn", zegt ze.

Bij het zitje aan het overdekte zwembad zitten twee vrouwen uit België. Zo te zien hebben ze de wenkbrauwen al 'permanent laten behandelen', maar de lippen zien er nog gewoon smal uit. Ze zitten te praten over schildjes die de tanden er mooier doen uitzien en het instrijken van nep-haar.

Aan hun uiterlijk geven ze heel wat uit per jaar, zeggen ze, dat heeft met de middelbare leeftijd te maken. Hun echtgenoten zien graag dat ze er mooi uitzien en dus moeten ze er iets aan doen. Vet wegzuigen is de volgende stap: ze vinden het geen probleem.

Ook zij kennen de verschrikkelijke verhalen van de scheve monden en hangende oogleden, maar Monique heeft beloofd ze te helpen bij het vinden van een goed adres. "Je moet niet voor een dubbeltje op de eerste rang willen zitten", zeggen ze. "Voor schoonheid dien je diep in de beurs te tasten. Anders is het allemaal nep."

■ *"Ik had helemaal geen bovenlip, straks wel. Maar je moet er wel wat voor over hebben om mooi te zijn".*

In het café in Amsterdam ontmoet ik dezer dagen Anita voor een tweede keer. Ze heeft een plastisch chirurg gevonden die haar dijen onder het mes wilt nemen. Met het warme weer deze maand heeft ze het moeilijk gehad. Niet één keer heeft ze haar rok uitgedaan, zelfs niet in haar achtertuin.

Ze klinkt nog steeds bitter. De nieuwe behandeling bij de plastisch chirurg zal haar zeker tienduizend gulden kosten. Weg vakantie Amerika, weg nieuwe auto.

Eigenlijk wil ze iets tegen degene die haar 'verminkt' heeft doen, maar wat kan ze? Naar de inspectie, maar dan? Ze had gewoon beter moeten weten, hij was veel te jong geweest, die man met zijn snelle babbel. "Je wilt zo graag mooi zijn. Waarom willen wij vrouwen dat toch? Voor onze echtgenoot? We betalen ons rot aan crèmes die niet helpen, we zijn doodongelukkig als onze huid er vaal uitziet. Ik doe het niet meer. Na deze operatie kap ik definitief met die hele nepzooi."

Ze loopt met opgeheven hoofd en iets te veel wijn achter de kiezen het café uit. Morgen gaat ze provocerend voor één keer een minirok aantrekken, 'ze heeft lak aan alles en iedereen', roept ze nog opstandig: "Mannen moeten nou maar eens zien wat ze aanrichten, want zij zijn toch eigenlijk de schuld van alles." Ze heeft een wel erg hoge prijs voor schoonheid moeten betalen.

Het vergeten dagboek van een VOC-avonturier uit Zuid-Nederland

Tussen vechtersbazen en lichtekooien

■ *Een vrolijke zeeman met zijn liefje. Deze prent van C. Dusart siert ook de omslag van het boek over Carolus van der Haeghe.*

■ *VOC-matrozen aan boord van een Oostindiëvaarder. Detail van een schilderij van A. Storck, 1698. Beide afbeeldingen: Nederlands Scheepvaartmuseum, Amsterdam.*

VECHTERSBAAS, verkrachter, hoerenloper, deserteur — hij was het allemaal. En — als ware hij de Jan Cremer van driehonderd jaar geleden — schreef het nog op ook. Hij lardeerde zijn verhaal met sappige details en hij spaarde niemand, allerminst zichzelf. En nu ligt het drie eeuwen lang vergeten dagboek van Carolus Van der Haeghe in de boekwinkel, onder de titel *De avonturen van een VOC-soldaat*. Geen, zoals titel en omslag doen vermoeden, vulgaire avonturenroman, maar een wetenschappelijk document. Historici in de ban van een schuinsmarcheerder.

= door Rob Ruggenberg =

Naast het Centraal Station in Den Haag ligt het Algemeen Rijksarchief, een gigantisch bastion, bij ingewijden ook wel bekend als de Witte Walvis. Diep in de buik van het beest ligt 1,2 kilometer geschiedenis van de Verenigde Oostindische Compagnie (VOC). Zo lang zijn de planken met daarop de VOC-leggers.

Vrijwel elke centimeter daarvan gaat over schepen en commercie. Genoteerd en ondertekend door gouverneurs, kapiteins, handelaren en bestuurders. De toplaag dus, de elite van de gouden eeuw en later. Geschreven sporen van gewone mensen vind je er niet. Matrozen en soldaten hanteerden touwen en wapens, en slechts uiterst zelden een pen.

Daarom is het dagboek van soldaat Carolus Van der Haeghe zo bijzonder. Er bestaat nog één geschrift dat vergelijkbaar is met dat van hem: een verslag dat de Antwerpse VOC-soldaat Reynier Adriaensens maakte van zijn zeereis in 1679 naar Batavia en zijn daaropvolgende tienjarig verblijf in Indië. Dat verhaal wacht nog altijd op een uitgever.

Over het dagboek van Carolus Van der Haeghe heeft zich nu de Linschoten Vereniging ontfermd. Al een eeuw lang publiceert deze historische club, in samenwerking met enkele uitgevers, dagboeken en journalen die betrekking hebben op de Nederlandse maritieme geschiedenis. Vaak, en ook nu weer, gaan die vergezeld van interessante historische toelichtingen.

Voordeel (voor velen een nadeel) van de Linschoten-publikaties is dat de geschriften in de oorspronkelijke spelling worden uitgegeven. Dat verhoogt de wetenschappelijke waarde, maar voor degenen die het oud-Nederlands niet dagelijks beoefenen, bemoeilijkt deze aanpak het lezen aanzienlijk.

VLAMINGEN

In het geval van het Van der Haeghe-dagboek komt daar nog bij dat de bewerkers twee Belgische historici zijn: Jan Parmentier en Ruurdje Laarhoven. In hun toelichting hanteren ze ongebruikelijke Vlaamse begrippen als *de overzeese trafiek*, waarmee ze het Nederlands handelsverkeer bedoelen, en *pallieter*, waarbij ze het oog hebben op de gelijknamige levensgenieter uit een roman van Felix Timmermans.

Carolus Van der Haeghe was dus een pallieter. Als hij nu zou leven zouden de bewerkers hem vanwege zijn liederlijk leven vermoedelijk niet eens zien staan. Maar omdat hij geschiedenis is, merk je dat ze met enige bewondering of zelfs vertedering naar hem kijken — ook al vecht Carolus als een duivel, zuipt hij als een ketter, verraadt hij zijn vaderland en bedriegt hij liefjes in Brugge, Middelburg, Batavia en in Manilla.

In Japan, waar hij na een desertie min of meer aan wal spoelt, beschrijft het VOC-opperhoofd ter plekke hem als *een roekloos mensch van een ongebonden leven*. Het opperhoofd vraagt aan de Japanners zelfs toestemming om Carolus aan het einde van een scheeps-ra te mogen ophangen (de Japanners weigeren dat).

SLUW

Carolus Van der Haeghe was dan wel gemeen soldaat, maar hij was intelligent en bijdehand, om niet te zeggen sluw. Hij wordt in 1675 geboren in Waarschoot, een dorpje bij Gent, als zoon van een caféhouder. Hij krijgt een goede opvoeding, leert lezen en schrijven en wordt klerk bij de griffie. Daar gaat het fout. De griffier wil dat hij met zijn nichtje Isabella trouwt. Dat zou een verstandig huwelijk zijn, *doch alsoo de liefde blind is* geeft Carolus, 19 jaar oud, de voorkeur aan de *soete* Cornelia, die veel mooier is, maar nog veel te jong.

Omdat deze affaire in het dorp steeds meer opschudding geeft, vertrekt Carolus op carnaval, na een daverend vastenavond, 's nachts *stilzwijgend uit de achterdeur van de kamer, zeggende alleen adieu aan de dienstmaagd Luijne*. Met zijn vriend Jan Philip du Bois trekt hij naar Oostende om daar een boot naar Spanje te vinden: ze willen avontuur.

Zijn moeder reist hem, zoals een moeder betaamt, snel achterna, om hem die *dolheijt* uit het hoofd te praten. Carolus belooft, op zijn knieën zelfs, vergiffenis, maar als ze even de deur uit is, knijpt hij er met Jan Philip snel tussen uit.

ZIELVERKOOPSTERS

In Middelburg raken de twee verstrikt in de netten van volkshouders en zielverkoopsters, die zeelui en militairen ronselen voor de Verenigde Oostindische Compagnie. De verhalen die wij kennen over zeevarenden die 's nachts tijdens een pressgang uit hun bed werden gelicht en onder dwang aan boord werden gebracht, zijn onjuist. Die taferelen speelden zich af in Engeland. Bij ons ging er anders aan toe —veel gemener.

De Nederlandse ziel- of ceelverkopers zochten werkloze mannen, boden hen onderdak en voorzagen hen rijkelijk van voedsel, drank, tabak en vrouwen — totdat ze schulden maakten. Vanaf dat moment waren de gedupeerden verplicht bij hen te lenen. De houding van de gastheer, of gastvrouw, wijzigde daarna drastisch.

De ongelukkige werd gedwongen dienst te nemen bij de VOC en tekende daar een schuldbrief, ook wel transportbrief of transport-ceel genoemd. Voor gewone zeelui en soldaten bedroeg die maximaal f.150. De man werd vervolgens opgesloten en zo snel mogelijk — onder bewaking — aan boord van het schip gebracht. De ceelbrief gaf hij af aan de zielverkoper.

Carolus en Jan Pieter verzeilen al snel in deze situatie. In de eerste herberg in Middelburg waar ze vertoeven kan Carolus niet meer zijn vingers van de herbergiersdochter Caatjen afblijven, want zij was *een seer soet meijsken*. Hij krijgt een pak rammel van haar vader (*we kiopten malkanderen digt af*) en de twee vertrekken uit de herberg.

Zo belandt Carolus in de armen, om niet te zeggen klauwen, van ene Hester Debuisson, lichtekooi en zielverkoopster. Carolus kon het bijzonder goed met haar vinden. Hij beschrijft de plezierreisjes, het gokken en drinken — en de onvermijdelijke schuld. Hij meldt zich als VOC-soldaat en onderschrijft een ceel van f.150 ten gunste van zijn lieve juffrouw Hester. Zelfs krijgt hij daarvan achttien gulden. *Gongen daarmede instantelijck aan boord, als arme sondaars, aan het schip genaamt **IJsselmonde**, alwaar voor het lest onse dagen eijndigen*. Zijn maatje Jan Pieter tekent ook, als matroos.

Als de *IJsselmonde* zee kiest zijn er 55 Vlamingen en Brabanders aan boord, op een totaal van 215 koppen. Dat is veel, want gemiddeld bestond een VOC-equipage voor slechts 10 procent uit Zuidnederlanders. Op schepen die vanuit Middelburg vertrokken was dat percentage altijd hoger, omdat deze stad de dichtbijzijnde inschrijvingsplaats was voor zuiderlingen.

Het was een barre reis naar Indië. Carolus telt onderweg 41 doden. Dat is opmerkelijk omdat de bewerkers er het officiële chirurgijnsjournaal van die tocht op hebben na geslagen, en daarin is slechts sprake van zeven doden. Volgens Carolus vallen ze bij bosjes uit de mast en de ra, of liggen ze 's morgens gewoon dood in hun kooi.

Bij aankomst in Batavia is hij zelf ook meer dood dan levend. Hij kan nauwelijks meer iets tillen dat zwaarder is dan twintig pond, schrijft hij. Zijn ervaringen kloppen goed met de sterftecijfers uit die jaren: één op de drie aanvaarders kwam niet terug. Maar Carolus is sterk, ondanks dat daar in de tropen alle remmen wegvallen. Er bestaat een chronisch gebrek aan huwbare vrouwen en er was een overvloed aan drank. Voor soldaten bestond de mogelijkheid een slavenvrouw te kopen, haar te laten dopen en een christelijke naam te geven en vervolgens te trouwen.

Speciaal voor dat doel kocht de VOC vrouwelijke slaven op de Aziatische markten, vooral in Indië, en bracht die naar Batavia. Als de mannen geen contant geld hadden, konden zij een vrouw op afbetaling kopen en werd een maandelijks een bedrag van hun salaris afgetrokken. Een soort spaarloon dus, maar dan anders.

Carolus voelt daar niet voor. Hij gaat liever naar de Griebusbuurt, aan de overkant van de Grote Rivier, waar de vrouwen van lichte zeden wonen. Hij krijgt vaste omgang met een hoer en slaat er op los als hij haar in gezelschap van een andere soldaat aantreft. Hij geeft die soldaat zo'n klap dat deze *ter aarde viel in perijckel van sterven*. Daarna gaat hij het meisje te lijf *dewelke ik het hair afsneet en andersints met slagen vreeselijckck tracteerde, sloeg bovendien al de glasen en porcelein in het huijs aan stucken.*

Hij wordt voor straf eerst zes weken in de ijzers gesloten en moet daarna drie maanden in het Fort Saphier blijven. Zodra hij weer naar buiten mag, begeeft hij zich subiet weer naar de *hoere griebis*, waar hij het met een korporaal aan de stok krijgt *ter oorsaeke van een Indiaanse, waarover wij handgemeen wierden, vegten met den degen, vogten en staken boven de 2 uren lang.*

Nu wordt hij in de kazerne in *'t doncker gat* opgesloten en vervolgens met een rotting behandeld: *Se sloegen mij de cleren van 't lijff en het vel aan stucken*. Daarna wordt hij buiten in de zon gezet met zeven musketten *met sand gevult, wegende tenminsten 120 pond, dewelke ik 4 dagen droeg tot den heer Majoor aldaar gepasseert komende, wierp mij voor sijn voeten neder, seggende niet meer te konnen, waarop hij mij weer naar het fort liet brengen.*

Al bij al is het niet zo verwonderlijk dat Carolus besluit de benen te nemen. Op tweede paasdag 1702 huurt hij samen met zijn makker Jean Briol een Chinese prauw om hen, zo roept hij luidkeels uit, voor een bezoekje naar een Nederlands schip te varen dat op de rede voor Batavia ligt. Onderweg bevelen zij de Chinese jongen echter koers te wijzigen naar een Spaans schip dat een eind verderop voor anker ligt, *waarop de jongen seer begost te raasen, dog het en mogt hem niet baeten. Wij trocken onse degens seggende dat hij het moest doen, off dat wij hem souden doorsteken.*

Het Spaanse schip brengt hen naar de Filippijnen, in plaats van naar Europa, zoals ze hadden gehoopt. In Manilla aangekomen sluiten de Spanjaarden de twee deserteurs aanvankelijk op. Later mogen, of moeten, ze helpen bij het verstevigen van de Spaanse forten.

MOOIE AGNES

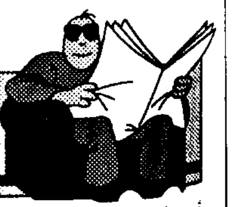
Carolus ontmoet — het wordt eentonig — de mooie mulattin Agnes, de dochter van de bouwmeester van de forten. Ze valt voor hem, naait zijn hemden, voert hem *chocolatte* en hij brengt regelmatig *een geheele dag vrolijk met mijn lieve Indiane in 't fort* door.

In een dronken bui vraagt hij haar ten huwelijk. Als haar vader serieus op het voorstel ingaat, wordt het hem ineens wel erg heet onder de voeten. Hij wil weg, maar de Spanjaarden weigeren hem steeds opnieuw passage naar Europa. Ondertussen verslechteren de betrekkingen tussen de Nederlanden en Spanje. Carolus is bang opnieuw achter de Spaanse tralies te verdwijnen. Ten einde raad gaat hij op eigen houtje, met vijf mede-deserteurs, in een zeilbootje vandoor.

Na een lange en gevaarvolle bootreis van 1500 kilometer komen de zes in Japan aan (Carolus denkt aanvankelijk dat het China is). Daar worden de vijf aangezien voor missionarissen. Op het brengen van het katholieke geloof staat in Japan in die tijd de doodstraf. Gelukkig voor de mannen worden de paternosters die ze in hun zak hebben niet gevonden, maar helaas wel *verscheijde catholijcke boeken met prenten in, onder andere een waar de geheele mis en passie Christij in prenten stond.*

De mannen worden *als varkens* opgesloten en *als kiekenhenne* in een kooi naar Nagasaki overgebracht. Daar stop het dagboek. Over wat zich vervolgens in Nagasaki afspeelt hebben de bewerkers aanvullende gegevens gevonden in dagregisters van de Nederlandse handelsvestiging Deshima uit 1704.

In tegenwoordigheid van de Japanse gouverneur en het Nederlandse opperhoofd van Deshima leggen de Japanners de op Carolus gevonden boekjes open op de plaatsen waar de stichtelijke prentjes staan. Daarna moeten de zes er overheen lopen en op de plaatjes trappen. Vervolgens halen de Japanners een ijzeren Mariabeeld tevoorschijn en leggen dat op de grond. Het beeld *wierd door deese 6 mann insgelijx met voeten getreeden*. Zodra dit gebeurd was liet de Japanse gouverneur weten dat nu zijn *hert verlicht was*, aldus het dagrapport van Deshima.

Onder de Loupe

Victor Hafkamp

Slag bij Arnhem en andere oorlogsbeelden

Operatie Market Garden was vijftig jaar geleden de codenaam voor de groots opgezette luchtlandingen bij Arnhem die tot doel hadden van daaruit via het Ruhrgebied naar Berlijn op te trekken. De operatie leidde tot de bevrijding van Zuid-Nederland. De geallieerden slaagden er niet in de Rijnbrug bij Arnhem te veroveren, zodat de bezetting van Nederland boven de rivieren nog zeven maanden zou duren.

Op 15 augustus kwam in Nederland een serie zegels uit in de reeks die oorlog en bevrijding als onderwerp hebben. Een zegel van 90 zent is ter herinnering aan de operatie Market Garden, de Slag om Arnhem, uitgegeven. Het ontwerp toont een lucht vol parachutisten en een Amerikaanse militair die de bevrijde bevolking in Zuid-Nederland tegemoet loopt.

Op 15 augustus verscheen ook een zegel van 80 cent ter herinnering aan de bevrijding van Nederlands-Indië van de Japanse bezetting, die dag 49 jaar geleden. Op het ontwerp een *kletek* (sandaal) die een kampbewoner destijds van hout, geitevel en autoband maakte. Links daarvan een voetafdruk.

Beide voeten zijn geplaatst tegen een achtergrond van bamboe. De *kletek* beeldt voor de ontwerper, Henk Marseille uit Amsterdam, de drang van zeventig miljoen inwoners van Nederlands-Indië uit om te overleven tijdens de Japanse bezetting van december 1941 tot 15 augustus 1945.

Volgend jaar herdenkt Nederland de vijftigste verjaardag van zijn bevrijding. België is dit jaar al een halve eeuw bevrijd. De Belgische post zal dat feit 5 september memoreren met een zegel van 16 frank die door Eric Daniels van een symbolische voorstelling is voorzien. Sommige eerste dag-stempelingen zullen de verzamelaar meer aanspreken. Zoals die van het stadje Aarschot, waar 3 en 4 september een voorverkoop van de bevrijdingszegel wordt gehouden.

Op het stempel staat het portret van de Britse generaal Montgomery die de geallieerden aanvoerde bij de bevrijding van België.

In vorige rubrieken heb ik al eens geschreven over de grote aantallen zegels die verschijnen en nog zullen uitkomen rond het thema Tweede Wereldoorlog en bevrijding. De meeste Europese landen zijn aan de vijftigste verjaardag van hun bevrijding toe. Zoals de voormalige Sovjet-Unie. Rusland liet een blokje van drie zegels en een vignet uitkomen voor de bevrijding van Rusland, Wit-Rusland en Oekraïne. De drie zegels hebben alle een frankeerwaarde van 100 roebel. Waarschijnlijk zullen de posterijen van Wit-Rusland, Oekraïne en een handvol ex-Sovjetstaten ook uitgiften wijden aan wat ze 'grote vaderlandse oorlog 1941-1945' noemen.

Ook de Duitse post levert haar bijdrage aan de uitgifte van postzegels die de periode 1939-1945 belichten. Op 20 juli was het vijftig jaar geleden dat een complot mislukte om Adolf Hitler te vermoorden en het nazi-bewind omver te werpen. De mislukte aanslag leidde tot de executie van ruim honderd Duitse verzetsmensen. 20 Juli is in Duitsland daarom de dag, waarop het Duitse verzet tegen Hitler c.s. wordt herdacht.

De Duitse post gaf 20 juli een zegel uit van 100 pfennig, waarop de datum '20 juli 1944' tussen vijf brede tralies is weergegeven. Frankrijk gaf verder nog zegels uit die de landing van de geallieerden en de bevrijding in de herinnering terugbrengen, zoals de zegels van 4.30 francs, waarop met een Amerikaanse en een Britse vlag zwaaiende Fransen een geallieerde tank begroeten.

Italië heeft zijn uitgiften over de oorlogsjaren uitgebreid met drie zegels van 750 lire, waarop wordt herinnerd aan moorden door de bezetters op burgers in Marzabotto en Fosse Ardeatine en aan de verwoesting van de abdij van Monte Cassino.

IOC

Dit jaar bestaat het Internationaal Olympisch Comité (IOC) een eeuw. Voor diverse posterijen was dat een goede aanleiding zegels rond het

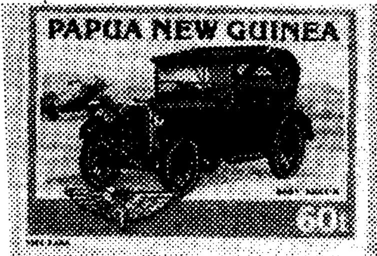

Olympische thema te laten verschijnen. Sommige hebben de stichter van het IOC, baron Pierre de Coubertin, afgebeeld.

Zoals Frankrijk dat hem op een exemplaar van 2.80 francs neerzette en Hongarijë. Dat land gaf vier zegels uit voor het IOC-jubileum (12, 19 en 35 forint). Ook Aruba beeldde eerder dit jaar De Ccubertin op een van zijn IOC-zegels (50 en 90 cents) af.

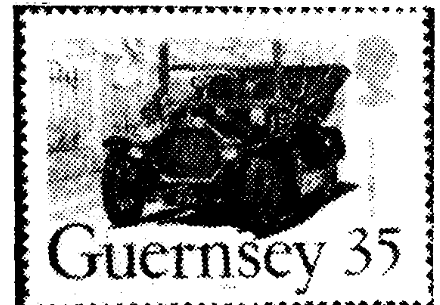
OUDE AUTO'S

Het Kanaaleiland Guernsey heeft vijf zegels met afbeeldingen van klassieke auto's uitgegeven: een Peugeot type 3, een Mercedes Simplex, een Humber 14,4 MP, een Bentley 4 1/4 liter en een MG TC. Ze zijn afgebeeld op zegels van 16, 24, 35, 41 en 60 pence.

In Papoea-Nieuw Guinea kwamen onlangs ook vier zegels uit met afbeeldingen van oude modellen uit de historie van de auto. De T Ford, de Chevrolet 490, de Austin Baby en de Willys Jeep zijn op een rijtje gezet op de zegels van 21, 45, 60 en 90 toeas.

De Nederlandse Antillen zullen aanwezig zijn op de grote internationale expositie Philakorea 1994 die in de Koreaanse hoofdstad Seoel wordt gehouden van 16 tot en met 25 augustus. De expositie is georganiseerd, omdat

110 jaar geleden de moderne postdienst in Korea werd ingevoerd en de eerste Koreaanse zegels uitkwamen.

De aanwezigheid van de Antilliaanse post in Seoel wordt opgeluisterd met de uitgifte van een blokje van vier zegels (10, 35, 50 en 125 cents) die tezamen één ontwerp vormen. De zegels tonen faunasoorten die in en rond de Caribische zee voorkomen. John Baselmans ontwierp het blokje.

Inmiddels heeft de Antilliaanse post haar uitgifteprogramma voor 1995 bekend gemaakt. Het programma wordt 19 januari geopend met drie zegels ter gelegenheid van het carnaval. In volgende rubrieken meer over de komende Antilliaanse uitgiften.

Natuurlijk beter worden

Rudolf de Wit

De psychische kant van organen

Lichaam en geest vormen een geheel; ongetwijfeld heeft dit al vaker gehoord, maar toch blijkt het dat men psychische problemen vaak ziet als een apart deel. In sommige geloven worden deze problemen gezien als een aandoening dat van buitenaf komt; het liefst zegt men dat het door een ander komt of dat een kwade geest het lichaam beïnvloedt. Voor de oosterse geneeswijze is het lichaam een geheel; een samenspel tussen de vele functies van het lichaam en de geest.

De 'geest' van het lichaam wordt van binnenuit door de organen beïnvloed. De geest wordt uiteraard opgebouwd uit verschillende invloeden van buitenaf zoals de informatie die je krijgt uit de buitenwereld, je ouders, je vriendenkring, je relaties. De geest wordt ook opgebouwd door de voeding. Slechte voeding kan de geest verzwakken en klachten veroorzaken. Elk orgaan heeft haar psychische kant. Dat betekent dat door een psychische klacht het orgaan aangetast kan worden en omgekeerd.

SCHELDEN

Het schelden hoort bij de galblaas. De galblaas is het orgaan die volgens de Chinezen ook zorgt voor het plannen. Iemand die boos is en daardoor gaat schelden kan onmògelijk goed plannen. Indien de galblaas in gezonde toestand verkeert kan het plannen goed verlopen. Laten we eerst kijken naar de andere functies van de galblaas (volgens de Oosterse geneeswijze).

In de Oosterse geneeswijze is de galblaas een onderdeel van een heel systeem dat te maken heeft met verschillende andere lichaamsdelen en functies. De galblaas is voor de acupuncturist het orgaan dat belangrijke invloed heeft op:

- spieren en gewrichten. De spieren kunnen stijf worden of zelfs in kramptoestand geraken, terwijl de gewrichten verschijnselen van arthrose gaan vertonen (arthrose is de afname van gewrichtskraakbeen, waardoor de gewrichten meer op elkaar gaan drukken).
- spasmen en contracturen (spierverkortingen).
- (en zoals ik al eerder schreef) de besluitvorming van de patiënt.

Bij mensen met galenergiestoornissen loopt het 'plannen' en het nemen van besluiten erg moeilijk. Dat zijn die bijzondere gevallen die geen beslissing kunnen nemen. Ellenlange discussies in het restaurant, bij het bepalen wat er gegeten zal worden. Mensen met galenergie-stoornissen zijn ook vaak koppig. Het zijn de 'ja-maar-patiënten'. Deze mensen hebben bij elk advies of argument van iemand anders als antwoord: 'ja maar...' en dan volgt een goedkope smoes om te bewijzen dat zij toch gelijk hebben.

Wanneer de klachten van de galblaas lang blijven bestaan dan komen er verschijnselen van geweldpleging, chaos, onnodige zinloze agressiviteit op de voorgrond. Als de galblaas gezond en sterk is dan zal zo'n persoon gekarakteriseerd worden door moed en vertrouwen.

Andere functies van de galblaas zijn:

- de groei en stevigheid van de nagels. De nagels worden bros, breken snel af of we zien een verkalking van de nagels. Bij een verbeterde functie van de galblaas zien wij weer een verbetering (genezing) van de nagels optreden.
- de ogen: samen met de lever verzorgt de galblaas het zicht. Mensen met klachten van het zien, tranende ogen enz., worden behandeld via de galblaasenergie.
- allergieën, zoals niezen, tranende ogen, huiduitslag en jeuk.

De kleur van de galblaas is groen. Gedurende de dag heeft elk orgaan een periode van twee uur waarbij het orgaan haar maximale energie heeft (zie artikel over kleurentherapie). Voor de galblaas is dit de tijd tussen elf en één uur 's nachts. Het is dus voor de acupuncturist niet vreemd dat u een galaanval krijgt juist op het moment dat u gaat slapen. In de gezichtsdiagnose herkent u deze mensen vaak aan hun paarse verkleuring aan de zijkant van de onderkaak.

Nu kunt u zo iemand al levend voorstellen: woedend, schelden, agressief, (en niet te vergeten) onredelijk en koppig, de spieren zijn krampachtig, ogen zijn rood en het gezicht staat op springen (een soort *Hulk* dus....). De hoop is dan dat deze persoon ook traag is door de stijfheid in de gewrichten, waarbij u dus zorgt dat u zich zo snel mogelijk uit de voeten maakt. Neen, galblaas-mensen zijn de meest aangename mensen om uit te nodigen voor een feest of een gezellig samenzijn. Ze zijn luidruchtig en nogmaals koppig!

GALBLAAS MERIDIAAN

De gasblaas meridiaan loopt beiderzijds op het lichaam. Het begint aan de buitenkant van de ooghoeken, loopt dan naar het oor, rond het oor, enkele malen over achterhoofd naar voorhoofd, dan via die schouder naar de zijkant van de borst, blijft dan aan de zijkant van het lichaam lopen, naar de heup, zijkant bovenbeen, knie, onderbeen, enkel en stopt op de vierde teen bij de nagelrand. Deze meridiaan heeft 44 acupunctuurpunten.

Op deze meridiaan liggen er punten die de galenergie kunnen afremmen, stimuleren en verplaatsen. In de acupunctuur wordt dit gedaan door een prik met een flinterdunne naald in het acupunctuurpunt. Door nogmaals het verloop te volgen kunt u gemakkelijk de klachten behorende bij galenergie stoornissen begrijpen.

- oogklachten, zoals tranende, rode ogen, slecht zien, ontstoken en vermoeide ogen.
- klachten van hoofdpijn, migraine, met of zonder overgeven, het tijdens migraineaanval niet kunnen zien van licht.
  - haaruitval
- duizeligheid
- stijfheid in de nek en schouder. Het niet kunnen bewegen van de schouderblad. Steken en pijn in de schouderbladen met name de rechterzijde
- Pijn in de borst. Het ontstaan van gezwellen (tumoren) in de borst. Pijn in de borst tijdens en voor de menstruatie. Dit is heel belangrijk bij de vrouw; Ik kom er dadelijk weer op terug in verband met de voeding
- Krampen in de maag, voornamelijk na het eten of zelfs zien en ruiken van vet voedsel
- Pijn in de rug (n.m. de onderrug)
- Krampen in de buik

- Pijnlijke ovulatie (de attente lezer merkt direct dat ik hierbij alleen doel op de vrouwen)
- Pijnlijke en stijve heup
- Knieklachten zoals athrose en ontstekingen in het kniegewricht
- Klachten in de enkel
- ontstekingen van de nagels

U zult wel denken 'dat is wel een hele hoop', maar niet al deze klachten hoeven perse voor te komen.

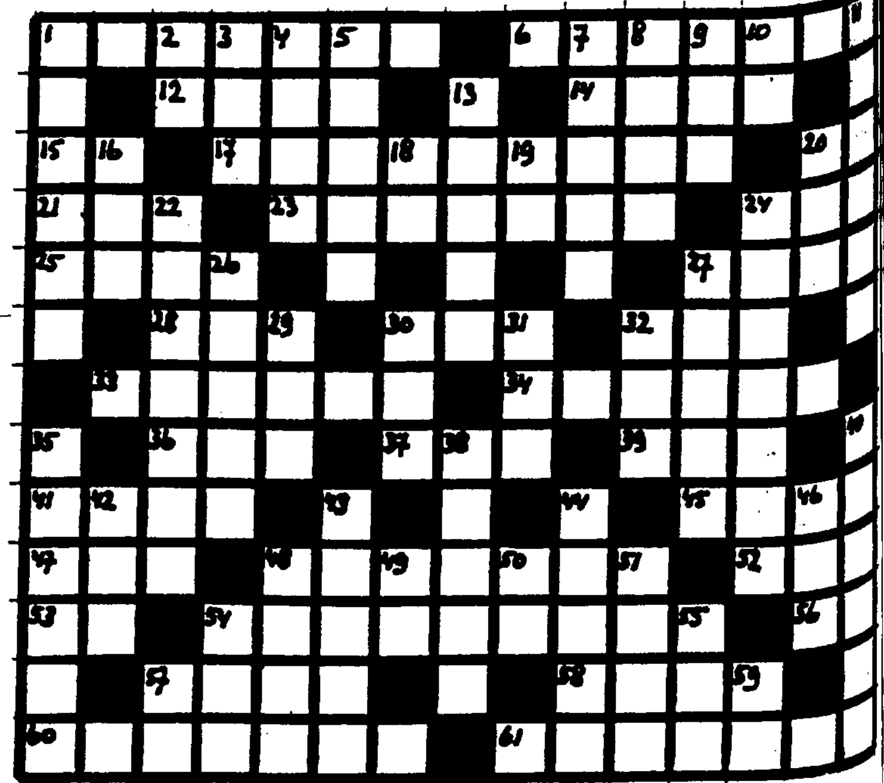
Het ontstaan van galenergie-stoornissen. In de acupunctuur praten we altijd over de galenergie, want als acupuncturist kan ik nooit met zekerheid zeggen dat u galstenen heeft, aangezien het niet van buitenaf waarneembaar is. Natuurlijk zijn er verschillende vormen van diagnostiek die gedaan worden in de acupunctuur zoals het voelen van de pols, gezichtsdiagnose, tongdiagnose en vele andere lichamelijke diagnostische punten die ingedrukt kunnen worden en bij klachten ook pijn geven.

Aanvullende onderzoek die uw internist bij u heeft gedaan in altijd welkom. Voor de acupuncturist ontstaan galenergie-stoornissen voornamelijk door slechte of beter gezegd door ongezonde voeding. Produkten zoals vettig voedsel, chocolade, koffie, zure produkten en limonades moeten vermeden worden. Thee moet vervangen worden door kruidenthee.

Behalve gezonde voeding is het belangrijk om oefeningen te doen, namelijk rekoefeningnen. Vermijd emotionele situaties, discussies en ergernis. Misschien kunt u dit als argument gebruiken om uw schoonmoeder voorlopig niet op bezoek te ontvangen....

Er bestaan verschillende kruiden en homeopatische middelen voor de galblaas. Enkele die op het eiland verkrijgbaar zijn: Chelidonium, Belladonna, Cholesterinum, Boldocynara. Hierdoor adviseer ik u, alvorens zo'n een flesje te kopen, altijd eerst contact op te nemen met uw arts (die hopelijk iets meer van de homeopathie afweet dan dat het niet werkt), homeopaat of de kliniek voor natuurgeneeswijze.

Kruiswoordpuzzel

HORIZONTAAL: 1. sportevenement; 6. verslag; 12. bovenzijde van een aambeeld; 14. gewas; 15. slede; 17. inwoner van een zekere Europese hoofdstad; 20. lidwoord; 21. voertuig; 23. edelsteen; 24. dof; 25. slag; 27. stadium; 28. elasticiteit; 30. woonboot; 32. huisdier; 33. vrucht; 34. boom; 36. wapen; 37. vruchtenat; 39. deel van een kippenhok; 41. wild zwijn; 45. ontspanningslokaliteit; 47. doortochtgeld; 48. orgaan van een poliep; 52. roem; 53. boom; 54. uitblinker; 56. uitroep; 57. verharde huid; 58. fraai; 60. zonder ophouden; 61. in het oog vallend.

VERTIKAAL: 1. ondeugend; 2. getijde; 3. mannelijk dier; 4. advies; 5. land in Azië; 7. politiefunctionaris; 8. schik; 9. keukengerei; 10. rund; 11. signaalhoorn; 13. Indonesisch eiland; 16. vogel; 18. deel van een mast; 19. muzieknoot; 20. halsdoek; 22. lekkernij; 24. middagvoorstelling; 26. specerij; 27. geslepen vlak van een edelsteen; 29. oogholte; 30. lokspijs; 31. deel van een auto; 32. voertuig; 35. onmiddellijk; 38. steekorgaan; 40. zeeëngte; 42. roofdier; 43. sprong; 44. geur; 46. snavel; 48. eenheid van elektrische spanning; 49. namelijk; 50. jongensnaam; 51. zwart paard; 54. vrucht; 55. kledingstuk; 57. voegwoord; 59. dierengeluid.

Winnaar vorige week

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

J. de Feitas - Schoop
Esperanzaweg 81
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe: Curaçao - Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.; Aruba - Kaya G.F. Betico Croes 110 tijdens kantooruren.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

Oplossing vorige week

HORIZONTAAL: 1. slotsom; 6. rekruut; 12. pont; 14. lier; 15. hl.; 17. notenbalk; 20. dm.; 21. air; 23. restant; 24. kat; 25. adem; 27. kama; 28. LOM; 30. ark; 32. tel; 33. vizier; 34. emotie; 36. gek; 37. aga; 39. leb; 41. fris; 45. leda; 47. toe; 48. maandag; 52. ral; 53. re; 54. dagdromen; 56. la; 57. vore; 58. peur; 60. kenmerk; 61. markant.

VERTIKAAL: 1. schaap; 2. op; 3. ton; 4. snor; 5. otter; 7. eland; 8. kilt; 9. rek; 10. ur; 11. tamtam; 13. enter; 16. lid; 18. es; 19. ba; 20. dam; 22. religie; 24. kaliber; 26. Mozes; 27. ketel; 29. mik; 30. ara; 31. kea; 32. tol; 35. aftrek; 38. genre; 40. galant; 42. roe; 43. mager; 44. Pampa; 46. dal; 48. mare; 49. ad; 50. do; 51. geer; 54. dom; 55. nuk; 57. v.n.; 59. ra.